

Rabbi Dr. Jacob J. Schacter presents Contemporary Lessons from the Kinot

Tisha B'Av 5784

Dedicated in honor of the bravery of all our soldiers, in memory of all the fallen soldiers and civilians since Simchat Torah/October 7th and to the comfort of all their families, for the speedy return of all our hostages and for the the full and speedy recovery of all our soldiers.

Dedicated by Martin and Irene Kofman in honor of the inspiration we receive from Rabbi Dr. Jacob J. Schacter

Х

In appreciation of Rabbi Dr. Jacob J. Schacter, who is now continuing in Eretz Yisrael his long tradition of brilliant teaching on Tisha B'Av. Shuli and Avi Rockoff

Х

In memory of our mother, Beppie Barth, איידל מלכה בת אברהם ואיידל The Barth, Fiedler and Ratzersdorfer families

Х

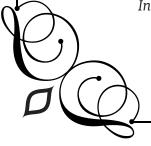
In memory of Aryeh Ziering and Shauli Greenglick and all of the fallen heroes of Israel – may their sacrifice for the safety of our country not be in vain.

X

In memory of all the soldiers and civilians killed since Simchat Torah /October 7th and for the safe and speedy return of all the hostages

Х

In memory of Captain Daniel Perez who fought heroically on the fateful day of Simchat Torah. May his חלל return for קבר ישראל.

ON THE IMPACT OF OCTOBER 7: PRESENT AND FUTURE

יהה נעל דין לושוק פליכם ונהביסכה נמשפם

הוא פחיד לדון לכך הוא מנפה לדון שמכם ולשלם

נחולכם: לא שולה. אלא נדין ונתשפע כחא פורע:

ולא שכחה . שלח חדמה נופשך כחם שכח קלה

מתוצותיך שהרי כולם כתובים לפרו: ואל מסמר.

[הוא] ישא פנים כי אין משוא פנים כלט ולא מקח

פוחד: שרובל שנו . והוחיל וכן למה יקבל שוחד :

ודע שהכל כה לפי חשבק. החת להחת למצח חשבק

פרופה ופרופה חופרפת לתשנון נחול: שיש

נשאול בית תנום לך. ושיר מקלם ותפסר מן הדין

לפי שלא אחרי דעתך ששין לך: שעל כרתך

אחה טור. שכא עו תואך המשום על ההריון אול

הפרגוד שט נשמת חקוקין ושומר לה לכי בתי

פתי והכנסי בתעי משה פטנית ושיחרת כחיך מעך

במקום הסטפה ואמה מקום ספרה כזה פיד בא

מלאך וטפלתי נפל כרחה ומכריסחה למפי אשה:

יעל כרתך אתה טלד. בשנה שתיע אפן השוכר

לנחת מחשי חמו וחיט רולה לנחה משם לפי שכוח

לוכה משף כעולם ועד שים כמו שמה [ח] בכלי

על כנוד אב ואם ונטכדולר על כגוד הש" כתו

שבתבשר נפנרדרין וזכו ענין ולא משוא כנים:

ובחון מלמר שעל כרתך אחה טלר ומה שדבק

כו שכות אר ערוים שנעיים שאין נחירה לאדם

בכן שעליכם אמרו רז'ל ז) בכל בידי שמים תון

מיראין שנים ולם אמר על כרתך אתה משם או

שצר א מכלך אי שמד ומה שרומה לוה שאלו

כתם שמינים שכם נרשות האדם ואין הכרח נהם

כתו שבארט נפרק החמישי:

פרק חמישי א נעשרה חלמרות נשחסחכל

ויהמר המומס הששה ונרמשית עשירי ומף ע"כ

שלא התבאר בו מלת כ) ויאמר הענין מורה עליי

וכחילו שתר החתר שלסים יסיו השתים והחרץ

כי לא נביו מבלתי מאמר והיה ישל לשפר גריאה

כולב במאמר אחד כשיאמר ויאמר אלהים יהיו

שמים וארן ויםי רקיע ויקו במים ונו' והמגם "יחד

משמר לכל ענץ להדים נודל זה המליאות וסיב

בכל מה שבא במעשה ברחשיה

פרק חמישי

א בעשרה מאסרות נברא העולם ומה תלמוד לוטר והלא בכאמר אחד יכול להבראות אלא להפרע כן הרשעים שטאברין את אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברדם אביט יקבל :) שבר כולם: נסים נעשי לאבותינו בסצרים ועשרה על הים".

סדרו ושמפסירו מפסיד דבר נדול ימחקנו יחקן דבר נדול רולה לותר שמפסידו תי שיפסיד נכשו אשר כידו להכנה ולהפסידה וכאיני הוא ההכלית האחרין מכלל החליאות לשר אמר ט עשרה מאמרות כמו שבארט בפחיחת הבורט זה : ב אני הדירות הם דברי התורה פטר פוליד פעני של הסדר יוכר זה זמה שאהריי משני זכרי ששרה שלמרות שנהן מוסר לפדם לורו אותו ולתקן נפשו במעלות המדות ובמעלות השכליות שים כחות ואת כתסכתת: ל היי נכיונית שנתנסה שברהם אביני כולם דבר בכתות המי בנרות בחמרו יתברך (ג) לך לך מחרץ ונו' . הכ' הרשב חשר נמוח בחרך כנפן בְּבות שם והוא יעדו (ג) ואפשך לנוי נדול וזה נסיון נדול והוא אמר (ד) ויהי רעב בפרץ. והני חתם העזרים שליו בהלקח שרה לפרעה . הד' הלהמי בד' מלכים . הה' לקף בנר למשב אחר שנואש מהוליד משרה - הו׳ הוא המילה אשר טה נה נימי הוקגה.

ה" חמש מלך נדר פליו כלקחי שרה נס כן . הח" נדש הגר אחרי הגטחו ממנה . הפי הרחקת בט ישקשאל והוא אמרו יתברך [6] אל ידש בשיניך של הגשר ונו" וכבר הפיד **סכתעוב אוך היה קשה בעירו הדבר הזה באמרו (!) וירע הדבר מאד בעיני אברהה אלא** ששתר מלות כש" ונרשם . כששירי עקדת ילהק : ך אבל הי' נסים שנששו לאבוהיט במלרים כוא כגולם תן היי מכות והיות כל מכה ומכה מיוהדת במלרים ולא בישראל ואלו הם נפים כלה פפק ולשון התורה ככל מכה ומכה מהם שהביה הקב"ה של המלריים כלכד

העולם שנברא בעשרה מאמרות וליתן שבר שוב לצדיקים שמקיימין את העולם שגברא בעשרה מאטרות: בַ עשרה דורות כאדם ועד נה לדידיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מבעיסין ובאין עד שהביא עלידם את מי המכול. עשרה דירית פנח יעד אברדם להזריע כפה ארך ב עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועטד בכולם לדידיע כמה חבתי של אברדם אבינו עדה:ך עשרה עשרה

:רי כלי רחשי חיד מוליחין שותו בעל גרתו משם : רעל כרהך החה היו לפי פים הדם שהיה מדוכה ביסורין ובשפה שסות יפן בלילה וחין הנפתה כולה לחזור תפני עול הלכות שהוא מיבל אותר לה הקדום נכוך הוא חם ושלם לה אכפור באמונתי לעולם אלא אשלם לו הפקדון שהפקיד אללי וכן כא שומר (ש) בידך הפקוד רוחי ושל כן דנילין טומר המת והמונה בלינות. ושל כרסך פהה מת וכוי וכן

אחה שחיד ליחן דין והשבון בקבר עד כאן: פרק הסישי א בעשרה מחמרות וכו׳ . פ׳ ויחתר הן וגרחשית נמי מחמר כום שנא' [י] נדנר ה' שמים נששו : ובוה ה'ל. מה אנו לחדין ממט שהקב"ה

מקק לנרוא השלם בעשרה כדמי היה לטראו נדטר אחד אלא לכך פרח כדי ליחן כרשן נדול לרשפים שמאבדין את השולם שפרח הרג"ה כל כך לטראע בעברה מאפרות וכדי ליהן שכר שוב ומרובה לידיקים וכו' : ב עשרה דורות וכו' לא והשוב נפרשם: לדוריע כמה הוא ארך אפים שהמחין לרשעים כל כך ילא נפרע שמא ישוט: שבר כנס . לפי שעד עתה לה היה לדיק בעולם כל כך שינחל הלקן וחלקם בעוב"ב . נ"ם השכר שהיה רחיי לכילם חינו חורו בהשובה קבל חברהם חביע של שלשו. ובנח לח נאמר שד שבא נח וקבל שליו שכר כלם לפי שלא היה לדיק כל כך שנא׳ עו [כ)צדיק חמים היה בדורותיו ולה בדורות התרות. נ"ה וכ"ל דכ"ם שהם היה בדור לדיקים שפים לדיק נשר: ל עשרה וסיוטת . נחוסה א"א תפורשים נפרקי ר"א וסלם יפדם רכי שמשק

סבדול בסרוב"ץ אחרת כי לרופה . חחלה בקש נחרוד להרנו ונהבא בקרקש י"נ שנה . שוב השליט באור נשדים . והנלחי מארץ מולדתו . והכיא הקביה רשב בישיו . ונלפחה שרה בכיח פרפה. וכאו המלכים והגל את עם כן אחיי. והראה לו בין הבחרים שעביד ארבע מלכיות שימשלו בבניי. יעוה למול את פלמו ואת בעי, ואתר לו לנים שמפאל כנו עם אמו. ושהו לשתים את יאחק בנו . הרי ששרה יולא הרהר אחר מדותיו יה׳ תרוב אהבחון מצינו באנדה שלכך נתנסה אברהם אבינו בשתי נסיונות בעוד יו שאמרות

> עבדיו בוגדים בו חוץ מאחד שבהם הלא באותו זמן צריך ללכת עמו באמת וכלבב שלם משאר הוסנים תם כי כל ימיו יאהבנו המלך אהבה רבה. והרבה משאת זה כמשאת כלם: עשרה נסיונות נתנסה אבררם אבינו ועמד בכלם . הראשון אור כשדים שהפילו נמרוד לכבשן האש תיצל וזה אינו כפורש בתורה ומרכרי קכלה הוא ויש לנו רמו לדכר הוה מן התורה . שקודם ם׳ לך לך מארצך ומפולדתך נוכר למעלה שני פעמים אור כשדים להודיע שבשביל אותו הנסיון שעמד בו הבפיתו השם ית' והביאו אל הארץ כמו שמצינו בנח כי מתחלה כתוב ונח מצא הן בעיני ה' ואחר כך פרשת אלה תולדות נח שניצל ממי המבול על כי מצא חן בעיניו. והשני שצוורו לצאת מארצו שנאמר לך לך מארצך וממולדתך ועשה כן . והשלישי שנאמר ויהי רעב בארץ ואע'ם שהקב"ה הבסיח ואמר לו ונכרכו בך כל משפרות האדמה כשהביא הרעב לא הרהר אחר פרותיו. הרביעי לקיחת שרה לפרעה . החמשי פלחמת ארבעה פלכים שבשלש מאת ושמנה עשר איש החזיק ובפה בהקב"ה ונעשה לו נס שניצל והציל אחיו וכל רכוש סדום ועמורה והיה סובל המקרים למובתו ולוכותו : <u>השושוי</u> . בן תשעים ותשע שנה בהמלו את בשר ערלתו שם עצמו בסכנת הוקנה וניצל . השביעי לקיתת שרה לאבימלך. השמיני כשנדש הגר השמעאל בנו במצות ה' ואם הרע הרבר על אודות בנו קיים סצותו . התשיעי לעקירת יצחק בנו שכתוב בה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה וכי עד עכשו לא היה יודע ההלא הכל גלוי וצפוי לפניו אלא כשנודע הדבר לבריות קירא הקב"ה בו כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ובא להודיענו כי יראת שמים גדולה מכל המצות שבתורה שבכל הנסיונות לא אמר לו כי ירא אלהים אתה חוץ מזו מפני שהיה הנסיון הגדול שבכלם כי לקה בנו להעלותו עולה . העשירי קבורת שרה . שנאמר לו קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה. וכשמתה אשתו לא מצא מקום לקברה עד שקנאו ולא הרהר. לתודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו היה מנסתו לגלות לבריות כי ירא אלהים ושלם בכל המדות : עשרה נסים נעשו לאבותינו. במצרים שככל עשר מכות שהביא הקב"ה על המצרים

5,730 viliza 1513, 2012, 20 was , 3103 ward 6,51,000, /26 (4)

אותה "שבת חזון" ראו עיני בביתנו מחזה מיוחד במינו. הדבר היה אחר הצהרים, שעה שהנשים הכבודות שבעיירה היו מתכנסות כדרכן אל ביתנו לשיח עם אמא על כוס תה. אף הפעם נתאספו ידידותיה מן האמידות שבעיר זקרוכותיה. אולם הפעם לא היו הללו מלובשות לא בגדי שבת ולא בגדי חול: לא בגדי חול משום כבוד השבת ואף לא בגדי שבת — סימן לאבל. על השלחן לא עמרו הפעם: התה ומיני תרגימא אלא התנוסס הספר "צאינה וראינה" הגדול, המכורך בכריכת עור. אמא ישבה בראש השלחן ומסביכה הנשים. הפעם לא שאלו הנשים אשה כשלום חברתה, לא הרחיבו את הדבור בהקדמות ארוכות אלא פתחו מיד בקריאה: קראו פרקי "איכה". ולא די היה במקור העצוב והקודר אלא עמדו והוסיפו נופך של פירושים שונים, לקוטי אגדות ומעשיות מאוצר המדרשים, האגדה ושאר ספרי יראים. כל פסוק שבמגילה היה בית קבול לדרשות צער ויגון של דורות מקוננים. ומתאבלים על תפארת שחלפה, על הוד שנעלם מתגרת יד אכזריה. כל ספור רווי צער משל חברו, כל אגדה עולה על חברתה בתאור האימה והחורבן. לא עברו רגעים מועטים, אמא לא הרחיקה עוד בקריאתה הזבית נתמלא יללה איומה פולחת לב. כך תבכה עיר שיצאה דינה מלפני אויב אכזר. דומה היה: כל העוני וכל המצוקה של החורבו לא אירעו בדורדת מופלגים ובארץ רחוקה אלא שעה זו וכאן באותו החדר שאני שרוי בתוכו.

ואני יושב הייתי על יד אמי ודמעותי נגרות בלי הפוגות. ביחוד נגע אל לבי הספור על חנה ושבעת בניה, ששמעתי אותו בנוסח זה בפעם הראשונה. עוד אני מיילל וגונח והנה תקף אותי רגש גאון שאין להביע בדברים. גאה לבי בשמעי את הספור על קטן הבנים — שמא היה קטן כמוני ואולי היה ילד עם ילדי החדר כמוני — שעמד כגבור בפני השלים האכזר ולא נע ולא זע מפני איומיו ורגליו לא כרעו לפני האליל. ובלבי נשבעתי אותה שעה: לעולם, לעולם לא אכרע ולא אשתחוה לפני אלילים...

באותו ערב תשעה־באב נודע לי ראשונה, שאפשר להם לבריות לאכול עוגות טבולות באפר התנור. מנהג זה עורר פליאה והשתוממות בלבי. בעינים פקוחות לרוחה מציץ הייתי בגדולים היושבים ובולעים מן המאכל הזה — אבל לעשות כמותם לא נועותי.

בבית הכנסת התהלכנו חלוצי נעל זרק פוזמקאות לרגלינו, כבבית אבל, כובו המנורות, העמודים הפוכים זנרות־חלב קטנים דבוקים עליהם. אחרי שנגמרה תפלת ערבית ישבו המתפללים על הארץ והקורא התחיל בקריאת "איכה". החשכה בבית הכנסת, העמודים ההפוכים, הארון הערום שניטלה מעליו הפרוכת שלו, הנגון הקודר של הקינות — כל זה הטיל אימה בלבי הקט. הכל בכו, האנחות הכבושות ההתיפחות העצורה של הגכרים שמשו מעין מנגינת לואי ליללתן האיומה של הנשים בעזרת נשים. בכה ארון הקודש הערום, נתאנחו הקירות המכוסים צללים קודרים, ואפילו הגרות הפעוטים, גרות החלב, נגרו דמעות חלב...

בביתנו אגו לא היו אף התינוקות רשאים לטעום טעימה כל שהיא בערב זה. ואף לא לשתות כוס מים. ודוקא אותו הערב גבר עלינו הצמאון.

בבוקר של מחרת תש במקצת כחן של הקינות. אותו ט' באב ראשון ללמודי בחדר יצאה תמה ברה ומבהיקה בעולם. היא פזרה את קרניה בעליזות בשפע, ערמות ערמות קרני זהבה פרצו אל בית הכנסת דרך החלונות הגבוהים זהתחילו מפוזות ומכרכרות על הפנים הזועמים והעצובים והטילו בהן מקצת משובבותן ומעליזותן. והנה התחלנו אנו הילדים להתבונן כדרכנו במעשי הגדולים ... ig

... 75% ... 75%

ंहद् गेरिटी केटीस्त्रें, अद् इद प्रदेपंदाप प्रकार्षयाप יְלוּבֵי לַנֵּיב שֵׁלְנְּבוֹת אני פאר לימראלי

בְרֹאשׁ חוּצוֹת לְצִין הוֹרִים. פל עוללים, גמולי חלב. הכולשים לפי צורים ופל דקם, משר זב

יִפוּרֵי שְׁכוֹל, אַשְׁדוֹת דָּמִים, פל טָבַח־פָם, אֻשֶׁר הּנְּכְן. בל געונ עובו פים. शिश्व विष्य देश रेचेवर

אַכְלָה הָאֵש בִּיִשְׁרָאֵל. מספו או וותיפור. likde eu intre

אָלָיּ, אֶלִי, נְפְשׁי, בְּכִיּי

, , , , , , , , , ,

בלחן "אלי ציון"

קינה

יוניות ליה היאלה

אַשְׁבּוּנוֹת נְמְנוֹ

캶

הוצאת מוסד הרב קוק ירושלים, תשי"ז

המגרים, על בית ישראל ועל עם ד' כי נפלו כל יצורים, תנקום דם הנשפך כמים

עד מתי? עד מתי? העל אלה תתאפק אדון

ソココピ

N

5/c- PX N

03707

מי ותן ראשי מים ועיני מקור נוזלי, ואבכה כל ימותי ולילי, את חללי מפי ליטח, לטביה, אונגארין, משעכי-סלאבוקיה קהלות קדושות המעושרות, וילנה, קובנה, בכה בכה רב והרב על בית ישרא? ועל עם ד' כי נפלו בחרב, ואקוגן מר עלי חרוגי ועוללי, וישישי קהלי, ענו אבוי! אוי! ואללי! לעמבערג, קראקא, עיירות פוילין ישארי המדינות שנפלו בחרב. בישה,

אונגארין, משעכי-סלאָנקיח, לימה, למביה. גאוני ישראל, מפוילין, גאליציען, עסמרייך, ואק מריגא הי"ד, הארמו"ר ר' דור מסאי הנם קדושי הרוגי למאות ולאלפים, גאוני מי יתרץ שברים, כלי מלחמה אכרו ונפלו חגרי שק והתפלשי באפרים, מי יפרק הויוח הספודו על חסירים והגונים, תורה תורה רוד משה הי"ד, ושאוי צדיקים וקרושים תכהן מראדאמסק הי"ד, וחתנו חרב ר' כאַמשוב הי"ד, האדמו"ר ר' שלמה חנון אדירי התורה, צדיקים וקדושים מתו במיתה במשנה ובגמרא, דמם נשפך ונשתה גבורה, ארזי הלבנון אדירי התורה, בעלי תריםין הרב ר' מנחם זעמבא הי"ד, הרב ר' מנדי? חמורה, הרב ר' מנחם מענדיל אלמר הי"ד

3

הרב ישראל רוזן

קינות-שואה בתשעה באב

תשובתי האישית היא חיובית, לשתי השאלות, אך חוששני כי רפיון ידיו של הרב כשר לנוכח ימשיכת כתףי ו"מה שהיה הוא שיהיה" - היא אופיינית לכולנו.

א. צורה

הרב מנחם-מנדל כשר זצ"ל מוכר לכולנו בעיקר מתוך מפעלו המונומנטאלי "תורה שלימה". לרבים מאתנו נשתמר לו פינה חמה בלב בעקבות ספרו עב-הכרס "התקופה הגדולה"⁵ שנכתב כביטוי להתעוררות רבתי בעקבות ישועת יששת הימים ושחרור ירושלים שבין החומות. לא הכל יודעים עד כמה היה קשור בכל נימי לבו לישוב ארץ ישראל⁶ ועד כמה היה חדור בהשקפת עולם ציונית-תורנית, למרות השתייכותו החוגית לחברה החרדית, ולחסידות גור.

בשנות תשל"א-תשל"ו יוצא הייתי ונכנס אל ביתו של אותו גאון ברחוב מלאכי בירושלים. הרב ישב שם כ-20 שעות ביממה, ספון בספרייתו שכיסתה כליל את ארבעת קירותיו של אולם ענק, אשר במרכזו שולחן אדירים הראוי לאכלס סביבו לפחות שבעים מזקני ישראל, והוא גדוש ספרים, נערמים ופזורים. הרב הקשיש היה מקפץ בקלילות, ואף מטפס על כסא או סולמון, לשלוף ספר מהכא ומהתם, ומצביע מבעד לעדשה ימגדלתי על קטע שהיה נצרך לענייננו באותה שעה. עסקתי אז בשכתוב מקצת כתביו, בהלכות שבת וכן בנושאים שהזמן גרמן ורוח גדולה, לאומית וציונית נשבה מהם.

בצהרי צום תשעה באב תשל"א צלצל הטלפון בביתי; הרב כשר שאלני בקול אבלים האם אוכל לבוא אליו "מייד, עכשיו"! בתוך זמן קצר הגעתי לביתו, והפעם, לראשונה, לחדרו הפרטי בבית מגוריו הצמוד. "מה אתה עושה בתשעה באב?" שאלני, ומיד שח את אשר עם לבול "אני איני מסוגל לומר קינות; הן אינן מדברות אלי לאחר השואה האיומה באירופה! אי אפשר לבכות את הרוגי מגנצא, וורמייזא ואשפירא ולזנוח-לשכוח את קול דמי אחינו הזועקים אלינו מאושוויץ, ממיידנק ומטרבלינקה" - כה אמר הרב יליד ורשא המעטירה, והשלים בעיניים דומעות: "הנהגתי לעצמי לקרוא בספרי שואה ובמאספי זכרונות לקהילות שחרבו, ואלו הן הקינות השוברות את לבי", ובזווית עיני הבחנתי באלבום קהילות פולין שהיה מוטל על מיטתו.

בו במקום ובזמן שטח את משנתו: ״הכרחי לערוך ספר קינות על השואה ולהפיצו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות! ובמקום שאין אנשים אטול משימה זו על עצמי; אדפיס ואפיץ ואעשה נפשות לענין״. ומשימה הטיל עלי; לחפש ולחטט אחר יחוּמריםי, דהיינו קטעי פרוזה או שירה שנדפסו אי-פה אי-שם, ואשר יתאימו לדעתו-לדעתי להיאמר בשילוב עם הקינות המסורתיות לתשעה באב. הרב שמר לעצמו את זכות העריכה, ואת שרביט החיתוך והיוטוי.

חדשים מספר חיזרתי אחר יקטעים רלבנטיים ובמקביל נרתם הרב כשר למסע שכנוע רבנים ואדמו״רים, שהרי נטוע היה בעולמה של חסידות גור. וכך היה אומר: יימשימה קדושה זו תצליח אך ורק אם קינות השואה יכנסו לשטיבלאך, לקלויז החסידי ולישיבות החרדיות. אם ספרון הקינות שאדפיס ייאמר רק ביהיכל שלמהי (משכן הרבנות הראשית דאז), בקיבוצים ובשיכוני המזרחי - הנושא לא יחזיק מעמד, ולא ישתרש במסורת העם״, ואולי צדק״! לפיכך תנאי היה בדבר, וכפול כמעשה בני גד וראובן: ״עליך לאתר אך ורק קינות שנכתבו ע״י שלומי אמוני ישראל; הרבי מגור לא יעלה על דל שפתיו פיוט, תפילה או קינה שנכתבו

ANTARES TRAIN NOTE OF SOLIT SEE STATE OF SOLIT SEE SOLIT SEE STATE OF SOLIT SEE STATE OF SOLIT SEE SOLIT SEE STATE OF SOLIT SEE SO

מעראר נאנה לתשעה נאנה ומנילה אינה ומנילה אינה

עם ביאור ופירוש מספיק, על דרך הפשם, בתמצית ובסגנון קל בתוספת הלכות ומנהגים לימי בין המצרים, תשעת הימים ותשעה באב בולל סדר התפילות על מכונם

ומחוכר לשהור קונשרם קינות גוםפות אשר נתחברו ע"י גדולי ומאורי דורנו על חורבן אלפי קהילות קדושות באירופה אשר נהדגו על קדושת השם כשנות הועם תרצ"ח - תש"ה הי"ר

מהדורת "נחמת פנחם" ע"ש תרה"ח מו"ה פנחם הערצקא ו"ל

שנת "ונאלנו נאלח חשלמת מחרח" (תשם"ה) לפ"ק

גילוי דעת מאת חברי מועצת גדולי התורה שע"י אגודת ישראל באמריקה

נדרשנו ונשאלנו מאחינו שוחרי תורה ותושיה הכואבים ללא הרף על שבר בת עמנו, ששת מיליון קדושי ישראל שנשמדו באירופה ע"י הצוררים ימ"ש מלפני ארבעים שנה. הן החורבן האיום של כל אלה אוכלסי ישראל מי ישערנו ומי יתארנו. הלוא לא היתה צרה כזאת לישראל מיום חורבן בית המקדש וגלות יהודה מארצה. את אמנם בן, דורש דמים אותם זכר, ובודאי לא שכה צעקת ענוים ורמם לא ינקה. אך לנו ולבנינו הרי צפויה הטכנה כי במרוצת חזמן ובהרגל החיים פן יפוג הכאב מלבנו, ופן ישתכח חלילה מזכרוננו גודל האטון ועומק הצרה אשר באתנו. כי דור הולך ודור בא, ושרידי החרב אשר אתנו, אלה אשר ראו בעיניהם ואשר טבלו על בשרם את טרף השואה, מתמעטים והולכים בעוה"ר. ובנים אשר יולדן, דור החדש אשר לא ראה את תפארת בית ישראל וקדושיו שעלו על המוקד, איך יזכרו את גאון יעקב אשר נפל וכמה יתעורוו להוריד דמעה על השריפה אשר שרף השם.

על כן ראינו לנכון להסכים לעצת רבים וטובים, לעשות זכר ואבל ביום המר תשעה באב, יום אשר הוקבע כו בכיי לדורות, לבכות ולהתאונן גם על קדושי ישראל אשר נפלו בייבור ולשפוך כמים לבנו על אובדן שש מאות רבבות ישראל אשר נפלו בידי הרשעים הארורים, ולזאת נראה הדבר ראוי ויאה לכל הביבי"נ ועדה, בהורמנא מרבותיהם, להוסיף קינה מיוחדת ולאמרה אחר סדר־קינות חבדם קורם שמסיימים בפזמון אלי ציון ועריה, וכבר נתחברו על זה קינות רצויות, בנוטח הקרוב ללבו להעלות בדמע את זכרונם של קדושי ישראל, ולקונן עליהם בשפתים דולקות ובלב קרוע ומורתח. ויה"ר שנוכה מתוך כך לתשובה שלימה בשפתים ולעורר רחמיו על עמו השבור והרצוץ, ויזכנו במהרה לראות לאבינו שבשמים ובכיאת משיח צדקנו אב"ר.

ו' טבת תרש"ם

הכו״ח לכבוד התורה והמצוה,

משה פוונשטוין ועקב קמנצקו ושראל שפורא מבלוזוב ועקב וצחק הלוו רודרמן

מרדכי גילטר

יוסף שלו' אלישיב

לכבוד הנכבד הר"ר פנחס הערצקא ב"ה ז' תמוז תשמ"ה

ברכה ושלו' רב.

בו בכי לדורות על עם ד' שנשמדו בשנות נתבקשתי גם אני להביע את הסכמתי השואה, בשנים תרצ"ט־תש"ה ואשר מיוחדת לאומרה בציבור – ביום שנקבע ע"ד הרעיון אשר הגה ברוחו לתקן קינה מכתבו מיום ט' בסיון תשמ"ה קבלתי

חראשונים בחורבן הקהלות בשנת תתנ"ו מאד ומזקנים נתבונן כי עשו דורות הנה אין ספק כי הדבר נחוץ ונכון עד אשר יקוננו עם ישורון על חורבן שריפת שתיברו קנות ע"ז וצירפום לסדר הקינות

עד שיהי' צום הרביעי וצום החמישי צום כל קחל יבחר לו את הנוסח המקובל עליו לשפוך תחינה" ורחוק הדבר לחבר קינה חשביעי וצום העשירי לבית יהודה לששון שעלי תבא הסכמת כל חכמי הדור ולכן והואיל ולא הגענו ל"אגודים

וד' יאזין לקול שועתינו ימהר ישועה

בית אלקינו האולם והבירה.

ורויש גאולה.

בצפי, לתשועת ד'

שמחה בונם בלאאמו"ר שמואל זצוק"ל זי"ע עהרענפעלד

ור"מ דישיבה ומתיבתא חתן סופר אב"ר דק"ק מאטערסדארף יע"א בנו יארק יע"א

בימי הספירה נזכה לבנין בית הבחירה ובתוכם ידידנו הרבני הנכבד והמפואר ר' לט' וירא אליכם כבוד ה' תשמ"ה לפ"ק.

בענין זה גם בקהלתנו, וה' הטוב יאמר לצרותינו די ונזכה לראות בנחמת ציון ורושלים ובישועתן של ישראל בב"א. קינה מיוחדת לזכרם הטהור ביום צום תעניתנו תשעה באב, וא"ה בל"נ נעשה למו ודרכי ציון אבילות בעוח"ר, ע"כ אף זרועי תאמצנו בפעולותיו הברוכות לקבוע ואכזריות בשנות הזעם הי"ד, וכמה וכמה קהילות קדושות חרבו ושממו, נשמו בתי לעשות שם עולם וזכרון נצח לקדושי עמינו שנהרגו ונרצחו רח"ל במיתות משונות כנסיות ובתי מדרשות אשר אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה תורה ויר"ש אין זכר אצטרף בזה לדברי הרבנים הגוה"צ שליט"א שדבר גדול עשה מע"כ נ"י בעמיו כש"ת מוה"ר פנחס הערצקא ני"ו.

אברך חמו"מ בתוי"ש משה קליין נ"י בן לש"ב הרח"ג המפואר אשר אנשיל זצ"ל מלי מפואר עם פי נאה ומספיק ונוסף ע"ז גם לקט חלכות נבחרות ע"י ש"ב מאיר צבי נ"י לעשות נחת רוח לעילוי נשמת אביו המנוח ז"ל, להוציא את הקינות ועתה קם בנו ידידי חביבי מחו' הרבני הנגיד המפואר רודף צדקה וחסד מוהר"ר

ביאור המילות בתוך הקינות כנהוג בכמה קחילות לאומרם, וזכות אבותיו ודבר גדול עשה להדפיס את הקינות על חורבן הקהלות באירופה בשנות הזעם ליין אב"ד וואשרהעלי.

ובעה"ח יום ח' לס' באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם, תשס"ה לפ"ק. מוד לו ולב"ב היקרים שיחי שעשו דבר גדול זה.

הן למחה דונן האמשון הבינים מודילמוא בליות פיז וזני מיד בנך עלוצ וזיא

לוחנן בחגמהו"מ וצ"ל סופר

אבדק"ק ערלוי יצ"ו

בעיה"ק ירושלים תובב"א

6

בס"ד, אור ליום כ"ג טיון תשס"ה לפ"ק.

לכבוד ש"ב המו"מ בתו"י מו"ה משה קליין נ"י בן הרב הגאון המפואר מו"ה אשר אנשיל זצ"ל אבדק"ק וואשרחעלי.

לומר הקינה שחיברנו על השבר הנורא הריגת ששה מליוני יהודים הי"ד אחרי הקינה של רבינו קלונימוס ב"ר יהודה על גזירת תתנ"ו על הרוגי קהילות שפירא אחדשה"ט – בתשובה למכתבו חנה בכל בתי מדרשי יד סופר בארה"ק הונהג ורמייזא ומגנצא. – וכן נכון לדעתנו לומר שם קינות על הנ"ל.

להוציאו לאור לעילוי נשמת אביו הדגול תפארת הבעלי בתים מו"ה פנחס ז"ל חקינות החדשות הנ"ל, כאשר נתעורר לזה הרה"ח מו"ה מאיר צבי הערצקא הי"ו ודבר חשוב מאד להוציא הקינות של ת"ב עם הפירוש היקר והנפלא, בצירוף מילדי ק"ק פ"ב יע"א, אשר השתדל כל ימיו בהפצת קינות הנ"ל, והנני מברכו שיזכה לברך על המוגמר בקרוב.

ידידו מוקירו ומכבדו.

כ"ד המעתיר ומצפח לביאת גואל צדק בימים הקרובים ממש וימי אבל יתהפכו והנני חותם בדשה"ט ושלו' הרב מאיר צבי הערצקא הי"ו. לבית ישראל לשמחה ולששון אכי"ר.

14 1/46 of Ce

"זכור הנאקות ורעש הצעקות" קינות לתשעה באב לזכר השואה

מרדכי מאיר מוצאת אוכחות

joen risen

בת ירושלים, חורידי כנחל דמעה לשתי קינת לפני שוכן מעונת על בניך פוניך שופרי חופותיך אשר גלו מתופך פיום ועם ועברה

בות אלקים ומעון קדעו שכינתו לא חת משריר בקדשו שערי שמים לתמלה ותחינה שיכת היתה לשמת ולשנינה

צר ואותם כא בחומות ירושלים במצור ופסגוק הקיף כל שעריה ברעם וכסן חרעים קדושיה וגבוריה ערי הגלה אותם ממנה כנעריה וזקניה

ידה פרש צד על כל מחמריה באש אוכלית הרס את כל מקדשיה ברבל גאוה קרש ורמס ספרי קדשיה פיד אכורית חרג ולא חמל את כל קדשיה

ייצא מנה פיון כל הדרה התסארתה פיום משני שנונה מרשת תמוכחה פיום ייש שנונה השליטי מוכחר בעתר תורת נריש שמור אומית ירישלים המעשורה אנמר העצומת פקרישה (צוורת מוכל שנונה של שמבלה עונה! אומים המונים

נורא תחלות ופועל ישועות עד מתי פניך ממנו תסתיר ועד מתי ידי אויכינו הגניר תשיבנו אליך וחטאתנו תעכיר רשובה אלינו ופניך לנו האיר ושכינת קדשך על מקדשך תחזיר

> עוף וזמרת יה לעולם השב כנים לגבולם נחמם מאבלם וערכת לך מנחת יהודה וירושלים כימי עולם

אל אלקי ישראל הי צכאות שמו בך שמנו מפטחנו ממך קוינו ישועתנו כי אתה אבינו גואלנו שמחנו בישועתיך כימות עניתנו בגבורתך תצמית אויכינו בחסדך תרום קרננו הבישועתך יגל וישמח לכנו

And he so was the control of the con

the property and the state of the

בן ז/ דאור א? אנצ (יית לאנצ)
שפע תפילה חיים קצה

לקרב הרחוקים והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם בקיבוץ נדחי ישראל בב״א.

9

צ"ד הומפת קינות בת"ב

1976 ב״ה, קרית צאנז, ב׳ מרחשון תשל״ז.

אחדשכת"ה שלימ"א כיאות,

מכתבן היקר מיום כ"ו תשרי דנא קבלתי לנכון, והנה הענין שמעכת"ה
העלה במכתבו ע"ד הוספת קינות בת"ב לזכר הפורענויות
הנוראות בדורנו זה באירופה וע"ד מיליוני ההרוגים הי"ד – ענין זה בודאי
דבר גדול הוא אשר ראוי לעיין ולדון בו בכובד ראש ובנחיצות הראוי.
אמנם הן בעון לב יודע מרת נפשו ומי כמוני יודע שלא זכיתי לכך שיהיו
דברינו נשמעים ובפרם בדבר נשגב כזה הנוגע לכל היהדות בעולם כולו,
ויה"ר מלפני אבינו שבשמים שיאיר עינינו בתוה"ק שנזכה למעלות כגון

אך מ"ש מעכת"ה שלים"א בדבר הוספת קינת השואה שכתב הסופר ה"ר... – הנה הגם שהסופר הנ"ל מוכשר ומפורסם מאד בכתיבתו וביר"ש – אבל עלינו להתבונן כמ"ש [זכרים לב, ז] זכר ימות עולם בינו שנות דור ודור, אשר מאז ומעולם בכל ימי גלויותינו אשר התהלכנו מגוי אל גוי וגו' התקינו את הקינות גדולי ישראל האמיתיים שבכל דור ודור, וכגון רבי אלעזר הקליר ורבי יהודה הלוי ועוד שקוננו על חורבן עיר הקודש והמקדש, ואחריהם רבינו גרשום מאור הגולה ורבינו שמעון הגדול ועוד שהתקינו על מסעי הנוצרים ימ"ש בגזירות תתנ"ו, ובדורות שאחריהם בגזירות ת"ח ות"ם היו המקוננים הש"ך והתוי"ם, וכן היה בכל תולדות עמנו בצרותיו, והם שידעו לקונן ולקבוע הדבר לדורות משום שברום מעלת קדושתם ויראתם הקודמת לחכמתם ידעו לפעול בהקינות בתוך תוכיות הנפש הישראלית, ואין מגמת הקינות רק לעורר רגשי הבכי והצער הגשמיים בלבד, והענין הוא רוחני גבוה מעל גבוה וד"ל, ולזו המדריגה זכו הראשונים כמלאכים זי"ע – ועל כן לא אדע מה לדוז בזה.

הכו״ח ברגשי כבוד ויקר כראוי, ובברכה לבריות גופא ונהורא מעליא מתוך נחת אמת והרחבת הדעת לאורך ימים ושנים מובים אכיה״ר.

9

יא. תשעה באב שחל בשבת, נוהגין בו מנהגי עליה לתורה של חתן יג, שלא לנהוג אבלות בפרחםיא ידי 37

תשעה כאב

דבר הלבה

.³⁸ 5)55 יג. ומכל מקום לא יערכו את השמחה יד. ומהא דאסרו אבלות בפרהסיא בת"ב שחל בפרסום וברוב עם כנהוג בשאר שבתות

~ ארחות הלבה ~ דעשיהאה ביר" (ברכות ה' ע"ב), הוא אשר ברוב אהבתו לעמו אמר לעת כואת "ייתי ולא אחמיניה" (סנהדרין צ״ח ע״ב), כי עזה כמות היתה אהבתו הגדולה לישראל, וכאשר אמרו לו (יבמות ס״ג ע״ב) ״אתו חברי לבבל (פרסים רשעים ומבזים ואינם מכירים כבודם של ישראל, רש״י) שגא נפל״ (כפף נפל מרוב צער). ואנו המבליגים עלי יגון... תעורת עניות נוראה היא לנו, כי איך יערב לנו אכול ושתה עת עם די כצאן לטבח יובל. ואם אמרו חז"ל גם על שנים כתיקונן "כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו" על אחת כמה וכמה בדור הזה אשר לא על העצים והאבנים נתכה חמת ד' כי אם על רוב מנינה ובנינה של האומה ד' ירחם. אנא רחום הבט משמים וראה, שוב מחרונך ורחם סגולה אשר בחרת, עד מתי תחרש ותשקוט אל, העל אלה תתאפק ד׳ תחשה ותעננו עד מאד, עוררה גבורתך וקנאתך על אויביך ונקום נקמת בניך אהוביך אשר דמם נשפך כמים, האר נא פניך ונשועה, שלח לנו משיח צדקנו לגאלנו מבין הגויים ופזורנו כנס, וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקים ״כי קודש ישראל לד׳ כל אוכליו יאשמו רעה תבוא אליהם". ועל דבר אמירת קינה על הקדושים הי״ד שנהרגו בשנות ה״שואה״, כתב רבנו באגרת (בשנת תשמ״ה) בזה״ל: ״קבלתי את מכתבו, והנני מבין יפה וגם מצטרף ללבו הסוער על זה שמחשים ואין קובעים לתקן קינה כללית ואחידה לכל הכלל ישראל, לקונן בלב מר ביום המר של חרבן בַּית קדשנו על השואה האיומה והנוראה שעם ד׳ נתיסר בה, ואשר היא כאילו ח״ו הולכת ונשכחת. אולם לדאבוננו לעת כזאת במצב הקשה שאנו נמצאים בו חושבני שזה כמעט בלתי אפשרי, אך אפשר שקינתו של הגה"צ מוה"ר מיכאל רוב וויסמאנדל ז"ל [- המודפסת בסוף ספרו "מן המצר"], או החלקים ממנה שהם שוים לכל, אפשר שהיא תתקבל על כולם, בגלל הזכויות המיוחדות שיש לאיש דגול זה. והנני מסיים בתפלה לד׳, נקום לעינינו נקמת דם עבדיך, וד׳ הטוב הרוצה בעמו ישוב ירחמנו ברוב חסדו ויחיש לנו ישע ופרות בביאת משיח צרקנו א״ס״. עכ״ל (וכן עשה רבנו מעשה באותה שנה בביהכ״נ שבשכונתו, ואמרו כל הצבור את קינתו של הגרמ״ד וויסמאנדל - וגם בישיבת קול תורה רצה שיעשו כן, אך לבסוף הסכים להצעה אחרת, שיאמרו את הקינה ״על בית ישראל ועל עם ד׳ כי נפלו בחרב״ פסקא פסקא בצבור, ויכוונו לזכר הקדושים הי״ד - ואולם לאחר שלא כל גדולי הדור קבלו את הדבר, ובסעודת ברית מילה בת״ב שחל בשבת הורה רבנו שיומרו לא יסף עוד לדבר בזה). .37 רשימות. (מלבה מירות שב״ק הנהוגות) רק הפיוט ״יום ליבשה״ הנהוג, ותו לא, ועיין לעיל פ״א ציון 64. 38. ומשאמר השואל לפני רבנו שבמעשה שהיה בישיבת פוניבז׳ הורה הגרי״ש כהנמן ז״ל הגאב״ר דפוניבון׳ שיעשו הכל כרגיל, ואילו רב אחר הוָרה שיקדימו העליה לשבת הקודמת, אמר רבנו דאף שמלפנים היו שעשו כן להקדים העליה, אולם כיון דאית בי׳ משום זילותא דשבת, לכן יש להורות לעורכה בשבת זו, אלא דמ״מ לא הותרו אלא דברים שבפרהטיא, ולכן בשעת העליה זורקין על החתן מיני מתיסה ומומרים ברגיל זום טוברים הדושא ררה אחר החפלה רוהיו ארל רשטם המודוש יש

R. Soloveitchik
The Lord is Righteons in All
His Ways

Themes of the Kinot

balah, a masorah. She had seen her own mother acting like that, and her mother had learned the tradition from her father and mother. Her father was an old rabbi, a poor rabbi. He used to fast the whole week.

Here in America there is a issue over what Haftarah to read when Rosh Hodesh Av falls on Shabbat. One person says it should be "Shim'u devar Hashem," and another says "Hashamayim kis'i." Whatever I want to do, I can do. But that was not the case in the batei midrashim in Europe, in Poland and in Russia. You will find in the Aharonim how each beit midrash had its own tradition which was absolutely sacred. In Prague it was "Shim'u," but elsewhere it was "Ha-shamayim kis'i." It was a tradition. A home was a tradition. It was a part of Torah shebe-al peh. Torah she-be-al peh was not just one individual; it was a family, a household, a home. It is this that was destroyed, and it is this for which we mourn on Tish'ah be-Av.

Of course, there is no doubt that on Tish'ah be-Av we should recite a special kinah for those who were killed by Hitler. In the last hurban we lost many more people than in the destruction of the first and second Batei Mikdash. Of course, the six million Jews deserve to be eulogized on Tish'ah be-Av. But we do so within the frame of reference of the kinot we already recite on that day. Instead of Vilna, we mention Worms or Mayence. It does not make much difference, because the scenes described and the words of despair, mourning, and grief are the same. One has in mind to remember and experience the catastrophe, the disaster, that occurred in the forties of the twentieth century within the frame of reference of what is described here as having taken place in the eleventh century. When we recite the kinot about Speyer, Mayence, and Worms, about the communities that were destroyed, the people exterminated and the Gedolei Yisrael killed by the Crusaders, we must remember that what is described there happened not only then, in 1096, but in the 1940s. Exactly the way Torah centers were destroyed in Germany in the time of the Crusades were the centers of Torah destroyed in Poland and Lithuania during the Hitler period. It happened throughout Europe, particularly in Central and Eastern Europe, Lithuania and White Russia. We need to see these kinot not only as a eulogy for those killed in medieval German communities, but for everyone killed in Warsaw and Vilna and the hundreds and thousands of towns and villages where millions of faithful, devoted, and dedicated Jews lived a holy life, a sacred life, and a committed life, and where they were simply exterminated.

We should have the Holocaust in mind when reading other passages where Kalir describes what happened during the hurban Beit ha-Mikdash. At the end of the kingh beginning "Zekhor asher asah tzar be-finnim," Kalir refers to the Gemara (Gittin 57b) that tells the story of four hundred boys and girls who were captured and taken to Rome. They understood that they were

Zilbershtoin, Yitshak ben Davo yarr

על סדר פרשיות התורה והמועדים

נושאים אקטואליים תורניים
ete
מעשים והנהגות מגדולי הדורות

עם פניני הלכה ודרוש משולחנו של הגאון רבי **יצחק זילברשטיין** שליט"א

> וגלווה אליו: קובץ "דברי חכמים וחידותם"

שמעתי את הדברים, והשתוממתי. הבטתי בפניו כמי שאינו מאמין למשמע אוזניו. "אני מתפלא עליך יקירי. הרי אתה עושה רושם של אדם חכם ופיקח, כיצד אינך רואה את ה'מידה כנגד מידה' שלפנינו. אינך מבין שיתכן מאוד שהסיבה שמונעים אותך משמיא מלהינשא, היא כעונש על שמנעת את אימך מלהינשא שנית?!"

מדהים להיווכח עד כמה האדם אינו מסוגל לראות את נגעי עצמו. עד כמה יפול אדם להיות כעיוור באפילה ולא להבחין באמת.

היהודי עמד מסומר למקומו. הוא לא יכל לפצות את פיו. לפתע הוא תפס מה שקורה איתו, ופרץ בבכי. לאחר שנרגע, הבטיח שמעתה לא ימנע את אימו מלהינשא, ומיהר לבקש ממנה מחילה על הצער והעוולה הנוראה שגרם לה.

לאחר תקופה קצרה שב אלינו האיש, וסיפר כי זכה להתארס, ובע"ה עומד להקים את ביתו...

אַשְׁרֶיךְ יִשְּׂרָאֵל מִי כָמוֹךְ עֵם נוֹשַׁע בַּה' מָגַן עָזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאַוְתֶּרָ וְיִבְּחֲשׁוּ אִיְבֶּיךָ לְּךָ וְאַתָּה עַל בָּמוֹתִימוֹ תִדְרֹךְ (דברים ל"ג, כ"ט)

האם לעשות סעודת סיום מסכת מפוארת בימי המלחמה כשדם ישראל נשפך?

שאלה

בימי המלחמה בעזה, בחודש טבת תשס"ט, כשמאות טילים נחתו ביישובי הדרום, הגיעה שאלה מעניינת אל בית מדרשנו, מאת חבורת לומדי גמרא מהעיר אשקלון. וזה לשון מברקם של הלומדים היקרים:

זכינו ובבית הכנסת שלנו נפתח לפני כשנה שיעור בגמרא המתקיים מידי יום, ומשתתפים בו רבים מבני הקהילה. לקראת שלבי סיום המסכת, הוחלט על ידי הגבאים והלומדים, לערוך מסיבת סיום מפוארת, בליווי תזמורת, וסעודת מצוה

בבשר ויין, וזאָת, על מנת לחזק ולעודד את הלומדים, וכדי לגרום גם לאלו שאינם משתתפים בשיעור לבוא ולהצטרף ללגיון הלומדים.

אלא שכעת, כשאנו נמצאים על סף סיום המסכת, פרצה המלחמה, ונפל ויכוח גדול בין משתתפי השיעור: חלקם טוענים שעלינו לערוך את סעודת הסיום מסכת ברוב פאר והדר (כפי שתוכנן מראש). מאידך, רבים טוענים כי חלילה לנו לחגוג ולשמוח בעת כה קשה לעם היהודי, כשדם ישראל נשפך. הלזאת שמחה יקרא, בעת בה חיילנו ותושבי עירנו נמצאים בסכנה וחרדה תמידית!...

נודה למעלת כבוד תורתו, אם יודיענו מה היא ההנהגה הנכונה בעת הזאת, האם עלינו להימנע כעת מעריכת הסעודה ולדחותה לזמן מאוחר יותר כשיוטב לנו בע"ה, או שמא אין לדחות את הסיום?...

תשובה

מצינו שנשאל כבר בשאלה כעין זו בשו"ת 'משנה שכיר' (ח"ב סי' י"ח), וזה לשונו:
"בר"ח תמוז שנת ת"ש, סיימנו מסכת מגילה שלמדנו ברבים עם בעלי בתים
המקשיבים לקולי, והיו איזה בעלי בתים שאמרו שלא לעשות סעודת סיום כעת
מחמת צרת הדור, ואין העת מוכשר להתאסף יחד ולשמוח, וקצת מהם אמרו כי
לבטל לגמרי את הסעודה אי אפשר, כי היא סעודת מצוה, אלא יש לעשותה
בקיבוץ קטן, ושלא לקרוא קרואי מועד, אנשים מכובדים שאינם עוד בחבורת
הש"ס, כנהוג בפעם אחרת, וגם לעשות סעודה קטנה שלא מבשר ויין, ונשאלתי
בחוות דעתי בזה".

והשיב ה'משנה שכיר': "ח"ו לבטל מצוה גדולה כזו, אשר אין ערך לשכרה, וגם אין להקטין בקיבוץ המשתתפים, אָלא לקרות ולהזמין גם אחרים, כדי להדר את פני המלך מלכו של עולם ברוב עם, וגם לא להמעיט את הסעודה לעשותה בצמצום ובלא בשר ויין, כי אין סעודת מצוה בלא בשר ויין, ולדעת רבינו מלובלין ז"ל, גם דגים לא יחסר מסעודת מצוה. וכדאי זכות סעודת מצוה, מה גם סעודת סיום, לבטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות, ולקרב את ביאת משיחנו בב"א...

ומעת שפרצה המלחמה בשנת תרע"ד, הנקראת מלחמת העולם, נפרעו והפרו ושבתו סעודות חללו, באמרם כי ראשם בל עמם לעשות סעודות ולבסם ביין, ועל ידי כך נתרופפו עמודי כל החבורות וכמעט נתבטלו, אז הרמתי קולי ודרשתי להם

כי לא יפה עושים בזה, וח"ו לבטל סעודות הללו, כי כדאי זכות סעודות הללו להגן עלינו מצרינו. (זהביא לכך ראיה נפלאה מדברי רש"י במסכת סוכה דף נ"ה. ד"ה מי יקום, ע"ש).

לסיכום: אין להימנע מלשמוח בשמחת מלכנו מחמת צרות המלחמה, ואדרבא, צריך להתאסף יחד ולשמוח בשמחה של מצוה. ובשעת שמחה של מצוה להתפלל אל הקב"ה, שירחם עלינו ויקום לנו להצילנו מן מבקשי רעתנו, ותחזינה עינינו בשוב ה' את שיבת ציון, וארמון על משפטו ישב וישראל ישכון לבטח, אכי"ר.

המסיים והמשתתף בסיום שווים בערכם

מובא בספרים משמו של הגר"א, כי באותיות סיו"ם, בכל אות החלק המבוטא שווה בערכו לחלק שאינו מבוטא, כדלקמן:

$$60 = \alpha'' \Gamma = 0 = \alpha'' \Gamma = 0$$

$$10 = 1'' \Gamma = 1 = 0$$

$$10'' \Gamma - \Gamma = \Gamma = 0$$

$$6'' \Gamma - \Gamma = \Gamma = 0$$

$$6'' \Gamma - \Gamma = 0$$

$$6'' \Gamma - \Gamma = 0$$

רמז לכך, שאפילו אדם אחר שלא למד וסיים בפועל, אך בא להשתתף ולהיצמד למסיים בסעודת סיום מסכת, נחשב לו לסיום ולסעודת מצוה. אכן, בשו"ת ויצבור יוסף (סיי ז') מביא בשם הרה"ק מאפטא ז"ע, שהוסיף על זה, כי מכל מקום דוד

סססס מקורות וביאורים סססססס

1. ויעויין בהקדמה לשו"ת 'אחיעזר' שכתב: "מחשבות תוגה מתרוצצות בקרב לב חושב, האם שעת חירום כזאת מכוונת להוצאת ספרים לאור העולם. הלא ישאל השואל, עם ישראל תובע בים של דמעות, ואתם אומרים שירה?! מהרסינו ומחריבנו מבית ומבחוץ חותרים חתירה תחת יסודות התורה, בחומרים מורעלים ומפוצצים באים לפאר לקעקע את הבירה כולה, ואתם באים לפאר

את היכליו בצעצועים ופרחים?! היכל ה' כולו בוער באש, הלהבה אחזה את ארון הקודש, הלוחות והגווילים משוקעים באש, ואתם מתעסקים בקישוט פרחי חמד?! אולם, זה כח ישראל סבא לאלוקיו ולתורתו, בכל הדורות ובכל התקופות והזמנים, גם כשחרב חדה היתה מונחת על צווארו, תורת ה' היתה שעשועיו כל היום, גם בעת החורבן אשר כל קיום הלאום היה

Na le acie yes

פיפן יח

בגודל מעלת פעודת סיום מסכת

בר"ה תמח שנת ת"ש לפ"ק סיימנו מסכת מגילה שלמדנו

ברבים עם בעלי בחים המקשיבים לקולי, והיו איזה

בעלי בחים שאמרו שלא לעשות סעודת סיום כעת מחמת

לרת הדור ואין העת מוכשר להחאסף יחד ולשמות, וקלת
מהם אמרו לבעל לגמרי אי אפשר כי היא סעודת מלוה רק
לעשותה בקיבון קטן, ושלא לקרוא קרואי מועד אנשים
מכובדים שאינם עוד בחבורת הש"ם כנהוג בפעם אחרת,
וגם לעשות סעודה קטנה שלא מבשר ויין, ונשאלתי לחוות

רהשבתי להם ח"ו לבטל מלוה גדולה כזו אשר אין ערך לשכתה כמו שאביא להלן בפ"ד בשם רבינו ים של שלכה ז"ל, וגם אין להקטין בהקיבון רק לקרות ולהזמין גם את אחרים, כדי להדר את פני המלך מלכו של עולם ברוב עם, וגם לא להמעיע את הקעודה לעשותה בלמלום ובלא בשר ויין, כי אין סעודת מלוה בלא בשר ויין, ולדעת רבינו

מלובלין ז"ל גם דגים לא יחסר מסעודם מלוה, וכדאי זכו סעודת מלוה מה גם סעודת סיום לבטל מעלינו כל גזרו קשות ורעות ולקרב את ביאת משיסנו בב"א, וכמו שאומ בפ"ד.

תחלה אעמיק מה שכתבמי מכבר בדרך כלל על י

פעודות מלוה שנהוג בקהלות קדושות לעשות מי

שנה בשנה בזמנים קבועים, כמו בק"ק בוסערמין שישבו

לפנים שמה הי' מנהג בכל זאת תנוכה לעשות סעודת מלו

של מברה מ"ת בלירוף סיום הש"ם, והי' קידוש השם גדי

בהתאספות יחד כמעט כל בני העיר, וחדשו בכל פעם כמ

מקנום לחוק בדקי הת"ת, ורבים מאנשים חדשים שנכנו

בכרית החבורה, והיתה בכל פעם הרמת קרן התורה מי

שנה בשנה. ז' אדר היתה סעודת מלוה של החברא קדישו

ובזמן אחר סעודת הברא משכיל אל דל שנתייסדה לתמו

עניים ודלים, וסעודה הזאת היתה יחידה במינה ושמת

ist yes isseed

לצי תשנון מנה ומנה דקאמר השומא קאמר או לפי השבין שכוא מקבלן פליו דהיים פתום חוחש: שבם [לפיל כב.] רפשונה ברי חיני יודם ליישב פרר נעיות הללי לפי שיפת הש"ם וכרחב נעיני שכן סידרן יום ראשון או כל יום תוכשות רי"ד יוסואס מתוא ליחר כל יום דום שבם המיבה שם בבני רחשוכה חו כל שבת ושכם וחת"ל כל דכיון רובי קמיל פום שבת ושבת חודש בחשות א של בכם שבח ושבח חדם רחשון תי כל חדם החנה א שלה שחון לי וחדש וחת"ל כל חדש וחדש שנה כלים השים תיפושים ומוש ומנו כל שנה ושנה בפסף שבתב הרא בשפה כמשונה מו כל שנה ושנה: שפחק שבתב הרא בשפה לפ הכפים י שמת בעלה ובאת לב"ך הכחבה משקח לי שהם בבנה נחנת לא חינו לפשק לה לרכיה מוכסיו: לפו ביושי לפטוק לה לרכיה מנכסח: לפו ביום. ביי הבל אם פסקה לי לצורך יום אחד: אלם כדין מפלין שחבנים או כלים שם מפלם יולא כדי בין מושליו משל בשה כין שה פידשו מפלם . ולח כך היו מושלין משל למליח ממיט כלימר לגרוסלי שיחקיים בכיארות ווא ורוווו יחסרט ללדקה סמיד והסרוט זהו ברין הדק בחב בשבי קיומו: ופפרי לפ ספד יששה ממט הבחובה מנה א' הה מסד ושל כים אכא לא פשי לדקה משונים לי. ביי שות כראר וכלה ממום: בל זה וליבד זם- נותח הי שות פייום כרתרי וכנה מתוק: בפופושיבדופי שבה היי שבה לי שפחה מספה לבי שחה הין שבה מספה לבי שחה הין שבה מחוד בין שבה שה הי שבה של מספה לבים בין שבה שה הי שבה של מספה לבים בין שבה שה היי שבה של מספה לבים בין מספה בין מספה לבים בין מספה בין מספה לבים בין מספה לבים בין מספה בין מספ אוחה שפלה ששוכר אכלים הם במדכרה היה בכחבתה ד'

סו ניתנות להתקשם בבשמים: בפנם

פרישום פו במנם המפקבל י היד לכל

אטר רב מעשה *בכתו של נקרימון בן גוריון שפסמ לה הכמם ארבע מאת והובים למפה של בשמים לכו ביום אמרה להם *כך תפסקו לבנותיכם וענו אדדיה אמן: ת'ר מעשה כרכן יותנן כן זכאי שהיה רוכב על החמר והיה יוצא מירושליםוהיו חלמיריו מהלכין אחריו ראה ריכה אחת שהיתה מלקמת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים כיון שראחה איתו נחעשפה בשערה ועמרה לפניו אמרה לו רבי פרנסני אמר לה בתי מי את אטרה לו בת נקדימין בן נוריון אני אמר לה בתי ממון של בית אביך היכן הלך אמרה לו רבי לא כדין מתלין מחלא בירושלים מלה ממון חסר ואמרי לה חסר ושל בית חמיך היכן הוא אמרה לו בא זה ואיבר את זה אמרה לו רבי זכור אתה

כשרחמת על כתובחי אמר להן לחלמידיו זכור אני כשרתמתי על כתובתה של זו והייתי קורא בה אלף אלפים רינרי זהב מבית אביה חוץ משל חמיה בכה רבן יוחנן בן וכאי ואמר אשריכם ישראל בזמן שעושין רצוני של כקום אין כל אימה ולשון שולפה בהם ובומן שאין עושין רצונו של מקום מיסרן ביד אומה שפלה ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמחן של אוכה שפלה ונקריכון בן גוריון לא עבר צדקה והתגיא אכרן עליו על נקרימון בן נוריון כשהיה יוצא מביתו לבית המרש כלי מילח היו

כמה בתהרה יכלה חותו המתון אלא וראי נראה דעשר דינר יפן לה לכל מנה להמקשט לעולם ומיבעי ליה אם יתן לה בבה אחת והיא השמרנו להתקשם בו עד שתכלה ומשם ואילך אין קצבה לחכשיטין ויחן לפי כבודה על הכמנים כך החשרת חיסט ששומת הכלים א לא יהן לה בבה אחת אלא כדי קישומה ליום: מתבקרו לה ד' מחום זהובים לקופה של בשמים אמ"ם שלפי חשבון הכחוב בכתובתה אלף אלפים דינרי זהב היה להם לפסוק יותר לפי חשבון עשר דינר למנה כיון שלא היתה לריכה יותר לא פסקו לה: ליונו אחריה אמן למעלה (דף כה.) לא שט אחריה שלא היה בעלה חי אבל כאן שהיה חי פט אחריה אמן ובעלה השיל על הכחים שיפסקו לה:

שלא מסקה בשעה אירושין ליתן לו אלא מה שנועים לו בשעה לאשכועים שעלכל שוה כ'א ד' פשני שרק עתידין באדריות והכאן סוכה שפרת ובלאיה על הבעל

אלף ות'ק נראמד לקמן בנסרא (רטיסא) [נסלים]

של ערבי' ה'ה כבממיםם)

מפני KITO

משתנר נהונעד הכום

רחו שמכן פחות חומה

שם שנוסח לו נלום

ששים אלת זה הנישש

עליו לטינב בבשברה

ח' מאות והפשם ספרכ

בירושלםי נשני שמשה

והן פתחתן וטוברים

והרא וציב באסוריותן

חקני לפציק ולנחיב

שתייות תה כדבר ברבר

संदेश प्रो

כינסות נפרק אלמנה

דמה דליתנאד הא שינור ופחדע שיפה, לא משלם הרל נצ'ב (וריים שקשא) נופלת בלאחתה כפחת בה דליתנאד הא שינור ופחדע שיפה, לא משלם לא פוחדת רכל נצ'ב (וריים שקשא) נופלת בלאחתה כפחת שק לא משלם מהקידו שלה לא מדו שיחוד של היא הדבא משפת האפילו פוחדת מקבל עילוי ושבי זה פוחדון ליכתוב פוחדת המשו שם במנה ושה כבה א"ל א"א מנה פי" זה מדור על הפסף שפסקה לי בשת ארוצן האירצה הכתניתן קאי דקתני שמקה לרבנים לו כמשים ה"ק פסקה לאבנים לי כלים שם במנה מידו במנה א"ל לבו לתור מבניה אלא כלים שיפתנו לי במנה או"ם שהיא לא יבתוב בשפר הברוב מותר של להבות מבני אלא כלים בישתו לי במנה מושם שאים מבנה שמתים רוני ולא מצי למוכר רב לי כלים שישה וישומו שאי מבני מבני היישום בא מבני או"ל במני אוני היא לא היים לא מוכר רב לי כלים שישה וישומו שאים מבני שובר בישבי במני אוני היא לא היים היים בישתו היים בישת היים בישתו היים בישתו היים בישתו היים ב

168700

ח"א דף כו ע"ב מעשה גרינ"ו כו' והיה יולא מירופלים כו' י אחר התורכן היה פחור וילא מתקום שהיה לירושלים שכבר יצא תירושלים קודם החורבן כדאיתא פרק הגיוקין בהרי נקדימון מג' עבירים פקודם החורבן היה בירובלים כדחיתה בם וחפ"ג בידם ריב"ו דג' אולרות של ג' עבירים ברפו כבר הכריוני שהיו שם שאל ממון בית אביך להיכן הלך אשאר מתון של נקדימון שלא נאבד אז . ושאמרה כולה תתון הסר כו' עיין פרש"י ושי"ל בהיפך כל תי שאיט טחן לדקה כראוי כוא מחסר המלח בהוא קיום מתוט. ואמר אשריכם יבראל בותן באחם עובין ראטו של מקום כו' וכזמן שאין עושין ראט כו' . אמר אשריכם על שני הצדדים כי באמת שני כהפכיות הם נמשלות ישראל כי כל אומה ואומה יש לה שר ומזל בשמים משא"ב ישראל שאין להם שום מזל אבל הם חלק ה' כי יעקב הגל נחלחו וע"כ כשפושין רטט הם לתפלה תכל האומות ושריהם כמ"ש הכפ נא השתימה וגול שדרשו שהוליא את אברהם החולה למשלה מכל לכא השמים דהין הבפה אלא מלמעלה למשה אבל כשאין עושין רטנו כו' הקב"ה משלק שכינתו מהם והרי הם שפלים ונבזים מכל האומות שיש להם שר ומזל ולישראל אין שר ומזל :

בן יעקב אומר, אי אפשר לומר לוי למטה,

ובגמרא סוטה (ל"ג, 6") תניא, רבי אליעזר

5 60 123 Bolis

THE CHALLING CNC-LHE

וכאן נעשה לכאורה היפך הסדר, שהלוים עמדו למטה וכל ישראל עמדו למעלה על ההרים, והלוים נשאו מדברותם מלמטה

ואולי יובן שבא לרמז כזה ולהורות על מצכם ומעמדם של ישראל, שככל הזמנים וככל המצבים הם נמצאים במעלה עליונה תחת השגחתו של הקב"ה, והוא ע"פ מה שאמרו בגמרא (כתונות ס"ו כ") במעשה בבתו של נקדימון בן גוריון, שלקטה שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים, ובכה ר' יוחנן בן זכאי ואמר, אשריכם ישראל בזמן שעושין רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום מוסרן ביד אומה שפלה, ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמתן של אומה שפלה. וכתב על זה המהרש"א בחידושי אגרות וז״ל: אמר אשריכם על שני הצדדים, כי באמת שני ההפכיות הם למעלת ישראל, כי כל אומה יש לה שר ומזל בשמים, מה שאין כן ישראל שאין להם שום מזל, אבל הם חלק ה׳ כי יעקב חבל נחלתו, ועל כן כשעושין רצונו הם למעלה מכל האומות ושריהם, כמ"ש הבט נא השמימה וגו', שדרשו שהוציא את אברהם החוצה למעלה מכל צבא השמים וכו׳, אכל כשאין עושין רצונו, הקב"ה מסלק שכינתו מהם והרי הם שפלים תבזים מכל האומות שיש להם שר ומזל ולישראל אין שר ומזל, ע"כ, וכן כתב בענין זה בעל העקירה.

מכואר מזה, שגם מירידתם ושפלותם הנוראה של ישראל, ניכר ונודע גדולתם

שכבר נאמה למעלה, [ופרש"י: שכבר נאמר למעלה, משה כתב בתודה אלה יעמדו לברך וגר׳ שמעון לוי ויהודה], ואי אפשר לומר למעלה, שכבר נאמר למטה, (ופרש"י: שכבר כלפי מעלה. נאמר לוי למטה, בספר יהושע (מ) כדכתיב וכל ישראל וזקניו עומדים מזה ומזה לארון נגד הכהנים והלוים, אלמא כהנים ולוים למטה היון, הא כיצד, זקני כהונה ולויה למטה והשאר למעלה, דבי יאשיה אומר כל הראוי לשרת למטה והשאר למעלה, רבי אומר אלו ואלו למטה הן עומדים, הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה, כלפי הר עיבל ופתחו בקללה, מאי על על בסמוך,

> ריש להבין, לאיזה טעם נצטוו שכל ישראל יעלו על ההרים אלה מזה ואלה מזה. הלא מדרך העולם שכל מי שמרבר אל הקהל, שהוא עולה על הבמה למעלה ומשמיע את דבריו לפני העם העומדים למטה, כדי שכולם ישמעו את דבריו, וכיון שכאן היו הכהנים והלוים צריכים להשמיע את דבריהם לפני כל המון בית ישראל, היה מן הראוי שהם יעלו על ההר להשמיע את הברכה והקללה לפני קהל ישראל, שהשבטים לעמדו למטה לשמוע את דכריהם,

> כדתניא וכו׳, ועי׳ רש״י, מבואר בכאן, שרבי

סובר שלא עלו כלל על ההרים רק כולם

עמרו למטה, אלא שששה שבטים עמדו

כלפי הר גהיוים וששה כלפי הר עיבל, אבל

ר׳ אליעזר בן יעקב ור׳ יאשיה סוברים

שאמנם עלה השבטים על ההרים, אלה על הר

גריזים, ואלה על הר עיבל, והכהנים והלוים

עמדו למטה, וכן כתב רש"י בפי חבוא כדעה

ומעלתם שהם חלק ה' עמו וחבל נחלתו, ולכוונה זו נצטוו ככאן שישראל יעלו אל ההרים, כדי להראות ולהורות שבשני הזמגים ובשני המצבים, בין כשהם עושים רצונו של מקום ומבורכים בכל הברכות, ובין כשאין עושין רצונו ובא עליהם ההיפך, והם שפלים וירודים, גם אז נראה וניכר מעלתם וגבוהתם, שאין הם עומרים תחת שום שר ומזל, אלא תחת ידו ורשותו של הקב"ה לכד, והם עמו ונחלתו לעולם, ולרמז על הענין הזה של מעלתם של ישראל, נצטוו להיות השבטים עומרים על ההרים מזה ומזה, בין לברכה ובין להפכה.

וומה שהלוים עמדו למטה וישראל למעלה, אפשר שהיה בזה רמז על הענין שאמרו בספרי דברים, (והול נרש" דנרים א' פ") עה״פ ה׳ אלקיכם הרבה אתכם וגו׳, הרבה אתכם, הגדיל והרים אתכם על דייניכם, נטל את העונש מכם ונתנו על הריינים, ע"כ, ולכך עמדו כאן העם למעלה ושבט לזי למטה לרמז על הוראת הענין הזה].

٦.

10:50-5'k0 , Wh. 12:25 , Wh. 12:25 , 20 166 , 125, 2

3

להתחדש כמותה, משמע שישראל דומים להלבנה, וכן מלינו הלשון במדרש אתם כדוגמתה, שהמדרש אתם כדוגמתה, שהמדרש בה לומר איך כלל ישראל שייכים להכת של התחדשות, שבזה שהם דוגמה ללבנה, הם שייכים לכת ההתחדשות, והביאור הוא, שהאור של הלבנה הוא רק במה שמקבל מהשמש, ולית ליי מגרמי כלום, ודוגמת כלל ישראל להלבנה היא, שכלל ישראל הם מקבלים את האור מהקב"ה, שבעת שבנ"יו הם נוכח פני ה", הם מקבלים את האור מהקב"ה, האור מכביכול, וכל המליאות שלהם אינה בסדר העבים.

בגמ. כתובות (סו:) ת"ר מעשה בריב"ו שהיי רוכב על החמור והיה יולא מירושלים והיו תלמידיו מהלכים אחריו ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתם של ערביים וכו', חמר ריב"ו חשריכם ישרחל בזמן שחתם טושים רלונו של מקום אין כל אומה ולשון שולט בכם ובומן שאין אתם עושים רלונו של מקום אז נמסרים ביד חומה שפילה וכו', ובמהר"ל (נלח ישראל פו"ד) הקשה על הלשון אשריכם ישראל, מה לשון שבח שייך על זה שנמסרים ביד חומה שפילה, ומבאר שם כי מזה אנו רואים כי בני ישראל הם בהנהגה אחרת למעלה מסדר העבע, שפל המליאות שלהם הוא ביד הקב"ה, וכדוגמת הלבנה שמקבלת מהשמש, ובעת שאין עושין רלונו של מקום אז הם נופלים עד למעה, כי אין להם מקום כלל בהבריאה כשאינם נוכח פני ה', שכל המליאות שלהם הוא מהאור מכביכול, ובין בגאולה בין בגלות אנו רואים ההנהגה המיוחדת לכלל ישראל, ומי שמבין יכול לראות אף בגלות האשריכם ישראל בזה שהם תחת הנהגה אחרת, למעלה מסדר העבע.

בגמ. גיעין (מי) אחר כל הסוגיא של חורבן ביהמ"ק, איתא, תנא נעמן גר תושב הי' נבוזראדן גר זדק הי', טיי"ש, כונח הגמ. בזה הוא, כי נעתן

אף שראה כל הניסים הגדולים ונתרפא מלערתו בנס, נעשה רק גר תושב, אבל נבוזראדן שהיי לו נשמה של גר לדק, הבין בראותו החורבן הגדול, הגדלות של כלל ישראל, שראה בהחורבן האשריכם ישראל שבזמן שאין עושין רלונו של מקום אז נמסרים ביד אומה שפילה, ומהחורבן ראה מעלה עם ישראל, ושראוי לידבק באומה זו, שהבין שבנ"י הם תחת הנהגה אחרת, תחת הנהגה למעלה מסדר העבע.

ומטעם זה נמשלים אומה"ע להחמה, ובני ישראל הם דוגמת הלבנה, כי אומה"ע הם תחת כנכגת סדר הטבע, ויש להן אור בפני עלמס, אבל ישראל מקבלים כל חיותם מהקב"ה, וכל המציחות שלהם הוא רק האור שמקבלים ממנו יחברך, והם בעלמם בבחינת הלבנה שלית לי מגרמי כלום.2 כי מעלת כלל ישראל היא שהם תחת הנהגת הקב"ה, והם דביקים בו יתברך, ואינם מקבלים השפעתם מדרך העבע, וכמו שאומר הרבי ר' בונם מפרשיסחא ז"ל, של קללת הנחש עפר תאכל כל ימי חייך, ואמרו חז"ל כל מקום שהוא מזונותיו פמו, ואמר כי זה שמזונותיו עמו הוא ג"כ הקללה שנעשה נפרד מהקב"ה, שנתנו לו המזונות שלו לכל ימי חייו ואינו לריך להתפלל להשר"ת של מזונותיו, וזהו הקללה הכי גדולה, שנששה נפרד מדביקות בהשי"ח, ומעלח עם ישראל היא, שמלד עלמם אין להם כלום, ואינם מקבלים מסדר העבע. ודביקים בו יתברך, וזוהי דוגמת הלבנה שלית לי מגרמי׳ כלום. וזה לריך כל אדם לידע שכל דבר שיש לו הוא מהקב"ה, ולית לי' מגרמי כלום, ולא לחפש עצות להיות מובטח לכל ימי חייו, כי זוהי קללת הנחש של עפר תחכל כל יתי חייך, שנעשה נפרד מהקב"ה, רק שלריך לדעת כי בני ישראל הם תחת הנהגה אחרת למעלה מסדר הטבע, ומלד עלמס אין להם כלום, כדוגמת הלבנה.

אַרבּ זְכָּר יהוֹה מֶה־הֵיָה לֶנוּ °הביט [°הָבֶּישָׁה קּ] וּרְאֵה אֶת־חָרְפָּתְנוּ: נְחֲלָתֵנוּ לְצָפְּהָר יְלָוֹרִים בָּתָינוּ לְנָבְרִים: יְתוֹמֶים הָיִינוּ 'פִּאָלְהוּ אָמִן קּ] אָב אִמּתָינוּ רְבָּבְרִים: יְתוֹמֶים הָיִינוּ 'פִּאַלְהוּ יִבְאוּ: עַל צַּנְאַרֵנוּ לְנָבְרִים: יְתוֹמֶים הָיִינוּ 'פִּאַרְיּ בְּאַבְּתְנוּ יִבְאוּ: עַל צַנְאַרֵנוּ נְרְדָּפְנוּ יִּצְעִנוּ הְשָׁלְנוּ בְּמְחִיר יָבְאוּ: עַל צַנָּאַרֵנוּ נִרְדָּפְנוּ יִּיְאַ בְּתְינוּ הַבְּיִם נְתְנוּ יִּבְאוּ בִּמְחִיר לְשְבָּנוּ מִפְּנֵי וְלָנְתִיהֵם סְבְּלְנוּ: יְבִּאְרִים בְּעָלְינוּ מִפְּנֵי וְלְעַבְּיוֹ נִבְּיִשְׁלוּ בְּנִי יְהוּבָּה. שְׁרִים בְּתָנִיוּ מִפְּנֵי וְבְּבְיוֹ עַלְּבָּיוֹ נְנְיִבְּיוֹ עִבְּיוֹ מְפְּנֵי וְבְּבְּיוֹ עַבְּיִים בְּחִיּעִר בְּבְּיוֹן עִנִּוּ בִּיְחִלְּנוּ בְּבְּיִם לְאֻ בְּתִינוּ מִפְּנֵי וְלָעָבְים בְּבְּיִים לְאִבְּיוֹ עִבְּיִים בְּיִּוֹן עִנִּוּ בִּיְחְלִּוּ בְּבְּיִים לְאִבְּיוֹ לְעָבְיוֹ עִבְּיִים בְּיִיוֹן עִנִּוּ בִּיְחִוּלוּ בְּבָּיְוֹ עַלְיְבִי וְנִיְבָּיוֹ בְּבְּעְרִים בְּנִייִן עְבִּיּיְ הָּבְּיִוּ בְּבְיִם לְאָבְיוֹ לְעָבְּיוֹ בְּבְּבְיּתְנוּ בְּבְיְלְנוּ עָבְיִים בְּבְּיִים לְאָת בְּבִי זְבְעָרִים בְּבְּיִיוֹן עִנִּיוֹ שְּבִּי חְטְאָבוּ בְּבְּיוֹן עִנְּוֹ בִּיְיִם בְּבְּיִים הְּנְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹ בְּבְּיִים בְּבְּיִיוֹן עִנְּוֹי עִלְיוֹן עִּבְּי חְטְאָבוּ וְנְעָרִים הְּבְּבְיוֹ נְתְּעְבָּיוֹ בְּבְּיְבְּיוֹ בְּבְּיִים בְּחָבְּיוֹ בְּבְּיִים בְּחָבְּיוֹ בְּבְיִים בְּחִיּבְּיוֹ בְּבְיִים בְּחִיּבְּיוֹ בְּבִייְם בְּבִייְם בְּבִייִם בְּחִינְינִי בְּבִייִים בְּחָבְיוֹן בְּבְּבִיוֹ בְּבְּיוֹ בְּבְיְבִיּים בְּבְּיוֹרְ בְּבְיִים בְּחָיְבְּנִי בְּבְיוֹ בְּבְּבְּבִי בְּבְיוֹתְ בְּיִבְּבְּבִי בְּבְיְבִיּם בְּבְּבְּבִי בְּבְיוֹב בְּבְיוֹבְי בְּבְייִבְּיוֹ בְּבְיבְּיוֹ בְּבְיבְּיוֹ בְּבְיוֹם בְּבִּעְיוֹבְי בְּבְיבְיוֹ בְּבְיּבְיוֹ בְּבִייְתְם בְּבְּבְיוֹ בְּבִייוֹ בְבְּבְיוֹ בְּבְיוֹים בְּבְּבְיוֹ בְּבִייוֹ בְּבְיוֹבְיּיוֹ בְּבְּבְיּבְיוֹ בְּבְיּבְיוֹ בְּבְיוֹים בְּבְּיוֹבְיוֹ בְּבְיוֹים בְּבְּבְיוֹ בְּבְיוֹבְיוֹ בְּבְיוֹ בְּבְיבְּבְּבְיוֹ בְּבְיוֹ בְּיְבְיוֹבְיּיוֹ בְבִיים בְּבְּבְיוֹ בְייִבְיוֹ בְּבְיוֹים בְּבְבְּבְי

הָשִׁיבֵׁנוּ יהוָה וּ אֵלֶּירְ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

סכום פסוקי איכה מאה וחמשים וארבעה. וסימן טוב זיחיל ודומם לתשועת הי. וסימנו יסע קדים בשמים.

מדרש איכה פר׳ ה סי׳ כא רבה

לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּףְ הוּא רָבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁלְּףְ הוּא הַשִּׁיבֵנוּ אָמֵר לָהֶם שֶׁלָּכֶם הוּא שֶׁנָּאֲמֵר (מלאכי ג. ז) 'שוּבוּ אַלֵּי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם נְאָם ה'' אָמְרָה לְפָנָיוֹ רָבּוֹנוֹ שֻׁל עוֹלָם שֶׁלְףְ הוּא שֶׁנָּאֲמֵר (תהלים פה ה) 'שוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁצֵנוּ' לְּבָּף נָאָמֵר 'הַשִּׁיבֵנוּ ה' אֵלֶיךְ וְנְשׁוּבָה'.

יחָדֵשׁ יָמֵינוּ פְּקֶדֶם׳ כְּאָדָם הָרָאשׁוֹן כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (כראשית ג. כד) יְוִיְגָרֵשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַּן עֵדֶן׳. וּבְּר אָחֵר יְחַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם׳ כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר (מֹלֹאכִי ג. ד) יְדְעָרְכָה לַה׳ מִנְּחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים יְדְעָרְכָה לַה׳ יִבּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַרְבִּינִר (ישעיה סג. יא) קַּדְמֹנִיּוֹת יִבּימֵי עוֹלָם׳ חָה מֹשֶׁה דְּכְתִּיב (ישעיה סג. יא)

2 20 72/2. (V) rolose orbo, il les 151 JAIRE LAN 081

Y.

השבנו יי אליך ונשובה חדש יכינו כקדם: פיםן יחק"ק לאַפֿט אַלְיני אַרַּבּלאָר

במעלנו לא היה לך להרצוח

(כג) השיצנו הי . מפני

U

סכום שפוקי איכח מאח וחמשים וארבעה. וסימן שוב ויחול ידכום לחשועת ה', ופרקיו חמשה ורדמו כן בנ נג אומר לפוס צערא אגרא. וחציו לדכא חחת רגליו ז

עשר וקבלה: שעם אחרם וכן ישעים והלי

הסלת מגלת איבה

האבר לבסול מקרא שלפניו שמסיים בוברי מוכחה

תורה תמימה

אם מאם ונו' . מצינו לנביאים הראשונים שהיו העחמין את רבריהם כדברי נחמת, והבתיב כי אום מאסתנו^{מה)}

ú

לשון השטיק, הגיננו ונו' וחדש ימינו, חחת כי אם שונדת וקיימת , ווהו בחמר כחן דכונת כמשך הוא בעל חכינות רשות מעכש שאי אפשר לנהר נו [ירושלטי כרכות ס"ח ה"א].

לוכלין כפסוק הקודם לו ומים מדי מודש בחדשו , פטוק זם כאום נדער רעי, אלא הוא לק הוכחם עלינו , ולא בעבע , והקלף שלא יענור , ולשי"ו אין מאום מאבת אך הן המאיםה כאה מסכח כי קלפת ממני מושה קשה למש ליחרן כן וכלה נם בש נחורה חים במשוק כי חם מחם . ולכך זה פירים הוא כק מנוכניו אנו ולא נודכרי הנכיא , והוא ספשיק השיבנו. אנל זה חומא , שהרי הכעל הזה וביצל פני מסה פירש כונח הירושלמי בחירולו זה, אלא ודאי דממנטו הכסל אין כל ראים לפדר דנרי נשר , ומשני ההוא נעוכדי כוכנים כחיב , ילפי דברי יהלא ישעיהו חדם דבריו בפסוק והיו דראון לכל נסשר מדברי הירובלמי עלמו קודם לזה דפריך הבים, ולכן הוכדם הירושלמי לישוב נחמן סה ושם היא עדמית ועוברת וכסור הקאף השור גם המאיםה לסירושלמי דנדכם המשנה איל, וכן מאי ולפו ים חקים [ע"י החשוכה] , שכל מישנום פוטו להחתלות . וכשי שנת מביון לדרשה את וש וקיינות ולכן נם בנולים: סיל קיימת , אך בבנים שכדל בין שתי הסנות האלם , הראשונה היא מכעית רשמו המשלה קלפו ומנאים ריחו בשיניו . אן. ים כי אם למאשו. כ) אם כאם עשה דנרים כאלה ננד נשיח הקודם דמחיםה הנחה מסנה קנף סיפה לעניר כלותר לא היתה השכאה כ"צ [מכשיח] שלא חשוב אלינו לומר , וכי מאום מחפחנו [יהלה] קופה עלינו , דנינו יונה (נרכות ש"ה) ד"ם רבין ענדו (נפירוםו שב"ל , וכוס הדרםם מנוחרת . ושיון מש"ל פוד כום כלל , אלא קלפת עלינו ומי שקולף חיור ומחרלה וממלם חודנו כמו הדבר המחום שחין חדם רולה צו שמו. חבו שלמר לחרי שהמשיםה כלן כיה ש"י קלף בדרשה הכאה . שה) יש לפרש הכונה ע"ם התבוחר נשר הקלף, ולא כמו מה כם הכהה בעבע שהיה

דאהר שבוק זה דכי אם נואום ונו' חור וכפל

לחקום כהשכה ונחמם .

י אַשֵּׁר עָשֵׁה וִישְׁבֹּת בַּיִּוֹם הַשְּׁבִיעִׁי מִבֶּל־מְלַאְרְהַוּ אֲשֵׁר עָשֵׁהּ וַיְבָּרֶךְ אָל חִים אָת־יִּוֹם הַשְּׁבִיעִּי וַיִּקְרָּש אֹתֵוּ כִּי בְּוֹ שָׁבֶּתֹ מִכָּל־מְלַאבְתוֹ אָשֶׁר־ ×יב (וֹבְלֵּוּ חַשָּׁמֵנִם (הַאָּרֶץ וְבֶל־עְבָאֵם: וַוְבֵל אֱלֹחִים בּוּוֹם הַשְּׁבִיעִׁי מְלַאכְהַוּ

ה וְשְׁמֵים: וְכְל ו שִׁיחַ הַשְּׁוֹה טֶרֶם יְהְיֶה בָּאָרֵץ וְבֶל־עִשְׁב הַשְּׁוֹה עֶרֶם יי הַאָּדָמָה וָאַדיֵגִילֶה מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁמָה אֶת־בָּל־פְנֵי הַאָּדָמָה: וַיִּיצֶר יהוֹה י הַאָרָם לְנָפָשׁ חַיֵּה: וַיִּשֵּׁע יהוָה אֱלֹהָים גַּן בְּעָרֵן מְקֵּרֶם נַיְשֶׁם שָׁם אֶת־ י הָאָרָם אָשֵׁר יָגָר: וַיִּאָמַח יהוָה אֱלֹהִים גַּן בְּעָרֵן מְקֵּרֶם כָּל־עֵץ נְחְמֶר אֶלהִים אָת־הָאָדָם עָפֶּר מִן־הָאָדָמָה וַיִּפָּח בְּאַפֵּיו נִשְׁמֵת חַיִּים וַיְהַיּ יביי וַנַנָּב הָאָרֶץ וּהָוֹא מִוֹב שֵׁם הַבְּּלֵלֵח (אֶבֶן הַשְּׁהַם: וְשֵׁם־הַנָּנֵר הַשְּׁנֵּי יצָא מִעִּרֵן לְהַשְׁקוֹת אָת־הַגָּן וּמִשָּׁם יְפָּרֵד וְהָיֶה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים: לְמִרְאָה וְמִיבּלְמֵאָבֶל וְעֵץ הַחִיים בְּתִּוֹרְ הַנָּן וְעֵּץ הַדַּעַת מִוֹב וָרֵע: (נְהַרֹּ יִצְמֵח כּי לֹא הַמְטִׁיר יהוָה אֱלֹהִים עַל-הָאָרֶץ וְאָרֶם אַיִּן לֵעְבָּר אָת־ שנייה ישראר אַלָּה תוּלְדִוֹת הַשָּׁמֵים וְהָאָרֵץ בְּהַבֶּרְאֵם בְּוֹם עֲשָׁוֹת יהוָה אֱלֹהָים אַרֶץ י שַׁם חֵאָחֵר פּשִׁון תוּא הַסֹּבֵּב אֵת כָּל־אֶרֶץ חַחָוילָה אֲשֶׁר־שָׁם חַזָּהָבּי יִּ בָּרָא אֱלֹהֶים לֵעְשִׁוֹת:

תורה כָּל־יִמֶּי חַיֵּיף: וְאֵיבָה וֹ אָשִׁית בֵּינְרְּ וּבִין הָאשָׁה וּבִין וֵרְעָהַ וּבֵין וַרְעָה הַוּא אָרִוּר אַתָּהֹ מִכֶּל־הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיָּת הַשְּׁוֵה עַל־נְּחִנְּךָ תַלֵּךְ וְעָפֵּר הּאבֶל בראשית בראשית גיטו־דייב,

יי פֿולע אפֿוּלְ נֹאכּל לֵטָם עָך שִׁיבְּלְּ אֶל-תַאָדָטָׁה כִּי מִמְּנָּה לָקֵחְתּ כִּי־עָפָר יי הָאלָלָנָה כָּל יִמִי חַיֵּיִרּ: וְלֵּוּץ וְדַרְבַּרְ תַּלְמִים לֵרְ וְאָכַלְהָּ אֶת-עַשָׁב הַשְּׁדֵה: אַרְבָּהֹ עִצְבוֹנֵן וְתֵרנֵהְ בְּעָצֵב תַּלְדִי בָנֵים וְאֶל־אִישֵהֹ תְּשִׁרְקְתֵׁהְ וְהָוּא אָל־תָאשָׁה אָמֵר תּרְבָּה ולאָדָם אָמַׁר כִּי שָמֵעהַ לְקוֹל אִשְׁהֵּבְּ וַתֹּאבל מִן־דָעֵץ אָשֶׁר צוּיֹתִיּךְ לִאמֹר לָא תֹאכֵל מִמֵּנּוּ אֲרוּוָ־ה וָזְאָרָמְהֹ בֵּעְבוּרֶךְ בְּעְצָבוֹן ישופף ראש ואחה השופנו עקב:

וַנִּּנְהֵר וַנְּלֶּד אָת־לְּיִן וַהַּאמֶר קַנִיחִי אָיש אָת־יהוָה: וַתְּשְׁף לָלֶּדֶת מ וְעַמֵּהוּ פּּן־יִשְׁלֵח יָדִיוּ וְלָקּוּה גַּם מִעֵּץ הַחַיִּים וְאָבֵּל וְתִיּ לְעלֵם: וַיְשַלְתֵּחוּ ניאטר ו יהנה אֱלֹהִים הֵן הַאָּדֶם ׁ תָּיָהׁ בְּאַתָּר מִמְּנּנּ לֻדְעַת טְוֹב נָרֶע הָאָרֶם וַיִּשְׁכֵּן מַקְּוָיָם לְגַּן־עָרָן אָת־חָבְּרְבִּים וְאֵת לָהֵט הַחֶּרֶב הַפּּתְהַפְּּכָּח וְהַאָנָם וָרֵע אֶת־חַנָה אִשְׁהַ יהוה אֱלֹהִים מַּנּוֹ־עָרֶן לֵעֲבֹר אֶת־חָאָדָמָה אֶשֵׁר לַקַח משָׁם: וַיְּגָּרֶש אֶת - בְּל־חֵי: וַצִּעשׁ יהוֹה אֱלֹהִים לְאָרֵם וּלְאשְׁהֵוּ בְּתְנִוֹת עָוֹר וַלַלְבּשְׁם: » לשמר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים:

י אַמָּה וְאָל־עָפָּו מָשׁוּב: וַיִּקְרֵא הָאָרֵם שֵׁם אִשְׁהַוֹּ חַוָּה כֵּי הָוֹא הָיְתָה אָם

וש"ש בכחיר סשר מלדים לירושלמי.

Š

100 1/2 100 PIO 100 PIO

וזהו שאמר הכתוב כאן, ואף גם זאת — גם אחרי כעסו עליהם כל כך ואחרי התוכחה כולה — עם כל זאת, לא כל כך מאסתים ולא כל כך געלתים עד לכלותם, עד עולם, כי אם לומן, ולכן בעבוד הזמן אשוב לרחמם ולחוננם. ועל פי זה אפשר לפרש מה שהמקונן במגילת איכה סיים המגילה בפסוק כי אם מאום מאסתנו קצפת עלינו עד מאוד, ולכאורה סיום המגילה בלשון זה אינו מן הדין, כי מפורש קיייל שאין מסיימין בתוכחה (מגילה ל"א ב"), והפסוק אומר אל תעמוד בדבר רע (קהלת, ה' ג') (ולכן המנהג לחזור ולסיים עם תפסוק הקודם לזה, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, אבל זה לא יציל את הפלא על מחבר המגילה איך סיים בלשון זה).

אך לפי שבארנו. אין לשון זה ענין רע. כי אם רמן נחמה, כי רוצה לומר.
כי אף אם מאום מאסתנו. אינו מפני שנמאסים אנו בהחלט בעיניך. כי אם
מפני שקצפת עלינו עד מאוד. אבל הן קצף לא לעולם יעמוד, וכאשר יעבוד
תשוב לרחמנו ולחונננו. וכמו שכתוב כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף
(ישעיה, נ״ז ט״ז) וכמו שדרשו על הפסוק בתהלים (צ״ה י״א) אשה
נשבעתי באפי – באפי נשבעתי וחורני בי (פגילה י׳ א׳), וכן כתוב לא
החויק לעד אפו ישוב ירחמנו (מיכה ז׳ י״ט).

STUDY OF KINOT

מזכיר מה שחמיד אני מחמי על מהר"א עירנא ושלה מייסדי המנהני ועל הלכים שלת הקנו בשור מים של פוכות שתם חל יום רחשון בשנת להפך הסדר ולומר קרושת של יום שני ברחשון שהוא מיוםר על הסיכה וקדושת יום ראשון בשני שהי מיוםר על ד' מינין : ודע שבקרוב"ן לחשעה באב שטהנין באשכח והקליר יסדו כמ"ש מהר"יל וסיים בבינה ירושלים בחית ני"ן אנה אנחני וכי' ולכן החחיל הקינה שאמר החפלה שכת סורו מני שמתחלת בחות סמ"ך וחחום בסוף הקינה אלעור והנה בקרוב"ך ההום בהחלהו בברכת מגן אברהם אאנין חשם מאית יעיש ונמלא זה הוא עכ"ם אחר שנת חשכ"ח לאלף החמישי לבריאת שולם זה הוסיף אחר מחכמי דורות האחרונים להגדיל כאב החורבן ולהיסיף יגון כומם שכבר עבר יותר מחשע מאית להחירבן אבל בומן הקליר אם הוא ר"א ב"ש כמ"ש התום' שם בתצינה והוא היי כזמן רבים הקיומת קידם רביט הקדום שהרי רבי שלח לדבר באשתו כמצואר בהשוכר את הפועלים דף פ"ד ש"ב ורבים הקחם תחם חיפור המסנה ערך מלחים שנה לחר החורם • והסמ"ע בהקדמתו כתב שנשלם תנור המשנה קכ"א שנים אחר תורבן הבית אבל לפי מ"ש הרמב"ם בהקדמתו להכורו יד החוקה שר' יוחק חבר הירושלתי בקרוב שלש מאות שנה אחר התורבן ור' יוחק מביד של רבים הקדוש היה כמכומר שם ואיך יהיה מומן חטר המשנה עד חטר הירושלמי קרוב לק"ם שנה לפי חשטמ של הסמ"ע • ואפילו אם הקליר אינו רים כ"ם עכ"פ כיון שהיה פוצן שמקדשים ע"פ הרמי לא היה אחר אביי ורכם שבימיהם פסקי מלקדש עים רחי כמטאר ברמבים סיה מהלי קידוש החדש והרי מהחורבן עד התימה החלמוד ביתי מר בר ר'א לא עברו אפר ח' שנים כפי מ"ש הרמב"ם שם בהקדמתו שרב אשי חיבר שלמוד בבלי כמו מאם שנים אחר שחיבר ר"י סירושלמי ואיך אמר כקליר אפנין השע משים ועוד אין שוטו כמספר כוסיף אחד מהמתרונים כומם:

יְוַלַמַּלְשְׁינִים אַל־תְּהִי תִקְנָה, וְכָל הָרִשְׁעָה כְּרָנַע תֹּאבֵד. וְכָל אוֹיְבֶיךְ מְהַבָּר, וּתְשַׁבֵּר, וּתְמַנֵּר, וּתְמַנֵּר, וּתְמַבֵּר, וּתְמַבֵּר, וּתְמַנֵּר, וְתִשְׁבֵּר, וּתְמַנֵּר, וְתִשְׁבֵּר, וּתְמַנֵּר, וְתִשְׁבֵּר, וּתְמַנֵּר, וְתִּמַנִּר,

נים (Gone) אָלָי בַּתַּנִים בְּתַּצְּצִיכְנִי. אֶלְיָה בִּיְצִנִים בְּתַאֲשִׁיכְנִי. אַלְּיָה בִּיְצִנִים בְּתַאֲשִׁיכּנִי. אַלְּיָה בִּיְצִנִים בְּתַאֲשִׁיכְנִי. אַלְּיָה בִּיְצִנְים וְדְּךְּ תִּשְׁכְנְיִי. אַלְּיָה בִּיְצִנְים וְדְּךְ תִּשְׁכְנְיִי. אַלְּיָה בִּיְצִנְים וְדְּךְ תִּשְׁכְנְיִי. אַלְּיָה בִּיְצִים וְדְּךְ תִּשְׁכְנִיי. אַלְּיִה, לְּשָׁה חִיבּים הַּתַּבְּיוּ אַלְּיָה בִּיְצִים וְדְּךְ תִּשְׁכְנִיי. אַלְּיִה בִּיְעָבִים וְדְּךְ תִּשְׁכְנִיי. אַלְּיִה בִּיְעָבִים וְדְּךְ תִשְּׁכְנִיי. אַלְיִה בִּיְעָבִים וְּתַּבְּיִים וְדְּרְ תִּשְׁכְנִיי. אַלְּי, לְשָׁה חִיבִּים וּתְּכִּיִים בְּתַבְּיִבִּים וּתְּבְּים וְּתְּבִּים וּתְּבִּים וּתְּבִּים וּתְּבִּים וּתְּבִּים וּתְּבִּים וּתְּבִּים וּתְּבִּים וּתְּבִּים וּתְּבִּים וּתְבִּים וּתְּבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְּבִּים וּתְּיִבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּבְּבִּבִּים וּתְבִּים וּתְבְּיִים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבְּיִים וּתְבִּים וּתְבִּים וּתְבְּיִבִּים וּתְּבְּיִים וּתְּבִּים וּתְּבְּיִים וּתְּבְּיִים וּתְבִּים וּתְבְּיִים וּתְּבְּיבִים וּתְבִּים וּתְּבִּים וּתְּבְּיבִּים וּתְּבְּיבִּים וּתְּבְּיבִים וּתְבְּיבִים וּתְבְּיבִּים וּתְּבְּיתְּים בּּבּּבְּיבְּים וּתְבְּיבִּים וּתְבְּיבְּים וּתְבְּבְּיבִּים וּתְבְּיבְּים וּתְבְּיבְּים וּתְּבְּיבְּיבְּים וּתְבְּיבִּים וּתְבְּבְּיבְּים וּתְבְּבְּיבְּים וּתְבְּיבִּים וּתְבְּבְּיבְּים וּתְבְּבּים וּתְבּיבְּים וּתְבּים וּתְבּיבְּים וּתְּבְּיבְּים וּתְּבּיתְבִּים וּתְבְּיבּים וּתְּבּיתְיתְיתְּים בּּבּים וּתְּבְּבְּיבְּים וּתְּבְּיבְּים

יעל־הַצַּדִּיקִים, וְעַל־הַחֲסִידִים, וְעַל־וּקְנֵי עַמְּדְּ בֵּית יִשְּׂרָאֵל, וְעַל־פְּלִיטֵת סוֹפְרִיהֶם, וְעַל גָּרִי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ, יָהֲמוּ רַחֲמֶיף יִי אֶלֹהֵינוּ, וְתַּן שָּׁכָר טוֹב, לְכֹל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְּדְּ בָּאֲמֶת. וְשִׁים חֶלְקְנוּ עִמָּהָם לַעִּוֹלָם, וְלֹא גָבוֹשׁ, כִּי־בָדְּ בְּטֵחָנוּ.

רשיים אָכָּוֹר הָאַחָרוֹן בְּפָצַח. אָכִוּה הַפַּעָם, וְלֹא אֶרְאָה רָצַח. אָם כְּחַ אָבָנִים בֹּחִי, אַרְּזִין וְאָעִיז מָצַח. אָכִרְהִּי, הַסְיִּנִיד פָּנָיו, בַּלֹּדְלָאָה לֶנְצַח. אַכַּרְה בְּחַדּוּף רָצַּח צִיקְבוֹר לָנְצַח. אַיְכָה, עִּד אָנָה תִּשְׁכָּחוִנִי נְצַח. צִּילְבּת יְּבָּח יְּדֵּדע, כִּי רָצָה אָת חַרָבוֹת לָנְצַח. אִיכָה, עִּד אָנָה תִּשְׁכָּחוִנִי נְצַח reader. בִּילֹא לְנָצַח יָרִיב, וְלֹא לְעוֹלְם יִקְצוֹף: יִרְצָּה אָת בּוֹטְחָיו, צִּדְקָם לִּרְצוֹף. כִּי לֹא לְנָצַח יָרִיב, וְלֹא לְעוֹלְם יִיִּבוֹר.

יְאֲדֶרָי, שְּׂפְתַרִי תִּפְתָּח, וּמִּי יַנְּדְר הְהִלְּתֵךְ:

יְבֶּרוּךְּ אַתָּה יָדְ, וּבְּרוּךְ וּניא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ יִּבְיֹלְבְינוּ וַאַלֹהֵינוּ וַאַלֹהֵי אֲלֹהְינוּ וַאַלֹהֵי יַבְּלְבִי. הָאֵל הַ הַּנְּדוֹל, הַנְּבּוֹר אֱלֹהֵי אַבְּרָהָם, אֱלֹהִי יִצְּחָק, וַאלֹהֵי יַצְקֹב. הָאֵל הַנְּדוֹל, חַנְּבּוֹר וְחַכְּדִי אֵל עֶּלְיוֹן. נּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים ְוְקוֹנֵה הַכֹּל, וְחֹכֵר חַסְבִּי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם, לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהַבָּה: מֱלֶךְ אָבוֹת. וּמִיּשִׁע וּמָגַן.

ער במינים ער אות ני (?) אור בירבי קליר (?) אור בירבי בירבי קליר (?) אור בירבי אַלָּקיף בְּיוֹם מֶבֶּךְף, אַבֶּלָּחְ הַשְׁשׁ מֵאוֹת, וְעוֹד, כִּי לֹא דָשׁ בְּּן נְּרְנִי. אַאֲּקִיף הָשְׁתְּי, נְחַר נְּרוֹנִי: אַאָּקִיף בְּיוֹם מֵלְ-יָרֵיִף, אַבְּּרִי הַבְּרוֹנִי. אַאָּקִיף הְשִׁה בִּיוֹנִי. אַאָּקִיף הְשִׁה מַאוֹת, וְעוֹד, כִּי לֹא דָשׁ בְּּן נְּרְנִי. אַאָּקִיף הְשִׁה בִּיְרְנִי. אַיְּכָּה יִצְשְׁתִּי בְּקְרָאִי, נְחַר נְּרוֹנְי: אַבּמּבּר: וְאָתְּנָה צְּמִידִים עַלּ-יָרָיִף, הַּיְּרָה בְּיִבוּן לִינְבַּוּך. וְאָתְּנָה צְמִידִים עַלּ-יָרָיָף, וֹרְיִי עַל-בְּרוֹנָהְ:)

בָּרוּךְ אַתָּה יָדָ, וּ Cons בָּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ) מָגֵן אַבְרְהָם (Cons אָמֵן): אַתָּה גָּבוֹר לְעוֹלֶם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אָתָּה, רֵב לְהוֹשְׁיעַ.

בֶּרוּךְ אַתָּה יָרָ, נ-Cone בָּרוּדְ הוא וּבְרוּדְ שְׁמוֹ) מַשְּׁעָן וּמְבְטָח לַצַּדִיקִים (Cone) אָמָן:

ּוְלִירוּשָׁלִיִם עִירָהְ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב, וְתַשְּׁכּוֹן בְּתוֹכָה כַּאֲשֶׁר דְּבָּרְתַּ. וּבְנָה אוֹתָה בְּקָרוֹב בְּיָמֵתוּ בִּנְיַן עוֹלָם, וְכִפֵּא דָוִד מְהֵרָה לְתוֹכָה תָּכִין.

הביח

(ח) גם' האר דוד וספכה

ואי כרבן גמליאל פבירא לסו. דחשמע ליה כשכבך כל זמן שבני אדם שוכבים ויש ככלל הזה כל הלילה : ליפרו כר"ג . עד עמור השחר : מן פעבירם. שמא יסמוך על שהוה שיש לו כרחניא: קימעם. מעט: משום אונם שינם. התוקפתו לעבור על דברי חבמים הוזקקן להזהירו תורה אור יותר: ממפן דממר. לקתן כפ' תפלם

השחר (דף כו:): פפרפר פולם פיש. של ערבית מחלה ואח"ל מספלל : פסיים לים לר' יוסנן . דחמר ערכית נתי ק"ש ותחר כך תפנה בדי שיסחוך גאולה לתפלה.ודלא כר' יהושע בן לרי דחמר תפוהוחתר כך קיש:ופספומר. וכל שכן דשחרית דעיקר גחולת מלרים בשחרית הוה כדכחיב ממחרת הפכח יצאו בני ישראל (נהדגר לג) וסמיכת גאולה לחפלה רמזה דוד בספר חהלים דכתיב ה' ערי ונואלי (מהלים ים אסמיר ליה יענך ה' ביום לרה (שבה) ואמרי׳ בברכות ירושלתי (פ"ח) תי שחיט סומך נתולה לתפלה למה הוא דומה לאוהכו של מלך שכא ודפק על פחחו של מלך יצח המלך ומצחו שהפליג חף הוא הפליג אלא יהיה אדם מהרב להקב"ה אליו ומרלהו בתשבחות וקלופין של יליחת מלרים והוח מתהרב אליו ובעודו קרוב אליו יש לו לחבוע לרכיו : כממלם פקנום. בין שני קיש חקט כל תפלות של יום דקא סבר תפלח ערבית קודמת לק"ם: נפולם מפורםם לפפרי. הילכך גמולה דמורהה נימים נה: לא חשיבא לאהדורי שלה סמיכח קדושי לה: ספלה: מה קיפה קיש ואחיב פפלה . וה: שהרין ל דבשחרית כולהו מודו דבשי מסמך: בשלה תל מני שלם מפניחודפים וימים פ. בשל שפפים. דלתי באליף ביים רש פו זי מים בים שרפי. דלתי באליף ביים רש פו זי מי ו בים פרפי. דחתי בחליף ביים רש פו שבת הכנת מזון לכל תי : מפינו סכי. אף על פי שהפסיק נו"ן מפני נפילה שבה ולא אבה לרמוה חזר ורמו סמיכת הנפילה הכף לה :ויפף פלי .

בפריחה אחת ולא הרגיע בינתים:

בשרפים וכתי הרום יותנה מיכאל אחד (מן) השרים הראשונים בא לעודני חנא מיכאל באדת נבריאל בשתים אלידו בארכע ומלאך המות בשפנה ובשעת המנפה באחת: א"ר יהושע כן לוי אע"פ שקרא אדם קיש בביהכינ 'מצוה פל יג אי אי יני לקרותו על מפתו אמר רבי "יוםי מאי קרא "רנזו ואל תרמאו אמרו כלבבבם על משכבכם ודומי מלה אמר רב נרמן מאי ז

מפלק. פרי פשונת הרבניה טוקן מיט: ברגודה מהריינ אתר כפיד והלומה. אפים מגילה כינ פיה מוסי דים כיון:

וקורא קריאם שמע ומהפלל . מכאן משמע שמשעה שהניע זמן קריאת שמע של לינה שחין לו לאטל סעודה עד שיקרא ק"ש ויהפלל פרבית: האכור רבי יוחנן איזהו בן העוה"בוט'.וחט שאומרים יראו עיניט ופבוקים אחרים אחר השכיבט. נראה הואיל

וחקיט להו רבנן ה"ל כנאולה אריכהא דחקיט לוחר זה שכחוך כך יהפלל ואי כרבן גמליאל סבירא להן לימרו כרבן מניף כ: מנים חבירו גם הוא ולא ילך מבהכ"ל עד נמליאל לעולם כרבן גמליאל סבירא להו פוסת שאמרושים שינתור כל אחד תפלפו. וגםים בלוחם ארת כי קיא שינו שינתור כל אחד תפלפו. וגםים בלוחם וד ד פיי (ושה) שם פפוקים ייח אוכרות כעד ייח ברכות והא דקא אכרי עד חצות כדי להרחיק את האדם כון העבירה כדתניא חכמים עשו סייג לרבריהם "כדי שלא ידא אדם כא כן השדה בערב ואומר אלך לביתי ואיבל קימעא ואשתה קימעא ואישן קימעא וארוב אקרא קיש ואתפלל ורומפתו שינה ונמצא ישן כל הלילה אבל ארם בא מן השדה בערב נכנם פי' מה באט אומריט קדים בין גאולה לבית הכנסת אם רגיל לקרות קורא ואם רגיל לתפלת שרבית לאשמשינן דלא בשינן לשנות שונה וקורא ק"ש וכתפלל ואוכל פתו מסמך גאולה דערבית לתפלה משום ומברך "וכל העובר על דברי הכמים הייב מיתה כאי שנא בכל דוכרא דלא קחני הייב דהפלח ערבית רשות. ולא נהירא [דאם כן] ר' יוחנן סבירא ליה הפלח מיתה וכאי שנא הבא דקהני חייב מיתה (למש מ כיפי במים ערבית חובה דפלוגהא היא דרב ור׳ איבעית איכא משום דאיכא אתם שינה יוחגן והלכה כר' יוחגן. ונכון להחמיר ולהוחר מלספר בינתיסואי חימא קשיא ואיבע"א לאפוקי ממאן דאמר *תפלת ערכית רשות קמ"ל דדובה: אמר פר קורא קיש וַכתפלל מסייע ליה לר' יוהנן *האמר ר' יוהנן הלכהא אהלכתא דקיימא לן חפלת ערבית רשות והכח פסקינן כרבי יוחנן לריך לומר דאפילו אי פובר רבי יוחגן "איזרו בן העולם הבא זה המוכך נאולה להפלה של ערבית רבי יתושע בן לוי אומר כרב דאמר רשות היא מכל מקום מחייב לכמוך. אם כן גם לנו יש לסמוך:

תפלות כאמצע הקנום במאי קא מפלני *אי בעית איכא קרא איבע"א סברא איבע"א סברא דר' יוהגן סבר גאולה "מאורתא נמי הוי אלא נאולה מעלייתא לא הויא אלא עד צפרא ור ידושע כן לוי סבר כיון דלא הויא אלא מצפרא לא הויא גאולה מעלייתא ואב"א קרא ושניהם מקרא אחר ררשו דכתיב °בשכבך ובקופך ר' יודגן סבר מקש שכיבה לקומה מהיוי קימה ק"ש ואח"כ תפלה אף שכיבה גמי ק"ש ואח"כ תפלה ר' יהושע בן לוי סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש סמוך לממחו אף שכיבה גמי ק"ש ממוך לממחו מחיב מר בריה דרבינא *בערב מברך שחים לפניה ושחים לאחריה ואי אפרת בעי לסמוך הא לא קא סמך גאולה לתפלה דהא בעי למימר השכיבנו אפרי "כיון דתקינו רבגן השכיבנו כגאולה אריכתא דפוא דאי לא תיפא דכי

אפור פון הקום ובון השפשב בנאמרו או שוא ושוא הוציאה או הבאות של מיני מהתומו מדע פותים. מש מיני מהתומו מדע פותים. שחרית היכי מצי סמיך ודא *אמר רבי יורגן בתחלה אומר "ה" שפתר תפתרמים מומף פעף. של מלכו מלכנס מילי של ולבסוף "הוא אומר "היהי לרצו אמרי פי אמר מלכנס מילי אחתם כיון התקינו רבון למימר השביד ה"א מלכו מה של נכל (זכנים "סי מיו שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא הכא אמר מבינא "כל האומר "מתחלה לרוב" (ז' משככנס. שלמר נשכנ בכנן בנואלה אריכתא דמיא: אמר רבי אלעור "א"ר אבינא "כל האומר "תהלה לרוב" (מי): ולומו. נשיכ ל האומר "מים (מי): ולומו. נשיכ להיי פי (מי): ולומו. נשיכ להיי פי (מי): ולומו. נשיכ להיי פי (מי):

המי ונה מסותים בנאולה אריכתא דמיא: אבר רבי היענו הבא מאי מעמא אילימא בל הנאלה אריכתא דמיא: אבר רבי היענו הבא מאי מעמא אילימא בל יום "שלש פעמים מובמח לו שדוא בן העולם הבא מאי מעמא אילימא בל יום "שלש פעמים מובמח לו שדוא בן העולם הבא מאי בתמניא "אפין אלא משום דאית ביה "פותה את ידך בא משום דארוא באליף ביית נימא "אשרי תמימי דרך ראתיא בתמניא "אפין אלא משום דארוא באליף ביית נימא לאנאמר בא מאי משום דארו אמר רבי יודען מפני מה לאנאמר בא מי משום דארו משראל במערבא מתרצי משום האות ביה בתורבו משראל במערבא מתרצי משום האות ביה בתורבו משראל במערבא מתרצי משום האות משום האות משראל במערבא מתרצי משום האות משום אות משום האות משום האו

נו"ן באשרי "מפני שיש בה מפלחן של שונאי ישראל דכתיב "נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל במערבא מתרצי פס ס לה הכי נפלה ולא חוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל אמר רב נרמן בר יצהק אפילו הכי (ו) חזור דוד וסמכן ברוח

הקדש שנא' °סומך ה' לכל דעופלים: א"ר אלעזר בר אבינא גדול מה שנאמר במיכאל יותר ממה שנאמר בנבריאל פמים פס ראילו במיכאל כת' °ויעף אלי אחד מן השרפים ואלו גבי גבריאל כתי "ודאיש גבריאל אשר ראיתי בתוון בתראה זים מ מעף ביעף ונו מאי משמע דדאי אדד מיכאל דוא אמר ר' יודען אריא אדד אדד כתיב דכא ויעף, אלי אדד מ

רא א פיי' פין פכלכית מפלב כלכב ז עור המא מיי עד מטלה כלכל ז מור משר לדיה סישו לל מור ז מור משר לדיה סישו לל מור מור מדי לדיה מיש לל מור מור מדי לדיה מיש לל מור מור מדיה מישה לל מור מור מיי מיי עד מיי מיי עד מיי מיי עד מיי מיי מיי עד מ

בם נגד הגליון ועיע פשם בם דים והלכהגים]

רב נסים גאון לאפוקי ערבית רשת, כי הוא שאבי דומלת ערבית רשת ה' הדפע תוצית השתא כפרק המלת העשר (1903) אמר רב העדה אמר שוואל המלא אמר הרבה המלא אמר הרבה ה' המשא אמר הרבה ה' המשא אמר הרבה ה'

ם שכנו של דית. שרובין כיא שיא ושי רשיי סוסם ד שיב דים נשב ונחוםי שם: שבן מאורמא שי שיא: שבן כיון דמקים רכק לשכינט. שי השנית מרעניא שישן רא: שבן כלל יים ביש. כמאים זכן כשור וברקא סימן שיך איתא כל כאושר מכלם לדוד ככל יום שוכאא טיי שבן משר שיש ככ

בְּחַרְבַּן בִּית הַמִּקְדָּשׁ דִּכְתִים ׳גַּת דָּרַדְּ ה׳ לִבְתוּלַת בַּת יְהוּדָה׳ כֶּךְ ׳קֶרָא עָלֵי מוֹעֵד לְשְׁבֹּר בַּחוּרָי׳.

מה. ׳עַל אָלֶה אָנִי בוֹכְיָה׳ אַסְפַּסְיָאנוּס מִלֵּא שָׁלשׁ ספינות מגדולי ירושלים להושיבן בַּקַלוֹן שֶל רוֹמִי עַמְדוּ ּוְאָמְרוּ לֹא דַיֵּנוּ שֶׁהִכְעַסְנוּהוּ בְּּמִקְדָשׁוֹ אֶלָא אַף בְּחוּצָה לָאָרֶץ אָמְרוּ לַנְּשִׁים מְבַקְשׁוֹת אַתּוּן לְבָךְּ אָמְרוּ לָהֶם לָאוּ אָמְרוּ מֵה שֶׁדַּרְכָּן לְכָךְ אֵינָן רוֹצוֹת אָנוּ עַל אַחַת כַּמְּה וָכַמָּה תֹּאמָרוּ אָם מַשָּׁלִיכִים אָנוּ עַצְמֵנוּ לַיָּם אָנוּ בָּאִים ַלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא מִיָּד הַאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְּ הוּא אֶת עֵינֵיהֶם בַּפָּסוּק הַזֶּה (תהלים סח. כג) 'אָמֵר ה' מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב בָּשְׁיב מִמְצֵלוֹת יָם׳ ׳מִבְּשָׁן אָשִׁיב׳ מִבּין שִׁנֵּי אֲדָיוֹת ׳אָשִׁיב מִמְּצֻלוֹת יָם׳ כְּמַשְׁמָעוֹ עָמְדָה בַּת רָאשׁוֹנָה וְאָמְרָה (שם מד. ָרא) ׳אָם שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וַנִּפְּרשׁ כַּפֵּינוּ לְאֵל זָר׳ וְהִשְׁלִיכוּ עַצְּמָן לַיָּם עָמְדָה פַּת שְׁנִיָּה וְאָמְדָה (שם כג) ׳כִּי עֶלֶיףְ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם׳ וְהִשְׁלִיכוּ עַצְמָן לַיָּם עָמְדָה בַּת שָׁלִישִׁית וְאָמְרָה (שם כב) ׳הֲלֹא אֱלֹהִים יַחֲקָר זֹאת כִּי הוּא יֹדֵעַ תַּעֲלָמוֹת לֵב׳ וְהִשְׁלִיכוּ עַצְמָן לַיָּם וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צוֹוַחַת ּוָאוֹמֶדֶת ׳עַל אֵלֶה אֲנִי בוֹכִיָּה׳.

אַדְרָיָאנוֹס שְׁחִיק עֲצָמוֹת הוֹשִׁיב שָׁלשׁ מִשְׁמָרוֹת חַדָּא

:3] **MOT** פרק חמש הוציא לו

רבינו רננאל 108

כרוכים המעורין זה כזה הוצאון לשק ואמר ישראל הלו שבינתן ברכה וקללתן קללה יעסקו ברברים הלו טד הזילום

עין כשפם נר מצוה

ופשני כל קל פשפע לן לפסה כלפעלה. דהרי פשר אמוח שהכרובים והארון שומדים בק כמו הפשרים שלמעלה מה הפשרים כלן כו אב פיי די ופלי הלל ואין בק דבר כך גם המשר ונוף הכרובים בנם היו עומרין כדלקתן ומקום הארון אינו מן המדה אלא בנם היה פומד וכנפי הכרובים שהן באיר לא היילי דהא למטה דידהו ולמעלה דידהו יכולין למדוד פשרים מיקטת מסתל לפני לסתל דרומי והם משמע קרא וששרים אמה קומתו כלותר כל השלשים אמוח קושה אינן חשובים אלא כעשרים דמשפח כרובים ולמעלה שהם פטיין מכלום המשר כמו הכ' : מרון שעשם משם. כשניתן תורה אור

כבית קדשי הקדשים שעשה שלמה שמא כ' על כ' יש לו עשר אמות ריוח לכל רוח ורוח לימיט ולשמאנו הגדי עשרים בלא ארון ולפניו כ' עד הדביר: כרוכים. דשלמה: בנם כיו שומדין. גופו :כגף הכרוב המחד. כנף החתר של כרוב וה׳ חתות כנף כשני של אותו כרוב ולהו בכרוב שני קמיירי דהא כהיב בתרי'ועשר באמה כנפיו עד הטום כנפיו מהכא מפקינן דבנם היה הנוףעומד בין שני הכנפים שמהלה האחד עד הלה השני לא היו כי אם עשר אמומוא"כ הנום שבינתים היכן לא יחכן לומר דמהכא נפקא ליה דא"כ מאי האי דקפריד לקמן ודלמה ביתה מעילהי רווח הקדבים תלפון לדרום לא הי׳ אלא כ׳ אמה וב' הכרובי היו כנפיהם כ' לבד הנופים כדכחיב ששני הכנפים היו י' אמות וכחי'זיפרשו את כנפי הכרובים ותגע כנה החחד בהיר וכנה הכרוב השני טגעת בקיר השני וכנפיהם אל מוך הביח טגשות כנף אל כנף וא"כ

הא קא משמע לן לממה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף לממה אין משמש כלום מסייע ליה לר' לוי אראמר ר' לוי ואיתימא רבי יוהנן דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון יצברובים אינו מן המדה תניא נכוי הכי יוארון שעשה משה יש לו ריוח עשר אכות לכל רוח ורוח אכר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנאמר הכרוב השני ונו' ועשר לתום מקטחם ים יהכוש אכות כנף הברוב האחת והכוש אכות כנף הכרוב השנית עשר אמית מקצות

אביי שהעף לא היה שמד בנם: המל למימר למימר למימר כאן בותן שישראל פושין רטט של תקום דמסתמח כנפיו ועד קצות כנפיו נופייהו היכא הזו קייםי אלא שמע סינה בנם הן עוכורין פתקף לה אביי ודלמא בולפין כתרנגולין הוו קיימי מחקף לה רכא ודלטא זה שלא כנגר זה הוו קייםי מהקוף לה רב אחא בר יעקב

בתקים לה אניי ודלמא טלפין

אכחי כנם היו שותדים דעשרים

בעשרים היכי יתיב וי"ל מ"מ פריך

כתרעולין . ואם סאמר

ודלמא באלכסונא הוו קיימי מתקף לה רב דונא בריה דרב יהושע ודלמא יזביתא מעילאי רווח מתקף לה רב פפא ודלמא מיכף הוו כייפי ידייהו לקמן ודלמא כימא מעילאי רווח בתקוף לה רב פפא ודלמא מיבף דוו כייפי ידיידה נימיה האחן מידים לקמן ודלמא מיבף דוו כייפי ידיידה נימיה והאחן מידים לא מיד מהכח (נ) פרכון שרוחב כית קושיות ניאונקלום הגר אמר כרובים "מעשה צעצועים הן ומצודרים פניהם כתלמיד

אנכו נופיים דכרובים היכא שו קיימי קב"ד שהכנפים בכרוב כידי האדם אחד מדי יודין ואחד מלד שמאל והגוף בינחים : פפקיף לכ פביי מי ייתר דכנם היו טומדים דלמא גופן של כרוכים בולפין ויולאין מתחת כתרעגולים שהגוף כולו פחת כנפיו ולא בינתים שאין הרתקה והפרש בין הגנפים אלא מקורבים והגוף יולא מהחם הכנפים ששני הבנפים יולאים ממקום אחד באמנם הגב וכן כל בגך קושיות דמקשו הגך אמורהי ואוני אנוף הכרובים קיימי כר מהגך בתרחי דנרם כהו ידייהו בהדיא ברב פפא ורב אבי כייפי ידייהו ומשלחפי ידייהו : חלמת זה שלת שלפין בתרעולים נינה וגם זה כעד זה קיינית אפיי הכי ול מקדי מדיי דלמת באלכשול היו שמדים הכרובים באלכשן הבית היו שמדים זה כעד זה דהיכל טפי מכ' אמה כשיעור הגופים מקלות כנפי של זה לקלות כנפי של זה כגון שהכרוב שמימון הארון לא פי פניו ממש כעד ההיכל וגש לכחל מערבי אלא מאדד אגדורי כנפיו החיטן כעד דרומית מערבית טגע לסחל באיים וכקף שלו שמלד הארון

פרוש בחלי הארון או מולה לו דהייט רחוק מן הכוחל וכנף הכרוב הב' מחחלת שם וכנפו השניח טופח סמוך לדביר בקרן לפונים מזרחים כזה" : מסקיף לם רב סונם ברי' דרב יהושע. נהי נמי דוה כנגד זה קיימי ולא באלכשונא קיימי ואפילי הכי אין נופן שומד בנס דדלמא ביתא משילאי רחח שהבנין הולך ומחקצר למעלה והרי רחב יחר מעשרים במקום שבולפין הכנפים תן הגופין והוי מקיר אל קיר כענד כנפי הכרובים מקום עישתן בכחלים יותר משקרים אמה ברוחב הגופין: מיכף הוו כייפי ידייהו . הכנפים שלחן כפיפין הן כאדם שטפף ידו מעם והלכך ליכא אלא כ' אמה מקלה כנף האחד לקלה כנף השני: חלמם שלפופי הוו משלפפי ידיים. כנף על כנף כחדם שמנה את ידיו כדכתיב (ברשמית מה) שכל את ידיו ומתרגמינן בתרגום ארץ ישראל שלתיפטון לידוהי כך פר"ח ואי משום דכתיב וכנפיהם אל מוך הבית טגשות כנף אל כנף הייט נמי כשין טגשות דהוו זו כנגד זו : ופניסם איש של אחיו. בשל משה כתיב : ופניסם טגשות כנף אל כנף הייט נמי כשין טגשות דהוו זו כנגד זו : ופניסם איש של אחיו. בשל משה כתיב : ופניסם לבים. בכרובים של שלמה כחיב בדברי המים דכתיב והם שומדים של רגליהם ופניהם לבית (להיכל) ואינן

מערב 든

כאימן של משה שהן של הכפורת ואנו של הקרקע ושל שך שמן היו ומטפין זהב כדכמיב במלכים : פרסיב ופניפס לכים. ול"ש כרובים ששל הכפורת ול"ש ששל הקרקע ראיין היו ליעשות בעוץ אחד : כאן כופן שישראל פושין ראנו של פקום. הם הופכים פעיהם זה לוה דוגמת הגבו זכר ונקבה האוהבים זה לזה סיתן שהגב"ה אוהב את ישרא ומתחלה כך נמשי פנים אל פנים כדי שמשרה שימוה בישרא וישראל יששו רטט של מקים וכשאין מושין הופכין פניהם לבית של ידי נם: דפלדדי אלדודי. האת לבית וקלת זה לזה כאדם שמדבר אל מגירו והופך ראשו קאת לדו אחר והכא ליכא למרוצ כדלשיל כאן בותן שישראל ששיון פי זכיון ועיקר ששיית כרובין פניהם לבית לא היה להם לששותו לפיתן שאין ישראל ששין רציט של מקום: מפשה לפלופים . פסוק הוא בכרובים בדברי הימים והוא לשון "לשלעים כנותר חיטקות כדאמרים (סנה דף ה) מאי כרוב כרביא ילר כנותר כהיטקות הנפסרין מרבוחיהם והייט המדרה אדודי האמרן נפיל: ברתבי מי שיש לו בור כו'. מ" חלוקה או בלקח מבנה"ב ולקח גם הדרך: בשפה שכני אדם יולאין.ביום שעל מנע כן חלקו ולא שיטריתים בלילים לעמוד ממשמו ולפתוח לי : ואינו מפנים. דרך ביתו של זה דאין זה לורך הכור : זה ששה לו שומסם. שלא ינטוב בעה"ב מתי הכור ובעה"ב ששה לו פותחת אחרת באימו פהת עלמו הפתוח לבור כדי שלא זוכל זה לשאיב חבורו כלא בעה"ב ולא יבא לשולם בביתו של בעל ופנה כשמים שתמו ומנת כרוש פנח פנתו הצחוח לכור כדי שנח יוכל זה נשתב תבורו בנח בעה"ב ולחיבת לשולם בביתו של בעל הביח אלא אם כן ישנו לבעל הביח בביתו ומשום חשר אשם חקנו כן כדמכרש בנתרא: ב"ל" פוססס . ששסה בעל הביח להכא : נגי חיידה אנו נגף

> 162 C13 יומא פרק חמישי

איל: משונה מחברוםי פירש רש"ב ז"ל אחת מן סם בלאום של שים שברלפה היחם נכוהם מחברותי' מעם . ע"ב בשעה שנכנסו מו"נ לסיכל מלחו כרובין משורין זם בום . סקשה סרב כן מחוש זיל דכח כב"כ אמריק שלא ביו פניכם אים אל אחיו אלא בשביו עושין רצונו של מקום . וים מתרלום דבתם בכרובין דמשה חבל סכח בכרובים דלירחה שנטהלים חשיר כיו משודין . וחומס דה"כ כיכן המכיי לפיל שסיו מראין לפם כרובין דלורמת לפרמות חיכתן לפני ס זקום. והנכון כמו שפי הכח"ם זול דמני כמי בנם היו מעורין עכשיו חלח שמעשם נם לתשם סדיי לנוום שכיחן:

רבינו נרשום וקוטת הכרוב הוי י אמות: לפני הרביר מכפני שלאמה מרקסין וזהו לפני לפנים וההיכל היצה לי כק היביר: כה לסעלה כן הנובר מה למעלה. מן דעובה מן הכרובים ולמעלה לא משמש כלום כי אם שכינה כרכתיב ודברתי רארת בנס היה שומר ההכי נמי כרובים בנס

הו קיםי,שאוד מבין מפו שבדר נותל זה מפו שבדר נותל הביה מפון שבדר נותל השני במי שבנד כחל הכני לבר הזקרה לבר הזקרה לבר הזקרה לבר הזקרה שכלון לקד בלון ל

כייפי . כנפירק ספוך לבותל הדביר שהיו השים אים כ ננפיוק משיקת כ' ולא כנס היו

10: 6 12 /EIN L 2011 11/2 10: 6

ולא זו בלבד, כי במקום המשפט מוזכרים מעשי אדם וזכויותיו, ובאים בדין
יחדיו המשפט והצדקה, כי אם משפטי הי עצמן הנן סבה גדולה לעליית הבאים בדין
ולהיותם קרובים להי, כי בשעה שהקב"ה בא בדין עם בריותיו, ומשליט את מידת הדין
בעולמו, באותה שעה יש לפניו אהבה גדולה וחיבה יתירה לבאים במשפט, ונראין
הדברים ממה שאמרו חז"ל (יומא נ"ד ב), בשעה שנכנסו גוים להיכל ראו כרובים מעורים
זה בזה, והקשה במהרש"א שם, ממש"א חז"ל שבשעה שלא עשו ישראל רצונו של מקום היו
פניהם של כרובים לבית, והא בשעת החורבן לא עשו רצונו של מקום, וכיצד היו

והביאור כזה, כי הגם שבשעת החורבן לא היו ישראל עושין רצונו של מקום, אך ענין ייעושין רצונו של מקום" הוא, כי אז היו קרובים לה", ואז הכרובים מעורין זה בזה ומראים על מידת הקירבה של הקב"ה כביכול לישראל. ובעת החורבן, הגם שמצד מעשיהם לא היה להכרובים להיות מעורין זה בזה, אך ע"י העונש עצמו נתקרבו ישראל אל הקב"ה בקירוב גדול ביותר, ולכן דווקא בשעת החורבן היו מעורין זה בזה, וכן נתבאר במק"א, במה שמצינו בפרקי דרבי אליעזר (הובא ברמב"ן בראשית י"ט, כ"ג), שטעם האיסור שנאסרה אשת לוט להביט לאחריה בעת הפיכת סדום ועמורה, הוא לפי שירדה שכינתו של הקב"ה וכוי, ואשת לוט בהביטה לאחריה ראתה שכינה, יעו"ש. הרי שבשעה שהעניש הקב"ה את סדום היתה התגלות שכינה, וירידת הקב"ה לסדום היתה כירידתו על הר סיני, כי כן הוא הנהגתו יתברך בשעה שעושה דין בברואיו. (עמש"נ במאמר ליום הזכרון של מרן ראש הישיבה זצ"ל תשל"א, אותב את הבריות ומקרבן לתורה).

נתבאר לנו בזאת, כי הנהגת הי היא להזכיר בעת בואו במשפט על דרכי איש הרעים, את גודל פעליו הטובים, וכי בעת המשפט באים בדין, "צדקתך כהררי א-ל" בצד "משפטיך תהום רבה", ובשניהם נדון האדם.

מדרש איכה פתיחתא חיט רבה

בְּמָה דְאַהְ אָמֵר (יחזקאל מג, יד) ׳וּמֵחֵיק הָאָרֶץ וְעֵד הָעְּזָרָה הַתַּחְתוֹנָה׳ ׳וְכִי הִשְׁלִיכוּ מִשְׁבְּנוֹתִינוּ׳ חֻרְבַּן בַּיִּת רִאשׁוֹן וְחֻרְבֵּן בַּיִּת שֵׁנִי בִּיוָן שֶׁחָטְאוּ גָּלוּ וְכֵיוָן שֶׁגָּלוּ הִתְּחִיל יִרְמָיָה מְקוֹנֵן עֲלֵיהֶם ׳אִיכָה׳.

ט. רַבִּי יִצְחָק בְּתַח (ירמיה נא, נא) 'בּשְׁנוּ כִּי שָׁמַעְנוּ הֶרְפֶּה כִּפְּתָה כְלִמָּה פָּנֵינוּ כִּי בָּאוּ זָרִים עַל מִקְדְּשֵׁי בֵּית ה׳׳ אַהָּ מוֹצֵא בְּשָׁעָה שָׁנְּכְנְסוּ שוֹנְאִים לִירוּשָׁלַיִם נְכְנְסוּ עִמָּהֶם עַמוֹנִים וּמוֹאֲבִים שֶׁנָּאֲמֵר (איכה א. י) ׳יָדוֹ פָּרַשׂ צָר עַל כָּל מַחֲמַדֶּיהָ כִּי רָאֲחָה גוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁהּ אֲשֶׁר צָוִיתָה לֹא יָבֹאוּ בַקָּהָל לָךְ׳ נִכְנְסוּ לְבֵית קָּרְשֵׁי הַקָּרְשִׁים וּמָצְאוּ שָׁם שָׁנֵי כְּרוּבִּים נָטְלוּ אוֹתָן וְנַתְנוּ אוֹתָן בִּכְלִיבָה וְהָיוּ מַחֲזִירִין אוֹתָן בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְאוֹמְרִים לֹא הֶיִיתֶם אוֹמְרִים שָׁאִין רָאָפָּה הַזֹּאת עוֹבֶדֶת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים רְאוּ מַה פָּצִינוּ לָהֶם וּמֵה הָיוּ עוֹבְדִים הָא כָּל אַפִּיִין שָׁוִין הָדָא הוּא דְּכְתִיב (יחזקאל כה, ח) ׳יַעַן אֲמֹר מוֹאָב וְשֵׂעִיר הָנֵה כְּכָל הַגּוֹיִם בֵּית יהודה׳ בּאוֹתַה שַׁעַה נִשָּבֵע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְקַעֲקֵעַ בֵּיצָתָן מָן הָעוֹלָם שֶׁנָּאֲמֵר (צפניה ב. ט) 'לָבֵן חַי אָנִי נָאָם ה׳ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי מוֹאָב כִּסְדֹם תִּהְיֶה וּכְנֵי עַמּוֹן כַּעֲמֹרָה׳ בֵּינָן שֶׁחָטְאוּ גָּלוּ וְבֵינָן שֶׁגָּלוּ הִתְחִיל יִרְמְיָה מָקוֹנֵן עֲלֵיהֶם 'אַיכָה'.

The Rock, perfect is God's work, for all God's paths are just, God of faith without iniquity, righteous and fair is God.

The Rock, perfect in every work, who can tell God what to do? God rules below and above, causes death and restores life, lowers down to the grave and raises up.

The Rock, perfect in every action, who can tell God how to act? God Whose word generates deed, do undeserved kindness with us. In the merit of him (Yitzhak) who was bound like a lamb, hearken and act. Righteous One in all ways, the Rock Who is perfect, slow to anger and

full of compassion, please have mercy and spare parents and children, for Yours, Master, are forgiveness and compassion.

Righteous are You, Lord, to cause death and to restore life, for in Your hand is the safekeeping of all spirits. Far be it from You to erase our many May Your area compassions that the compassion of the form.

memory. May Your eyes compassionately take cognizance of us, for Yours, Master, are compassion and forgiveness.

For a person, whether a year old, or whether living a thousand years, of what profit is it? As if having never been shall that person be. Blessed is

the true Judge, Who engenders death and revives.

Blessed is God, for God's judgment is true, God scans everything with God's eye, and recompenses the person according to the account and the just sentence, and all must give God's Name acknowledgment.

We know, Lord, that Your judgment is righteous, You are righteous when You speak and pure when You judge; there is no complaining about the manner of Your judgment. Righteous are You, Lord, and Your judgments are fair.

True Judge, Judge of righteousness and truth; blessed is the true Judge, for all of God's judgments are righteous and true.

The soul of all the living is in Your hand, righteousness fills Your right hand and Your power. Have mercy on the remnant of the sheep of Your hand, and say to the Angel {of Death}, 'Hold back your hand!'

Great in counsel and abundant in deed, Your eyes are open upon all the ways of the children of humankind, to give to each one according to their ways and according to the fruit of their deeds.

To declare that the Lord is just; my Rock, in Whom there is no wrong. The Lord has given and the Lord has taken away; blessed is the Name f the Lord.

And God, the Merciful One, will forgive iniquity and not destroy, frequently withdrawing anger, not arousing the entirety of God's rage.

אָנֶל, צַדִּיק וָנָשָׁר הוּא. תַּצֵּוֹר מָמִים פָּעָלוֹ, כִּי כָל דְּרָבָיו מִשְׁפָּט, אַל אֲמוּנָה וְאֵין

הצור הָמִים בְּבֶל פְּעַל, מִי יִאמֵר לו מֵה תִּפְעָל, הַשַּׁלִּיט בְּמֵטָה

וּבְמַעַל, מֵמִית וּמְחַיֶּה, מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיֵּעֲל. הַצּוּר הַמִּים בְּבָל מַעֲשֶׁה, מִי יאמֵר אַלָּיו מַה מַעֲשֶׂה, הָאוֹמֵר וְעִשֶּׁה, חָפֶּר חִנָּם לָנוּ תַעֲשֶׂה, וּבְּוֹכוּוּת הַנְּעֲקֵר בְּשֶׂה, הָאוֹמֵר

רוְחוֹת, חָלֵּילָה לְּךְ וְבְרוֹנֵנוּ לִמְחוֹת, וְיִהְיוֹ נָא עִינֵיךּ בְּרַחֲמִים צָדִיק אַמָּה יהוה לְהָמִית וּלְהַחֲיוֹת, אֲשֶׁר בְּוָדֵךְ פְּקְרוֹן בָּל צַבִּיל אַמָּה יהוה לְהָמִית וּלְהַחֲיוֹת, אֲשֶׁר בְּוָדֵךְ פְּקְרוֹן בָּל בּא וְחוֹס נָא עַל אָבוֹת וּבָנִים, כִּי לְךָּ אָרוֹן הַפְּלִיחוֹת וְחָרֵחֲמִים.

אָלֵינוּ פְּקוּחוֹת, כִּי לְךָּ אָרוֹן הָרַחֲמִים וְהַפְּלִיחוֹת. אָדֶם אִם בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה, אוֹ אֱלֶף שָׁנִים יִחְיֶה, מַה יִתְרוֹן לוֹ, כְּלֹא

ָדָנָה יִדְנָה, בָּרוּךְ דַּיַּן דָאֱמֶת, מֵמִית וּמְחַיֶּה. בָּרוּךְ הוּא, כִּי אֱמֶת דִּינוֹ, וּמְשׁוֹמֵט הַכּל בְּעֵינוֹ, וּמְשַׁלֵם לְאָדָם היייווֹ יִדְיָּה, בָּרוּךְ דַּיַּן דָאֱמֶת, מֵמִית וּמְחַיֶּה.

בּיֵן אֱמֶת, שׁוֹפֵט אֱדֶּק וָאֱמֶת, בָּרוּךְ בַּיֵּן דָאֲמֶת, שֶׁבֶּל מִשְׁפֶּטֶיו וָאֵין לְהַרְתֵּר אַתַּר מִשְׁפֶּטֶךּ, תִּאְדֵּק בְּדָּבְרֶךְ וְתִוְכֶּה בְּשְׁפְּטֵירְ וְאֵין לְהַרְתֵּר אַתַּר מִבְּת שְׁפְּטֵךּ, תִּאְדֵּק בְּדָבְרֶךְ וְתִוְכֶּה בְּשְׁפְטֵירְ וְאֵין לְהַרְתֵּר אַתָּר מִשְׁבָּטְר הִידְיָה יִתְּנִיּי

נֵפָׁשׁ בָּלְ חַוּ בְּנִדֵרְ, אֲבֶׁלְ מָלְאָׁה וְמִינְּׁרְ וְדֵרָרִ, רַחֵם תֹּלְ פְּלְוּמֵת מוֹנִיבָּי בִּלְ חַוּ בְּנִדְרָּ, אֲבֶׁלְ מָלְאָׁה וְמִינְּרְ וְדֵרָרִּ, רַחֵם תֹּלְ פְּלְוּמֵת

בְּנֵי אָדָם, לְתֵּת לְאִישׁ בּּוְרֶבֶּיו וְכִפְּרִי מַעֵּלֶלְיוּ. גְּדֹל הָעֵצָה וְרֵב הָעֵלִילִיָּה, אֲשֶׁר עִינֵיף פְּקְחוֹת עַל בָּל דַּרְבֵּי בְּנֵי אָדָם, לְתֵּת לְאִישׁ בּוְרֶבְיו וְכִפְרִי מַעֵּלֶלְיוּ.

לְהַנְּיִר כִּי יָשָׁר יהוֹה, צוּרִי וְלֹא עַוְלֵתָה בּוֹ. לְהַנְּיִר כִּי יָשָׁר יהוֹה, צוּרִי וְלֹא עַוְלֵתָה בּוֹ.

יהוה נְתַוּ, וַיהוֹה לָקָח, יְהִי שֵׁם יהוֹה מְבֹּרֶךְ. וְהוּא ְרַחוּם, יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית, וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ, ולֹא ואי כרבן גמליאל סבירא להו. דמשמע ליה בשככך כל זמן שבני חדם

שוכבים ויש בכלל הזה כל הלילה: דימרו כר"ג . עד עמוד השחר:

מן העבירה. שמא יסמוך על שהות שיש לו כדתניא: קימעא. מעט:

יותר: ממאן דאמר. לקתן לפ' תפלת

השתר (דף ס:): אמר מר קורא ק"ש.

של ערבית תחלה ואח"כ מחפלל:

מסייע ליה לר' יוחגן. דאמר ערכית

נמי ק"ש ואחר כך תפלה ^ס כדי שיסמוך

גאולה לתפלה. ודלא כר׳ יהושע בן לוי

דאמר תפלה ואחר כך ק"ש: זה הפופך.

וכל שכן דשחרית דעיקר גחולת מלרים

בשתרית הוה כדכתיב ממחרת הפסח

ילאו בני ישראל (במדבר לג) וסמיכת

גאולה לתפלה רמוה דוד בספר מהלים

דכתיב ה' לורי וגואלי (פהלים ים) וסמיך

ליה יענך ה' ביום לרה (שם כ) ואמרי

בברכות ירושלתי (פיה) תי שחינו

סומך גאולה לתפלה למה הוא דומה

לחוהבו של מלך שבח ודפק על פחחו

של מלך יצא המלך ומצאו שהפליג אף הוא הפליג אלא יהיה אדם מקרב

להתב"ה אליו ומרצהו בתשבחות

והלוסין של יציאת מנרים והוא מתהרב

אליו ובעודו הרוב אליו יש לו לחבוע

לרכיו: באמצע תקנום. כין שני ק"ם

כו ב שבם עוב יומא פונו.

נ) לקתן דף עי. ד) נימת לה: קדושין לה: כ"ב מ: ע. ע"ל לד: מנהדרין ל. שבושות כב:

קים: ממורה ל:), כ) לקתן ים, ו) לקתן ע ד וע' רש"ח שם ד"ה כיון, ו) בע"י וכרב אלפס פרי בר

ו) לפיי וכרה לולפק לי כר לפיים וכרה לכון חלחר המעוך וליל שם חלייך לולמרן, מ) נילו אלפיין, מ) פפחים קיים, י) ונייל רב אפי או רב יוסף, בי אפי או רב יוסף, וליים עולק מו כ ליים שנדפק שם כלד ליים שנדפק שם כלד בילות וויים או מו ביים

כפי שנדפס שם בלד הגליון וע"ע סוסי שם ד"ה והלכמסף].

הנהות הכ"ח

נליון הש"ם

בנם וכל העובר על

יא א תיי פ"ו מסלכות מפלה כלכה ז עור ושו"ע או"ס סיוען רלה מעיף ב: מעיר פייו עם כלכה ית

סימן דלו פעיף כ: יג גמיי פ"ג שם הלסה ע וסתג שם) טור ושו"ע לויים פיי קיים סעיף לו: יך ד מיי' (וסמג) שם טוש"ע פורים סימן קכנ

מוש"ע פרים פינון דר כו ב פנת טשין יט טוש"ע לור ה נדי פ"ו שם כלכה לורים מימן נל פניף ! [ורכ לורים פינון קורה מוש"ע פרים אינון קורה מוש"ע פרים אינון קורה מוש"ע פרים אינון קורה

טוש"ע פרים סימן רלע מעיף מ:

רב נסים נאוו

מסמך גאולה דערבית לתפלה משום דתפלת ערבית רשות. ולא נהירא [דחם כן] ר' יוחנן סבירא ליה תפלת ערבית חובה דפלוגתא היא ל דרב ור' יותנן והלכה כרי יותנן. ונכון להחמיר ולהוהר מלספר בינחים וחי חימה השיה הלכמה ההלכמה דקיימה לן מפלח סובר כדעתך בבין השמשות אלא כי העת שאתה קוריהו בין השמשות הוא אצלי אני ערבית רשוח והכח פסקינן כרבי יותנן לריך לומר דאפילו אי סובר רבי יוחנן כרב דאמר רשות היא מכל מקום ל) וראי יום שאין בו ספקומותר לטבול בו ואני מחייב לסמוך. אם כן גם לנו יש לסמוך: סובר בבין השמשות כדעתו של ר׳ יוסי שהוא כהרף עין ואי אפשר לעמרד עליו ואל תשיכני אתה סדרך הדעת שלך כי איני סוכד כדבריך אלא כרי יוסי אני סוכד ולפיכך אמרתי משעה שהכהגים מיפרשא בפרק כיצד מברכין על הפירות (דף שתי נשים אבל אשה אחת מתייחות עם שני אנשים הראיל (השנים) [והן שנים] מחני להן להתיחד עם האשה כי החשר

וקורא קריאת שמע ומתפלל. מכחן משמע שמשעה שהגיע זמן

דתקינו לומר זה שבתוך כך יתפלל

חבירו גם הוא ולא ילך מבהכ"ג עד

שיגמור כל אחד תפלחו. וגם יש באותם

פסוקים י"ת אזכרות כנגד י"ת ברכות

דשמנה עשרה ואגב שתקנו לומר אותם

פסוקים מקנו לומר חתימה של ירחו

עינינו. והלכה כר׳ יוחנן דברייחה

מסייע ליה וכן פסק ה"ג. ואם כן יש

לחהר שלא לספר בין גאולה דערבים

לשמנה עשרה. ומיהו בסדר רב עמרם

פי מה שאנו אומרים קדיש בין גאולה

לחפלח ערבית לאשמעינן דלא בעינן

קריאת שמע של לילה שאין לו לאכול סעודה עד שיקרא ק"ש ויתסלל ערנית: האברר רבי יוחנן איזהו בן העוה"ב וכר. ואנו שאותרים יראו עימינו ופסוקים אחרים אחר השכיבנו. נראה הואיל משום אוגם שינה. החוקפחו לעבור על דברי חכמים החקקו להוהירו וחקינו להו רבנן ה"ל כגאולה אריכתא

ואי כרכן גמליאל סכירא להו לימרו כרכן גמליאל לעולם כרבן גמליאל סבירא להו והא דקא אמרי עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה כדתניא חכמים עשו סייג לדבריהם "כדי שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ואומר אלך לביתי ואוכל קימעא ואשתה קימעא ואישן קימעא ואח"כ אקרא ק"ש ואתפלל וחומפתו שינה ונמצא ישן כל הלילה אבל אדם בא מן השדה בערב נכנם לבית הכנסת אם רגיל לקרות קורא ואם רגיל לשנות שונה וקורא ק"ש ומתפלל ואוכל פתו ומברך • "וכל העובר על רברי חכמים חייב מיתה מאי שנא בכל דוכתא דלא התני חייב מיתה ומאי שנא הכא דקתגי חייב מיתה איכעית אימא משום דאיכא אונם שינה ואיבע"א לאפוקי ממאן דאמר י תפלת ערבית רשות קמ"ל דחובה: אמר מר קורא ק"ש ומתפלל מסייע ליה לר' יוחנן י דאמר ר' יוחנן איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית רבי יהושע בן לוי אומר

תפלות באמצע תקנום במאי קא מפלגי יי אי בעית אימא קרא איבע"א סברא איבע"א סברא דר' יוחנן סבר גאולה • מאורתא נמי הוי אלא גאולה מעלייתא לא הויא אלא עד צפרא ור' יהושע כן לוי סבר כיון דלא הויא אלא מצפרא לא הויא גאולה מעלייתא ואב"א קרא ושניהם מקרא אחד דרשו דכתיב » בשכבך ובקומך ר' יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק״ש ואח״כ תפלה אף שכיבה נמי ק״ש ואח״כ תפלה ר׳ יהושע בן לוי סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש סמוך למצותו אף שכיבה נמי ק"ש סמוך למשתו מתיב מר בריה דרבינא י בערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה ואי אמרת בעי לסמוד הא לא קא סמך גאולה לתפלה דהא בעי למימר השכיבנו אמרי • כיון דתקינו רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא ראי לא תימא הכי שחרית היכי מצי סמיך והא י אמר רבי יוחנן בתחלה אומר י ה' שפתי תפתח ולכסוף ^דהוא אומר ^a יהיו לרצון אמרי פי אלא התם כיון דתקינו רבנן למימר ה' שפתי תפתח כתפלה אריכתא רמיא הכא נמי כיון רתקינו רכנן למימר השכיכנו כנאולה אריבתא דמיא: אמר רבי אלעזר " א"ר אבינא "כל האומר יי תהלה לדוד בכל יום • שלש פעמים מובמח לו שהוא כן העולם הבא מאי מעמא אילימא

משום ראתיא באל"ף בי"ת נימא הּ אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא יי אפין אלא משום דאית כיה ּ פותח את ידך נימא ∞ הלל הגדול דכתיב ביה ₪ נותן לחם לכל בשר אלא משום דאית ביה תרתי אמד רבי יוחנן מפני מה לא נאמר נו״ן באשרי • מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל דכתיב ₪ נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל במערבא מתרצי לה הכי נפלה ולא תוסיף לגפול עוד קום בתולת ישראל אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי (6) חזר דוד וסמכן ברוח הקדש שנא' ∍ סומך ה' לכל הנופלים: א"ר אלעזר בר אבינא גדול מה שנאמר במיכאל יותר ממה שנאמר כנבריאל ראילו במיכאל כתי׳ זועף אלי אחד מן השרפים ואלו גבי גבריאל כתי׳ פוהאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף וגו' מאי משמע דהאי אחר מיכאל הוא אמר ד' יוחגן אתיא אחר מחר כתיב הכא ויעף אלי אחר מן השרפים וכתי׳ התם ◊ והנה מיכאל אחד (מן) השרים הראשונים בא לעזרני תנא מיכאל באחת גבריאל בשתים אליהו בארבע ומלאך המות בשמנה ובשעת המגפה כאחת: א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ ימצוה 🥷 אַשְּׁדְּי תְּמֵים עַדְּי לקרותו על מטתו אמר רבי ? יוםי מאי קרא © רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה אמר רב נחמז

מהנו כל תפלוח של יום דקה סבר מפלם ערכית קודמת לק"ש: גאודה מאורתא דא דוי. הילכך גמולה דאורתא לא משיכא לאהדורי עלה סמיכת תפלה: מה כימה כ"ש ואח"כ תפלה. דבשתרית כולהו מודו דבעי מסמר: שלש פעמים. כנגד שלש תפלות: דאית ביה תרתי. דאמי באל"ף כי"מ וים כו שבח הכנת מזון לכל תי: אפידו הכי. אף על פי שהפסיק נו"ן מפני נפילה שבה ולח חבה לרמה חזר ורמו סמיכת הנפילה תכף לה: ויעף אדי. בפריחה אחת ולא הרגיע בינתים: מועף ביעף. שתי פריתות: באחת. בפריחה חחת: אמרו בלבבכם. אמרו מה שכתוב על לבבך (דנרים ו): על משכבכם. שנאמר נשככך (שם) : ודומו. נשינה חחרי כן:

ביון דתקינו רבנן השביבנו. עי סשונס הרשכ"ל סימן נ"ל: שם לימם ג"ה וכן בטור זכרוקם סימן ש"ך איסא כל האומר מהלה לדוד בכל יום מוכעת עו: שב מפני שיש בה מפלחן. עי משוגמ הרשכ"ל מימן מ"ט: בהגהת מהרי"ב אחר

מורב אור השלח א) ושננתם בביתר ובלכתר בכוד וּבְשָּׁבְבָּף וֹבְקוּכָף (רברים ג. ז)

ב) אַרנִי שְׂבָּתֵי תִּבְּתָּח ופי יניד [תהלים נא, יו]

קפניף. צורי תאלי: וחי ר) מָהלָה וֹאָבַרְכָּה שִׁמְּךְּ לְעוֹלָם וֹאָבַרַכָּה שִׁמְךּ לְעוֹלָם

הַהֹלְכִים בְּתוֹדֵת יְיֵ:

אם กกระก

החשר עבוב הוא בה, עם אחר משרה אם שכמאל לא שנו אלא בכשרים אבל בערובין אעילו עשרה (מי לא מעשה היה ההביאוה יה בתביאה יא בה ול היש הוא היה בתביאה יה בתביאה יה בתביאה יה בתביאה יה בתביאה יה בתביאה ול בערובין בעלו עשרה (מי לא מעשה היה בתביאה יה בעם הוא מה ביא בתביא בתב

experience of returning home the very moment one starts to read his prayers is unknown to the modern Jew.

of the synagogue. People speak a lot about it nowadays, but the halakah sary the is not the physical structure which is important. It is not so much was not concerned. What is important according to the halakah is someare not important. You know we have never cared about the architecture al, should try to say his prayers in the synagogue. Why is that necesstreets? God is ubiquitous. Why does the halakah require a house conallay the fright, the dread in the night; to pray means to return home. would cling to God; they came home in spite of the fact, which they mikwah. I still remember the tune with which they started to recite, immeans a home. We err when we translate bet ha-keneset as "the house of house, the physical structure, tour walls, a roof, and a floor, and baying thing else. Bayit in Hebrew has a double connotation. Bayit means a the roof and not so much the big galleries and the high windows. These secrated to prayer? It must be understood that even a yahid, an individuand redemption represents exactly the idea of prayer. To pray means to primitive villages surrounding the town. The experience of deliverance knew very well, that the next day, after sunset, they would return to the ק״ז, א׳־ג׳). They sang a hymn of gratitude to God. For what? For delivery from captivity, for freeing people from a prison, for freedom; they חסרו. יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר. ומארצות קבצם, ממורח וממערב מצפון ומים. (תהלים mediately upon entering the Shul, the 107th Psalm. הורו לה' כי טוב כי לעולם ing from their payot and beards because they had immersed in the to watch the people coming into the Shul one by one, with water glistenthe people used to come home every Friday afternoon. As a child I used five years ago. Yet after spending a full week in those primitive shanties primitive conditions in which the Russian peasants lived fifty or fiftytradesmen, particularly peddlers, who used to travel to and visit the viltion of that town consisted almost exclusively of poor people: workers, sat in when he passed through the town. He had come to that town with enclosed so that no one could sit in it. This was the seat he supposedly lages within a fifteen-mile radius of the town. You cannot imagine the the Russian army, which was being pursued by Napoleon. The popula-(2) As a matter of fact, why not pray in the fields, in the woods, in the Zalman, once prayed in that Shul. There was indeed one seat completely tradition that the founder of Chabad, the Ba'al Ha-tanya Rav Shneur where there was a synagogue called the אלמע חסירישע שול. There was a remember that as a small child I was raised in a Chabad town

prayer.' This rendition is not true. There is no need for a house of prayer, because I can pray to God and I can kneel to Him and have a rendezvous with Him anywhere on the globe, even on the outskirts of the universe. I am confronted with God everywhere. Bet ha-keneset is not a house but a home of prayer. The structure is symbolic. Bet ha-keneset, if understood as a house of prayer, is an institution; however, if translated as a home of prayer, it turns into an exalted idea, namely, the home of man, of homeless man, which is at the same time the home of God. (נ"ט, "האמנם ישב אלקים על הארץ, הנה השמים: Solomon, when he dedicated the Temple, asked a pertinent question: אף הוה אשר בניחי (מלכים א: "שני אלקים על הארץ, הנה השמים: "But will God in very truth dwell on the earth? Behold the Heaven and the Heaven of Heavens cannot contain Thee; how much less the house that I have built."

And what is the answer to this question? The warpointment with home of God but the home of man where he keeps an appointment with God. God does not need a home for Himself. God feigned homelessness in order to induce man to build a home for man. And whatever name is assigned to this home is to be understood in terms of human, not divine, homelessness. It is the home of God, because it is the home of man. God comes to that house in order to keep His appointment with man.

7

92 er

MIZITO ON

מברכין ברוך אחק כ' אפיים אשר קדשט בשטתיו וליוט

פל כשריות ואסר לנו אם כארופות וכתיר לנו את הנשואות

ישקדל כמוכר ככמלים, ואמרו רבוסיט ז'ל זכו ו' בקלים:

רובה ובכור שכחשנו כו ישראל כמו כן כחשן מחשבה, ובמסן פורם סיו נשאין

דכמיב אבנם בללוחיך, | עשרב פעמים נקראו ישראל כלם לפני כמקום

שבע פעמים בשיר בשירים ושלשם פעמים כס"א, כנגד פשרם הדברום, וכנגדן

מקבלין עשרם לברכם חחנים שנאשר ויהה בישו עשרם אנשים, וכמו שנאחר

ויכחבם על שני לוחית אבנים ויסנים (בידו) [אלי] כך החסן חחם ומחן בכחובם מידו,

ויכחו בסיו ישראל במליים שנים עשר חדש משמם שנאמר ושאלם אשם משכנים

נמו כן ניחנין לאשם שנים עשר חדש לפרכם את עומם בתכשישיה, ומה שאש

בוחבין טום של ברכה על פני הבנית סימן שוב שישפיע להם בקב"ם ברכה שנאמר

ויבריקיתי לכם ברכה עד בלי די עד שיבלו שפחורו מלומר די, חח"ן בגישפריא

ח"ן וכ"ם לפיכך יש לו הן לפי שדומה למלך, חמ"ן ע"ל בכל"ם בנימשריא הסור"ם

מ"ת כל כמשמת התן וכלה כאלו שבת בחורם, כדאמרין בבחובות (דף ח) מבפלין

מ"ת לכולאת המת ונהכנסת כלה לחופה. פרו"ם ורבי"ה בגישפריא חתן וכלה, ובר

פ"י מופה וקוושין ברוך אמה מקדש ישראל כן יוא ברייף ורוב"ם אברה"ש והמקדש מ"י שליח ומי שברך בשליח ברכח חירוסין וכמב רכים כאי נאון שאין למסיף ע"י חופה וקדושין וכן דעה הריעב"ן וכסעם שאין קדושם ישראל מטים בכך וכראיש וכנכת שימורי כשבו שבאיונא נכט לישר ע"י מפה וקידשן וכן ביאה כדי שיהי' השך למחישה מעין מחימה ואמת שברבה קרושה חליי בה וכוא דבר כנורם לכמה קדושות ופרישות כהחתה מתכיק חיך המתירו ישראל בקדושמם אפיט בדבר כמוחר ק"י באסור לכם נם ים כו שנח ודונות לפתן חורם שכבנים פדש נישרול נקדושי כחורם שכיה מורשה אל חברי מורשה מצח משורסה ושם של הכר כעין חופה וישראל זכן לחומה קרושה וססכת שבשברן מתם כמופה יית זכר לתבילים ירושלים כליתר ובילני פרשודה כהחי דכתב בריש חין פושרין רב חשי שביד בינולא לברי' כו' ושל דרך כנווני בריצונים נריום שהוא רום לוכור קדושין בראשוני שנים שיצר כלושם שם" של מבפרים ובישל קלח קרושין ש"י שון כעול וחוחכ פון כחו פקודה פריין לרוב קשוין (מופיינה) ונכנכת מימוני כתב מקדש שמו ישראל ונרי"ף ובחשיני ונרח"ם ובטו"ר חינו וכן ר' פרן שחכיר סנוסם כשה פעשים ולא משחשם ליחר מקדש עים ישראל אכל בסיחג וצערוכי אימא ואולי מ'ם לשם וכן נראה ראי' מכל במפילות שאין פוסצין עמו לג'ו מקדם ישראל והמנים ולו דמי לברכת כהנים שאומרי פשו ישראל שכלשון נופל כלפי ככנים אבל מכ שאנו מברכים אין שייך לישר עשו וריח עים לישר וכחיר לנו את ככשוחות לנו לאפוף נשוחות אמרים ויפה בניה דהא ואפר לנו אח הארופות קאי על כל הארופות בין דעלמה בין שלנו לפי שמרו הף על ימוד של הרוכה הייל סימוד שהוא לשם מופה או באשרא דנהיני כתו ביהודה שהיו מיחדין ות"ה כיו מברכין ייכח תגים חבל בחמרה דלה נסיני יתוד להדיה חמור לימד איל לשם חופה ואו מנוכן ברכם חתנים וכתב האנורה והבין שאנו עושים אף שאין אישור בדבר לסיות ימד בבים אמר בדירם מאמר שאין

הצישפריא מש"ם רבים, <u>בחמום רבים קבל</u> כמורם הימם ככלם וכחמן זם בקב"ם.
חפו שיסד הפייסן בקלח כלם כחובת חמן, ומם פחד מכנים לכוסיב כחתן ופכלם
של הספסל במואי שכם רמו מיבמום נפרק ביז שאי (דף ק) ואאריק החם הום
של הספסל במואי שכם רמו מיבמום נפרק ביז שאי (דף ק) ואאריק החם הום
שברא בנרש ואוסבים רבם אבי כורסים, פי' ספסל. ומם באורקין נרום דולקום
רמו למסן סודם שלחת ויהי קולות וברקים. נקום כאי כללא בידך כל המכבים
של חמן ושל כלה אמ למדין ממסן חודם שם' סים מראם מלמו כאמן נגד כלה
שלכם ישראל, השנשית בנימקריא הקדושין, והיו הואמי"ם כשמסריא חתן וכלה
ומקם שלמם במשרם, ג' מוחלין להם שונחיהם חתן נשיא חולם, חהן דכחיב
ומקם כאיש משון, נשיא דכחיב אשר שלח ידו במשיח ה' וכקם, חולם דכחיב,
ומקם כאיש משון, נשיא דכחיב אשר שלח זהו במשיח היו וכלה יוכה לראות בשמחת לייתן
של מששנתו ונקה, הר"ם ז"ל, וכל המשמח חתן וכלה יוכה לראות בשמחת לייתן
שנאמר לויתן זה ילרה לשחק בו:

תפו ואוכד שהמן חיע פפור מין'ם ממן סום, ונדורות כרחבונים שביו מכוונים

(ג) גם צענין החופה וכנשואין נחלקו החפרשים י"א שהי' ע"י שכפה עליהם החר כניגית וכמ"ש בחידושי כחובת דף ז' ע"ב באריכות שזה מ"ש הז"ל שאמרו האומת כלום כפית עלינו הר לגינית ע"ש ומהרש"א ז"ל כתב שם מהחופה הי' ע"ד ייחוד השכינה בנושכן י ולכאורה נראה דע"כ היו הנישואין בכפיית הר סיני שהרי אחז"ל בפ׳ כי תשא בפ' וישה את בני ישראל שנתכוון לבודקן כסוטות ואם נינוח שלא היו הנישואין עד ייחוד המשכן הא קי"ל דארוסות לא שותות כראי' לקמן דף כ"ז ע"ב החת אישך אמר רחמנא י אך נראה דהא ק' לפמ"ש חז"ל אשר שברת יישר כחך ששברת שעשחן כפטי' ח"כ הרי נתגטל חפילו החירוסין י ונרחה דבחמת חמרו בשבת דף פ"ז שיבר חה הלוחות והסכים הקנ"ה על ידו מאי דרש אחר מה פסח שהוא אחד מחרי"ג מלות וכו' ומכלן דהסכים הקב"ה על ידו שנאמר אשר שנרת יישר כחך ששברת משמע דכוונת מרע"ה לא היי לעשותן כפנוי' והטעם ע"ז בתבנו בחידושי חורה דסבר משה כסברת רב הוגא בדף ה' דחופה קונה מק"ו א"כ כיון שכפה עליהם ההר כגינית כבר הי קדושין גמורים ע"י החופה וממילא דהוי נמי נישואץ גמורים כת"ש מהרש"ח ז"ל דר"ה יליף יחופה קונה וגומר לכך השקה חוחם כדין נשוחה · והטעם כזה חף דלח קי"ל כר"ה דחופה קונה מק"ו היינו משום דפריך התם מה לצד השוה שכן ישנו בע"כ תחתר בחופה שחינו בע"כ וכיון דהוי סבר דהחופה הי' בתה שכפה עליהם ההר כגיגית אף שלא כיי מדעת ישראל כיו"ש חז"ל אם מקבלו את החורה מועב' ואם לאו וכו' הרי גם החופה הוא בע"כ

וליכא למפרך שפיר יהוי סגר דקונה וגומר: (ד) וכזה ים לתרן מה שהקשו התו' נשנת שם בד"ה ומה פסח וכו' אין זה ק"ן גמור וכר בווכחם דאי

ששת כין אשר נרא

ברליכא פנים ודיבות לא מברכינין לה אלא בעשרה. דאר'י אר'י

מברכון ברכח חתנים

כששרה כל ו' החונים מן המנין . האשר ברא

כית רפברכה התנים הוא

ברכת התנים כל זי

חושר דב דוליה ורוא

שבאי פנים הדיפות . אלמא לאכיקרייא ברכח ידעים אלא ז' ברכח .

רכניםה בין נשעת תקום כבר היו לו או תלמידים פהורו: רכשים כראינא פנים (פייד (פ"ל) ודיא טעו אלמון שנשא אלמנה הוה . לא דוקא אלמנה דכשנשאת למחטן(וכליון) היתה נכריתה אלא כיון דבעולה היא כאלמנה חשיב ש לה: (שיין לפ"א) בארבורה שנשחת לבחור. דכיון שאין שניהם אלמונים

ויקח כועו עשרה אנשים . ובמסכת כלה דמיתי קרא דויברט את רבקה (גרלשית כד) איכא למימר דהתם כרכת הירוסין והכח ברכה נישוחין

לא שברכין לה בדליבא לא מברכין זה כדיכהא מנים הדשוח אלא היצא האמרי ברכה התנים לא משמע אלא התנים לא משמע אלא הרנים אחרון כלחוד הדב"י אמרונן כלחוד הדב"י אמרונן יש לברך כל שבעה : ריש ללמוד משם שיש לברך ברכח אירוסין לאשה המתקדשת על ידי שליח שהרי חליטור שליח היה ונרחה

רדא אשר ברא כלחוד לא בעיא פנים ועדשות. דאסמכתא בעלתא היא דעשרה לא דעים בעשרה כל משתמע מהחם ולא איירי פשקיה ו' על ז' נורכות קאפו בראיכא פנים חדשות. שכל אשר כרא ניצ אבל אשר כרא ניל ליון שהוא עיקר בוכח בכל יום אמילו אם בכל יום אמילו אם לאמטרה כנכ"כ (הדב לאמטרה כנכ"כ (הדב מיסק (כר') (בשם רכיע) יצחק הלוי חומי' ברנת אשר ברא לכדו

01000 V19017

ונראה מזוה שאין חותמין מקדש ישראל על ידי חופה רב"א כו' ויש חותמין.³⁹².

וכתוב בגליון תוס׳ חופה וקידושין מזכירין לפי שהוא יתרונם של ישראל על האומות דאלו בעולת בעל אית להו ותו לא. ואית דגרסי בקידושין פי׳ חופה הר שכפה כגיגית בקידושין היינו התורה שקבלו התורה ופירוש יפה הוא. ע"כ. עיין בהר"ן ז"ל על ההלכות ועיין בהרא"ש ז"ל בפסקיו.

(1812)

והלכתא "המוכה לעובר לא קנה: הנו רכגן מברכין "ברכת התנים יבבית התנים ר׳ ידודה אופר אף בבית האידוסין מברכין אותה אכיר אביי ובידודה שנו 'מפני שמתייהד עמה הגיא אידך מברכין ברכת החנים בבית הרעים וברכת אירוסין בכית האירוסין ברכת האירוסין כאי מכרך רבין כר רב אדא ודבה בר רב אדא תרויית כשמיה דרב יהודה אמרי בא"ר אשר קדשנו כמצותיו וצונו על העריות ואסרלנו אחהארוסותוהחיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקרושין רב

גליון תוס

החם דבההיא חתמיק משום ריש בה הפסק כגון כי כוא יום חחלה למקרתי קורם: ופום שבפו . תל המשחה : פנים מרשום . בכל יום שלח היו שם חמשל : מפי מברך פפר רב יפודם כו' . נרחה בפיני סדר נרטח שנסדרו על עסקי הוג איט אלא מחשר ילר ואינר שאותה ברכה מתחלת לדבר בשניהם אשר יצר אם האדם מדבר כוכר והחקין

סא כקידוש הום חחמינן בה כי

ארא כריה דרכא מסיים כה משמיה דרב יהודה יבא"י מקדש ישראל על ידי ריפה וקרושין מאן דלא רתים מידי דהוה אברכת פירות ואברכת מצות ומאן דחתים מידי דהוה אקדושא: ת"ר מברכין ברכת חתנים בעשיה כל שבעה אמד רב ידודה והואשבאו פנים חדשת מאי מברך אמד רב יהודהבא"י אמ"ה

שהכל דקרת בברכת חירוטין: דרה יחודה אומר אף בבים החירוטין מברכין אומה מפני שמחיימד ממר. ואמרי כלה בלא ברכה אשורה לכעלה כברכה ולכנה כברכה: באל דלא חחים מידי דמה אברכת לכעלה כברכה: באל דלא חחים מידי דמה אברכת פירוח. שאין כה אריסת והא אומר ארוכה ולא דמי לקידושא דחתים ביה משום פירוח. שאין כה אריסת והא עוד אומר ארוכה ולא דמי לקידושא דארין שפי ומאן דחתים חידי דמה אקידושא דחתים ביה משום דאריך והאי נמי השיבא ארוכה ומה שפירש בקונטרם דמשום דבלשון קדושה היא חחמי כה כמי בקידושא אינו נראה ק"ק מאן דלא חתים בה מחד שכח מברכת המורה דחחמיכן בה בחשר בחר בט חש"צ דברכת חירוסין חריכת שפי מינה ושמת לח היה מוחם בה : מבלי פנים חדשות . אר"ד דפנים חדשות אין קורא אלא בבני אדם שמרבים בשבילם השמחה יותר ושבת דתשביק פנים חדשות דתמרינן בלצדה חומיר שיר ליום השבת אמר הקב"ה פנים חדשות כאו לכאן נאמר שירה הגם נמי מרבין לכבוד השבת בשמחה ובסעודה :

גליון השים גם מכה האים נכים तवायाय' वारत एवं बार वार्चित वेग उक्ताव:

בשלשה פרקים פרק תענית רביעי

ובשניה ונלכדה

נשחברו הלוחות (6) וכשל החמיד והובקעה

העיר ושרף אפוסממוס את התורה(י) והעמיר

צלם בהיכל בתשעה כאב ננזר על אכותינו

שלא יכנסו לארץ *וחרכ הבית בראשונה

"משנכנס אב ממעמין בשמחה *ישכח שחל

תשעה באכ להיות בתוכה אמור מלספר

ומלכבם ובחמישי מיתרין מפני כבוד השכת

יערב תשעה באב לא יאכל אדם שני

תבשילין לא יאכל כשר ולא ישתה יין רבן

שמעון כן גמליאל אומר ישנה רכי יהורה

מובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"ב

ביתר ונחרשה העיר

סמרת השפ

כשר מליח טין

הנהות

דן א מיי פ"כ מכלכות משנים כלכה ו בשנ משין חד"ם ג סוש"ם

קובים הית : סטיף

יא ד ה מיי פייד מהלי חפלה כלכה א כ כתג עשין ה פושים אית

רבינו תננאל

ואקשתו וכי תשניות ואקשתן זכי מוקנים לה תכי בג' פרקים לה תכי בג' פרקים ובשנתה ובנשילה י ואלי

מנוחה ונעילה דכל יומא שכיחי בהו שכרות גזרו רבנן - אפיט ביומא דתענית דלית בהו שכרות וקשיא דהכא משמע איה פיי הפתו שביף ה: דבמנחה שייכה שכרות ובפ"ק דשבת (דף י. ושם) קחמר בהדיה בחרגום ירושלמי בפרשת השחים כסחי ונוי (ישפים פי): על

> שכרות ר"ל לגבי ערבית שכרות רשיא פרו דמנחה לאו כלום (לגבי שבת) דיוחר ם ב פיי וסת: שם שכיח שכרות בערבית (יותר) מבמנחה אבל לפולם במנחה שייך שכרות

> ינ מיי "שם פוכם ז סמנ שם טושים אית [באור הרגו אורויי נמי לא סימן הקנכ שמיף א : מורים פירשט בפ"ק לנכי שחרית ומוסף: דרחם השנה (דף סו: ד"ה וכי): וראירנא נהוג עלמא דפרסי כהגי ידייהו במנחה

(ו) סמוך לשקיעת החמה - ולכך לא נהגו העם לומר נשיאח כפים יב ו מיי׳ שם פפין במנחה ביום הכפודים לפי שמהפלליו מלכה ד ספג שם בתניחה ביום גדול אבל בתנחה שושים אית סימן קנת מנחה בעוד היום גדול אבל בתנחה סעיף לת: בשאר העניות יש נשיאת כפים בשאר תעניות יש נשיאת כפים במדייב בכפיית המשה ולא הודו לו דבמים אנל מכל מקום בנעילה ביום באמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים

הכפורים יש נשיחת כפים:

שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין "שלא לבייש את מי שאין לו (ג) כל הבלים מעונין מבילה ובנות ירושלים יוצאות ותולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה "שקר החן והבל משל (שומסים מה): במלך שלמם · היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ואומר "תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים זם ישראל: זם מפן פודם יום הכשרים המישרים במי של היא תתהלל ואומר "תנו לה מפרי ידיה ויהללוה מעשיה וכן הוא אומר "צאינה וראינה בעת ציון במלך שלמה בעמרה", שניתנו ט לוחות הלתרוטת: [מ" כל יסקים תפניות שעמרה לו אמי ביום התונתו וביום שמרת לבו ביום התונתו זה מתן תורה ימשפיות ויותב ששמרה לו אמי ביום התונתו וביום שמחת לבו ביום התונתו זה מתן תורה יסדם פתנ" ד' כאי וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו : גמ' בשלשה היא דלא משפחת לה

דבמנחה לא שייכא שכרות וייל דהא דקאמר החם דבמנחה לא שייכא בפופינו - דור המדבר אם יראה איש באנשים האלה החור הרע הזה תורה אור את הארן ונו' (דנרים א): ביחדי שיר גדולה והיו ישראל דרין בה במסכת ניטין פרק הגיוקין (דף מ.)

נשמברו הנומות . בנת' מפרש: ובפל החמיד . לפי שנורה החלכות

נזרה מלהקריב עוד : והועפר ללם בסיכל · שהעמידו מנשה כדמפורש

חשקח דריספק חרב ביחר: שבם שמל השפם במב כוי - שבוע : [ריב יה:] במפישי פופרין - אם חל השמה באב בערב שבת חוחרין לככם בחמיםי וכשחל מ' כחב כד' בשבח יכמות שג לא אינטריך לחיחני דמוחרין כדאמריכן בנחרא לא שט אלא לפניו כו': שני מכשילין • "כשר ודגים או כשר לטונת רש"י ובילים שעליו או דג ובילה שעליו נשר מליח דשרי כדחימא נקמן (. ננריימא חגם אכל אוכל הוא כדאמר בפרק ערבי פסחים (דף קיד:) : ישנה י בנחרה מפרש :

כפיים בפספ - על פניה ולח יישן מליה : שמולין · שכולן שוחלות זו מזו אפינו עשירוח כרי שלא לכיים כו' : פפונין פכילם : קורם שילכשום [פסחים פכ. וש"ל] לפי שאין כל אחה בקיאה בחברחה שמח נדה היחה: ופונום י כמו לחול

זהן שמספללין - רהייט שחרית ומנחה ונעילה: (ה) יש פהן פרבפה פפמים

> מדרש רבה אחרי מות פר׳ כ סי׳ י

וְעוֹד מִן הָדָא (שם ג. ד) יְנַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לְפָנֵי ה׳׳ וְכִי לִפְנֵי ה' מַתּג אֶלָּא מִלָּמֵר שֶׁהַיָה קַשֶׁה לְפָנֵי הַקַּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשָׁעָה שֶׁבְּנִיהֶם שֵׁל עָדִּיקִים מַתִּים בִּחַיֵּיהָם רַבִּי יוּדָן דְּיָפוֹ בְּעָא מָגָה רַבִּי פִינְחָס בֵּר רַבִּי חָמָא בְּשֵׁם רַבִּי סִימוֹן הָבָא אַהְּ אָמֶר (ויקרא י. ב: במדבר ג. ד) 'לִפְּנֵי ה'' 'לִפְנֵי ה'' שְׁתֵּי פְּעָמִים וּלְהָלָן הוּא אוֹמֵר (רהי״א כד. ב) 'לַכְּגַוֹ אַהַרֹן אֲבִיהֶם' פַּעַם אֶחָת אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁהָיָה קַשֶׁה' לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִפְלַיָם מֵאֲבִיהֶן.

(שם שם. שם) 'בְּמָדְבַּר סִינֵי' אָמַר רָבִּי מֵאִיר וְכִּי בְּמִדְבַּר סיני בתר אָלָא מְלַמֵּד שָמֵהַר סִינִי נָטְלוּ אַפּוּפָסִים שֶׁלָּהֶם

מדרש אחרי מות פר׳ כ סי׳ ידיא רבה

לַמִּיתָה מָשָׁל לְמֶלֶךְ שָׁהָיָה מַשִּׂיא בָחּוֹ וְנִמְצָא בְּשׁוֹשְׁבִינָה דָּבֶר שֶׁל שָמְצָה אָמַר הַמֶּלֶךְ אָם הוֹרְגוֹ אֲנִי עַכְשָׁו אֲנִי סְעַרְבֵּב שִׁמְחַת בַּתִּי אֶלְא לְמָחָר שַמְחָתִי בָאָה וְהוּא טָב בְּשִׂמְחָתִי וְלֹא בְשִּׁמְחַת בִּתִּי כָּךְ אָמָר הַקַּדוֹשׁ כָּרוּךְ הוּא אָם אָנִי הּוֹרְגָן עַכְשָׁו הַדֵּינִי מְעַרְבֵּב שִׁמְחָת בָּתִּי לְמְחָר שִׁמְחָתי בָאָה בָּתִי זוֹ הַתּוֹרָה הָדָא הוא דְּכְתִיב (שיר ג. יא) 'בִּיוֹם חַהָּנָתוֹ וּבְיוֹם שִׁמְחָת לָבּוֹ׳ ׳ְבְּיוֹם חֲהָנָתוֹ׳ זֶה הַר. יוביום שמחת לבוי זה אהל מועד.

יא. (במדבר ג. ד) 'וּבָנִים לא הָיוּ לְהֶם' רַבִּי יַצְקֹב בַּר אָבִין בְּשֵׁם רַבִּי אָכִין בְּשֵׁם רַבִּי אָחָא אָמֵר אִלֹּוּ הִיוּ לְהֶם בָּנִים הָיוּ קוֹדְמִין לְאֶלְעָזָר וּלְאִיתָמֶר דְּתְנֵינֵן תַּמֶן כָּל הַקּוֹדֵם

י נַיָשָב משָה את דברי הָעָם אל־ידוד: נַיאמר יהוד אל־משׁה דבה אַנכי בַא אַלֹּיךְ בעַב דַעָנָן בַעָבור ישמע הָעָם בַרָבָּרִי עמָך ינָם־בַּךְ יָאֲמינו לעולָם וַנָּגר משָה אָת־דברי הַעָם אל־יהוְהּ: נֵיאמָר יהוה אַל־משָה לְּךְ אל הַעָּם וְקְדַשׁתַם הַיִּום וֹמָחָר וכבּסו שמְלֹהָם: וֹהָיוַ נְכנִים לַיוֹם הָשְּׁלִישִׁי 🦟 ב ביו ביום בשלשׁי יבד יהוָה לעיני כָל־הָעָם עַלְיָהָר סינִי: וְהָגבַלְתָ את־ בּיוֹם בִשׁלשׁי יַבְד יָהוָה לעיני הָעָם סָבִיב לֵאמר השמרו לָכָם עַלְוֹת בָהָר וּנְגַעַ בַּקַצֵהו בָּלֹ־הַנגע בָדֶר מות יומָת: לא תגע בו זָר כִי־סָקול יסָקֵל או־יָרָה ייָרָה אם־בָּהמָה אם־-אַיש לא יָחִיה בּמשך הַיבָל הֵמָּה יָעָלוּ בָהָרוּ וַיַּרָר משָׁה מִיּהָהָר אל הַעֲב -ייקרש אַת־הָעָם וַיכָבסוּ שמלחָם: וַיאמר אַל־הָעָם הַיי נכנים לשלשת בּ יִיקרש אַת־הָעָם הַיי נכנים לשלשת עמים אַל־תגשָו אל־אשָה וַיִדוֹ בָיום הַשַלישו בַּחות הַבַּקר וַיְהוֹ קְלֹת בַּ נַמִּים אָל־תגשָו אַל־א ובָרָקים ועַגָּן בָּבֵּר עַלִּ יִהָהָר וִקְלִ שׁפֵּר חָוָק מאר וַיְהֲרָד כָּל־הָעָם אָשֵׁר - בַּפַּחָנָה: נִיוצא משֶר את־הָעָם לקרָאה הָאַלֹהים מוְדַּמְחָנֵה וַיִּהְנַצְכִּוּ 🦳 ב – בתַחתית הָהָר: והַר סינִי עַשַּיְ בּלוֹ מִבְּנִי אָשָּׁר וַרַר עַלֵּיו יהות בָּאָש וַיַעַל – 🚐 עשַנו כָּעשֶן הַכּבָשֵן וַיהֹרֶר כָּלֹ־הָהָר מִאָד: וַיֹּדִי קִּוֹל הָשׁפָר הולך וחַזְּקְ : מאָד משָהידָבֶּר וֹהָאַל הִים וַצְגָנוּ בַּקּוּלּ: וַיַרֶד יהוָה עַלֹּ הַר סִינֵי אַלֹּ־רְאִשׁ אלי הַהָּר וַיִּקְרָא יהִיה למשר אליראש הָדָר וַיִּעָל משָה: וַיאמר יהוח אלי 🚾 הָהָר בּיִקרָא יהיה

יתרו

יביני חנטאל en.

אמר רבי עקיבא פרק חשיעי שבח

שוע פלש הצווד הער היהו בעל מדה כה ד הפרן ב יושכלון שו ממשן יושכלון שו ממשן יושכלון שו ממשן יושכלון שו ממשן יושכלון השתו המין יושכלון השתו המרן אש כמכש שש המי כ ענקל כי ש-אוקן פכיבי מפשיים צוק מצים מפשיים צוק מצים מפינו מפ צול מצים מפינו מפינו צול מצים מפינו מפינו במינו מפינו מפינו רהום ידו שבו תאשי. בו

כפה בליהן הר בנינית. וחפ"פ שכבר הקדיתו ועשה לושמע שמח יהיו חחרים כשירחו החש הגדולה " שילחפה נשתמן והח דחתר כפ"ק דמס' ע"ז (יף כ:) כלים כפית עלינו הר כגינית דמשתע דחם ירד. להסרישם: ושוב לא עלה. עד קבלח הדברות שעלו טום: היה טפה פליהן לא היה להן חשובה והכם אתר דתודעה רבה

לאורייתא הייט פל תה שלא קכליה אכל תה שלה קייתוה היכה השובה: בודעא ובה למורייתא והם דאמר נדרים (יף מ.) שכרה משה נרית עם ישראל על החורה והתלוח והשכיעם על כך וכם׳ של נחתרין (סיכה 6:) (ג) שקבט מת כל החורה בהר גרצים ובהר עיכל חור"ת דע"ם הדיכור היה והרי ככעל כרחם אכל ביתי אמשורוש קכלו מדעתם מחהבת הנק ומה שפרת עתהן כרים יהושע לעכוד חם הי החם לא קבלו אלא שלא לפנוד פיין כדכתית (יישם מי) חלילה לט מפווג ים משתם טליה פרינה: יבא קדר כנלדה ציםי אמר אהשורים. מיתה לריי דבתגילה (בף ז.) גבי הפתר נרות הקודש נאמרה אמר רב יהודה אמר שתומל מי הומי החם היים להו דידי עריכא מרידהו קיימו וקבט היהורים קרתו למעלה מה שקבלו למעה ואמר רכל כולהו אית להו פירכא לכר משמחל דלים ליה פירכה והשחה דפמואל נתי אים ליה פירכא דרבא טפיה תוקי החי קרה לדרשה החריתי ולפ"ק דחניגה (יף י) גפי היתר נדרים פורחין נחרר קחתר סלהו לרפגן הי הפרים שבוד. ולא היו כין פפח דאשחקד לפפס דהאינוא אלא כ' ימים ונמלא דאשתקד בע"ש: בשני שלה ששה. ושמע וחחם סהיו לי חירד והגיד: בני צלה, ושמע הגכלה חירד והגיד: בדי

לרכנן ח' חסרים עכוד ת"ש דתניא כסדר עולם ניסן שכו יצאו ישראל מסצרים בארכעה עשר שחמו פסחדהן בחמשה עשר יצאו ואותו היום ע"ש היה ומדריש ירחא רניםן ערכ שבת ריש ירחא האייר חד כשכא יסיון בתרי כשבא קשיא לר יוםי אמר לך ר יוסי הא מני רבנן היא היש רבי יוסי אומר בשני עלה משה וירד בשלישי עלה וירד בדי ירד ושוב לא עלה ומאחר שלא עלה מהיכן יוד אלא טובעי עלה ויוד י בהמישי בנה מזכח והקרב עליו קרבן כששי לא היה לו פנאי מאי לאו משום חורה לא משום מורה שכת חדש תהוא נלילאה עליה דרב חסרא כרך רחמש דיתב אוריאן תליחאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא חליהאי כמאן כרבנן: - ויתרצבו בתחתית הדר "א"ר אבריכי כר תמא כר חסא מלמר שכפה הקב"ה עליהם את הרור כגינית ואמר לדם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם איר אתא בר עקב מכאן מודעא רכה לאורייתא אמר רכא (וי) אעפ"כ הדור קכלוה בימי אחשורוש דכחיב "קיטו וקבלו היהודים "קייטו שה שקיבלו כבר "אמר חוקיה מאי רכתיב

יפאחר שלא עלה כהיכן ירר. דממר כד ירד ולא אמרם עלה דרד אלא מימח כרי פלה מירד ושוב לא פלה: יבחפישי בנה פונח. כדכמית רכן מוכם ממת ההר: מאי לאו בשום תורה. לא היה לו פנאי לפליח שקבלי סלן יחד חם הדברום: עליה דיב הפדא. לפד רב הפדה לפי שרכ חפדה יישג והדרשן שותד קחמר עליה דדומה כתו שהעומד למעלה מן היושכ: אניראן תליתאר, מורה פעם תפיתאי. נכיחים וכתוכים: כהרים לרים רשראלים: ביף יי חדיתאי. משה חליחלי לכטן מרים מהרן ימשה: ביים תליתאי. לפרישה: תחתית הדב, מפם הכר ממש: נינית. קובא שמשילין כה שכר: פורים דבה. שמם יותינם לדין לתה לא קדימתם מה שקבלתם עליכם ש להם משוכה שקכליה כאונם: ביפי אחשורוש. מפרכה הום שועשה להם: דין, מורה: בתחילה, קודם שממרו ישרמל ועשה משמע: יראה שתם לא יקבליה דיחור העולם לההו ונהו הדריל: וייבשוף. השקבלוה: יים הששי. מפי שנם דכחיב הי כיום נתר מעשה בראשים: פיפר שהתנה כה. הששי משמע הששי

AMAR RABBI AKIVA

CHAPTER NINE

SHABBOS

88a²

gave our Torah of thirds⁽¹⁾: לְּעָם הְלוֹתָאוּ – to a people of thirds⁽¹⁾ – אָל יְדִי הְלִּיתָאוּ – through a person born third to his mother ביום הליתאי – on the third day of abstinence מום הליתאי קורָתָא הְלּיתָאִי – during the third month of the year. מוֹרָתָא הְלּיתָאִי

The Gemara comments: אמאן - With whom does this teaching accord? וְנְבָּוֹן - It accords with the Rabbis.[23]

The Gemara records a series of Aggadic teachings about Israel's experience at Sinai:

កក្សាក្នុកកុស្ត្រក្សា - Scripture states:12 they stood at the foot of (literally: in the bottom of) the mountain. פסר רביי אָרְדִימִי בֶּר חָקָא בֶּר חָאָא – Rav Avdimi bar Chana bar Chasa eaid: מַלְמֵד שַּבְּפָה הָבֶּדוש בְרוּךְ הוא צַלְיהָם אָת הָהֶר בְּגִיגִית [This]

teaches that the Holy One, Blessed is He, covered them with the mountain as though it were an upturned vat. ממר ליום ממר אינים ממר אונים ממר אינים ממר אות ממר אינים – And he said to them: מְּקְבָּלִים הָהוֹרָה מוּטָב – "If you accept the Torah, fine. בורתכם אתה קאו שם הוא – But if not, your burial will be there!" (x)

The Gemara comments on the previous teaching: בקר וכ אָהָא בר וַעַקב – Rav Acha bar Yaakov said: יַּעָּמָר וְנַב אָהָא רכה לאורייתא - From here stem strong grounds for a notification of coercion regarding acceptance of the Torah 27

The Gemara concludes:

אם אל פי בן הַדור בְּבְּלוּהָ בימִי אַחָשְׁוַרוּש - Rava⁽²⁶⁾ said: אָף אַל - Nevertheless, they accepted [the Torah] again in the days of Achashverosh, בתיב - as it is written: קימו וקבל...

THE WILDERNESS. Her [Isracl's] ascent was from the wilderness, her departure,1 her death was from the wilderness, as it says, In this wilderness they shall be consumed, and there shall they die (Nuin. XIV, 35). LEANING (MITHRAPEKETH) UPON HER BELOVED. R. Johanan said: This means that she leaves certain sections (pirke) of the Torah and certain sections on royalty for the time to come. Under the apple tree I AWAKENED THEE. Paltion, a man of Rome, said in a discourse: The mountain of Sinai was uprooted and stood in the height of heaven, and Israel were placed under it, as it says, And ye came near and slood under the mountain (Deut. IV, 11). Another explanation: Under the Apple tree I AWAKENED THEE: this refers to Sinai. Why is it compared to an apple tree? Because just as an apple tree produces its fruit in Sivan, so the Torah was given in Sivan. Another explanation: Under the APPLE TREE I AWAKENED THEE. Why not a nut tree or any other tree? Because it is the way of any other tree to produce its leaves before its fruit, but the apple tree produces its fruit first and afterwards its leaves. So Israel placed doing before hearing, as it says, We will do, and we will hear (Ex. xxiv, 7). Said the Holy One, blessed be He: 'If you accept My law, well and good; but if not, I will press this mountain down upon you and crush you." THERE THY MOTHER WAS IN TRAVAIL WITH THEE. Was it there that she was in travail? R. Berekish said: It is the same as when a man

> CHAPTER V (Ex. 20.2)

I Am the Lord Thy God. Why were the Ten Commandments not said at the beginning of the Torah? They give a parable. To what may this be compared? To the following: A king who entered a province said to the people: May I be your king? But the people said to him: Have you done anything good for us that you should rule over us? What did he do then? He built the city wall for them, he brought in the water supply for them, and he lought their battles. Then when he said to them: May I be your king? They said to him: Yes, yes. Likewise, God. He brought the Israelites out of Egypt, divided the sea for them, sent down the manna for them, brought up the well for them, brought the quails for them. He lought for them the battle with Amalek. Then He said to them: I am to be your king. And they said to Him: Yes, yes. Rabbi says: This proclaims the excellence of Israel. For when they all stood before mount Sinai to receive the Torah they all made up their mind alike to accept the reign of God joy fully. Furthermore, they pledged themselves for one another. And it was not only concerning overt acts that God, revealing Himself to them, wished to make His covenant with them but also concerning secret acts, as it is said: "The secret things belong to the Lord our Cod' and the things that are revealed," etc. (Deut. 29.28). But they said to Him: Concerning overtacts we are ready to make a covenant with Thee, but we will not make a covenant with Thee in regard to secret acts lest one of us commit a sin secretly and the entire community be held responsible for it.

I Am the Lord Thy God. Why is this said? For this reason. At the sea He appeared to them as a mighty hero doing battle, as it is said: "The Lord is a man of war" (Ex. 15.3). At Sinai He appeared to them as an old man full of mercy. It is said: "And they saw the God of Israel," etc. (Ex. 24.10). And of the time after they had been redeemed what does it say? "And the like of the very heaven for clearness." (ibid.) Again it says: "I beheld till thrones were placed" (Dan. 7.9). And it also says: "A fiery stream issued and came

א. נהו 'מי זאח עלה מן המרברי עלויה מהמדבר סלובה מן המרבר מיתתה מן הפרבר הרא מה ראת אמר ובפרכר יר. לה: 'בְּמִרְבְּר הָזָה יִחָּמוּ וְשְׁם וְמָתני 'מְתְרַפְּלְת עְל דודָה׳ אָמֶר רָבֶּי יוֹחָגָן שֶׁהָנא מְנַחֶּת פּרָבִי חורָה וּסְרְקי מְלְכוּת לֶעְתִיר לְבוֹא יִפְּחָת הָהָפוּתַ עוֹרְרְתִיךְי דְּרָשׁ פְּלְטִיון איש רומי ואָמר נְחָלְשׁ הֶּר סִינִי וְנָצָבּ בְּשְׁמֵי מְרוֹם וְהִינֹ יִשְׁרָאַל נְתִנִים תְּחָהְיוֹ שְׁנָאָמָר וַדְּכִרִים ר. יאֹ 'וָהְּקְרְטוֹן ופעקריון התח ההרי. יבר אחר יתחת התפוח עוריתידי זה סיני ולמה נמשל בתפות אלא מה חבות וה עושה פרות בְּחֹרָשׁ סִיוּן בָּךְּ הָתּיֹרָה נחנָה כְסִיוּן. דְּכָר אָחֵר ׳תְּחַת הַהַפוּתַ עוֹרָרְהִיךּ׳ לְמָה לא באַנוו וְאִילְן אָחֵר אַלא כָּל אילן דּרָפּו מוציא עליו הְחלָה וְאָחַר כָּךְ בֵּרוֹתִיו וְחַפּוּחַ זָה מוציא פַרוֹמָיו הְחָלָה וְאָחָר כָּךְ מוציא עְלָיו כָּךְ הַכַּדִּימוּ ישראל אשיה לשמיעה שנאמר ושמות כד. ם ינעשה וֹנְשְׁמָע׳ אָמֶר הָקָרושׁ בְּרוֹךְ הוֹא אם אָחָם מְקַבְּלִים עַלִיכֶם תורתי מושב נאם לאו הביני מוכש עליכם ההר הוה והורג אַעֹכָם שָׁפְּנָה חַבּּלְתָּבְּ אִמָּבְ. וְכִּי שְׁלְהַה חַבְּלְהַ אָמֶר רַבּי בּרַכְיָה לְאַחֶר שְׁהָלֹךְ בּמְקוֹם סְּנְה וְנָצֶל סְנֵע בִּיה חָברִיה

Mekhilta de-Rabi Yishmael el. Lesterbach, pp. 129-31

פרשה ה ישמות כ', ב'.)

אנכי יי אל היך פפני מה לא נאמרו עשרת הרברות מחחלת החורה?משלו משל למה הרבר דומה לפלך שנכנס לסדינה אמר להם אמלוך עליכם אפרו לו כלום עשית לנו טובה שתפלוך עלינו מה עשה בנה להם את החומה, הכנים להם את המים, ועשה להם מלחמות אמר להם אמלוך עליכם אפרו לו הן והן כך הפקום הוציא את ישראל ממצרים קרע להם את הים הוריד להם את הפן העלה להם את הבאר הניז להם את השליו עשה להם פלחפת עפלק אפר להם אפלוך עליכם אפרו לו הן והן רבי אומר להודיע שבחן של ישראל שכשעמדו כולן לפני הר סיני לקבל את התורה השוו כלם לב אחד לקבל מלכות אלהים בשפחה ולא עוד אלא שהיו ממשכנין וה על זה ולא על הנגלות בלבר נגלה הקב"ה עליהם לכרות עמהם ברית אלא אף על הסתרים שנאמר הנסתרות ליי אלהינו והנגלוח ונו' אסרו לו על הגלויים אנו כורתין עסך ברית ואין אנו כורתין עסך ברית על הסתרים שלא יהא אתר ממנו חומא בסתר ויהא הצבור מתסשכן. אנכי יי אלהיך למה נאמר לפי שנגלה על הים כובור עושה מלחמות שנאמר יי איש מלחסה וננלה על הר סיני כוקן מלא רחמים שנאמר ויראו את אלהי ישראל ונו' וכשננאלו מה הוא אומר וכעצם השמים לטהר ואומר חוה הוית עד די

Melchilta de-Rabi Yishmael,

33.2). Do not read it thus, but read: "The Lord came to Sinai," in give the Torah to Israel. I, however, do not interpret it thus, but: "The Lord came from Sinai," to receive Israel as a bridegroom comes forth to meet the bride.

And They Stood. They were huddled together. This teaches that they were afraid of the winds, of the earthquakes, of the thunders and lightnings that rame on.

Below the Mount. Scripture indicates that the mount was pulled up from its place and the people came near and stood under it, as it is said: "And ye came near and stood under the mountain" (Deut. 4.11). Of them it is declared in the traditional sacred writings: "Oh my dove that art in the clefts of the rock," etc. (Cant. 2.14). "Let me see thy countenance," that is, the twelve pillars erected for the twelve tribes of Israel; "let me hear thy voice" (ibid.), that is, when responding to the Ten Commandments;

חקרא כן אלא יי לסיני בא ליתן חורה לישראל ואני איני אוסר כן אלא יי ססיני בא לקבל את ישראל כחתן זה שהוא יוצא לקראת כלה.

ויתיצבו ניצפפו סלסד שהיו סחיראין מפני הזיקין ומפני הזוועות מפני הרעסים ומפני הברקים

בתחתית ההר, מלמד שנתלש ההר מסקומו וקרבו ועסדו תחתין שנאסר ותקרבון ותעסדון תחת ההר עליהם מפורש בקבלה יונחי בחנוי הסלע ונו' הראיני את מראיך אלו שתים עשרה מצכה

כתובים

שיר השירים בייגיר

ייא עָנָה דוֹדָי וְאָמַר לִי קּוּמִי לֵלְ רַעְיַתִּי יְפָּתִי ולכי־לָך: פִּי־הַיִּה הַפְּתָּוּ עָבֵר *יי י הַגַּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לִוּ: הַנֹּצָנִים נַרְאוּ בָאָרץ עַת הַנָּמִיר הֹגָּיעַ נַקּוֹל יַ הַתָּור נִשְּׁמֵע באַרצְנוּ: הַתאנָה הָנִטָּה פָּגִּיהַ וֹתַגְּפָנִים : סמָדֵר נָרנּוּ הַתָּאנָה הָנִטָּה יי בים קומי "לכי ["לֵך -] רְעָיָהִי וַפָּהֵי ולכי־לָרְ יונָתי בְּחַגְנִי הַפֶּּלֵע בְּסֵׁתֶר הַמַּרְרֵגָּה הַרְאִינִי את־מַרְאֵיךְ הַשְּמִיעָנִי את־ אַחַזוּ־לָנוֹ שעַלים ים קולה בי־קולה ערב ומראיר נאנה: שֶּעֶלִים קְטַנִּים מְחַבְּלִים בְּרָמֵים וּכְרָמֵינו סְמָדֵר: דּוֹדִי לִי נְאַנִי לוֹ שֶּעֶלִים שֶּעֶלִים בְּיַנָּיִם בְּרָמֵים וּכְרָמֵינו סְמָדֵר: דּוֹדִי לִי נְאַנִי לוֹ ּ הַרֹעָה בַּשִּׁושַנִּים: עַר שֶּיָפֹּוּחָ הַיֹּוֹם וְנֵסוֹ הַצִּלְלִים סֹבַ דְּמָח־לְךְּ רורי - הַרֹעָה בַּשִּׁושַנִּים: עַר שֶיָפֹּוּחָ הַיּוֹם וְנֵסוֹ על־משכבי א לצָבֿי אַוּ לִעֹפַר הַאַיָּלֵים עַל־הָרֵי בַּתַר: בּ בַּלֵילוֹת בַּלָּשְׁתִּי אָת שֶׁאֲהֲבָה נַפְשִי בּקְשְׁתִיו וֹלָא מְצָאתִיוּ: אָלְּוֹמָה נָא וַאֱסְוֹבְבֶה בָעִיר בָּשְּׁוָקִים וּבֵרְחֹבות אַבַּקְשָּׁה אַת שֶּאֲהָבָה נִפּשִי ָּ בָּקַשְׁתִיז וָלֹא מצַאתֵיו: מָצָאוּנִי הַשְּמְרִים הַסְּבָּכִים בָּעִיר אֱת שאָהַבָּר בָּקַשְׁתִיז וָלֹא מצַאתֵיו: ָרָבָּשִי רָאִיהָם: כמעָט שֶעַבַּרתִי מְהֶּם עַר שֶׁמְצָׁאתִי אֶת שֵאָהַבָּה נָפּשי רָאִיהָם: במעַט שֶעַבַּרתִי מְהֶּם עַר

SHEMOS/EXODUS - PARASHAS YISRO

19 18 - די 19 18

and they stood under the mountain "Mount Sinai was smoking in its entirally because HASHEM had descended upon thin the free to smoke ascended like the smoke of the lime of and the entire mountain shuccered exceed

יי ניתוּצְבָּוּ בָּתַחָתִּית הָהָר. והָר סינָי --עשו פלי מפני אשר בד עליו יהוֹח בָּאָש נִיעַל עשָני בעשן הַבּבָשַׁן נַיַּחֲרָד כָּלֹיחָהָר מאר.

ואתעתרו בשפילי טורא -- יטורא רסיני תנן כלה מו קדם ראתגלי עלוחי ין באשקא יסליק תננה בתננא האתונא ווע בל טורא לַחַרְאוּ

במט, לכך תרגימי חגן כוליה ילא חרגם הנגא, וכל ששן שנתקרה נקודים קמן, מפני שהם שם דבר: הבבשן. של סיד. יכול ככבשן זה ילה ייחר, חלמוד לומר בוער בחש עד לב השמים ודברים הויהו. ימה תלמוד לימר בבשן, לשבר הת החתן

כחתן היינת נתרחת כלת, יות שנחמר ה' מסיני בה ידברים לנובו ולה נהתר נסיני בה (מכינהה): בתחתית החר, ופי פשופו ברנלי ההר, ומדרשו, בנתלב דהר ממקיפי ושם) יונפה פניהם בנינית ושכת בתות ניחן עשן בלו. הין ששן זה פס דבר. שהרי נקוד השי"ן פתר, חלר לשיו פעל, במי המר. שתר, מה שריה יכילה לשמוש, עותן לבריות שימן הגיבר להם.

ח"א רף ז ע"ב במקהלות גרט אלסיסס' ונו'. בין לפי דרשת ברכת חתנים וכין לפי דרש דאפי' שוברים כו' משמע להו דאיירי בענין שמחה ומקום שירה דכתיב לעיל מיניה קדמ שרים אחר נוגנים ונו' ונפרק כשם מפוכש שראו העוברים מתוך הכרס באספקלריא המאירה וע"ש ברים אחר נוגנים ונו' ונפרק כשם מפוחש שראו העוברים מתוך הכרס באספקלריא המאירה וע"ש היד דרשת דסבר דלא החירה בועז אלא משום מלות יבום במבואר באורך בחידושיט פרק הערל ע"ש: פרידוש ברבת אירוסין אקב"ו על העריות כו' . נתקנה ע"פ מ"ש קדושים חהיו כל מקום שאחה מולא גדר ערוה אחה מולא קדושה כו' וזה שאחר אקב"ו על העריות אפי' היא פעיה ומגדר ערית אסר לנו גם הארוסות שאינן עריות כמ"ש כלה בלה בלה ברכה אסורה לבעלה כנדה ולא סחיר לט אלא הכשואות לע שאינן ערוה וזה דוקא ע"י תופה וקדושין שכבר ומסיים בה דבכל זה מקדש עתו כו' בגדר הערוה א"ל שיש לפרש דמסיים בה הכי ע"פ מ"ש בכמה דוכתין דמיון ישראל לנבי הקב"ה כאשה לבעלה וז"ש דהוא מקדש לו ג"כ עמו ישראל בדוגמא זו בקדושין שהיא נחוב המורה כמ"ש אל מקרי מוכשה אלא מאורסה ובחופה הוא יחוד שכיתו בתקדש עמני וכחו שרח בנים מתותו זה מתון תורה וביום שמחת לבו זה יום שנתחנך המשכן ודו"ק :

מדרש עקב

לְרַשְּהָה' 'אַתָּה עֹבֵּר הָיוֹם' אֲנִי אֵינִי עוֹבֵר שֶׁמָּא יָכִינּוּ וּיַבְּקְשׁוּ עָלָיוּ רַחֲמִים וְלֹא הָיוּ מְבִּינִין בֵּיוֹן שֻׁלֹּא הַבִּינּוּ אָמַר וּיַבְּקְשׁוּ עָלָיוּ רַחֲמִים וְלֹא הָיוּ מְבִּינִין בֵּיוֹן שֻׁלֹּא הַבִּינּוּ אָמַר אֵינִים שְׁנָּהְיוּ זְהִירִין בָּבְּבוֹר אֵבִיכָם שְׁתַּהְיוּ זְהִירִין בָּבְּבוֹר אֵבִיכָם שְׁבָּשְׁמִים מָנָין שֶׁנָּאֲמֵר (שם ו. יג) 'אָת ה' אֱלֹהֶיף מִינָרא וְגוֹי' אָמִר הַקּּדוֹש בְּרוּהְ הוּא בְּעוֹלָם הָזֶּה הָיוּ הַכּּלֹּ מִינְא וְגוֹי' אָמִר הָקּדוֹש בְּרוּהְ הוּא בְּעוֹלָם הָזֶּה הָיוּ הַכּּלֹל מְיִבְין לְּבֶּרֹא שָׁזִן לְכָּם לֹא חֵטְא וְלֹא עָוֹן אֲנִי אָטַע אָהְכֶם לֵּל בְּתִיבּה וְטִיעִת שַׁלְנָה מִנָּין שְׁנָּאֲמֵר (עמוס ט. טו) 'וּנְטַעְתִּים עַל אַרְמָתִם'. מִוֹלא וְנִין לְנָבְּתְּהִי מַנֶּל אַרְמָתְם כוֹל וְלֹא יִנְּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַרְמָתְם'.

יב. (י. א) בָּעַת הַהִּוֹא אָמֵר ה׳ אָלֵי פְּסָל לְּךְ — הֲלֶכָה אָדָם מִישְׂרָאֵל שֶׁקְבִּשׁ אִשָּׁה מִי צָרִיךְּ לְתֵּן שְׁכֵר בְּּהָב קְּדּוּשִׁין בְּּרָ שְׁנָהִים אִין כּוֹתְכִין שְׁטְרֵי אַרוּסִין וְנְשׁוֹאִין אֶלָּא בִּּרְּ בְּּרָ שְׁנִהְ בְּּעָתְ שְׁנֵהְ בְּּרָנְי מִהַּקְּרִוֹשׁ בְּרִּוְּ מִמָּי לְמִיְרָנוֹ מִהַּקְּרְוֹשׁ בְּרוּךְ מִבְּי בְּּכְתִיב (שמוח יט. י) יוֹיאמֶר ה׳ אַל מֹשֶׁה לְּנִי שְׁנָאֵל בְּּסִינִי דְּכְתִיב (שמוח יט. י) יִיּיאמֶר ה׳ אַל מֹשֶׁה לְּנִין שֶׁנָּאֲמֶר (דבריס לֹא. ט) 'וַיְּכְּתֹב מְשָׁדְר הְּנִּא אָתֹר וְהַשְּׁיִם וְּמִיּן שְׁנָּבְּים וְּמָדְר בְּרִיס לֹא. ט) 'וִיבְּתֹּב מְשְׁרָה בְּרוּךְ הוּא זִיוֹ הַפָּנִים דְּכִתְיב (שמוח לֹד. כט) 'וֹמְשֶׁה לֹא זָרַע כִּי בְּרוּך הוּא זִיוֹ הַפָּנִים דְּכִתְיב (שמוח לֹד. כט) 'וֹמְשֶׁה לֹא זָרַע כִּי קְרוּך הוּא זִיוֹ הַפָּנִים דְּכִתְיב (שמוח לֹד. כט) 'וֹמְשְׁה לֹא זָרַע כִּי לְּקִישׁ בְּשָּׁעָה שֶׁבָּת נְשֵׁה מִוֹי הָפָּנִים בּיצַר לְּקִישׁ בְּשָּׁעָה הַשְּׁבָּת לְמִשְׁה לְמֹשֶׁה זִיוֹ הַפָּנִים בּיצַר אָמִר הַתּוֹרָה וְהָתוֹמָה בְּאֵשׁ וּמְלַבֶּמְת בָּאָשׁ וְעִם לְּבָּעִי שְׁחוֹרָה וְהָתוֹנְה בְּאֵשׁ וְיִם בְּשָׁבְים בּּאָשׁ וְעִם לְבִּע בְּיִ בְּאִשׁ הְּמִלְבָּה שְׁבִּים הַתּוֹרָה וְהָתוֹמָה בָּאשׁ וֹרְלְבְע מִּבְּעִּשׁ שְׁחוֹרָה וְהָתוֹמְה בָּאשׁ וֹנְכְלַבְּע בְּאִשׁ שְׁחוֹרָה וְהָתוֹמְה בָּאשׁ וֹנְכִם בּּאֵשׁ וֹנְכִב בְּישׁ הַתּוֹרָה וְהָתוֹבְה בְּאָשׁ וְעִם בְּאֵשׁ וְעִם בְּאָשׁ שְׁחוֹרָה וְהָתוּהְה בָּאשׁ וִיעִם בְּאשׁ שְׁחוֹרָה וְהָתוֹהְה בָּאשׁ וֹמְלְבָּת בְּאָשׁ וְיִבּבּים בּּאִשׁ וֹיִבְּתְּבְּבְּא בְּיִבּשׁ הְתִּבְּה בְּאִשׁ שְׁחוֹרָה וְבְּתְּבְּיִים בְּעִבּים בּּאִשׁ וְיִבְּיִבְּיִים בְּאָשׁיוֹים בְּיִים בְּיִבְּבְּנִים בְּבִּשׁים בְּחִים בְּתִּבְּיִים בְּיִּעִים בְּיִים בְּתִּבְיּת בְּיִבּים בְּיִיבְיִים בְּעִבּים בּּעִים בְּעִּים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְים בְּיִּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִבְים בְּיִינִיים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּאִים בְּבְּיִים בְּיִבְּיִים בְ

ך ולפיכן החפין כה בברכה אעינ דברכה קדרה היא פידי דומה אקידושא שחותפין כה משום רארובה היא קצח אף שאין בה אלא עניין ואחר כמו כן בברכה זו אף שאין בה אלא עניין אוד מים כיון שארוכה היא קצת לכן חותפין בה והיא נפי נתקנה בלשון קרושה כפו קירושא של שבת וירם וכפו שנקידוש נוכרו בו שני רברים מעשה בראשית ויציאת מצרים ונחשבת ארוכה כמו כן ברכה זו שיש בה קרושת כלל ישראל וקרושת הזית חה נחשכת כארוכה ופירושא רמקרש עמו ישראל ע"ר הרק הוא ג"ב כמ"ש וריא חות החופה והקרושין של כלל ישראל שנחקרשו להקבצה בששה פתן תורה דהחופה המו הד סיני שכפה עליט את הרר כנינית ועסדנו תחת החד כתות הוצפה והקרושין היא פתן תורה נימניןו ואפת הוא כי מאו מתקדשנו תם זית הזה בא בקרושה ושייך לברכת אירוסין של ויוע האה ולפין איש שהקרימו החופה חבויה הדר הה קדם פון תודה נפפרם בתוראו

שפרו ורכו . דכל אחד נהעברה אשתו זכר במטים שוט לכם לאהליכם "ולא ידענא היכא רמיוא: בשני פיבשי לים. דומיא דכשע דלא להדב כשלנים: פרד פפך פפלר גם פלפ. כחו רוח ד' נליום גם ריבוית הות: יפפר כי. תחה תמור המכחה וכך תני מנין:

שפרו ורכו עליה ישראל מדבר סיני שירדה

שנאה לעכוים עליו ומה שפו חורב

שמי ופלינא דר אבהו דא"ד אבהו דר סיני

שמי ולכה נקרא הר חורב שירדה חורבה

לעכו"ם עליו : מגין שקושרין לשון

של והורית וכו': כשנים כשני מיבעי ליה

א"ר יצדק אכר להם הקב"ה לישראל אם

יהיו המאיכם כשנים הללו שכדורות ובאות

מששת ימי בראשית ועד עכשו כשלג ילבינו:

ה' לכו נא כואו נא כיבעי ליה יאכר ה' אכד

ה' מיבעי ליה לעתיר לכא יאמר לדם הקב"ה

לישראל לכו נא אצל אבותיכם ויוכידו אחכם

ויאכרו לפניו רבשיע אצל כי נלך אצל

רובים עלינו אצל יצחק שבידך את עש

מצריטה ולא בקש רחסים עלינו אצל מי נלן

עכשיו יאכר ה' אכר להן הקב"ה הואיל

וחליתם עצמכם כי אם יהיו חמאיכם כשנים

כשלג ילבינו:א"ר שכואל בר נחכני א"ר יונחן

מיר °כי אתה אבינו כי אברדם לא ידעני

וישראל לא יכידט אתה ה' אבינו נואדנו

בעולם שכך לעחיד לבא יאמד לו הסביה

לאברהם בניך המאו לי אבר לפניו רבשים

יטרו על קרושת שכך אמר אימר ליה ליעקב

רחוה ליה צער גידול כנים אפשר רבעי

רדום עליידע אסר ליה בניך השאו אסר

לפניו רכשיע יכחו על קרושת שכך אכר

לא בסבי מעמא ולא בדרדקי עצה אמר לו

ליצחק בניך המא לי אכר לפניו רבשיע

בני ולא כניך בשעה שהקרים לפניך נעשה

ולא בניך ועוד כמה המא כמה שנותיו

של אדם שבעים שנה דל עשרין דלא ענשה

עלייתי פש לתו הכושין דל כיה דלילותא

פשי לדו כיה דל תרתי סרי ופלטא דצלויי

ופיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סדי

ופלנא אם אתה סובל את כולם מופב ואם

תורה איר יפתו. האיל שחשתי ויתקדש שמך כשולם כשחששה דין בשוברין עו רבריך: קרשם לכן בני בכורי ישרשל. שהיה גלוי לפניך שהן עחידין טחר לפניך כסיני נעשה ונשמע לקכל שולך מארבה כבנים: דל פשרין דלפ שנשם לפו שכן מליט בדור המדבר שלא ענש הקב"ה אלא מכ' שנה ומעלה דכתיב (נמדגר יד) במדבר הוה יפלי פגריכם ונו' מכן כ' פגה ומעלה אשר הליטפם פני: כי פפב ררש רבא כאי דכחיב "לכו נא ונוכדה יאכר שמימלכינו. כנגד ילחק אמרו ומוח אמר להם הראו כעד הקביה שהוא אביכם: בשלשלפום של ברול. כדרך כל הגולים שיגרי ע"פ נורם גטת ירד לשם: בסבלי פדם. בשכיל חיכח החדם משכחים לחלרים בחבלים ולא אברהם שאמרת לו "ידוע חדע ולא בקשימיינבולותו : כפריםי פול פל ופייפם.

מו כחדם הסובל ומסיע לבהמתו להרים "והיה כאשר חדיד ולא בקש רחמים עלינום משלה מעל טחרה בלחחן ובמקטם: ומ של אצל יעקב שאברת לו "אגכי ארך עכון ש שנהכיל אם מטרח הפרך:

בילם קלב. כבר מפרש" (לפיל כי) שום כילם תרעולם שהיא

קלה לכשל ולא בשיעור כל בילה שיערו אלא כנרוגרת מכילה קלה: ופלערפין. שפים כל מיני תכלין זה עם זה : קליפי מורס. כגרילה פינ כקליפה נעודן

व्या एक करांब (חין: פפים. "קרונ: פופפ. "וורנלו : פי פבפה ברתם הסבכה שנ שמשם שעשאה בקליעה טתן מעם בנד: נפר. מין חדמה שקורין ניפרית: קסולים ופשלג . בנחרה חסרם לכו: גליון פפ פכפפ. של דם נדם שאלי השרם הסמנין מעבירין על הכחם של דם נדה כבנד למהרו: לבי הפס - דשי מים היא דקולמום מרוסם לא חד למידי לא ידפא. אלא להסקה: ככם דפקלידם. שן של

לנשכוע קראת להם °כני בפורי עכשיו בנישפי הפנין מומרפין שמ מינין וכשיעור: ב' ונ' שמום . פלפל לבן שחיר וחרוך מ אפיני מן נ' מינין וכם (שסאחר) של חיפור חפור חם מיכני בקן חת

הקדרה: ומלפרעין. לחבלה חם חין בכל אחד כדי למכל וולטרש וסיבלו: ואמר מוקים. כא דקחני חלטרפין:

"E73 3'8 89

תוכל דיכ מצלין ויכי מאפריי שלא

ಕ್ಷುಖ ಜ್ಞಾ

לאו פלנא עלי ופלנא עליך ואת"ל כולם עלי הא קריבית נפשי קכך פתרו ואכרו (כי) אתה אבינו אסר להם יצחק עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה וסחוי להו יצחק הקביה בעינייהו

לן שנים ושלשה שתוח והן מין אחד. פירש רש" כתו פלפל ארוך פלפל לכן פלפל שחור ולפי' הא דקחני בסיפא ר"ש אומר כ' שמות ממין אחד אי שני מינין משם אחד אין מלטרפין משכחת לה שני תינין משם אחד כעין שמליע לקמן (דף ג.) תרי

גווני תהלא אבל תיתה וכי בשכיל שיש להם שם אחר יש להן להנערף יוחר מה מועיל השם לגרום המירוף כיון שהם שני מינין ואין פעמם בשוה ומפרש ר"ה דג' עניני היסור כגון של ערלה או של כלאי הכרס ושל חשיכה ושל עיר הנדהת קרי ג' שמוח "כדאמרים שלא השם המכיאו לידי מטת מביתו לידי תשלומים ובפרק המקבל (כ"מ קיתי) עובר בכל השמוח כלנו וכן משמע בהדיא בירושלמי בריש פ"ב דמסכת ערלה דקתני התרומה ותרומת מעשר ותרומ' (א) של דמאי והחלה והבטרים שלין באחד וחאה ומלטרפין זה עם זה וקאמר פלה בנמרא לרבי שמשון נלרכה אפ"ג דלמר ר"ם אין שני שמחת תלמרפין הכא מודה שכולם שם חרומה": אפורין ומלטרפין. לכאורה נראה

מדתני אסורים ותנא תו מלפרפין דאפורין הייט לאפור אח הקדרה ומלטרפין למלקום ואף של וב דלטנין חיוב הטאח אחרי' בפ' כלל נדול (לעיל כח.)דחלב (כאפינול וטחר חין מנטרפין לסלקות מנסרפין ובפרק בתרח דע"ו (דף סו.) דפליגי הציי ורכא דאביי סכר בחר טעמא אזלינן וקאמר אביי מנא אמינא לה רחק המשת לין משרפין כריל תבלין ב' ת' שמות כו' אלייב דבתר טשחא אוליט סלה חד טעחא נינהו אליא בתר שמא אזליכן האי שמא לתוד והאי שמא לתוד ורבא אמר הא מני ר"מ היא דאמר כל איפורין שבתורה מנטרפין זה עם זה שנאמר לא חאבל כל תועבה כל שחישבנוי לך הרי הוא בבל האכל משמע דלאביי אסיא אפי׳ אליכא דרכנן דר"ע אע"ג דע"ל פליני עליה לכל הפתוח לענין סלקוס ככר אכיי דלא פליגי אלא בב" מינין אבל בב' איפורין ומין אחר לא והא דאמר רים לקים בפרק כתערוטת (זכחים עה.)כפיצול והטתר והפחא שכללן זה בזה ואכלן פסור א אפשר שלא ירבה מין על הבירו דבטנט ולמלקות איירי דבטמא לא שייך כיה תעולת ועוד מדקלמר התם ש"מ התראת ספק לא שמה התראה ומדמבשלין זה את זה היה משמע דשני איסורין לרבטן דרים אין מלסרפין ליל דאמ"פ שמכסלין זה אם זה כשכללן

לב א פיי פייה פכלכי שנה כלכה ד : לב בשם כלכה כ: : 0 2000 25 3 979

פנין וסי וכם פין אי] פנין וסי וכם פין אי]

הנת הביה (מ) השם רכ מצלין ומר ומכומה חדיב ישרושה מעבר של ומחי וכי דמנו חים ופינון: וכי דמנו חים ופינון: לי אלימה ולמניי מה: (כ) באד ומים (פי וכ וכי כמו אין ממקפן דסיפא חרש: (ו) כאד ורישה נמו היון פנפרפין:

מדרש בראשית פרי יט סיי ויז רבה

ְרַעַשׂוּ לָהֶם חָגֹרֹת אָמֵר רַ׳ אַבָּא בַּר כָּהְנָא חֲגוֹרָה אֵין בְּתִּיבׁ בָּאוֹ לָהֶם חָגוֹרָה אָין בְּתִיבׁ בָּאוֹ אָלָא יחַגוֹרוֹת אָסְטִכְיוֹן בָּלְיוֹן סְדִינִים כּשֵׁם שֶׁעוֹשׁים לָאִישׁ בָּךְּ עוֹשִׁין לָאִשָּׁה צלְצְלִין כֹנִין. כּוֹלַסִין סַכָנִין.

ז. (ה) וַיִּשְׁמְעוּ אֵח קוֹל ה׳ אֱלֹהִים מְחְהַלֵּךְּ בָּבּן לְרוּהַ הַיּוֹם אָמֶר רַ׳ חַלְפוֹן שָׁמַעְנוּ שֶׁיֵשׁ הַלּוּהְ לְקוֹל שֻׁנָּאֵם יְיִישְׁמְעוּ אַח קוֹל ה׳ אֱלֹהִים מְתְהַלֵּךְ בַּבּּן׳ וְהַלּוּךְ לָאֲשׁ שֶׁנָּאֲמֵר (שמות ט. כג) 'וַתְּהַלַךְ אֵשׁ אָרְצָה' אָמֵר רַ׳ אַכָּא בַּר בָּהָנָא מְהַלֹּךְ אִין כְּתִיב כָּאן אֶלָא 'מִתְּהַלֵּךְ' מְקַבֵּץ וְעוֹלֶה

עַקַּר שְׁכִינָה בַּתַּחְתּוֹנִים הָיְתָה בֵּיוָן שֶׁחָטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן הָטָּא קֵין נְפְתַּלְּקָה לְּרָקִיעַ הָרְאשׁוֹן חָטָּא קֵין נִפְתַּלְּקָה לְּרָקִיעַ הָרְאשׁוֹן חָטָּא קֵין נִפְתַּלְּקָה לְּרָקִיעַ הַרְאשׁוֹן חָטָּא קֵין נִפְתַּלְּקָה לְּרָקִיעַ בְּיִבְיִים בִּשְׁשִׁי זּוֹר הַפְּלָּגָה וְּלְבָּיִעִי דּוֹר הַפְּלָּגָה וְלְבְּיָרָה לְשְׁכִיעִי פְּרָבְּים נְאַלִּוֹ הֵן אָבְרָהָם יִצְּחָק וְיִצְלְּב וֹלְיִידָה לְשִׁשִׁי עָמַד אַבְּרָהָם וְהוֹרִידָה לְשִׁשִׁי עָמַד יִצְקָּב וְהוֹרִידָה מִן נְבְּיִבְיִה מִן שִׁשִּׁי לְחָמִישִׁי עָמֵד יַצְקֹב וְהוֹרִידָה מִן הַתְּבִיעִי לְשִׁנִי עָמֵד מִן הַנְּיִירָה מִן הַשְּׁלִישִׁי לְשֵּׁנִי עָמֵד עַמְרָם וְהוֹרִידָה מִן עָמָר קְבָּיִעִי לְשְׁנִי עָמַר קִבְּיִעִי לְשְׁלִישִׁי לְשֵּנִי עָמַד עַמְרָם וְהוֹרִידָה מִן הַמְּלִישִׁי לְשֵּנִי עָמַד עִקְרָם וְהוֹרִידָה מִן הַשְּׁלִישִי לְשֵּׁנִי עָמֵד מְקְרָם וְהוֹרִידָה מִן הַשְּׁלִישִׁי לְשֵּׁנִי עָמֵד מִנְתְּרָם וְהוֹרִידָה מִן הַשְּׁלִישִׁי לְשֵׁנִי עָמֵד מִנְתְרָם וְהוֹרִידָה מִן הִשְּׁלִישִׁי לְשִׁרְיִּה מִן הִוּתְּיִים וְהוֹרִידָה מִן הַשְּׁלִישִׁי לְשִׁנִי עָמֵד מְבָּתְרָם וְהוֹרִידָּה מִן הַשְּׁלִיים לְּיִים וְבִּיעִי לְשְׁרָּים וְהוֹרִידָה מִן הַשְּׁלִישִׁי לְּנִינִי עָמְד מְבָּתְים וְהוֹרִידָּה מִן הִשְּׁלִישִׁי לְּנִיי עָבְּבִּיעִי לְּבְּיבִיי לְּבְּיבִייִי לְּבְּיבִייִי לְּבִּיבִי לִּבְּיבִי לְּבִּיבִיי לְּבִּיבִי בְּבְּבִיבְי לְּבִּיבְייִי לְּבָּרִים וְהוֹרִידָּה מִּן הַשְּּילִישִׁי לְשָּבִי עָבְּרִיבְיִי לְּבְּרִיבְיִי לְּבָּיבְיִי לְּבָּבְּיִים וְּהְּבּיבְיִייִי לְּבָּיבְיִי לְּבְּיבְּיִים בְּיִּבְיִים בְּבְּיבִייִיי לְּבָּיבְיִים בְּיִבְיִייִי לְּבִּיבְיִים בְּיִּיִים לְבִּיבְייִי לְּבָּיבְיִים בְּבְּיבְיִים בְּיִּיִים לְּבִּיבְייִים בְּיִבְיּים בְּבְּיבְיבִייִי לְּבְּיבְיִים בְּבְּיבְיִים בְּבְּיבְיבְיִייִי לְּבְּיבְיבְיִים בְּבְּיבְיבְיבְיִייִים בְּבְּיבְיִי בְּבְּיבְיִייִים בְּבְּיבְיִים בְּבְּיבְים בְּבְּיבְּיבְּיִים בְּבְּיבְיבְיִים בְּיבְיבְיבְיִים בְּבְּיבְּיִים בְּבְּיבְיִים בְּיִיבְיִים בְּבְּיבְּיִים בְּיִּיִים בְּבְּיִים בְּיבְּיִים בְּיבְּיבְּיִיִּייִים בְּיִים בְּיִים בְּיבְּיִים בְּיִיבְּיִים בְּב

eil. 212, 11), 252 ecl u

שָׁפֶל הַיּוֹרֵד מִּנְּכָסִיוּ, פְּאלֹּד מַת. לְּכָּךְ נְצֵמֵר, כִּי־מֵתוּ כֵּלֹד הָצִּשְׁיִם, אָמֵר לוֹ, "לְּךְ וְאָשְׁיְּמַךְ אֶל־פַּרְעוֹה אָמֵר לְּבָּיְ הְּיִשְׁיִּמְדְ אֶל־פַּרְעוֹה אָמַר לְפָנְיוּ, רְבּוֹן כָּלֹּ שְׁצַחָה צָּתִיד לְשְׁיִלְחַךְ אָמֶרְתִּי לְּבָּי, יֹלְהְּ וְאָשְׁיְּחַךְּ אֶלִּרְתִּי לְּבְּּ, "לְּךְּ וְאָשְׁיְחַךְּ אֶלִּרִי לְּבְּ, "לְּרְּ וְאָשְׁיְחַרְּ אֶלִּ־יִשְׁרָאֵל, אַנִּא "לְּךְּ וְאָשְׁיְחַרְּ אֶלִי יִשְׂרָאֵל, אַנִּא "לְּבְּי וֹלְאוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁצְבָּתְי אֵנִי שְׁיִבְּטְ לְּנָתְי בְּבְּיֹא אֶל יִשְׂרָאֵל, שְׁנָצְמִר לְּבָּתְי בּבְּיוֹ אַלְי יִשְׂרָאֵל, שְׁנָצְמַרְ לִּבְּי אֵלְים בְּבְּי שְׁיִם לְכָם אֵת אַלְיָה הַנְּבְיֹא יִפְנִי בּוֹא יִם הִי וֹפִי לְנִי מִוֹפְתְּ לְנִי מִוֹפְת וְאוֹתְ. וְבִּיּשְׁיִרְ לְּנְתְּה בְּבְּרְבְּרְהוֹא לְמִשְׁה בְּנְבְּי אָת־מַשְּׁה אַרְבָּה, וְהַשְּׁיִרְיְ אֶתְרְבְּבּמְיה וְלִשְׁי שְׁרָבְי עְשְׁרָ בְּמָלְי אָרְ בְּבִּי בְּאָר בְּבְיּה וְלִשְׁי בְּנְתְי בְּבְּיה וְלִשְׁי בְּרְבְיה אַבְּיה וְלְשִׁי שְׁרָבְיְ וְלְשְׁה בְּנְלְשׁ בִּיּיְ בְּבִי בְּיִבְ לְבִי בְּבְּבְיה וְבִּבְּיה וְלְשִׁר בְּבְּיה וְלִשְׁר בְּמֵשְׁה וְלִשְׁה בְּבְיְה וְלִישְׁר בְּבְשְׁה וְלִשְׁה בְּבְיִי בְּבְיי בְּבְּר הִיּא לְבְשִׁה בְּיִי בְּבִי בְּלִי בְּבְּית בְּבְיי בְּעִים בְּבְּיה וְלְצִים בְּיבְּית בְּבִיי בְּבְיים בְּבְּים בְּבְיים בְּבְּיה בְּבִיי בְּבְים בְּבְּיה בְּבִיים בְּבְּים בְּבְיּת בְּבְּיה בְּבִי בְּיִבְים בְּבְּבְּיה בְּבְייִם בְּבְּים בְּבְיה בְּבְייה בְּבְּיה בְּבְיים בְּבְים בְּבְּיה בְּבְייִבְּים בְּבְּיבְים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּים בְּבְּים בְּבְּבְים בְּבְּיִים בְּבְים בְּבְיִים בְּבְּיִים בְּבְּבְיְיבְּיְבְּים בְּיִים בְּבְּים בְּבְּים בְּיִים בְּבְּבְייִבְייִים בְּבְיִים בְּבְים בְּבְּייִבְים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּיבְיִים בְּבְּיִים בְּבְּבְיְבְּבְיוֹב בְּבְייִים בְּבְּבְייִבְּיבְּבְייִבְּיְבְיי בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְיבְייִים בְּבְּבְייִבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּבְייִים בְּבְּבְיוֹבְייִים בְּבְּבְיבְייִים בְּבְּבְיבְייִים בְּבְּבְיבְיִים בְּבְּבְייִים בְּבְּבְיבְייִי בְּבְּבְייִים בְּבְּבְייִים בְּבְייִים בְּבְייִים בְּבְייִים בְּבְּבְייִים בְ

Rabbi Soloveitchile, Joseph Lookstein vol.

Synagogue: Institution and Idea

327

being, when he is dejected and despondent? How does he then experience his solitude? Let us explain.

Man experiences his homelessness as a small being, in the human reality called vulnerability; man is, as just stated, exposed to all the vicis-situdes of an environment that at best, is unconcerned and indifferent. This feeling of being vulnerable, of being exposed, is the feeling of homelessness.

Man is an exposed being. He is exposed to disease and he is exposed to death. Of course, the beast is also exposed. The beast of the field is also vulnerable. Yes. However, the beast is not homeless. Even a stray dog is not a homeless dog because a beast knows nothing and does not anticipate anything. Man is aware of himself and his environment and anticipates events; since he has an awareness of time and he looks forward to the future, he is conscious of his vulnerability. We speak quite often of our desire to achieve security, but total security is unattainable, since the very awareness of man is fraught with a feeling of insecurity.

How, then, can we speak of a home for man if the home fails to provide him with security. We read ההנה מברים מברים ששים גברים סביב להיות" (שיר מגברי ישראל, כלם אחזי חרב, מלמדי מלחמה, איש חרבו על ירכו מפחד בלילות" (שיר What kind of story does this verse relate? It pictures the hall with the litter, or bed, of Solomon, guarded by threescore mighty men, of the mighty men of Israel; all handle the sword and are expert in war, yet every man has his sword upon his thigh, because of the dread in the night, "מפחד בלילות".

I remember how, as a little boy, I was studying with my rebbe Shir Ha-shirim, and when we came across this passage I asked him, "What is "the dread in the night? What is "the dread in the night? What is "The did not answer me."

But the question nevertheless kept bothering my mind. I came home and I asked my mother, "What is 'המחד בלילוחי? What is 'the dread in the night'?" My mother didn't answer me. She told me, "Read shema, and go to bed." When she tucked me in, I forgot the dread in the night.

But what is indeed "the dread in the night"? Who is afraid? Who takes so many security measures in order to protect himself against the mysterious dread in the night? King Solomon is afraid. King Solomon is afraid of the dread of night? King Solomon has no mother to tuck him in. If he is afraid, he cannot overcome his fear. He experiences distress.

בַּמָּה מַנְגְנָאוֹת עָשִׁיתִי לַהְבִיאָן מַחַת יָדֵיךּ אוֹהְבִּים הָיוּ זֶה לָזֶה זֶה מְשַׁלֵּחַ לְזֶה בְּתָבִים וְזֶה מְשַׁלֵּחַ לְזֶה דּוֹרוֹגוֹת וְהִמְרַדְתִּי אוֹתָם אֵלוּ עַל אֵלוּ כְדֵי שָׁיָבוֹאוּ וְיִפְּלוּ תַּחַת יָדִידְּ.

וַיָּהָן לוֹ מַעֲשֵׁר מִכּל רַבֵּי יְהוַדָה בֶּר סִימוֹן אָמֶר מְכֹּחַ אותה בַּרַכָּה אַכְּלוּ שַׁלשׁ יִתְרוֹת גִּדוֹלוֹת בַּעוֹלָם אַבְּרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּאַבְּרָהָם בְּתִיב (בראשית כד, א) 'וַה' בֵּרַךְּ אָת אַבַרָהַם בַּכל׳ בָּזָכוּת ׳וַיָּהָן לוֹ מֵעֲשֶׁר מִכּל׳ בִּיִצְחָק כְּתִיב (שם כז. לג) 'וַאֹכֵל מִכּל' בִּזְכוּת 'וַיְּהֵן לוֹ מֵעֲשֵׁר מִכּל' ביעקב כתיב (שם לג, יא) יכי חבני אלהים וכי נש לי כלי בזכות 'ויתן לו מעשר מכל' מהיכן ובו ישראל לברכת בֹהַנִים רַבִּי יְהוּדָה וְרַ׳ נְהֶמְיָה וְרַבְּבֶּנֶן רַ׳ יְהוּדָה אָמֵר מַאַבְּרָהָם (שם טו, ה) 'כֹּה יָהְיֶה זַרְעֶדְּ' (במדבר וּ, כג) 'כֹּה תַבָּרַכוּ אֶת בָּנֵי יִשִּׂרָאֵלֹ׳ רַ׳ נְחֵמָיָה אָמַר מִיִּצְחָק שַׁנַּאֵמֵר (בראשית כב, ה) יואני והנער נלכה עד כה' לפיכף אמר הַמָּקוֹם ׳כֹה תַבֶרכוּ אֵת בְּנֵי יִשְרָאֵל׳ וְרַבְּנֵן אַמְרִי מִיַעַקֹב שַנַאָמֶר (שמות יט, ג) 'כֹּה תֹאמֶר' לְבֵית יַעַקְב' זּכְנַגְדּוֹ 'כֹּה תָבָרַכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׁרָאֵל׳ רַבִּי אֲלִיעָזֶר וְרַ׳ יוֹמֵי בַּר חֲנִינָא רַבִּי אַליעור אַמַר אִימַתִי אַנִּי מְנַדֶּל אָת בַנֵיךְ כַבּוּבְבֵּים כּשׁאַגַּלָה עֱלֵיהֶם בְּכֹה ׳כֹה תֹאמֵר לְבֵית יַעֲקֹב׳ וְרַ׳ יוֹמֵי בְּ״רַ חַנִּינָא אָמַר כְּשֵׁאַנָּלֶה עַּל מְנְהִינָם בְּכֹה שַׁנָּאֵמֵר (שם ד, ככ) 'כֹּה אַמֶר ה׳ בָּנִי בָּכֹּרִי יִשְׂרָאֵל׳.

שיר השירים פר׳ ג פס׳ ד-ח רבה

שָׁמְעוֹן קָרָאוֹי וְתַנּוֹיֵי וְקָרִיבוֹי וּפַיִיטוֹיי.

פם: (פו) וכיו לפניך ו

סכום . וסי הוסים לו שמרטב פוסם מפקיימי

(n)כיד כאכשים. ניד ככשו

(6) כדנר לער סיד . מד ;

נסוף כשמין (מב) ויכי

משרם ימים ויהי דנר כ'

אלם שכפר תחלה של

כאמר לו ומדרש אנדה כל

רכפי מה היה הדנר ושתה

נדליהו אמר לו או את ג

פמהון ומכם מפובר הכם מו

פוכר ככל ולולל נסים ש

פמר פרן פנם נסים פסקון

מכת לכת סלם י

ברייהון שמסון דפגיון סים נ

לכון: חן כרמה. שביה ו

משלתו שמכן כים רוסכ

שלולים בקולריון היה מו

ציפרו בימכם וכר כדם

נפסיקפול ללספרתל ז

ורפויבו של"ם לופר ש

נטורטרן כמויקים שכרי

נכוכדנמצר פל משם לו מפ רע (לפיל לב): במייקיי

בחים"ש בלפ"ו: (ב) כ' מי

דכר ונו' . למכ לפכ מל

מלוכי וכלם מתכ ככמם

ारिके ज्वाचा टर्स्केय के रवदान्व

(ד) פפוספיך . לפון ויי

כנמלים (כרלבים כד) מ

וכמן כם שרישך ומנחם

בנישמו

פים עד ישי שולבוס ירושלם כשי שמור לשפים חמור של ירחים שמור לשפים השנים חמור סטפרם ימוריבום עם שפר כעורים ורמנו שפו אל גדליסו לכחר אדן ושמר רצי סתלך ז לפוצפה של פכים, של בנים שסיב שם נדליכו וכן פשם: רקב כמוך ספש, כמו שנמפר נכוף ספרן דבר .פני כפון כפס: (מו) כני פר . מכר פליף (מ"ר פופל: דכיו לפניך ביום בכחם . דברים שבורמי פל ספיר יכיו לפניך שפרחם חיפם כלומר פלח מפחד שימיון השרי' מרם כבום פביר לפי שפשים כירשיםו כנגד רנונס ומשם נפנור שנקמם ני וממס ממר והשרים רדים ועבים כננדם ממלם מחרל 193 ימופו כמרכ לף על פי במסס שני ניפו של הקיפו וכם שינתו פשי שוש נמרכ ולפס פשלם ופרסכ כסם פשיר ופרסם שימרייש דנרי פשיר ופרסם שמערייש דנרי פשיר ופרסם שמער ופרן כלושר פרפט ולה פסמר מפשם נהדנ וסיפס לך נפשך לשלל : (א) סדנר פשר פים מל ירשים , סדנר כום פשר פים מנ ירפים!. סדנר הים פום מם שמומר נפוף כל ספרון ויםי פופושור מישויםי דבר ויי אל ירפיםו י שלפר ולל ירפיסו סים דכר ש' נסיום פנור נמנר פנופרס רולם ניתר בנמ סים דבר ש' פניו עוד עד מות שנם סים דנד כי פירו שו של הית כי ספבין פסספר ספד הכר בית כי הית כי הית בית בית הכר בית סים מל יתירה שלם ככי זם כים" שני סים מתר בלים מים כים" שני סים מתר בלים מים נכחר לדן רב פנחים מן פרשם ולחר כל כפנין שפולך ומפפר כדבי גדלים

التظر فتحشن فرضا فنخت نقط فدا بهم. أيضا الأله لنظيه أم يتم قن מביא ק' ומ' מסר ה' में बर्गत हैं. देखें ग्रेश לכותות ולא למלה נעון בָּדְפָּךְ בִּיוֹפָא הַהּוּא: a Walch Egos Baw אפר יו ולא ווווסטר בין التكافيات المالات u W. Alch Wale, t יִּבְּטַרְבָּא נַא נִינִיבְּפַּיר וּנִינִיבַ בַּנ NALLANT, MALLANDS The minimum and M ובשה נובה עם יוכניה פן לם ה פונ ומון היב וכיוואוובי פונא פונאיא LON MILL DI D בנוקא בנו כר נוות ירואם יושני האירליא ללכנ : ב וולב בר למולא נוומים עו אַנוּר נִיה זְיִ אָּנְיִינְיִי עִייִי אַנְיִינְיִי עִייִי בישתא זקא על שונא תרן:

المُسْتُم ذَصْرُد : ه الله لا بعد المعالِقُولُ لا تَعَالَى عَلَيْهِ الْمُعَالَيْنَ الْعُلَالِ الْمُعَالَيْنَ סנו נוציט נאטר גֹבאנו אָנוֹר וֹאָנְאַ נִינִּי ירוצה ולא לסולני וניו לפווף בנום ביניאני וניצליות ביום ביאנאם דור ונא הניווביר ואנאים אמר אפה ינור מפניהם: יח כני סנמ אַסְנְּשׁׁבָּ וַבְּנוֹרֵבְ לֵא נִיפֹּר וְנִינְוֹנְינְלֹבֵ يرفينن : तातः

מ • עַּנָרָ אָשָׁר עַעַיאָר ר' נפעם נסיסכט נֹמֹנִי מֹאַנִי דִּינְרִי אַנֹרָ וְ מַבְּנִי אָנָן ji ikirji टे तेव तरह p'3.5

מדרש

לוֹ אָם טוֹב בְּעֵינֵיךְ בֹא וְאָשִׂימָה עֵינִי ובסוף אמר בַּכוֹף הַפַּרַשַׁה עַד עליו במו שנאמר ולא קבל שַנֵּאָמֵר לוֹ מִפֶּי הַגָּבוּרָה הָדָא הוּא דְכְתִיב (ירמיה מ. א) יהַדָּבֶר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה׳ לֵאמֹר׳ מֶה הָיָה יַהָּדָּבֶר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ אוֹתוֹ הַדָּבֶר אֶלָּא שֶׁאָמֵר לוֹ יִרְמְיָה אִין אַתְּ יָתִיב הָכָא אֲנָא אָזֵיל עִמְּהוֹן וְאִין אַתְּ אָזֵיל עִמְּהוֹן אֲנָא יָתִיב הָכָא אָמַר לְפָנָיו רְבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אִין אֲנָא אָזֵיל עִמְּהוֹן מָה אֲנָא יָכֵיל מָהַבֵּי לְהוֹן אֻלָּא יֵיזוּל מַלְבְּהוֹן בְּרַיִיהוֹן עִמְּהוֹן דְּהוּא יָכוֹל מְהַנֵּי לְהוֹן סָגְיָא הָרָא הוּא דִכְתִיב (שם) 'אַחַר שַׁלַּח נְבוּזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים אֶת יִרְמְיָהוּ וְהוּא אָסוּר בְּזִקִּים׳ אָמַר רַבֶּי אַחַא כָּבָיָכוֹל הוא וְהוּא אָסוּר בָּוֹקִים וְדִּכְוָתֵיהּ בְּתִיב (יחזקאל א. א) ׳וַאֲנִי בְתוֹךְ הַגּוֹלַה׳.

איכה פתיחתא לד

TITE TO THE

your God — He is a consuming fire, a jealous* God.

Land, you will grow corrupt and make a carved image, a likeness of anything and you will do evil in the eyes of HASHEM, your God, to anger Him. 26 I appoint 25 When you beget children and grandchildren and will have been long in the do not eat, and do not smell. will scatter you among the peoples, and you will be left few in number among you shall not have lengthy days upon it, for you will be destroyed. 27 HASHEM perish quickly from the Land to which you are crossing the Jordan to possess: heaven and earth this day to bear witness against you that you will surely handiwork of man, of wood and stone, which do not see, and do not hear, and the nations where HASHEM will lead you. 28 There you will serve gods, the

He will not merciful God, He will not abandon you nor destroy you, and He will not forget abandon the covenant of your forefathers that He swore to them. 32 For inquire nou as you have heard, and survived? 34 Or has any god ever miraculously come to man on the earth, and from one end of heaven to the other end of heaven: Has regarding the early days that preceded you, from the day when God created and all these things have befallen you, at the end of days, you will return unto search for Him with all your heart and all your soul. 30 When you are in distress to know that HASHEM, He is the God! There is none beside Him! arm, and with greatly awesome deeds, such as everything that HASHEM, you with wonders, and with war, and with a strong hand, and with an outstretched 33 Has a people ever heard the voice of God speaking from the midst of the fire there ever been anything like this great thing or has anything like it been heard? HASHEM, your God, and hearken to His voice. 31 For HASHEM, your God, is a Crod, did for you in Egypt before your eyes? 35 You have been shown in order take for himself a nation from amidst a nation, with challenges, with signs, and 29 From there you will seek HASHEM, your God, and you will find Him, If you

the fire, 37 because He loved your forefathers, and He chose his offspring after him, and took you out before Himself with His great strength from Egypt; 38 to drive away from before you nations that are greater and mightier than you, to earth He showed you His great fire, and you heard His words from the midst of days on the Land that HASHEM, your God, gives you, for all the days. decrees and His commandments that I command you this day, so that He wil above and on the earth below — there is none other. 40 You shall observe His know this day and take to your heart that HASHEM, He is the God — In heaven bring you, to give you their land as an inheritance, as this very day. 39 You shall do good to you and to your children after you, and so that you will prolong you 36 From heaven He caused you to hear His voice in order to teach you, and on

(See Appendix D. of refuge yesterday — then he shall flee to one of these cities and live: 43 Bezer in the wilderness, in the land of the plain, of the Reubenite; Ramoth in the Gilead, of knowledge, but who was not an enemy of his from yesterday and before rising sun, "2 for a killer to flee there, who will have killed his fellow withou the Gadite; and Golan in the Bashan, of the Manassite. 41 Then Moses set aside three cities* on the bank of the Jordan, toward the

46 This is the teaching that Moses placed before the Children of Israel. 45 These

שלישי מאומר אָז יִבְרָיל מֹשֶׁהֹ שָׁלִשׁ עָרִים בְּעֵבֶר תַּנְרְדֵּן מִוְרְחָה שֵׁמֶשׁ: לָנְׁס עַל־תַאָנָהָה אֲשָׁר ירוֹה אֱלֹתֵיך נֹתֵן לְךָּ בָּל־תַנְמִים: מְצַוּךְ הַוּּוֹם אֲשֶׁר יִימָב לְּךְּ וּלְבָנֵיךְ אֲחָרֵיךְ וּלְמַעַן מַאָרִיךְ יָמִים י וְעַל־הָאָרֶץמתַּחַת אָין עְּוֹד: וְשֵׁמֵרְהַ אָת־חֻקֵּיו וְאֶת־מִצְוֹהָיו אֲשֶׁר אֵנֹבֶי בּוַרְעָו אַחֲרֵיו וַיּוֹצְאַךְּ בְּפָנֵיו בְּכֹתוֹ תַנָּוֻל מִמִּצְרֵים: לְהוֹרִישׁ גּוֹיָם גְּרֹלָים י וְרֵדְעְתֵּ הַיֹּוֹם וָהֲשֵׁבֹהָּ אֶל־לְבָבָּהְ בִּי יהוה הָוּא הָאֱלֹהִים בַּשְּׁמֵים מִפְּעַל 🌣 נגאַמִים מִמְּךָ מִפָּנֵיְרְ לַחֲבִיאַךְ לֵתְת־לָךְ אֶת־אַרְצֶם נָחָלֶה בַּיִּוֹם חַזֶּה מִן־הַשְּׁמַיִם הִשְׁמִיעֵּךְ אֶת־לְלוֹ לְיֵפְּרֵרְ וְעַל־הָאָרֶץ הֵרְאַךְּ אֶת־אִשְׁו יוּ לְעֵינֵיף: אַחָּהֹ הָרְאָתָ לָדַׁעַת כִּי יהוָה הָוּא הָאֱלֹהֵים אַין עוֹר מִלְּבַדְּוּ: נְטוּיָה וּבְמִוּרְאֵים נְּרֹלֵים בְּכֵּל אֲשֶׁר־יִעְשָׁה לָבֶׁם יהוָה אֱלְהֵיבֵּם בְּמִצְרֵיִם שְׁאַל-נָא לְמָׁנִם רָאשׁנִּים אֲשֶׁר-נָיִנּ לְפָנִיף לְמִן יְהַיּוֹם אֲשֶׁר בָּנָא כּ יַלְפָּבָּ וְלָא יַשְׁחִיתֵּךְ וְלָא יִשְׁבַּחֹ אֶת-בְּנִית אֲבֹּנִיף אֲשֵׁר נִשְׁבֵּע לָהֶם: כָּי הַגְּרולֶה וּךְ נֶגְרִיוֹ שְׁמֻעְהָ מִתְּוֹךְ הָאֵשׁ: וְתַׁחַת בֶּי אָתַבֹ אֶת־אֲבֹֹנֶיךְ וַיּבְּתַוֹי לִוּ גוּזֹ מִקֵּרֶב גוֹי בְּמַסּת בְּאֹתֹת וּבְמִוּפִתִים וּבְמִלְחָמָּה וּבְיֵר חֲזָקֵה ּוּבִוּרְוֹעַ מִמִּוֹךְ־הָאֵשׁ בַּאֲשֶׁר־שָׁמֵעָהָ אַהָּה נֵיָחִי: אָוּ וּ הָנִפֵּה אֱלֹדִים לְבֿוֹא לְקְחַת אֱלֹהֵים ו אָרָם עַל־הָאָרֶץ וּלְמִקְצָה הַשָּׁמֵיִם וְעַר־קַצְה הַשָּׁמֵּיִם הַנְּהְיָה א וְשַׁבְהָּ עַר־יהוָה אֱלֹהֵיךְ וְשֵׁמֵעְהָ בְּּלְלוֹ: כִּי אֵל רַחוּם ׁיהוָה אֱלֹהֵיךְ לָא י וּבְבָל־נַפְשֵׁךְ בַּאֵר לְּךְׁ וּמְצָאוּךְ כָּל תַּדְּבָרִים תָּאֵלֶּה בְּאַחָרִית תַיָּמִיִם פַּדָּבֶר תַּנָרול תַּלָּה אָו תַנִּשְׁמַע בָּמִרוּ: תַשְׁמַע עָם לול אֱלֹהִים מְדַבֵּר ים ובקשׁנִם משֵׁם אֶת־יהנה אֱלהֵיך ומצֵאה כִּי תרְרְשֵׁנוּ בְּבָל־לְבָּבְּךְּ אָנָם עֵץ נַאָּבֶן אָשֶׁר לָא־יִרְאוּן נְלָא ישְׁמְעוּו נָלָא יִאבְלִוּן נָלָא יִריחָזּוּ - פּגוּיִם אֲשֶׁר יְנַהֵג יהוָה אֶתְבֶם שֻׁמָּה: וַעֲבַרְהָּם־שֵׁם אֱלֹהִים מֵּעְשֵׁה יְרֵי ם השַׁמֵּר תִּשֵׁמִרִון: וְהַפֵּיץ ידוָה אָתְבֶּם בֵּעַמֵּים וְנִשְׁאַרְתָּם ׁ מְתֵי מִסְפָּׁר אַהָּם עְּבָּרִים אָת־הַיַּרְדָּן שָׁמָּה לְרִשְׁתֵּה לֹא־תַאָריבֵן יָמִיםׂ עָלֶיהָ כִּי ַדַּיִּוֹם אֶת־הַשְּׁמֵיִם וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי־אָבָר מְאבֵרוּן מַהֵּר מִעָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נוסאיסאיס מי הְּמִוּנַת בֹּל נָעַשִּׁיתֵם הָרָע בְּעִינֵי יהוָה־אֱלֹהֶיְךְ לְהַבְעִיסְוֹ: הַעִידُתי בֶבֶּם בּי בייסאיס מי הְמִוּנַת בֹל נָעַשִּׁיתֵם הָרָע בְּעִינֵי יהוָה־אֱלֹהֶיְךְ לְהַבְעִיסְוֹ: הַעִידُתי בֶבֶּם פִי-תולִיר בִּנִים וּבְנֵי בָנִים (נִוּשׁנְהֵּם בָּאָרֵץ וְהִשְׁחַתֵּם וַנֻּשְׁיחֶם פֶּשְׁל אֵלהיר אש אַכְלָה הָוּא אֵל קנָא: 4 Haftarah: p. 1092

94

בַּבָּשֵׁן לַמְנַשִּי: וָזָאת הַתּוֹרֶה אֲשֶׁר־שֵׁם משָׁה לִפְנֵי בְּנִי יִשְׁרָאֵל: אֵלֶה שַׁמָּה רוצַׁחַ אֲשֶּׁר יִרְצָּח אֶת־דֵּעֵּהוֹ בְּבְלִי־דַּעַת וְדֶּוּא לְא־שֹׁנָא לִוּ בְאָרֵץ הַמִּישָׁר לָרְאוּבֵנֵיִ וְאָת־רָאמִת בּנּלְעָרֹ לֹנָּלִי וְאָת־נּוֹלֵן יי מִהְמָל שִׁלְשֵׁם וְנָׁס אֶל־אַתָּת מִן־הֶעָּרִים הָאֵל וָהֵי: אֶת־בֶּצֶר בַּמּוְבֶּר ייִ

4:24. Jealous. See Exodus 20:5.

4:25-40. This passage is read on Tishah B'Av, because it— sume the status of cities of refuge until the three cities on tells how Israel will lapse into exile—and find its way back.— the other side of the Jordan were designated after his 4:41. Moses knew that these three cities would not asתכלב (א) ומוחר כרחילה כו'. דלח כהרמנ"ן שחוםר כרחילה חף (")כומן

ונראה כרוחן לצורך ט"ב והרא"ש חמה ש"ו דיהא מוחר לאטל ולשתוח ויהא.

שמוחר כאכילם וטמתו דכנאה דפיכה היא כנאה דלאחר שפם

כשכת שאסור ללמוד כל היום דהה אסור

מדיכא ללמוד כע"ב ופוד דהא דברים

שנגושה נוהג כת"ש סיתן חקצ"ד סי"ד

וכחשו' מור"ם לוכלין כ' חם חל ע"ב נשכח

מותר ללמוד דחשמים נופא חומרא יחירה

היא והכו דלא לוסיף פלה עכ"ל ול"ע שלא

הבית דברי רמית מיהו בחשו' מהרי"ל כ'

וז"ל ט"ב שחל כשבח אסור ללמוד אחר

חלוח כתו כחול שכ"ל משמש דקודם חלוח

מוחר וכ"ל כעפס כיון שנדחה נדחה ולין

לו דין ט"כ רק דין עט"כ ות"מ לפרן חשמיש מחמרינן חבל *) כד"מ הכיח

בחשונת מכרי"ל עט"כ שחל בשכח וכ"ה

בסימני חשו' מהרי"ל וא"כ אין ראי מכם

וככ"ה מתיר ללמוד בעט"ב שחל כשבת

והוסר כס"ב שלמו שחל בשבח ולינ להחמי׳

בפניכם דבא יכול ללמוד דברי' במוחרים

בט"ב וכן אשכחן בנת' שקרא ר' במנילת

חיכ'בט"ב שחל בשב'טמ"ש סי' חקנ"ר ס"ר:

השפים ו"ד (" מרוב משר בשרוף ל סיימים ביישר בשרבות ל נ רו"ז אם נו מבשב ביישר בשרבות כשם כול כן 7 כשר מכוריל כ חגור גשם פשרת והנים

כי למכול וגם מסור נכי לרחת ולפוך ככו כשלכ שלכו ג'כ ניש מ"ש מפי' בינו פקיל בלבו . צים רוש חים חפרי קיבו פקיל ובסבטות היות מחת מת מחת לדוק תלשון דכם שקיבו קיבו להוא קיבו אולה היותר היולם שברציל שיהן ציב יוקבים כלב איכב קבלם יוש חים דכבים בכל את קבלה כלב בהם קבלם המור לו לחוור ואחרול שורי בציח : * והוצר כרחולה וחוכה כו" . כיינו כשלת קיבל שליו כניל לול חם קיבל שליו כהשנים או יש דישות כניל : * ולכן לה חל כשכה כו" מותר ללהוד בודם חלוח חם מל נבנה ש"ח ו פר"ם קורט ואייו לוט מל כפבר כנסת הנדולב) דכון מדביי רח"ה נכנה דהם ש"כ נחי נצבח תוחר ללמוד כיון דתיסור זה המו הלת השעם חום דיו שוחםר בשיב שחל כשכת חם שחסור בשיב שחל בחול הכל שכחםר בשיב בחל שתי תוח הול מהכיחה לפסיב בחל לפוח כשכח חה שונהנין עשיב של בחל לתן שנרת והדנהג בכל הקבילות שליל פרקים חפיי כשל שטיב בשנה וכן והבין שיב תקבר * וחיניקות של ניח רגן כלי, ותשילו ברי

יד אפרים

במ"ז ס"ק ב וחרונס חוכ פליו לחכול נפר כוי ממ"ש חלויו כככור פיר סוף חפנית דפונג לחור

כו'. אכל א"ל להוסיף מכפ"י (מ"מ כ"י): ד מותר כרחיל' ואם קבל החפרית מבפ"י אפור ברחילה (ב"ח דלא כרש"ל בחשו סי' ל"כ) : דו לחלוץ מנפלים קודם שכולכין לכה"כ (מהרי"ל) עסי חרי"ד :ו להחר ברכו . רוהר שלה יגע כבס בידיו ועפסי' ד' סי"ח וכ"ח: ז חל נשנת וכו' . היכ ק"ו הם ח"ל ע"כ

הנה (א) ד * ותוחר (ג) נרחילה וסיכה ונטילה הסכדל שד בין השתשוח ומיהו בחול מהגין ה להלון (ד) מנעלים קודם שיאמר ברכו ואם הוא שבח חולצים ן לחמר ברכו מלבד ש"ן שחולן (° קודם ברכו (הנסוח מיימוני) רק אומר חחלה המגדיל וכו' (מנהגים נשם מהרח"ק) (ב) ולהגר שלא ללמוד בערב חשפה כאב מחלות ואילך כי אם בדברים המוחרים בחשעה באב * ולכן אם ז חל (ה) גשבח אין לנותרים פרקי אבות (תחרי"ל ומנסגים) וכן לא יטייל ערב השעה באב : . הקנד דברים האסורים עש'ב וכו כ'ה סעיפים

א השעה כאב (6) אסור ברחיצה וסיכה א ונעילת הכנדל ותשמיש המיטה ואסור לקרות כתורה נביאים וכחובים ולשנית במשנה ובמדדש ובנמ' בהלכות ובאגרות משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב נ (א) ב * וחינוקות של כית רכן בסלים בו אבל קורא הוא באיוב ג ובדברים(ג)הרעים שבירמיה ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם:

ומותר הלמוד מדרש איכה (כ) ד ופרק אלו מנלחין וכן ללמוד פירוש איכה ד ופירוש אייב: נה יש מי שאוסר ללמוד ה ע" (י) הרהור:

אסור לרחוך ולסוך איכ מיש רמיא כאן ומותר ברחילה ביים כיו ששותר כאכילה אבל אחר שקיכל נסי' שלא לאכול חל שליו נם היסור רחילה דחומר שיב מחחיל מאוח' שכה ולא אמרי' מן הסחם למחל' היכל שליו ולמחלה לא היכל שליו אכל ופילח הסודל נרא' דלא חלוי בקבלת איסור אכילי דכא אנו רואים בכירור שאינו מקבל מליו לזה כיון שמנפליו ברגליו וחימ חלך הרי כאלו או' כסי שאים מקבל סליו **חומר** זו פריין ומטפס זה שאמרנו שמקבל פליו חומר ט"ב קודם זמנו נרא' דהמקבל פליו איסור אכיל כשר ויין כין המלרי' אין איסור רחילה ככלל רום לא קיכל פליו חומר פ"ב כאותו זמן אלא חומרא מיוחדת לאותו זמן ומה שקיכל בפי' קיכל ותו לא ורש"ל בחשו" סי' ל"כ פסק ג"כ להמיר רחיל כזה וכאריך פ"ש כמלפ"ר : (ב) ונהגו שלא ללמור כד'. סרכה יש לי לחמוה מז דחם (°) חק איפור כאכיל' כשר ויין בצ ואררכ' חוב טליו לאכול כשר כשביל ככוד שכח כת"ש

אח תקנם הלכות תשעה באב

רק מו"ח ז"ל דכאי כנסש שיהא קרוב לפינוי עכ"ל לכשיב כו' לא קאי על בשר לומר דכשר מופט מוחר להשיב נפש אלא הכי

פום לים מ"מ לכחוב דבר זם להורות דחף במאכלים אחרים ימפט ונראה דכטל הש"ע לא פי' להחמיר במאכלים אחרים למטט פכם דאכי' הרכוי בהם אינה שמחה דאין שמחם בלה כשר אלא בכי קאמר הטור לא יאכל בשר שהוא משמה אלא יאכל מאכלים אחרים שהם אינם אלא להשיב נפש וע' מרש סימוחקנ"ט ס"י וכבר נחסבט המנהג בכל המדינות החלו כןוהיינו לערך ארבעים שנה וקודם לזה היו חוכלים כשר כליל ס"ב וכן הוא ברכרי ר' שלמה לוריא כחשו" לנכוג כן. וכ' עוד דגעשירי אסור לרחוץ או לספר ולככס דלא כמו שכחוב כמנהגים ולפי מ"ם רמ"ח דים מחמירין עד חלום יותר פשיט' שאחר חלות מותר ככל פיין מה שלחכתי בסוף שי' חקנ"ט:

מ"ו מגן דוד

הקנש (א) א"א לדקחך וכ"ם לירוק הרין אם אירע מת בע"ב וכ"כ למ"ח נספי זה ורש"ל כחשוב' פי ל"ב כ' ש"ל ל"ה וכן מנחתי במנהגים ישנים חף פ"ם שהמנה! כדגכ"מ שא"א מחנוןא"א נ"ה מ"מ ורח' דנט"ב שחני דלח גרע משחר קימת ומאורטו'וכ"מ כשסרש"י שהתיר לומ' צ"ם קודם חלות כמו קיכו' ועוד כתב כס' לעודה כשם רוקה שי"ל חסי' חתגון כט"ב

תקנט מנהגי טיב ודין מילה כמיב ובו י' סעיפים א ז חל תשעה כאב במוצאי שבת (א) אין אומרים

צרקתך במנח' בשבת: סנה ומבדילין פלילה בחפלה כשחר מולחי שנת (הגהות מרדכי הלכות חשעה כאב) ואם שכח מלהבדיל ע"ל סי' רצ"ד סעיף ג' ומחסללים בנחח ודרך בכי כאבלים וכן טושים בקריאת איכה (הנהות מיימוני) * ובכל איכה מנביה קולו יותר (מהרי"ל) וכשמביע החץ לססוק השיבנו ° חומרים אוחו הקהל בקול דם ואח"כ מסיים החון וחוזר הקהל ואומר השיבנו בקול רם * וכן המזן (הגהות מיימוני):

ב ב בליל תשעה באב (ב) (מחפלנים א (ח) ערציח ומומרים איכם וקיטם) (סגסום מיימוני ומסרי"ל) ואומר אחר קינות ואיכה סדר קדושה ומתחיל מואתה קדוש ג ואם חל (נ) במיש (ג) אין אומרים ויהי נועם:

הגם ולא למנלח בנגינות ולא ויתן לך (כל כו) ומסירין הסרוכת מלפני הארון על שם גלע אמרתו (מנהגים):

ג יושבים בבית הכנסת (ד) יושבים בבית הכנסת ב (נ) לארץ עד תפלת המנחה: (ועכשיו נהנו לישב על ספסליהם מיד ג אחר (ד) שילאו מב"ה שחרים וואריכין עם הקינוח ער וועט פודס מנום) כ זאין מרליקין גרות בלילה כי אם (ה) ד גר (פ) אחר לומר לאורו קינות ואיכה:

ד ו ה אין *) אומרים (ו) תחנון (ולה סלימוס)(סנסוס הזירי) בתיב ואין נופרין על פניהם (ו) משום דמקרי מועד: הגה וקורון (ז) נתורה כי תוליד בנים ומפטירין בירתיה ך (ה) אתף אסיסם וכל הקדשים שעמרי אחר איכם עד שיולאים למחר מב"ח אין

באר הגו לה טור וכן כ' חשרי וככנכות חשרי כפוף

הפסיק בין כל ספוק מפט ובין כל מיכה יותר משם וספוק האחרון שככל חיכה חומר כקול רם [מהרי"ל] ומברכין לפני חיכה על מקרח קאחר יאכל אפי' מאכלים אחרים רק כדי להשיב נסש אכל בשר כלל לא גם - מגילה (מנהגים) 🗫 וממ"ש כסי' ח"ץ וטוב שיחיר יקרא איכה גם כיום מלשון השלחן סרוך שלא הסחיק סיומא דמלחא משמס שפירש כן אלא דא"כ [של"ה]: א טרבית: (")אומר קדיש שלם אחר חסלי טרביי[טור] פמ"ש רסי

מנן אברהם נ"י

דהולכים על הקברות והוי עד חלות-דחז

רשתי לישב /מל הספסל וכ"ה במרגנים:

ד נר א" ומהרי"ל כתב להרליק עוד נר א"

שאסיכב'נר החוןידלים ממנו משנוע שהקהל

לא יאמרו איכ' וקימת רק ישמעי מששין: ה ה"ח תחכון וכו" י בשחרית משכימין קלח

לכה"כ(מע"מ)וחין קורין לכה"כ חלח הם

באים מעלמם [מהריל]יבמדינחינו נוהנין

לקרות לכסיכ. מסגין לכדך כרוך דיין החיני

קוד' שקורת נחור' [כ"י לנום של"ה] וכר"מ

כחב שחין נוהגים כן וטוב שהקורת יחמר

אותו כלה שם ומלכות : ו חסף

אסיפס. בליגון איכם:ז ולא שיטום הקטור'.

דלא מקרי סרר היום שאין כל אדם הומר

מותו ומכ"ם סדר הקרכנות הכחוכים

ססי' א' : ה מכל כפירויל הרמ"ש דחני

מכל כל ג' ימים אין הולך לכית החכל

מכאן ואילך הולך וכט"ב נמי הוי כאכל מג'

ימים וחילך והולך לבה"כ עם שחר הקהל

שהם כמו תכלים עכ"ל וכתב בכר"ה דט"כ

כיון דהוי אכילות ישינה לא המיר אלא

תצנית ומהרדכי ברתים ב מירב שם וכשם רכ למח נחון ורבי נסיי ושים ד הגבות חיימוני נשם מסרים ומכב לרפחי כ כרחים נפוף תפנית ממורש חיכה רנחיו טור והתרוכי נרים מיק וכרוקח וכנהת חסר"י ז ע"ש פייח וכ' דפנין נסי חיב והקור מרל"ג אם חל כמ"ש חין מכרכין הכנים [מהרייל] : ב לארן.וכ"ל דמוחר לישב על השק דחינו חלח תוהג לישב עינ קרקע פכי"ד ספי שפ"ו: ג חחר שילחו מכה"כ.

77

ע"ש פי"ח וכ" דפניץ נסי ח"ם וחדם והכונד ה הרא"ם נסיף חשרה בשם פריח מסורת זקנים מסורת זקנים מסורת זקנים מסורת זקנים מסורת זקנים מסורת בשורה מסורת (בנבוח מייחוט) ולא כמו של בדשבר מ" ש" מייחוט) ולא כמו של בדשבר מ" ש" מו ומכרני שובבין העם שלא לשחום עד מולח זו עו חבר אתר בדשר של של ברונד

וכתרכלי שנותנין העם שלת לשחום עד אלות חלו עד ערב להכן כשחל שיל כיום ה' של הכול לשחום לותר שכת: סי' חקנש * וככל חיכה חברי קולו יותר כל וכן ויסטיק חעע כיון כל חיכה וחיכר (ו התוכד להרייל) ועיל טימן ה"ך דמברכין על חיכה לקרת חנילה וכן הוח להכבות על חיכה לקרת חנילה וכן הוח להכבות חיברי "הירוי ה"ה היה שלו ורכונות קרוב "הירוי ה"ה היה שלו ורכונות מרוב על חייבה לקרת חנילה וכן הוא כהבהות חרוכי וחלי דף שליו וכקנותו חרוכי שלה כשם חהרים וכיו כי ומשם לפנו שלא לבוד על שום חנילי כיא של שלא לבוד על שום חנילי כיא על שלא לבוד על שום חנילי ביא על שיין ליה: * וכן המון, וחוד וחמאל שיין ליה: * וכן המון, וחוד וחמאל שיין ליה: * וכן המון, וחוד וחמאל חרובים להמון כלוי חבים ולל בספוק" הדמור כיסף קניום קלא מושקטבות חול "קוריו וכווים וכל לאחר חברר מו וכן ומהרון (הבות חיימון פיה דתציה): וכן הוא תוכתם ופנים פיא וכן הוא תוכתם ופנים פיא און נובין הוא תוכתם ופנים פיא און מהבין כן וכן תשתע כיד: נוהגין כן וכן משחע כייד :

ביי חקנים תיא סיק חי ") ואם פיי חקנים תיא סיק חי ") ואם פוא אחר ג"י לאכלו אפיי

1030-36 NA USIEIS- VIS 1.2N

(ד.כה) כי תוליד בגים ובני בנים וגו'.

פרשה זו קוראים בתשעה באב, ולכאורה הטעם משום הפורעניות הכתובה בה. אבל המעיין בהפרשה יראה שלא נמצא כי אם די פסוקי עונש ואחייכ קוראים יייב פסוקי נחמה ייובקשתם משם את הי וגוי ושבת עד הי וגוי מייב ל רחום הי וגוי אתה הראת לדעת וגויי, ואייכ קשה הרי הקורא בירמיה בטי באב מדלג על פסוקי דרחמי (אוייח סיי תקנייד) ולמה קוראים פרשה זו אשר רובה תנחומים! וביותר צריך לדקדק מה שהעולה לתורה אומר ברוך דיין האמת (עיי מגייא אוייח תקנייט סקייה), וכי על אתה הראת וגוי שייך להצדיק עליו את הדין, אתמהה!

בפרקי אבות (פ״ד) אמר ר״ש בן אלעזר "אל תנחמהו בשעה שמתו מוטל לפניו", כי בשעת העצבון הנחמה מוספת עליו יגון וכדאיי בילקוט פרשת שלח (רמז תשמ"ג על פסוק ייעד אנה ינאצונייי) ואל תנחמהו בשעה שמתו מוטל לפניו, כשגלו ישראל לבבל כתיב (ישעיה כב,יב) "ויקרא ה' וגוי לבכי ולמספד", בקשו מלאכים לנחמו, א"ל אל תאיצו לנחמני אין אלו נחומין נאוצין הן לפני, עכ״ד, שבשעת החורבן כל נחמה לניאוץ תחשב, וכן אצל כל מי שלבו עליו דוי באמת על חסרון בית אלקינו ועל בית ישראל שנפל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא ובפנימיות נפשו כואב על גלות השכינה, הרי הוא ביום זה בבחינת מתו מוטל לפניו וכל הנחמות שינחמוהו ניאוצים הם לו. ולכן תקנו חז״ל לקרות בט׳ באב פסוקי נחמה להוסיף בצער בציבור גם המתאבל על ירושלים ע"י נחמה בשעה שמתו מוטל לפניו. (אבל אצל הלומד לעצמו לא תקנו חז"ל ענין זה, ולכן מותר רק בדברים הרעים שבירמיהו.)

UE , D'ILVO CULL.

ייניאמרו כל העדה לרנום אותם באבנים וכבור ה'. טלמד שנטלו אבנים וזרקו כלפי סעלה. לרטם אותם באבנים וטי הם משה ואתרן. וכבוד ה' נראה באהל מוער טלטר שהיו זורקין אבנים יהענן מקבלם, מיד נגלה עליהם הקב"ה בענן שמא יחזרו בהם . א'ר אכא' בר כהנא כיון שראו השכינה התחילו סרנסין בהם באבנים. אמר רוש לקיש כיון שנגלה הענן נראו האבנים תלויות בו, באותה שעה אמר הקב"ה למשה מי יכול לסבול כך ער מתי כך עד אנה ינאצוני אכנו ברבר דברים הם מכעיסין אותי אף אני אכנו כדבר. בטדבר הזה יתמו כי גרם להם שימותו בטדבר שאפרו דברים: "יויאמר ה' אל משה עד אנה יגאצוני אמר הקב"ה ב' צחות צותתי לפניכם מופכם לצוות ד'. צוחות בשעבור כלכיות שנאמר "עד אנה ה' השכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך מכני עד אנה אשית עצות בנפשי וגו' עד אנה ירום אויבי עלי . (צוחתי) ער מתו לעדה הרעה סופכם לצווח "ונפשי נכחלה מאד ואתה ח" ער פתי: יחעד אנה ינאצוני . שנו רבותינו אל הרצה את חברך בשעת כעסו, סנין אתה למד ממשה בשעה שעשו ישראל את הענל כעם הקב"ה וא"ל למשה "שלך רד כי שחת עסך , אמר משה הענל כעם הקביה וא ל למשון ילן דד כי שווידו עםן , אכון טשון שעה של כעם הוא איני צריך לדבר עכשיו, מה עשה מיד ויפן וירד משה מן ההר, בא לו אצל ישראל ובדק אוהן שלש בדיקות שנאמר זועמד משה בשער המחנה כל מי שהיו לו עדים והתראה היה נתרג, (ג) עדים (ולא התראה במנפה, לא עדים) ולא התראה היה נברק כסומה שנאטר "איזור על פני הסים, באוחה שעה בא משה נבדק כסומה שנאטר ייוזר על פני המים, באוחה שעה בא משה לפני הקב"ה אמר רבשיע מה היה לך לעשות בהן מרת הרין הרו כבר עשיתי לך מדת הדין כלח להם א"ל בשביל שהמתגת סלחתי כדברך. ואל תשאל לו בשעת נדרו אתה למד ממשה כשאמר לישראל שמעו נא המורים נשבע הקב"ה שלא יכנם לארץ שנאמר ילכן לא תביאו את הקהל, ואין לכן אלא שבועה שנאמר בילכן נשבעתי לבית עלי, אמר משה שעה של שבועה היא איני צרוך לדבר עכשוו, המתין משה (לסוף) מ' שנה התחיל מתחנן ואתחנן אל ה', א"ל הקב"ה עלה ראש הפסנה. ואל חשתדל לראותו בשעת קלכולו מניו אחת למד מארח שארל מו המע וותרלהל בשורה בשעת קלקולו סנין אחה למד מארם שאבל מן העץ ונחקלקל באותה שעה לא נגלה עליהם אלא י"ויתפרו עלה האנה ואח"ב יהושמעו את שנה ה' אלהים. ואל הנחפרו בשעה שמתו מומל לפניו כשגלו ישול ה' אלבל כתוב ביויקרא ה' וגר לבני ולמספר בקשו מלאכים לנחפו ישראל לבבל בחיב ייץ א זו ומינבר ולספר בקבי בייל אל אל תאיצו לנחמני , א"ל אין אלו נחומין נאוצין הן לפני, הפחץ כיון שעשה בהם פרת הרץ וראה שאין אדם פנהם אותו הפחץ כיון שתאה אומר "נחמי נחמי עסיי:

אורח חיים הלכות טיב תקנו תקנותקנחתקנט

רפב

לכול בחיב לרוך להזכיר מעין המאורע חאי היא נחס ה' אלהינו את בשבת נלא במוצאי שבת ולא במוצאי ס"ב ופני בשיבדיל בתפלה ועיין אביל ידו של ירושלחי בתבוהו הרי"ף והרא"ש בסוף מסכה בדברוו באשיר"י סיף הענית וכתב עוד הרוב"ן שם לדחות דברי האומר דעתניות ואיל בסי הקר"ם גבי מילה וכתב הרא"ש וכן נהנו העם בעם כדברי לחינות וע"ל בסי הקר"ם גבי מילה וכתב הרא"ש וכן נהנו העם העם כדברי בשניות ואיל בסי הקר"ם גבי מילה וכתב הרא"ש וכן נהנו העם העם כדברי האות וע"ל בסי הקר"ם גבי מילה וכתב הרא"ש וכן נהנו העם העם כדברי האות וע"ל בסי הקר"ם נבי מילה וכתב הרא"ש וכן נהנו העם העם כדברי האות וע"ל בסי הקר"ם בידו האות וע"ל בסי הקר"ם בידו האות הראשות הרא

כה"ב וכ"כ רבים ירוחם שרחה כן בכחה מקומית אכל כחב לשם שלא יכנים שלחו

בספק ברכה לבסלה ושכן שיקר: תקבו במיב נרון להוכיר וכי : הרי"ף וכרמ"ש בפוף מסכת תענית ות"ש כתב כרמ"ש כל יתי חתכתי וכו' לפעד"נ דהקדתונים היתה קבלה בידם שלא חקנום אלא במנחה וכוא שתקנו נותר נחם להתפלל על הנחתה חם כן בערכית ושחרית שהוא כמי שתתו חוטל לפניו וחיכו בנחמה חין לומר חופו מלח כמנהכ

תקבו תניא כו' אנ וט'פד רק להשיב נפש נראה דר"ל דחפי שחר מחכלים לח יחכל רק כדי להשוב נפש אבל לא האי אאכילה בשר דבשר אין לאכול כלל גם מהר"ש לורי"ה כחשוכה כחב דחט נוהגין כדברי רבי׳ שלח לחכול בשר חף ביום העשירו וכן רחיתי רצותי טסגין וגזרו על סליטור לנהיג כן וגם כשחל ט"ב בשבת ומחה ליום א" אמור לאכול בשר בחוצאי החענית כחו שפסק חהרי"ל בחשובה סימן קכ"ה חבל ביום כ' שלחחריו תוחר ככשר ויין וכ"ש לרחוץ או לספר ולככם מותר וכתב עוד מהרש"ל דבעשירי מטור אף לספר ולככם ולרחון ודלא כמכ שפסק במנהגים דמהר"א טירנ"א שיין שליו וחחתה שאין לאכול כשר במולאי העניה ג"כ לא ישחוט עד שיעכור התענית וכן משמע בהגה"מ שכחב שנהגו לבטל השחיטה עד שיעבור החענית ודלח כנמלא בחשובת הרשב"א סר' ש"ו שנוהגין העם שלח לשחוט עד חלות חו עד לערב וכן בתרדכי חכן כשחל ס"ב ביום ה' יש

להקל ולשחוט לצורך שבת : תקנם סדר היום מושבין לארן וכ"כ בהגהת השר"י מא"ז וכן במרדכי ח"ל הנה"ת ת"ה כל

חלוה הנוהנת באבל נוהגת בס"ב אסור ראין באכילה וכו' ונראה לחהרית תנהג לרפת שאין יושכין על השפסלים כל היום עד תפלת החנחה דהה חבל כל ז' היחים חין לו לישב אלא פ"ג קרקע שכ"ל וקלח קשה שהרי ההיא ברייתא דוקא לענין מצות ל"ח הנוהגוח באבל חניא ואף שם לאו בכל חילי אלא הני דוקא דקא מפרש רחילה וסיכה וכו' וכח"ם הרח"ש וכדלפיל ריש סי' חקנ"ה ותו קשה דח"כ פד חשיכה היה לו לנהוג חיסור זה כתו שהשיב הרח"ש לענין רחינה וו"ל על ששחלת אי שרי לרחון פניו כו' כדי להקר סתוך למנחה קטנה חלילה וחם אלא כל כיום חסור דחי חמרת מקצת היום ככולו ח"כ כיון שנהגו נכקר קצת חבלות יפסוק איסור ט"ב ולא הוזכר אבלות ישנה לענין זה עכ"ל ונראה דאף מהר"ם לאו דינא קאמר אלא שהביא סמך למנהג ולא נהגו חיסור רק פד תנחה שאו פבר רוב היום בחבלות ומש"ה חין לגעור בחותן שמהגים לישב על הספסלים חחר יציפה מד"ה ובכאן טועין ההחון שטעלין מנעליהן חחר חצות וחקצחן נוהגין היחר מיד לוני הפכון טופין להיוון מטענין וועפריםן מוזר מטער וועקניםן טוהבין היוו. מיז כבון נפולת ביו מה שאסור מן הדין כבון נפולת הסכדל דפרושי את מפרש בבריותה דאסור ובין מה שאטור אל מכבב ובריך לפופן שלא לעבור על דברי חכמים וכמ"ש הרא"ש לענין רחילה דכל הכך דקא מפרש בבריותא דאסורים עד חשיכה גם במהרי"ל כתוב להדים והולכין בבריותא דאסורים מדינת אסורים עד חשיכה גם במהרי"ל כתוב להדים והולכין יחפין עד חשיכה ופשוע הוא לפי מה שהביא מהר"ם סמך מהברייתא לישיבת קרקע יש ללחוד מחט דבכל חידי דאסור כחבל כל ז' יש לכהוג כו איסור גם בש"ב לכל הפחות עד חחר חלות חכל כפוית המטה ועטיפת הרחש חפי' בחבל מחש חין אנו נוהגין בומנינו זה וכ"ש בט"ב: ירויים ועוד דלא שייך לומר ואני זאת בריתי שהכל בטילים בו פי׳ בטילים זה גם בשחרות אין לאתרו וכן המנהג שאין לוחר ואני זאת בריתי לא בערבית ולא

מברכין על האור קודם שקורון איכה וכ"כ בה"ג עכ"ל וכן נהגו העולם (א): רברים והרחב"ן כהב שאין לי להבדיל על הסום פירוש שאין לי להבדיל כלל לא

וכל שהוא לשעבר אוחרו בהודאה וכחט הרו"ף והרח"ש ונהגו עלחה לחיתר בבונה ירושלים וסמכו אכא (פ"ז ח") דאחר רב יהודה בר שתואל בר שילח משחיה דרב פף על פי שאחרו שואל אדם צרכיו כשומע תפלה אם כא לוחר בסוף כל ברכה מעין אותה ברכה אותר. וכתב פ"ם ז"ל כל ימי תחהתי למה פין פוחרין שותם אלם בתפלת התנחה וכי' בפרק כתרם דתעניות רכי' ירוסם כתב שכדכרי הרא"ש שיקר והכלם כתוב סחם דבכל מפלות פ"ב פוחרים מותכ תבל כרוקת כתכ פין מתפלל מום בברכת ירושלים אלא בתנחת ס"ב . וכרד"א כחב שכוא חתלוקת כון רב עמרם ורבינו סעדיה מפשם כתוכה כדברי רבי' סעדיה שאינו שותר שיתו אלה במנחה (א) ונרחה לי שטעם רביט סעדיה חשום דלעח ערכ כליפו כו אם כלכך באותה שעה תוכיריון שפלום ירושלים וחכיליה ומחפללין על פנוצמיה וו"ל הרוטב"ל בחשובה לענין מום כט"ב דעתי דכיון דמשום התחורע שתריכן ליה על פי הירושלתי לאותרו בכל תפלותיו ערצית שחרית ומנחה ככל מעין במשורע שבכ"ח (חלה) שבערביה ושחרית במא כחי שחתו חוטל לפניו א וחוט בניהודה מוחרים רחם ולחנחה אוחרים משם שדומה למי שנקבר חתו וח"ח ש"ל בים שמרו פלח במנחה כמו שנהגו עכ"ל: רפיט כשם הר"ו ברצלונו יש בקלת ספרי רבי' חסרון הניכר וכך כים המפחם הנכונה והר"ו חלברצוני ספב ותדכרין מעין המחורע ערבים ששים ותכחה ובשוחע תפלה מדכרי זפכנים: [["לש דאיכא דוכחא דנהיני ערבית ושחרית רחם ובחנהה נחם כ' הכלבו שכן נהנו הראשונוי שתנם כרים תחוירת היה חומר נחם בין ביום בין בלילה והעולם טהגים עכשיו שלא לאמרו אלא במנחה כחב הרד"א בתפלח החול בשם ה"ר גרשום בר' שלחה שאם שעה ולא הוכירו בחקום הנהוג

אלא יכרך כס"ש על האש ואינו מבדיל עד אחר התענית ואו מבדיל על הכוס ואינו מכרך על האש ותרמכין כתב שאין לו להבדיל על הכום וא'א הרא'ש ז'ל הסכים לדברי הלכות נדולות וכ'כ רב נמרונאי:

תקנו במ"ב צרוך להזכיר מעין המאורע מאי היא נחם הי אלהינו את אכילי ציון ואומר אותה בכונה ירושלים לפי שהיא מענינה וכתב א'א הרא"ש ו'ל כל ימי תמהתי למה א'א אותו אלא כתפלת המנחה כיון דקאמרינן יחיד בפ'ב צריך להוכיר מאין המאורע מסתמא בכל תפלותיו קאמר כמו ערבית שחרית ומנחה דר"ח חנוכה ופורים וה"ר יהורה אלברצלוני כתב ומדכרינן מעין המאורע ערכית ושחרית ומנחה וכשומע תפלה סדכרינן דתעניתא כשאר תענית צבור ואיכא דוכתין דנהיני למימר ערבית שחרית רחם ובמנחה נחם והא מלתא תליא במנהגא אע"נ דליכא שינוי בין נחם לרחם דאנן כל יומא דמ"ב מצלינן על נחמה ובעינן רחמים על הא מלתא:

תקנח תביא בז׳ באב נכנסו עוינ להיכל ואכלו בו ושתו בו וקלקלו כו יום ח' ומ' עד שפנה היום לעת ערב חציתו כו האש ונשרף עד שקיעת החמה ביום י' והיינו דא"ר יוחנן אלמלא הייתי התם קבעתיו בי׳ שרובו של היכל בו נשרף ואיתא בירושלמי רבי אבין ציים מ׳ וי׳ ר׳ לוי ציים מ׳ וליל י׳ מפני שלא הית בו כח לצום כל יום י׳ צם ליל י׳ ואנו כזמן הזה תש כחנו ואפי׳ ביה׳כ שהיה ראוי לעשות מספק ב׳ ימים אין אנו מספיקין ום'ם מנחג כשר הוא שלא לאכול בשר בליל י ויום י רק לחשיב

הנפש שיהא קרוב לעינוי: תקנש כדך היום כתב אבי העזרי ליל מ'ב חולצין מנעליהם (עסי' תקנ'ב) והולכין לבה"כ ויושבין לארץ כאבילים ואין סדליקין נרות רק נר אחד לומר לאורו איכה וקינות (6) ועומד ש"ץ ומתפלל ערבית ואומר קדיש שלם (כ) וקורא (כ) איכה ואומר קינות ואח"כ סדר קדושה ויתחיל ואתה קדוש ולא יאמר וכא לציון נואל שאין נאולה בלילה ולא ואני זאת בריתי שנראה כמקיים ברית על הקינות ועוד דלא שייך למימר ואני זאת בריתי שהכל במילים בו אבל בבית האבל יש לאומרו שאם האבל במל המנחמין אינן במלין ואומר קדיש בלא תתקבל והולכין לבתיהן

> שיאמר אותו בהודאה שהוא מקומו המיוחד לו מן הדין ואם לא נזכר עד שהשלים תפלתו אינו חוזר ומתפלל משום דקיי"ל בפרק ב"מ (כד י) כי בימים שאין בהן קרבן מוסף אם טעה ולא אחר מעין החאורע אין מחזירין אותו (ב):

> תקבח תביא כו׳ כחב נכנסו שו"ג להיכל וחכלו ושתו בו וכו׳ מפכת תעניות (כט י) ואמרינן החם שהטעם שקבעוה כט' משום דחתתתח פרענותח עדיפה : פאר היו בירושלתי רבי חבק ליום ש' ור' ר' לוו ליום ט' ולול עשרה בסוף "ד" תענוות כתב הרד"ח שהרח"ש היה נוהג שלח לחכול בשר בלול ו' . ובהנ"ת כתב יש ב"ח שחתענים מכשר ווין עד חלי יום ו' . כחוב בתשובת מהרו"ל העושה ב' ימום ט"ב ט' וו' וט"ב חל בשבת ונדחה נרחה דח"ל להתפטח יום י"ח דהח ו' גופיה חותרם יתירה הוח וכם קמן חזים דחפי ביום ו׳ גופיה חקילינן בעובדה דרבי׳ יעבץ וח"כ י"ח מנין לנו חבל שלח לחכול בשר ולשחוח יין ליל חולחי ט"ב נ"ל דיש ג"ב לחנוע כה"ג למי שנוהג שלה לחכול במולחי ט"ב דחין זה חשום חומרת א דריב"ז דבו נשרף הסוכל דחפי מי שחוכל ביום וי בשר יש שממנשים במולחי ש"ב משום חומרת

> דתענית וחבילות של יום ושייך לבין התצרים : היום כתב חבי העזרי ליל ט"ב חולצין מנעליהם וכו' ויושבים הטוהגות באבל נוקנין בט"ב לכן נראה למהר"ת תוקב לרפתים שאין יושבין על גבי ספסלים עד חפלת התנחה דותים דחבל שיושב על גבי קרקע כל ז' ימי אבילות עכ"ל (א): רבו" בי וחים דחבל שיושב על גבי קרקע כל ז' ימי אבילות עכ"ל (א): רבו" בחוף מליקין נרות רק נר אחד לותר לאורו איכה וקינות כתב הרא"ם שאחר הקב"ה לחלאכו השרת בשעת חורכן חלך בשר ודם כשהוא אבל תה עושה

שחמר הקב"ה נחנחפי השרת בשעת חורבן מכך בשר ודם כשהוח מכנ מני ששה אל מכבה את הפנסי שלו א"ל אף אני אעשה כן שנא" אחש וירח קדרו וכן כתב הג"מ וכ"כ המרדכי בח"ק בשם הר"ם: "כ"ל ואומר קדיש שלם כלומר שאומר תתקבל וכ"כ הגה"מ משור"ד דמסכת מעניות ובסמוך אכחוב דברי הגה"מ: ברימי שנד לומר ואני ואת ברימי שד ואתה קדוש וטעמת משום דאסור בר"מ ועוד דלא שייך לומר ואני ואת ב"ברימי שד ואומר קדיש בלא התקבל כ"כ הגה"מ ונתנו טעם לפי שכבר אמר באיכה שהם תפלתי אבל קודם קרישת היינות קיינות

Chazzan, then congregation:

אַל נָא הְשֵׁת עָלֵינוּ חַטְאת, אָשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חְטְאנוּ.

Chazzan, then congregation:

הָטְאנוּ, צוּרֵנוּ, סְלַח לֵנוּ יוֹצְּרֵנוּ

In some congregations each of the paragraphs of the following *piyyut* is recited by the congregation and repeated by the *chazzan*. In others, it is recited by all in its entirety, with the *chazzan* reciting just the last verse aloud.

הֲפוּכָה, כִּי בִימֵי הַשָּׁר לֹא עָלְתָה אֲרוּכָה, לַעֲשָׂרָה הֲרוּגֵי אָוְכְּרָה* וְנַפְשִׁי עָלֵי אָשְׁפְּבָה, כִּי בְלָעְונוּ זִדִים כְּעָנָה בְּלִי Z:

בְּלָמְדוֹ קֵפֶּר מִפִּי מְשׁוּלֵי עֻרֵמַת, וְהֵבִין וְדִקְדֵּק בְּּלָת רְשׁוּמֵת,

הוציאורו לאַמהו ולאורו, בּי ימָצֵא איש גּנַב וְמָשׁ מִאָּחִיו מבְּנֵי דִינו מִשְׁפָּט זָה לַאֲשָׁרוֹ, וְאֵל הְעַוְּתִוּהוּ בְּכָּזָב לְאָמְרוֹ, כִּי אִם נְבָה לֵב בִּנְדוֹלִים, וְצִנָּה לְמַלְּאוֹת פְּלָטֵרוֹ נְעָלִים, וְקָנָא לַעֲשְׂנָה הַטְאנוּ, צוּרֵנוּ, סְלַח לֵנוּ יוֹצְּרֵנוּ. יפָתַח בּוְאֵלֶה הַמִּשְׁפָּטִים וְהָשֵׁב מְזִמֵּת, וְגֹב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא ישראל, והתעמר בו ומברו. הקואנו, צורנו, סלח לנו יוצרנו. הַם כִּעָנוּ לוֹ: וֹמֵת הַנֵּנְב הַתוֹא, נְם: אֵיֵה אֲבוֹתֵיטֶם אֲשֶׁר אֲתִיהֶם חַבָּמִים נְדוֹלִים, מְבֵינֵי דָת וּטְעָמֶיהָ בְּפַּלְפּוּלִים. בְּיָדוֹ מוֹת יוּמֶת.

הָטָאנו, צורֵנו, סְלַח לֵנוּ יוּצְרֵנוּ. וְאַתֶּם קַבַּלוּ דִין שְׁמֵיִם עְלֵיכֶם, כִּי מִימֵי אֲבוֹתֵיכֶם לא נִמְצָא זְמֵן תְּנָה לֵנוּ שַלשְׁת יִמִים, עַד שִנְדֵע אִם נִגוַר הַדְּבַר מִמְּרוֹמִים, בָּכֶם, וְאִם הָיוּ בַּחַיִּים הָיֵיתִי דָנָם לִפְנֵיכֶם, וְאַתָּם תִּשְׁאוּ עַוֹן מכרוהו, לארחת ישמעאלים סחרוהו, ובעד נעלים ותנוהו. בוביקים ב

ָּדְטֵאנוּ, צוּרֵנוּ, קלַח לֵנוּ יוֹצְּרֵנוּ. להוביר את השם לעלות לאדונימו, לדעת אם יצאה הגונה חֵלוּ וְוֵשוּ וְנֵעוּ כַּלְמוֹ, על רבי ישמעאל כֹהן נְדוֹל נְתֹנוּ עִינֵימוֹ, אם אָנוּ חַיְבִים וַאֲשִׁמִים, נְסְבּוֹל בִּנְזְרֵת מְלֵא רַחְמִים. מאת אל הימו

צַדִּיקִים וִידִידִים, כִּי שָׁמֵעְתִּי מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְמִּד כִּי בְזֹאת אַהֶּם לַמֶּרוֹם וְשְׁאַל מֵאֵת הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים, וְנָם לוֹ קַבְּלוּ עְלֵיבֶם* טהר רבי ישְּׁמְעֵאל עַצְמוֹ וְהוְבִּיר אֶת הַשֵּׁם בְּסְלּוּדִים, ּ וְעָלָה

איכה פר' א טי' מו"מז

יה אַמּר לַה אִין חֲמִיתֵיה חֲבַּמְהְּ יָתֵיה אֲמַרָה לֵיה אִין גַּלִי אָחוֹת אָמְרָה לוֹ חֲלָה לִי חֵר אָח וַחֲלָה לֵיהּ חֵד שׁוּבְא שְׁרָנִין אֲמַרָה לֵיה בְּשׁוּקָא, עִילָאָה אֲמַר לַהּ וּמַה פִּימָן חֲוָה ופָה אַזַלָה לְאִיתְנַפָּבָא לְעַבְדָא אֲמֵר לַהּ בְּרַתֵּיה דְּמֵאן אַתְּ וֹבִין עַר דּנְפַקא נִשְׁמְתְהוֹן וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צוֹנַתַת וְאוֹמֶרֶת ׳עַל וֹלְמִיה וַחָּבִים הֵין לְבֵין וַהֵוּוּ מְנִּפְפִין הֵין לְבֵין וּמְנַשְּׁקוּן הֵין נְכִּחְפֵיה וְכֵּר חֲוָה אָתֵי מְבֵּי סְפָּרָא אֲנָא גַּלְיָיא לֵיה וּכְנִשְׁקָה בְּדַרַתְכוֹן אָמְדָה לוֹ סִימָן פְּלֵן אֵמֵר לֵה וְנֵוָה לִיךְ אָח או אַמָּרָה לֵיה בְּנַתִּיה דְּצָּדוֹל בְּנְבָנָא אֲמֵר לֵה וְהֵיבָן אַתּוּן אַלָּה אָנִי בוֹכִיּה׳.

יאיתיה שָׁקְשְׁרוּ שַּׂנְרוֹתִיה בְּוַנְבֵּי סוּפֵיהֶם שֶׁל עַרְבִּיִים וְהָיוּ הָּחָלָב אָמַר רַפִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אֶרְאֶה בְּנָחָמָה אִם לא דפּי יוֹחָגָן אָמְרוּ לְתַבְּשִׁילֵיהָ וְעוֹד חָגַן אִם הָיְתָה מְנִיקָה יונות וניון ותירוש יקח לבי בפי וחוקנה ובפי אפהו פישם ַ חִיָּא פַּר אַבָּא אָמַר לְשׁוּם זְנוּת כְּמָה דְאַהְּ אָמַר (הושע ד. יא) כן נתְיַחֵפוּ רַגְלָיה וּכְשָׁמֵת וְהוּשָׁעַ בַּעְּלֵד פְּסְקוּ לָה חֲכָמִים ער פֿתח בית הַמּלְדָשׁ כָּדִי שָׁלֹא יִתְיַחָפּוּ רַנְלֵיהָ וְאַף עַל פּי הַפּפּוּרִים בְּבֵית הַמִּקְדָישׁ וְהוֹצִיאוּ לְבּ טְפְּטִיּוֹת מִפְּתַח בֵּיתָה לראות וְאָמְנֵה אֵלֶּךּ וְאָרְאֶה אַּנְּנוּ כְּשָׁהוּא קוֹנֵא כְּיִם פַּמְלָא וּמִנָּהוּ הַמָּלֶךְּ לְהְיוֹת מֹהֵן נְּדוֹל וְנְכְנְטָה פַּצַּם אַתַת מו. מְצְשֵׁה בְּמִרְיָם בַּת בּיְתוֹם שְׁקְדְּשָׁה יְהוֹשְצַ בֶּן אָריצין לָה מִירוּשָׁלַיִם וְעַר לוּר וְקְרָאתִי עָלֶיהָ הַפְּּפוּק הַזָּה יאָמֵר רַבּי יְהוֹשֵׁעַ בָּן לִיִי מָאי מוֹסִיף יֵין שֶׁהַיֵּין מַרְבָּה אֶת פוֹחָמִין לָה מִפְּעֲשֵׁה יָדֵיהָ וּמוֹסִיפִּים לָה עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ פאתים יון בְּכָל יוֹם וְהָא תַּנְיָא אֵין פּוֹסְקוֹן יֵוּן לְאֵשָׁה רַבּי רכרים כא, נו) 'קֿוַפָּה בְּף וְהַעְּגָּה וֹגר''.

ر و 0

חבית. וע"ז היה צדוק הדין, שהקב"ה ישר הוא ואינו סוכל צדיקים כאלו אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם כתליכות עולם ולא בעקמימות אע"ג שהוא לש"ש דוה גורם חרבן הבריאה והריסות ישוב הארץ. ווה היה שבח האכות שמלבר שתיו צדיקים דשבח ישר הוא נאמר להצריק דין הקב"ה בהרכן בית שני שהיה דור עקש ופתלתל , ופירשנו שהיו צריקים וחסידים ועמלי תורה, אך לא הין ישיים בהליכות עולטים. ע"כ חנה כתובה על ספר הישר. ומפרש ר' יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים שנאמר תמות נפשי מות ישרים. ויש להבין המעם למח, קרא בלעם את הבריאה . כטו שאנו רואים כמה השתמה א"א להתפלל על סדום . אע"ג שהיה שנא אותם ואת מלכם תכלית שנאה עבור רשעתם כמבואר במאפרו למלך סרום . מ"מ צדוקי ואפיקורם. וכאו עי"ז לידי ש"ד בדרך הפלגה ולכל הרעות שכעולם עד שחדב ספני שנאת חנם שנלכם וא"ז חשדו את מי שראו שנודג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא אבותינו כשם ישרים כיחוד ולא צדיקים או חסידים וכדומה. וגם למה מכונק זה ייא כתוכה על ספר חישר . וכם שמואל כ' (א' י"ח) ויאמר ללמד בני יהודה קשת בס' עבודת כוכבים (כ"ה ע"א) על שני מקראות בס' יהושע (י' י"ג) חלא אפי, עוברי אלילים מכוערים. מ"ם היו עמם באהבה וחשו למובתם באשר היא קיום הספר ביחוד ככנוי ישרים. ובלעם התפלל על עצמו שיהא אחריתו כמו בעלי זה חפץ בקווםם.וכרכה פ' וירא (פמ"מ) איתא ע"ז שאמר הקב"ה לא"א אהנת צדק ותשנא מהליכות האבות בר"א . מה ששייך לקיום העולם המיוחר לוה הספר שהוא ספר הבריאה י ומש"ה נקרא כמ"כ ספר הישר על מעשה אבות בזה הפרט . ובלעם בשעת שביקש לעקרו לולי ה'. מ"מ' דבר עמו דברים רכים ער שאמרו ע"ז בב"ר (פע"ד) קפדותן של אבות ולא ענותנותן של בנים ע"ש . ונהפיים עמו מהר. וכן הרבה למדנו ממה שבקשו ממנו כמבואר במקומו . וועקב אבינו אחר שהימב חרח לו על לכן שידע נפלא על דבר אברם את לום כמו שנתבאר פ' לך . וכן ראינו כמה גח היה יצחק אבינו להתפיים ממשנאיו זבמעם דברי פיום מאבימלך ומרעיו נתפיים באופן היותר גוים שאע"ג שאין הבן הולך במישרים מ"מ שוחר שלומו ומובו . וכן הוצק חן ור"א וחסירים ואוחבי ה' כאופן היותר אפשר , עוד היו ישרים , היינו שחתנהגו עם אוה"ע רוח"ק לא חיה יכול להתפלא על רוע מעשיו שאינו צדיק וחסיך כאברחם יצחק ויעקכ רשע . אהבת להצדיל את כריותי ותשנא להרשיען ע"כ וכו' . והיינו ממש כאב המון ויעקב וראשם במקור הקרושה. אבל מ"ם לא היה ראוי לפניו לבקש לעקר אומה שאם שראוי היה לו לשנוא את ישראל תכלית שנאה כאשר שהטה כני אברהם יצחכ אחרי שהוא נביא אוח"ע . וראשו במקור הטומאה . אכן התפלא על רוע הילוכו בר"א זכנוי . והענין דנתבאר בשירת האינו עה"פ הצור תמים פעלו וגו' צריק וישר הוא שלימה . ואינו דרך ישרה בקיום העולם . וע"ז צעק תמות נפשי מות ישרים . מסייםי חבריאה . וברברנו נתיישב יפה על מה נקרא זה המפר - ספר הישר ות תספר ונקיא ספר בראטור. נקיא נפי דוביאים ספר הישר

> לובית המקר ואף לא נוהמנא גלן דיימר ממארום שוקפא ורוקא קסְמִיא רָען בּרְבוּתבּית גלולין בּוְבִית יָעקב וְאַף אַלְשַׁלְּיִנְית בֵּיִת פְּלְתַּי ë a K L L 1 TOWN NINE D מִבְינַת מַלְבְּתוֹן בַּינֵתוּן これがむ **・コポジ** N ALL

אי) שלפיו עמו וסכועת עלך צו. כ"ס לג: אל מוליאם ממלכים. צרכות יב לת ססמים "א"מ מ"ח: בי לא משם. נדכים לג מקרים שם ש' סיסר ש' וישלת: בארושביערו ממארום TSS

בעל השורים ישלאל לערן ילאטר לימלה ולישליאב

אשובנה. וברך לשעבר, כמו חוף עושהו: (בא) לא (כ3) 60 מינים לון נימקב. שמין לומיום מט כשמיסים של חבים אונו ביניקב, אינו רוצה לעונשן אפילו כשהם חוטאין, ברבחים ויוא אין ולא יחבוון, לא הבים אונו רוצה להביט: והרועה פלך. רעות, כמו איש רעים לההרועה. כי שוכן ביניהם. ולמה שוכן אתם ומחבב אותם לבנ) כי לא נחש ביעקב ונו', אינם מעוננים וקוממים כמונו ולא שואלין אוב וורעני. אלא בעת אותם: (כג) כי לא נחש ביעקב ונו', אינם מעוננים וקוממים כמונו ולא שואלין אוב וורעני. אלא בעת אותם ליעקב ולישראל מה פעל ה', מתוך ששכינה ביניחנו אומרים להם הנביאול מה פעל ה', מתוך ששכינה ביניהו אומרים להם הנביאול מה פעל ה', מתוך ששכינה ביניהו אומרים להם הנביאול ביניהו ליעקב ולישראל היום

אלהוו עבו. לפילו מכטיסין וממרים לפניו אינו זו מתוכן: ותרועת פלך בו. לפון חבר ורעות כמו (שמואל כ פו) רשה דוד אוהב דוד (פופטים פו) ויחנה למרעה, שכשהן טוברין של דבריו איטו מדקדק אקריהם להתפוץ צאוטיות פ שלהם וכשמלן שהן טוברים של דתו : עפל לשון שבירה כתו (שם ז) הרה עתל (שם י) כי אתה שמל וכשם תכים . לפי שהעבירה היא שמל לפני המקום : הי הוא כדרם מדרם כאה : לא הביש . הקב"ה און קצישקב לשון פעל הוח לקוד קמן קמן (פירי) ופעמו למפה : לאון פעל הוח לקוד קמן קמן קמן מי"ח ח"ח חבים אונון (כתרנומו ד"ח חבים און וגן'. מוציאם שמצרים. חמה חמרת הגה עם ילח ממלרים קשן (ר"ל שגול מחת הרי"ש) ושעמו למשלה אבל לפי שהונ וכן תרגם אונקלום ושכינת מלכחין ביניהון : , "e",

כוונת דברי היעב"ץ היא, אותו רב של השוליא דנגרי עשה את כל מעשיו על פי דין, הוא דאג שהיא לא תהיה אשת איש, הוא התחתן אתה בהיתר גמור, אבל הדבר שנאוי לפני המקום, חעול הנורא שנעשה כאן זועק עד לשמים, אך העושהו יכול לגלגל עינים צדקניות למעלה ולטעון כי הוא איש הלכה, הוא לא עבר על השולחן ערוך, דבר זה שנאוי לפני המקום, השקר, הצביעות, העושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס הוא הקשה מכולם.

שחקב"ה ישר ואינו סובל צריקים כאלו

ועיין הקדמת העמק זבר להנצי"ב שכתב ששבח "ישר" נאמר בפרשת האזינו על בורא עולם הוא להצדיק דין הקדוש ברוך הוא בחורבן בית שני שהיה דור עקש ופתלתל ופירשנו שהיו צדיקים וחסידים עמלי תורה אך לא היו ישרים בהליכות עולמים על כן מפני שנאת חנם שבלבם זה את זה, חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורוס, ובאו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי מחרב הבית... שהקדוש ברוך הוא ישר ואינו סובל צדיקים כאלו, אלא שהולכים בדרך הישר ער ידי זה לשפיכות דמים ודרך הפלגה וכל הרעות שבעולם עד שחרב הבית... בה בהליכות עולם ולא בעקמימות, אע"ג שהוא לשם שמים, דזה גורם חורבן הבריאה והריסת ישוב הארץ וזה היה שבח האבות שמלבד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר עוד היו ישרים עד כאן לשונו הזהב של הוצי"ר

של הנצי"ב. והם דברים נפלאים, יכולים להיות צריקים וחסידים ועמלי

והם דברים נפלאים, יכולים להיות צדיקים וחסידים ועמלי תורה אך אין השכל חקדוש ברוך הוא סובל צדיקים כאלו, אם עושים דברים מעוקמים שאין השכל סובלם. זו היא תוכחת הנביא (ירמיה פיק ט) חֵץ שֶׁחוּט לְשׁוֹנֶם מְרְמָה דְּבֵּר בְּפִיוּ שָׁלוֹם אָת רֵעָהוּ יְדֵּבּר וּבְקְרְבּוֹ יָשִׂים אָרְבּי הָעֵל אָלֶה לֹא אָפְקְד בָּם נְאָם ה' אָם בְּנוֹי אָשֶׁר בָּזָה לֹא תִּתְבָּחֵם נְפְשִׁי, הוא שואל לשלום חבירו אך שבע תועבות בְּנוֹי אָשֶׁר בָּזָה לֹא תִתְנַקְם נְפְשִׁי, הוא שואל לשלום חבירו אך שבע תועבות בליבו, בסתר ליבו הוא חושב מתי ימות ואבד שמו. לכן נאסרה שאלת שלום בליבו, בסתר ליבו הוא חושב מתי ימות ואבד שמו. לכן נאסרה שאלת שלום בתשעה באב, יום אחד אל תאמר שלום, שאילת השלום שלך מזוייפת, כולה מרמה, עשה נא חשבון הנפש ביום הזה כדי ששאלת שלום תהיה מתוך אהבה

כיוצא בזה, כאשר לימוד התורה הוא מזוייף, הוא עם חשבונות רבים שלא לשם שמים מוטב שיום אחד תעצור ותבונן על דרכיך שלא תהפך לך התורה לסם המות, אז בעזרת השם יתברך יבין לבבו ושב ורפא לו.

אין שאלת שלום בחשער באב

שעם איסור שאלת שלום נת"ב

הלכה פסוקה היא בשולחן ערוך סימן תקנ"ד: "אין שאלת שלום לחבירו בתשעה באב, והדיוטות שאינם יודעים ונותנים שלום, משיבים להם בשפה רפה ובכובד ראש", י(וד נאמר שם בשולחן ערוך: "ואסור לקרות בתורה נביאים וכתובים, ולשנות במשנה ובמדרש ובגמרא בהלכות ובאגדות, משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב". (תהילים יט, ט).

לכאורה בתשעה באב היו צריכים לעסוק באהבת חינם, שהרי בית המקדש חרב בשביל שנאת חינם, לקבל חבירו בסבר פנים יפות, לשאול בשלומו הם מהדברים הגדולים ביותר שגורמים לקירוב דעת בין הבריות, מדוע אם כן דוקא תשעה באב נאסר בשאילת שלום, וכמו כן בית המקדש נחרב על "עזבם את תורתי". אדרבה היו צריכים להרבות בלימוד התורה בתשעה באב.

יטוד גדול ברצונינו ללמוד כאן ובעבורו נקדים הקדמה קצרה, אמרו חז"ל יטוד גדול ברצונינו ללמוד כאן ובעבורו נקדים הקדמה קצרה, אמרו חז"ל (גטין נו "א), אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב: "ועשקו גבר וביתו ואיש (גוטין נו "א), אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב: "ועשקו גבר והוה, פעם אחת הוצרך רבו ללוות, אמר לו: שגר אשתן אצלי ואלונה שיגר אשתו אצלו אמר מה עלה ימים קדם ובא אצלו אמר לו: אשתי ששיגרתי לך היכן אחר עמה שלשה ימים קדם ובא אצלו אמר לו: אשתי שיגרתי לך היכן אמר לו: מני אמר לו: אני אלורן ותן לה כתובתה עמד זה וגרשה הלך הוא ונשאה, מרובה, אמר לו: אוי אלורן ותן לה כתובתה עמד זה וגרשה הלך הוא ונשאה, כיון שהגיע זמנו ולא היה לו לפורעו, אמר לו: בא ועשה עמי בחובך והיו הם מעיניו ונופלות בכוסיהן ועל אותה שעה נתחתם גור דין.

ועיין חידושי היעב"ץ שם שכתב וזה לשונו: מכאן נראה ברור שיש עוון שאינו מפורש ואינו מבואר בשום מקום והוא חמור מאוד ושנאוי בעיני המקום יותר מעבירות חמורות להעניש הרבים עבורו בשביל שאין חוששין לו כלל... עיי"ש. בּ לַרְאשׁנָה: נִיּדֶּר יָצָאָב נֵּדֶר לַאמֹר אַם־יַהְיָּה אֱלֹים נַיֶּלָן שָׁם כִּיבָּא יַצַאָב נִיּדֶר יַצָּאָב נֵּדֶר לַאמֹר אַם־יַהְיָּה לַנִיּה עַפָּלִם נִיָּלָן שָׁם כִּיבָּא יַנַאָב מִפְּאָר עַפָּאָר הַשָּׁבְיִם וְיָשֶׁם מְרָאָשׁר וְיִשְׁם מְנִיּשׁם מְנִיּשָׁם נִיָּשָׁם נִיָּשָׁם מְרָאָשׁר, וַיִּשְׁבָּב בַּפָּאָר וַהַּאָּב בִּפָּאָר וַיִּשְׁם הָהָּיּא בִּיר הַשָּׁבְיִם עַלְיב בַּבּאָר וַיִּשְׁם מְרָאָשׁר, וְיִּישְׁם אָנִים וְיִבְּלָב בְּבּאָר וַיַּשְׁם מְרָאָשׁר, וְיִּבְּרְ עַבְּב עַלִּיה וְנִיּשְׁב בִּבּלְּה וְנִיּשָׁם אְתָה שַבְּב עַלִּיה וְנִיּשְׁם הָּהִּיּ בִּבְּיִים עִיְּיִבְּי וְיִבְּרְכוּ בְּבָּ בְּלִיה וְנִיּשְׁם מְרָאָשׁר שִּהְב עַלְיה וְיָּבְּלָּה וְנִיּשָׁם מְרָאָשׁר, וְיִּבְּר עַבְּבְּלְב בְּבָּלְּה וְנִיּשְׁם אְתָה מַבְּעְשְׁר וְיִבְּלְב בְּבּלְּה וְנִיּשְׁם אְתָה מַבְּעָבְיה וְנִיּבְּה וְנִיּבְּה וְנִיּבְיּה וְנִיּבְּר וְנִיּשְׁם מְרָאְבָּיה וְנִיּבְּר וְיִּשְׁר שִׁבְּר עִּשְּׁבְּיה וְנִיּעְה וְיִבְּרְכוּ בְּבָּ בְּלִיה וְיָּבְּרְכוּ בְּבָּבְּיה וְנִיּעְה וְנִיּעְר הַשְּׁבְּים וְנִישְׁם וְנִישְׁם וְּנִישְׁה וְנִיבְּרְכוּ בְּבָּבְּיה וְנִיּבְּרְכוּ בְּבְּבְּיה וְנִבְּרְכוּ בְּבְּבְּית בְּשְׁבְּית וְנִיּשְׁב אְלִיה וְנָבְּרְכוּ בְּבָּבְּיה וְנִיּבְיְרְכוּ בְּבְּבְּית בְּעָּבְיה וְנִיּבְיְרְכוּ בְּבְּבְּית בְּעִּבְיה וְנִיּבְּית וְנִיּשְׁם אְחָה מַבְּיִם הְנִיּה וְנִיּבְּיה וְנִיבְּיף שְׁבִּיים עִשְּׁבּיה וְנִבּיְרְכוּ בְּבָּבְּית בְּשָּבְיה וְנִיּבְּיף בְּבִּיְת בְּשְׁבִים וְנִיבְּיף שָׁבְּיוֹ בְּעִבְייִים עְלְּבִיּה וְנָבְּיְרְכוּ נְצְּבְּיִים עְעָּבְיוֹ וְנָבְּיְרְכוּ בְּבָּבְיּת וְעָבְיִבְּיִבְּיוֹ וְעָבְּיִבְּיִב בְּעִייִים וְנִיבְּיוֹם עְנִיבְּיִי בְּעִבְּיוֹ בְּבְּיִבְיּיִבְּיוֹ בְּיִבְּיִבְּיוּ בְּבִּיְבְּי בְּיִבְּיוֹ וְנִישְׁם אְנִייִי וְיִבְּעְב בְּבְּיוֹי וְעִבְּיוֹב בְּבְיוֹי וְנִיבְּר בְּבּבְיוֹי וְנִיּבְיוֹ בְּבְיבְּיוּ בְּבְיוֹי וְנִישְׁם אְנִיים וְנְיְבְעְבְּיוּ בְּבְּיְבְּיוּ בְּבְּבְיוּ בְּבְּיוּי וְנִישְׁם מְּבְיוּי וְנִייְיִי וְיִבְּיי בְּבְּיוּי בְּבְּיוּ בְּבְיוּבְיוּבְיוֹי וְנִישְׁם בְּבְיוּיוּבְיוֹי בְּבְיוּבְיוּי בְּבְיוּים בְּבְיוּבְיוּי וְיִבְּיוּי וְנִיּבְיוּי בְב

מדרש ויצא פר׳ סח סי׳ יכ רבה

הֶרְאָה לוֹ עֹלִים׳ אֵין פָחוּת מִשְׁנֵים ׳וְיֹרְוִים׳ שְׁנַיִם וּמְנֵין שַׁהַפֵּלְאַדְּ שַׁלִּישׁוֹ שֵׁל עוֹלָם שַׁנַאַמַר (דניאל י. ו) 'דּגְוֹיָתוֹי רָתַרְשִׁישׁ וּפָנִיו כְּמַרְאֵה בָּרָק וְעֵינָיו כְּלַפִּידֵי אֵשׁ וּזְרֹעֹתִיו וּמַרְגַּלֹתֵיוֹ כְּעֵין נָחֹשֵׁת קָלֶל רַ׳ חָיָא וְרָבִּי יַנַּאִי חַד אֲמָר עולים וְיוֹרְדִין בַּפָּלָם וְחָד אֲמֵר עוֹלִים וְיוֹרְדִים בְּיַעַקֹב מַאן דַאַמֶּר עוֹלִים וִיוֹרָדִים בַּפָּלָם נִיחָא וּמַאן דַאֲמָד עוֹלִים וְיוֹרְדִים בְּיַצַקֹב מַצֵּלִים וּמוֹרִידִים בּוֹ אָפְוִים בּוֹ קַפְּוִים בּוֹ שוֹנִטִים בּוֹ שַנֵּאָמֶר (ישעיה מט. ג) ׳יִשְׂרָאַל אֲשֶׁר בְּדְּ אֶתְפָּאָר׳ אַתָּ הוּא שָׁאַיקוֹנִין שֶׁלָּךְ חֲקוּקָה לְמַעְלָה עוֹלִים לְמַעְלָה וְרוֹאִים אֵיקוֹנִין שֵׁלוֹ וְיוֹרְדִים לְמַטָּה וּמוֹצְאִים אוֹתוֹ יָשֵׁן מַשָּׁל לִמֵלֵךְ שִׁהָיָה יוֹשֵׁב וְדָן עוֹלִים לְבַסִילְקִי וּמוֹצְאִים אותוֹ דָן וְיוֹצָאִין בַּפַּוְוָד וּמוֹצְאִים אוֹתוֹ יָשׁן. דְּבָּר אַחֵר לְמַעְלָן בָּל מִי שָׁהוּא אוֹמֵר וְכוּתוֹ עוֹלֵה חוֹבָתוֹ יוֹרֵד לְמַשָּׁן בָּל מִי שֶׁהוּא אוֹמֵר וְכוּתוֹ יוֹרֵד חוֹבָתוֹ עוֹלֶה. דָּבָר אַחֵר עלים וירדים בוי עלים אותם שלוו אותו באבץ ישראל ׳יֹרְדִים׳ אַלּוּ שֶׁלָּוּוּ אוֹתוֹ בְחוּצֵה לָאָרֵץ רַ׳ לֵוִי בְּשֵׁם רַ׳

¿ Lie Lelau,

יִפְבּנ הָאוֹפַנִּים נַיַּקָח נַיַּצָאׁ: נַיַּרָא לַכְּרָבֶים הַבְּנִיתֹ נַד־אָדָם הַחָּת מַאָצְלֵם: בְּעָמְדָם יַצַּמְדָם יַצַּמְדָם יַצַּמְדָם הַקְּבָּים וַיַּצְאֹי נַיַּרָא לַכְּרָבִּים הַקְּבָּים הַקְּבָּים הַקִּים בְּעִוֹךְ הָאוֹפֵּן: יְּבְּלָבֶּים וְּבָּיִה הָּלִצְּים הָקִּבְּים אָעָר וְבָּעִיהָם לַצְבִּים לְּצִיהָם וְהַשְּּלִישִׁי בְּּנִים לְּצָהְים וְהַשְּׁלִישִׁי בְּנִים לְּצִיה וְבָּלְבָּים וְהַשְּׁלִישִׁי בְּנִיבְּעָה בְּנְבְּהָם: וְבָּלְבָּתְם הָּאָבְים וְדִיהָם יִּנְבִּיה לָא יִפְּבּוּ בְּלְבְּתָם בְּנִים וְנַבְּשָׁרם וְנַבְּהָם: לַאִרְבַּעְהָם בְּנְבְּיה הָרֹאשׁ צִּבְּרָוֹ וְלֵבִי לְא יִפָּבּוּ בְּלְבְּתָם בְּנְבְּיָם וְנַבְּשְׁרִם וְּלָאְתַר בְּעִיהָם לַצְבִּים לְּעָתְר בְּבָּיה לְאָחֵר בְּנִיהְ הָבְּיוֹה בְּעָרְם וְהַשְּׁלִישִׁי בְּבְיּלְהָם לְּבְּיה הָבְּבָּיה הָרֹאשׁ צִּבְרוֹ וְלָבְיּבְעְתְּם בְּבְּלְבְּתְם לְּבְּיה וְבְּבָּיְהָם וְיִדְיהָם: לְּבְּיה הָבְּבְּיה הָבְּיבְּיה הָבְּבְּיה הָבְּבִּיה לְבְּעִיה וְבְּבְּיהְם וְיִבְּיה וְלָּבְּיה וְבְּבְּיהְם וְיִבְּיהְם וְיִבְּיהם וְּבְּיה הָבְּיה הָּלְבִיה הָרִישׁ אָבְיר וְבָּבְּעָה הְבְּבְּיה הָבְּיבְּם וְנָבְּשְׁרָם וְהָבְּעִה הָבְּבְּיה הָּלְבִּיה הָּבְּיבְּיה הַבְּיה בְּעִיה בְּבְּיה בְּעִיה בְּבְּיה בְּעִיה בְּבְּיה בְּבּיה בְּבּיה בְּבּיה בְּחִים בְּבְּיה בְּבּיה בְּבִיים בְּבְּיה בְּבּיה בְּבּיה בְּבּיה בְּבּיה בְּבִים בְּבְּיה בְּבּבּיה בְּבּיה בְּבְּיה בְּבּיה בְּבּבּיה בְּבּיה בְבּרוּבְם בְּבְּבְיה בּבּרוּבְם בְּבְיה בּבּיה בְּבּיה בְּבּרוּב בְּבְּיה בְּבּיה בְּבּרוּבְם בְּבִיה בְּבּיה בְּבּיה בְּבּבּיה בּבּרוּבְבּים בְּבּבּיה בּבּבּיה בּבּיה בְבּבּיה בּבּים בּבּבּיה בּבּבּיה בּבּבּיה בּבּבּבּיה בּבּבּיה בּבּב

בּן בּלוֹשׁ נוֹינוּ

יעקב שומע בקול אביו ואמו ויוצא מארץ החיים. הוא בורח, גולה. אין בורח מפני אחיו המתנחם לו להורגו, ומלמר לבניו פרשת גלות. אין בידו מאומה. ממון שניחן לו מביח אביו כפני היה למוסרו, כופר נפשו, לאליפו בן אחיו שליסטם אותו. נאולי לא ניתן לו ממון כלל, "כי בורח לאליפו בן אחיו שליסטם אותו. נאולי לא ניתן לו ממון כלל, "כי בורח לאכול ובגד ללבוש, ולשוב בשלום אל בית אביו. ואף־על־פי־כן, לא היקם הולן יעקב לדרכו הארוכה בגלות. חלום חלם. ועם החלום הוא מְחַלֵּף וְקֵלוּ רגליו. חלום מופלא חלם. ומהו החלום ז סֵלָם מָאָב אַרְאָה וְרֹשׁ מִנְּיְם הַשְּׁמְיֶהָה, וְהַבָּה מַלְּאֲבִי אֱלֹקים עלִים וְיִלְדִים בּוֹ. חזיון קורש וואם מקב אותו לילה ששכב גלמור בארץ ציה ואבן מראשותיו. ה' וואב עליו, כורת עמו בריח ושם אותה לו לחוק, כשם שכרת בריח עם אברהם ונשבע עליה ליצחק.

והברית, כמו הברית עם אבוחיו, שלוש הבטחות בה. הבטחת הזרע: "וְדָּיָר זִוְעֲךְ כַּעֲבַּר חָאָרֶץ, וּפָּרַאָּהָ יָשָּה וָקּדְיְּה וְצָפֹּנָה וָגְבָּרִ"; הבטחת הארץ: "תָאָרֶץ אֲשֶׁר אִפָּה שֹׁבֵב עָלְיהָ לְךְ אָתְּנָהְה וּלְזַרְעֶךְ"; והברכה המיוחות לאבות: "וְנִבְּרָכוּ בְּךְּ כָּל מִשְׁפְּחוֹת תָאַדְיְהָה וּכְוַוְעֶךְ". כאומר לו: אף אחה, יעקב, שבורח הנן עתה מפני אחין המבקש להורגך ונוטש

חיים סבתו

ארבת תורה \

מסורה לעם • ספרי עליית הגג

1

מה' על מדרגותיהן, עד שיגיע אל השפָלה שבצורות, והן בעצמותן "ייליה"

עולות: וגם עתיד הרורות הראוהו. אומות עולות ואומות יורדות, וה' ניצב

עליו לשומרו. רעוד דרשו רבוחינו: "'עלים וְלוְדִים בּוֹ׳ — ביעקב. שנאמר: 'יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁוּ הָּךְּ אֶחְפָּאָר' (יש׳ מט, ג), אתה הוא שאיקונין שלך חקוקה למעלה. עולים (המלאכים) למעלה ורואים איקונין שלו, ויורדים למטה ומוצאים

אוווו שן ... יחוקאל ראה בחזונו ארם כין נושאי המרכבה. ואמרו: מי הוא אותו ארם שמנהו יחוקאל בין נושאי המרכבה? זה הוא יעקב, שחקוק למעלה. והמלאכים תמהים: עולים הם למעלה, השמימה, ורואים את יעקב חקוק במרכבה, כביכול, יורדים למטה ארצה, וגם שם רואים הם את יעקב שוכב ואבן מראשותיו, הייחכן?! אותו יעקב שוכב בארץ על

פני הארמה, וגם חקוק במרכבה בשמי שמים? המרכבה מבטאת את הופעת בבור ה' בעולם. הגביא יחזקאל גילה שכבור ה' בעולם והופעתו נישאים לא על חיות הקודש בלבר, אלא אף האדם נושא אותם. אף הוא בכוחו להתעלות ולעלות בטולם ער המעלה העליונה, ולחיות מנושאי המרכבה וממגלי כבור ה' בעולם. אותו אדם

השוכב בארץ מסוגל להתעלות עד להיותו מנושאי כבוד ה׳. ודווקא יעקב. מפני שהוא החוט המשולש שבו נשלמה הקמת המשפחה שפֵּראה את דרך ה׳ בערלם. ממנו והלאה כולם שייכים לעַם

ה', כל בניו נבחרו להמשיך את בית אברהם, נשלם תהליך הבחירה. לכן נועש יעקב כשהקיץ מאותו חלום, ואמר: "אָבֶן יֵשׁ ה' בַּפָּקוֹם הַנָּה, וְאָנֹכִי לֹא יָדֶעְתִּי". ושמעתי מסבי, הרב אהרן שויכה זצ"ל, דרך רמו: "אָבֶן", יש ה' במקום הזה, כלומר, ידעתי שאריה, כרוב, נשר, ראשי־תיבות "אָבַן", הן חיות הקודש מנושאי המרכבה, אבל "וְאָנֹבִי", ראשי־תיבות אריה, נשר, כרוב, יעקב, לא ידעתי ו כלומר, לא ידעתי

את ארצך, עתידים יושבי הארץ להתכרך בך, כשם שהתברכו באכוהם

נוסף למית אבות שנכרתת עמו מחדיש זוכה יעקב להבטחה מיוחרת, המיוערת לו כגולה, והמשקטה את פחדי הגלות שלו: "וְהַנָּה אָנִי עָּנְּךְּ וּשְׁמַּוְתִּיךְ כְּלֹ אֲשֶׁר חָלֵךְ וַהְשְׁבֹתִיךְ אֶל הָאָדָמָה הַזֹּאת, כִּי לֹא אָעֻוְבְךְּ עַר אֲשֶׁר אִם יְשִׁיתִי אֵת אֲשֶׁר וּבַּרְתִּי לָךְ". וסימן הוא לבניו, שיֵדעו בעת גלותם כי מובטחים הם שאף בחיותם בארץ אויביהם, "לֹא מְאַסְהִים גלותם לַכְלֹתָם לְבַלֹתָם לְהָפֵּר בְּּוִיתִי אַמָּם, כִּי אֲנִי ה' אֱלֹקוֹהָם" (ויק' כו,

אין מראים לו לארם אלא מהיהורי לכו. יעקב מחשבתו בקריש עוב כאנום והנה זי ניצב עליו ומראה לו חזיונות קודש. וכן משורר לוד: "אֱלֹקֶם, אַ-לִי אַפָּה, אֲשׁחֲבֶךָ, צְּמָאָה לְרְּ נְּפְשִׁי, פָּמָה לְּרְּ בְּשְׁיר, סו, כ-ג). כשי מירח הצימאון כן מירח החוון. כך כתב ה"שפח אמת": מים, כן יוכל אחר"כן להחובק בקרושה בשעה שמחגלה לו". החלום מים, כן יוכל אחר"כן להחובק בקרושה בשעה שמחגלה לו". החלום הוה על הטלם הפלאי העולה מעלה מעלה מעיד לְמה היו נתונות מושבותיו של יעקב בעת בורחו מאימת אחיו המחנחם להורגו. כמה גלותו ממקום הקדושה, מארץ ישראל, היא שהביאתהו לאותן מחשבות וחלומות גרחלים של חשוקה.

ומה היה החלום? עולם ומלואו. חכלית עבודתו של אדם בעולם וויאוהו. העליה בסולם. מדוגה אחו מררגה. מהיוחו מוצב ארצה ועד שמי שמים יעל הוא לעלות, אם רק ידצה. וכנגדו יורד השפע מלמעלה למטה. הגבואה וההשגחה באות מן השמים, ויורדות שלב אחר שלכ עד הגיען ארצה. "שהכוחות והצורות אשר באלו הנמצאות הן כולן יורדות

ויעקב מלמר לבניו פרשת גלות (״רראי היתה יציאה זו הכנה ועצה על ישראל; יצחק לימר את בניו להיאחז בארץ ישראל כעולה חמימה; אברהם, מייסר המשפחה, הראה את ההליכה אחר צו ה' לארץ תכליתה, שהיא בית־אל, לפיכך אמצע שיפועו כנגד ירושלים. הגלות, שנוכל לחקן עצמנו").

ההכנה שהוא מקבל אליה היא ארתו חלום מופלא שמלווהו בדרכו.

מקורות לפרשת ויצא

ממון... בראשית רבה עא, ו, ועיין רש"י בראשית כט, יא. פי בורח... רמב"ן בראשית כה, לד. ועיין אבן עזרא שם. שהכוחות והצורות... רלב"ג בראשית כח, י. שפת אמת... פרשת ויצא שנת תרמ"ז ועוד. עולים ויורדים... בראשית רבה סח יב. רבותינו מתרו... בראשית רבה סט, ז. וגם עתיד... שמות רבה פרשה לב. מי תוא אותו חזם... תיקוני זוהר.

ידאי היתה יציאה... שפת אמת ויצא תרל"ב.

יעקב מלמד... רמב"ן בראשית לג, טו.

אבל היכן היה הסולם עומר? כירושלים, או בבית־אל? מהו שער השמים, הר המוריה או לוז?

רבוחיוו פחרו: הסולם הזה — רגליו בבאר שבע, ראשו בכית־אל,

בסיס הענודה הוא באר שבע, מקום האשל שנטע אברהם, מקום ואכילה, השתייה והלינה, קיום המצוות והחסרים, שהוא עולמגו, שיא ועבורה היא בית־אל, היא ראשו של הסולם המגיע השמימה. ואמצע שפועו כנגר ירושלים.

למצע בין ארץ ושמים, שיכול הוא לעלות בטולם מן הארץ וער לשמים זעולם ונשמי והעולם הרוחני. עיקר עבודתו של האדם שיכול הוא ואמצע שיפוער הוא ירושלים, שהיא השלמות שעושה שלום בין העולם הוה, שם הסולם מוצב ארצה. ולהעלוח עמו את העולם כולו.

ירושוים עושה שלום בין בסיס הסולם והעבודה שבעולם הוה לבין

שגם אנני, יעקב, בכוחי לישא את מרכבת כבור ה' בעולם, כמו שחיות

ומעוה נכין את ההכטחה "וְהָנֵּה אָנֹכִי עְּמֶּךְ" כהבטחת "עָּמּוֹ אָנְכִי הקודש נושאות אותו במרום.

כביאת השמש כמקום הידוע, מקום העבורה הגדולה של אבותיו, מקום

כגיא חיוין שכל החווים חוזים בו — בשער השמים. יעקב מגלה שפגע

וכשמקיץ יעקב יורע הוא שחלום זה רק במקום אחר יכול להתגלות,

העקידה, וווא אומר ביראה: "מָה פּוֹרָא הַפְּקוֹם תַנְּה, אֵין זֶה כִּי אָם בֵּית

עלייה ער ראש הסולם, עד השמים, מקומו בארץ ישראל, בירושלים, אֱלֹמְים, וְוָה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם". יודע יעקב שכרי שיגיע לתכלית העבורה,

ששם מקום העבורה.

עובם עד קיום ההבטחה, למען שמו הגדול, שעתיר הוא ומוכרת הוא

להתגלות כעולם על־יריהם דווקא.

ככוד ה' בעולם, מובטחים הם שיהיה ה' עמם אף כארץ אויביהם ולא

בְּצְּוָה" (חה׳ צא, טו), שהרי אם תפקירם של ישראל הוא לגלות את

and turned away from me these three times. Had she not turned away from me. I would now even have killed you and let her live!"

נַתַּט לְפָנֵי זֶה שָׁלְשׁ רְגָלֵים אוּלֵי גַטְתָה מִפָּנִי כִּי עַתָּה גַם־ אִתְבָה הָרָגְתִי וְאוֹתָהּ הָחֲיִיתִי: נִיאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאַךְ יהוה

34 Balaam said to the angel of HASHEM.

אונקלוס — אונקלוס הקרי הְּנָן הְּלָת זמִנִין אָלוּ פון לָא סְטַת מן קַדְמִי אַרֵי כְעַן אַף יָתָרָ קַטְלִית (מּא קָטָלִית) וְיָתָה קַיֵּמִית: וּיִּנְאָמָר בּלְעָם לְמָלְאָבָא דַייִ יָתָרָ קַטְלִית (מּא קָטָלִית) וְיָתָה קַיֵּמִית: וּיִּנְאָמֶר בּלְעָם לְמָלְאָבָא דַייִּ

לאותה החזיתי. ועחה מפני שריברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בחוכחהה, כמו שכהוב ויאמר לא ולמיל פסוק ל), הרנחיה, שלא יאמרו זו היא שסלקה את בנעם בהוכחתה ולא יכול להשיב, שתם המקום על כבוד הבריות. וכן ואת הבהמה מהכונו וויקרא כיטו זכן והרנת את האשה ואת הבהמה ושם שון תנחומא שם):

לשון אחר, ירט לשון רען, וכן ועל ידי רשעים ירטני ואיוב שציה) ואותה ז מפיים ומנחם אותי ע"י רשעים, שאינן אלא מקניטים: (לג) אולי נטתה. כמו לולא, פעמים שאולי משמש בלשון לולא: גם שלא יאמר אתבה הרגתי. הרי זה מקרא משרם, והוא כמו גם הרגתי אתבה לא הטכבה בלבד קראחך על ידי, כי גם ההריגה: כשוז וכן אותך. כלומר, לא הטכבה בלבד קראחך על ידי, כי גם ההריגה:

יְרָט" לְשׁוּן רָצוּן – Another explanation is יְרָט" לְשׁוּן רָצוּן, – that יְרָט denotes "appeasement," בּוֹט denotes "appeasement," בְּעָט יִּרְטָּי יִי יִי רְשָׁעִים וּרְטָנוּי יִי חַבּיי ה and similarly, מְפָּיָס וּהְנָהְי – which means. He appeases and consoles me על יְרֵי רְשָׁעִים – which means. He appeases and consoles me על יְרֵי רְשָׁעִים – through the wicked, שְאִיגּוְ – who do nothing but spite.

33. אולי גְּטְתָּח – HAD SHE NOTTURNED AWAY. במו לולא – The word אולי in this instance has the same meaning as שמים שָּוִאוּלְיי מְשָׁמשׁ בּלשׁון ַלוֹלְאִי – There are times that שׁנְמִים שָּוּאוּלִיי מְשָׁמשׁ בּלשׁון בּלוּלְא functions in the sense of לולא

בי אתְבָּה הְרְגַתְּי - 1 would (now) EVEN HAVE KILLED YOU (literally, "even you I would have killed". בו אתְבָּה הְרְגַתִּי - See now, that this is an inverted verse. והוא בְּמוֹ - It has the same meaning as, הַרִי זָה מַּבְּרָה בַּלְבָּר בַּלְבָּר בַּלְבָּר בַּלְבָּר בַּלְבָּר בַּלְבָּר בּלְבָּר בּלְבָּר - I would even have killed you; בּלוֹמָר - that is to say, לא תַעְבָּבָה בַּלְבָר - not only would delay have befallen you - עֵל יְדִי - because of me, בּיְבָּתְּר בִּי נְם הָהֵרינָה - pot only would delay have befallen you - בּי גִם הָהֵרינָה - beta ling, ו e., being killed.

בותה החייתים – AND (I WOULD HAVE) LET HER LIVE. אותה החייתים – ואותה החייתים – because she spoke – הוביחתף – and rebuked you, התורים – ולא יכולת לעמור בתובחתה – and rebuked you, הקרמה – ולא יכולת לעמור בתובחתה – as it is written, היאמר לאיי – "He said, 'No.' היא שכלקה את בלעם בתובחתה – willed her, שלא יאמרו – "This is the one that dismissed Balaam with its rebuke, ולא יכול להשיב – ith its rebuke, ולא יכול להשיב – wor and he was not able to respond." – שה המקום על בכור הבריות – For the Omnipresent takes pity on people's dignity.

שֶׁלֹּא תָּנָהְ זָקָן שֶׁתָּאָתוֹן גְּרוֹלָה הֵימֶנוּ (שם שם. שם) 'הַהָּסְכֵּן הִסְּכֵּּוְ הַיְּכְּנִּהִי לַצְשׁוֹת לְּךְּ כֹּה' בֵּינָן שֶׁדְּכְּרָה מֵתָה שֶׁלֹּא יִהְיוּ אוֹמְרִים זוֹ שֶׁדְּבְּרָה וְעוֹשִׁין אוֹתָה יִרְאָה. דָּבָר אָחֵר ׳הַהְּסְכֵּּן הִסְּבָּנְתִּי לַצְשׁוֹת לְּךְּ כֹּה' תִס הַקְּרוֹשׁ בֶּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹדוֹ שָׁכְּלְקָה אֶת בְּלְעָם שֵׁלֹא יֹאמְרוּ זוֹ הָיְתָה שֶׁפְּלְקָה אֶת בְּלְעָם יְאָם חָס הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד הָרָשָׁע אֵין צָרִיךְ וֹאָם חָס הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר (ויִרְא כ. טו) יְוְאִשָּׁה אַשֶּׁר הִקְּבֵב אֶל כָּל בְּהַמָּה לְרִבְעָה אֹתָה וְהַרָּגְהָ אֶת הָאִשָּׁה וְאָבְרֹב אֶל כָּל בְּהַמָּה לְרִבְעָה אֹתָה וְהָרַגְהָ אֶת הָאִשָּׁה וְאָב הִלְּבְּב אֶל כָּל בְּהַמָּה לְרִבְעָה אֹתָה וְהָרָגְהְ אֶשֶה בְּנִה הוּא עַל בְּרִינִה לְהוֹרִיעֵךְ שָׁחָס הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל בְּרִיוֹת וְיוֹדֵע צְּרְבָּן וְסְתֵּם כִּי הַבְּהַמְה שֵׁאִלּוּ שֵּאָלוּ בְּרוֹן שֶּׁל בְּרִיוֹת וְיוֹדֵע צְּרְבָּן וְסְתֵם כִּיְ הַבְּהַהְה הוּא עַל בְּרִיוֹת וְיִבְיִם לְּהֹרִיעֵךְ שֶׁחָס הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל בְּרִיוֹת וְיוֹדֵע צְּרְבָּן וְסְתַם כִּיְ הַבְּהְה הוּא שֵּלּר בְּיִוֹת וְיִלְים בְּיִיֹת וְיִבְּים בִּיִּבְּה שָׁאִלּה שִׁיִם בְּיִבִּיוֹת בְּיִבְית וְיִב לְהִית בְּיִבְּיוֹת וְיוֹבְעֵב בְּשְׁתִּם בְּיִית וְיִבְיִבְּן וְסְתָּם בְּיִבְּים בִּיבְּה שֵּאִלּה שֵּאִלּי

You may thus infer that he was not an old man, since the 239 Was older than he. Was I EVER WONT TO DO SO UNTO THEE? (ib.). As soon as she finished speaking she died, so that people should not say: 'This is the animal that spoke, and so make her an object of reverence." Another exposition of the expression, WAS I EVER WONT TO DO SO UNTO THEE.4 The Holy One, blessed be He, [killed her] out of consideration for the dignity of that villain; so that it might not be said that this was the animal that had degraded Balaam. Now, if the Holy One, blessed be He, has consideration for the dignity of the wicked, needless to say that He has consideration for the dignity of the righteous. In the same strain it says. And if a woman approach unto any beast, and lie down thereto, thou shalt kill the woman, and the beast (Lev. IX, 16). The object was that people might not say: 'This is the beast on whose account such-and-such a woman was killed.' This serves to inform you that the Holy One, blessed be He, has consideration for the dignity of mankind

Rabbi Chain Shmulevite DOIN NIN'E

וכן מציגו בבלעם, שמיד לאחר שאתונו הוכיחה אותו, מחה, שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה, ולא הי' יכול להשיבה, וחם המקום על כבוד הבריוח (רש"י במדבר כ"ב ל"ג בשם מ"ר). כלעם היה אבי אבות כל הפחיחיות שבעולם (עי' אבות פ"ה מי"ט, ובפי' הר"י שם), אעפ"כ מחשש לפגיעה בכבודו, המית הקב"ה את האתון. ואע"פ שאילו היתה האתון חיה, היה כאן "קידוש השם", כל רואה אותה היה אומר, זו שפתח ה' את פיה, מ"ם כיון שיש בהישארותה בחיים פגיעה קלה כפחות שכפחותים זה, חס המקום על כבודו והמית את האתון.

אַבּ שַּׁיר הַמַּצַלוֹת לְּדָׁוָד שָּׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים ֹלֵי בֵּית יהוְה נֵלֵך: עַמְדוֹת י הַיִּוֹ רַגְּלֵינוּ בִּשְעָרַיִרְ יִרוּשָׁלֵם: יִרוּשָׁלַם הַבְּנוּיֵה בְּעִיר שֶחְבִּרָה־לֵּה י יַחְדָּוּ: שֶׁשָּׁם עָלֶוּ שְבָטִים שִבְטֵי־יָה עֵרְוּת לְיִשְּׁרָאֵל לְהדוֹת לְשֵׁם יהוְה: הּי בֵּי שָּׁמָה וּ יָשְׁבָּוּ כִסְאָוֹת לְמִשְׁפֵּט בִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִיד: שֻאַלוּ שְׁלְוֹם ירושָׁלֶם יִשְּׁלֶּיוּ אַהַבֵּיִף: יְהִי־שָׁלְּוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְּוָה בְּאַרְמְנוֹתְיִף: לְמַעַן יִיהי י אַחַי וְרַעֵי אַדַכְּרָה־גָּא שָׁלְוֹם בָּךְ: לְמַעַן בִּית־יהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה

עין משפט גר מצוה

TONO ראשון פרק תענית

מסורת רושים

הגהות

המה כיון שהתחיל שוב אינו פוסק - כנומר כיון שהתחיל יב א ב פיי פינ פסלי מי שמיש ב ביום רחשון של (ה) אתרונים שוב אינו פוסק וכן הפסק: אית סיפו קיו שפיע א: יורה במרחשון הוא . פי׳ הקרא דנחיב ויורד לכם נשם מורם ומלקוש ברהשון פריך דמהני׳ אפשר לחרץ דאמלקוש קכמיך

לבל ביורה מודה דבמרחשון: ובחוירתו לעכל חויו מן התלם וכו' - וקשיא הא דקאמר לשיל נמצא הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום חוה ליה למימר גדולה בהליסר "ובי"ד ג" ושיא ונריב יומי שהרי מיד מתחלת לינדל ושמא י"ל דלכל המאוחרה שנזרעה בשלישית

קאמר נמלא גדילה בי"א יום ול"ע: לא הטא בעיר • פירום בעיר ר"ל בעיר ממש וי"מ פשטיה דקרא בעיר בשנאה כלומר לא הבוא בשנהה ועיר הוי ל' שנחה כמו ומלאו כני תכל ערים (ישעיה יד):

רבא אמר כיון שהתחיל שוב אינו פוסק וכן אכר רב ששת כיון שדתחיל שוב אינו פוסק ואף רב הדר ביה דאמר רב חננאל אמר רב מונה עשרים ואחד יום כדרך שמונה עשרה ימים מר"ה עד יוה"כ "ומתרול וכיון שהתרול שוב אינו פוסק יוהלכתא כיון שהתחיל שוב אינו פוסק: בותני *עד בתי שואלין את הגשמים ר' יהודה אומר עד שיעבור הפסח וכנים (ב) ביום טוב שביעי יום נטילהיאו ברי *מאיר אומר עד שיצא ניכן שנאמר "ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון: גבו׳ א"ל רב נרכן לר' יצרק יורה בניסן (ה) יורה בכרחשון הוא (*דתנן) *יורה בכרחשון וטלקוש בניסן א"ל חכי אמר רבי יוחנן בימי

ל"ח (נ) דהייט ניום טוב החרון שה חיואל בן פתואל נתקיים מקרא זה דכתיב ביה "יתר הגום אכל הארכה וגר איתה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים ירדה להם רביעה ראשונה באחר בניסן אטר להם נביא לישראל צאו וזרעו אטרו לו מי שיש לו קב חמים או קבים שעורין יאכלנו ויהיה או יזרענו וימות אמר להם אעפ"כ צאו וורעו נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחזרי נמלים יצאו וורעו שני ושלישי ורביעי וירדה להם רביעה שניה ברמשה בניסן הקריבו עומר בששה עשר בניםן נמצאת תכואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחר עשר, יום נמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב הת ומקרת זה כימי יותו כן פתות בחוד עשו יום נכוצה עים יוקר ביותו אומר "הזורעים ברמעה לבי נפס פתה ומקים שיורה ומלקום היה בראשות המסובואה של אחד עשר יום ועל אותו הדור הוא אומר "הזורעים ברמעה לבי נפס פתה ומקדמו הא ע" נכ שהיה רעב שבע שנים דכתיב "י ברנה יקצרו הלך ילך ובכה נושא משך הורע וגו' מאי הלך ילך ובכה מחשות הא כי קרת ה' לרעב ונס בה הל הארן נושא משך וגו' א"ר יתודה שור כשהוא הורש הולך ובוכה ובחזירתו מיםי יואל משתא נו מו התלם ווהו בא יבא ברנה מאי נושא אלומותיו א"ר הסרא (ס'ס) (מאבר מאי בא ברנה מאי נושא אלומותיו א"ר הסרא מוס פדא אדר ומא ההרצה ונה': ספי נרפינו יואל אדר ואמרי לה במתניתא הנא קנה זרת שיבולת זרתים א"ל רב נחמן לר' נול פו מה יות משים י ונה ולשי רוכ שנים מיניצ חדר לה נרסים: רכיעה רפשונה . פ"נ ה'צחק מאי דבתיב "בי קרא ה' לרעב וגם בא אל הארץ שבע שנים בהנך שבע שנים כאי אכול א"ל הכי אמר רכי יוחנן שנח ראשונה אכלו מה שבכתים שניה אכלו מה שבשרות שלישית בשר בהמה מהורה

ימה לה כיום יורעט וימוס - כדעב קודם שתנדל - רביעית בשר בהבוח מכאה רבישית בשר שקצים ורכשים ששית בשר ילפון של מי האווים התניחה החדשה שלה יהיה לו מה שיםבניהם ובטחיהם שביעית בשר זרועותיהם לקיים מה שנאמר "איש בשר

במרך שב : סורעים בדמעם ברנה יקטרו : שלא היה להן מה לאשל: מאי סלך ילך וככם : אם לבני אדם כבר נאמר הזורעים בדמעה ש ששאריך ש : סורעים בדמעם ברנה יקטרו : שלא היה להן מה לאשל: מאי סלך ילך וככם : אם לבני אדם כבר נאמר הזורעים בדמעה בפיחש סום ברנה יקטרו אלא על השור הכתוב אותר: בפליכפו - לחרוש החלם: ובחזירתו אוכל חויו - שחת מן החלם שורעו בהליכתן שכשהות ארע מיד מהחלה לינדל : מאי בא יבוא כרנה נושא אלומוחיו - הם מפני החבותה שיש להם לאכול הרי כבר תמור ברנה יקטרו: שבולם ורפים . זהו נם נדול מה בחין כן דרך כל הטחה שהקנה פי שלשה וארבפה בשטלת: כי קרם סי בממים משם קודות של המוח בעיר שלמעלה : ירושלים הבנוים בעיר שמוברם לה יחדין. ירושלים שלמעה ההא בעיר שתוברה לה שהיא דפיים שאים ביי שאים ביולא בה חבירתה ודוגמתה מכלל דאיכא ירושלים אחריתי והיכן אם לא למעלה : ובאסם יבערו וירפט מופר הבלים ען פוא •

רכם למר כיון שהמסיל - בשמיני ספק שביעי שוב היט פוסק : הדר ביה - ממחי דחמר פוסק: מונה כים יום - מרחש השנה עד שמיני ספק שביעי של חג כדרך במוכה מר"ה עד יוה"כ ו' ימים שמתחיל למטח מיום ראצון של ר"ה ומזכיר מכאן ואילך וזהו שמזכיר בשמיני ספק שביעי שהוא כ"ב שוב אינו תורה אור

פוכק והא דמההינין אט למטח מיום ה' דהה דהט עופין ב' ימים לאו משום כפק דשמא עיברו לאנול דהא אנן בקיאינן בקביעא דירחא אלא משום דמנהג אבותינו בידיע ל"א מונה כ"א יום כדרך במונה ס' כנומר אם עיברו אנול לא יחשוב מיום רחשון של ר"ה כ"ח יום שאם כן לא ימלאו בידו אלא כ' ערבה אלא מיום במתחילין למטח משרה ימים לפשות בפשירי יוה"ל [ג"ל דהציא] [לקמן ו.] יהחיל למטה באלו שבכך לא יטפה שיום הגפורים יום חחד לבד וידע מהיכן התחיל למטת לי וביום שכלין מתחיל לחכיר וכיון שהתחיל פוב

הב"ח (ה) גפ' יורס כניסן כיח איט פוסק: איל רב נחמן לרב ילחק יורה בניסן הוא . דכתיב ויורד לכם ביקן מה המחשון בשם מורה ומלקום ברחשון בחמיה: מולה מורה ומלקום ברחשון בחמיה: דים שונה נכן של במחשון בול ברחשון בחמיה לקמן אל מונה וכלים ובספרי הול : יורה ומלקום - מפרש ביום שיפי לקמן: אחה: יורה ומלקוש - מפרח יום דו פצי לקמן: אמר ליה - ודלף במרחשון והימ, שוג הול ממרחשה ביותי בצלי פול סוא ומקרא זה בימי יואל בן פסואל פוצע ע" נס שחים רעב פבע שנים דכתיב דיי כי קרה הי לרעב ונם בה אל הארן פנומר שד לייל לי קרח הי נדשב וגם בה חל החרך יוש ולא ניון שבע שנים ובתוב יתר הגום הכל יוש נכלל : החרבה וגו': ספי גרסינו ואא אדם

הארבה ונו': הכי גרפינן יום פדר (ד) ד"ה ינהו וו לעו מט ולא ירדו נשמים - ולא זרש רוב וסדות ותיכה התש נשתק: התחלת גפתים ולקמן (דף וו) מפרש (פ) תים דה רביעה שתרכים את הארץ: או רביעה שתרבים את הארץ: או יכל כר ניום

: כששה מדשים מהשרי ועד ניסן כי"ם יום י מחמשה בניכן עד מ"ו

[וכן נירסת כערוך עשרין ומרחי וכוי למחשב כולכו]

רבינו דננאל ואסקיה (פונה) כ"א יום מד"ה ועד יו"ט האוצרן של תג ופתחדל להזכיר ביו'ם האתרח בדרך שמינה י' ימים סר'ה ועד יוה'כ יהבשרי היא יוה"כ וכתחדל להזכיר וכיון שכתחיל שיב אינו ירדו נשמים . רכיעה ראסונה באחר בניםן אפר להם דעביא צאו חרעו נעשה להן גם ונתנלה להם הרפים וורעו ירדה להן רביער עד שיבנה להם ירושלים

का ता, वाय तेर : थ्रं रेच्छ - तीथरतोः दो घना वाच नायी TROP

> हैं असे एक मंद्रा के उसे भी ינותנים בירשלים ומותרי לא תם חלה בשנה כדול תלבד נשנה שעל שנסים. והייט כשבו מתל:

כלרן: 'לה יושר . להמר קרגל שאים שלשנו מינל כן פסרון לו ששרום פרוה שלמים אלו שמשם סיונל העל הברים הכל לחדר הדול סמח מנש למפיע כהתן נסחך לאד כינו תסכיון נוי הפרה חתי שנש בכן פ"ה נתל: ר"ל ש ינחרי: פעום הגרש ננתרה: מעבירון נסתוך תפרב נילד תעביריו: לפי שאדו מהמם פטרון למסילן שריכון להלים ביום שני ביצח שקני שם נו פיול: לבן היידו שם משם שבדי נכן היידו שם משם שבדי נכן

תפרוך וכה ימה נתה בכך י ותשני הף כחם תמעש תשתה כרבל שלה יהה כמשן תאי פסה א ב לשני תנלים - תה פלמון · כי פלצי רב הכמים: כלד סם שכה. אם נשצי ט חכים חדר בינל: יים ענים חיים היחרון שהל להיות בעדב סרגל אכל אם בשנת עם כצ"ה: השטת הרול. חבר ת כדי כחל כיול שנ"ה נחמים: דים סטח . אם עליה נשנת שנהין קיננות רב כיום א וכא נקול יום פטח ביי סה נשנית: אף הגן הגין היכו אנן הנים רכוהה נחנה מו האציע עלה שיבה ש ה

התל בים המשי אן פושא פ"ם ש אד השני: הדלברית מתנ" ואמרי לא הדלברית מתנ" ואמרי לא

שלה הצש בשלחן לפי שלה אנט לישבים הצד שינו שהיא נשנים מונקים דכורכ נה לום המים למי חווד: סשון פרלב. חשני שתח" הדולי משני שה כסיקהי משנה נושו הכתב קיוף חובה חונה חונה בית נרוב בתנור ותחפדי ולחקם מופדי ים ה לה: תפני שה תטפיןי ושת עיקה כרותן פי כינ דננים השנתן יהולפון שדפן בסים ושיר כמש מקום ימוז טיסים פוחוים חבר וש חשה טלן בשם ססיר דכת השי חמלן וה"ל כיל חשי דכם מה מותה שתחם: בדי תלים בשרין פבילה. מיש : כ"ג אני אתי שתה מה שם חו מן הנתים שלו מה : ה"ו החישים שחל כיה ככן הי ניתל תה ולל ביה עליו וביר כלל לב הבותה ושבתל

קק סששב משם דנא נגדו שותאה כל הכלים בירושלים הלק לשונם כן נצמנים: פתר

רבית

פתר היותן נאפנין לופר נכנסט אבל לא נגעט לכן צריכה כשיש עדים יודעין ובירושלם יידעים "א"ר ירושע כן לוי "רושלם הבניה מים הלכה וכיונה המו אחתק מבנים מל בעודה מים הכניה מים בינ מים ב נאכעין אף על הקודש אע"פ שיש עדים כעיר שחברה לה יהריו עיר שהוא עושה כל ישראל להברים מעתה אפי בשאר ימיה השנה א"ר ועירה וכלכר בשעח ששם עלו : ""

ויבורו מוני יהצוח או והמתחל בעישע על גב תרני רבי ידור׳ אכ׳ ינשר וחב״א א לא ינשר משעבר הרגל י היו מעבירין על שהרת עזרה עכר הרגל ביום הששי לא הז מעכירין מפני כבוד השבח ר יהודה איכר אף לא בים המישי שאין הכהנים פניים: גמ' ירבי חנניה בשם רבי יותני החירו טפי ספני תחלתו שאם אופר את לושלא תפור אף הא אנו פתח ולא יפתח אף הוא סמעם בשמחת הרגל רבי שמאל כר נחסן כשם ר נתן כה פלינין בחבית של יין אבל בחבית (ג) של שמן כל עמא מידיי שאינו נומרה מיצר תוא עושה הגיור הייה שופכה רגי בר קפרה שוברה "והא תנא רבי הרפתא כר שאול כעיתה לרגל הבא ר׳ שישון כשם ר׳ ידושע בן לוי יום סוב שחל להיות בערב שבת אוכל אף תשכות הדנר ברגל איר ישירה מרגיתא אמרה כן ערב הפכח מפכח חום שכוה כעצרת א"ד חנויה אף אנן רעינן דרכא ד' יודה אופר אף כיום

החמשי שאן הנהגים פנוים : הלכה ח מתני יכיצר מעכירון על שהרת עזרה נ סמבילין את תבלים שהוו במקרש - כל תבלים שהוו במכרש היו להן שניים ושרישים שאם נישמא הראשתים יביא שנים תהתיהן כל הכלים שהזו כמקרש שעונין מבילה מחיץ ממוכח הוהב ומוכח דעחש" מפני שהן ככרקע רכרי ר אריעזר וחכמים אומרים כפני שהן סצופין: וכדים מעונין מבילה א"ר כא אני איפר שכא שהיה שם אה' מן הכלים שלא החה

לחד לה עשנה וכשחה תשם דם שתה

נכר ואחה נכר שלהן שלא יש בכל כלי הבים ותיאר דידן דקרגי סחתה משתם דחשר אן נברי פתכן נאתנים כם מייא ומשתע דחשר וכך עמון ניתוס הם להיי היים ולהי כל מיים להיים להיים להיים להיים להיים להיים להיים להיים מהון ניתוס הם היים מהון מהיים היים מהון מהיים היים מהון מהיים היים מהיים היים מהיים היים מהיים להיים להיים מהיים היים מהיים להיים להיי ה מישו ביא למן היכם כן ניי וטי בעום וכוכים ה בי מישו בא למן היכם כן ניי וטי בעום וכוכים ה ה חיישני בית הגם מתשנו ומש הדול ניתרון של הגל משם דכתים מיים וחשלים הנטים נשר שחברה לה החדי וכפל התיכות דרים שחברה יהדיי לחד של תשד בחות שתה כל ישיאל הברים ותוכחיב כשם על שנני יה תשתם היקה בשנה שעל

בשם על שנכי התאמנו הקה בשנה שנל שנים על על בשנים ניתן הביחי הבה שנה הביחי של יון אי ההחול בעים א על תנון נתבור ברגל דר עמי האדן על תנון נתבור ברגל דר עמי האדן מתשתפון כתן , רי יסדה איתה ימשר . לה לחד שנר הדגל היחל וכההל ש ניתרו וספתה חשים מתרה שהחירו סש नकर तर्राय क्रोंक तेल नेवह देश होता אם כחו לאימחל כדי שלאיכו לדי משה בתכא מתעני בשתחת הרגלי הבמים אתורים נא עמור - שלעפ"י שבשנון הרגל הגל כשרון הן לא שנשרון ססדה שולמה לגא פנשטו הינל בנכד נחברים הן ולאד הינו מסחה מנען למפיע כהאדיק נשיפה שלדר בינו משונין ול הגים (מ) היאם כי בשנדה הציעו שמו הדון בהן בתנל היו דנהם המה והלכה בהלחים: השוכה הדול היו מדפע הא השניין של קרדו השרה: יהי השביר האף לש שהא השניים ומשקד הי למשכילן אכוד האי להיונה אף העלים מהקום כדי למשכילן אכוד האי להיונה אף העודה השותאה עם הדרן שעש נהן כי כמדם וף את תשרה תשתאת עם הארן שנש נהן כ כיצ לא בינל: לא היו משמרון מפני כנוד השכח שין נה מדיו שהי הנחים נריכם להעסק אש נגיץ סים משם נליכי השמן: רני הדה חוור לך לו חולש משח"ג ביים החושי אף אם עבר הדול ביום בש שי נשים התרבי אין משבילן אחו עד לארך השבה ופי שלין המתה פינה ליום חולי י"ם להפכילן שפרידין הן להינה את הדש שעל החשות שביתונה החונה שהחקבן שם על יתה התל מוש אל המפרנה ואין הלנה כדי יהודה ג' לב"ץ החירו ספי וט' : סשתא הרי יהודה בתהג'י מאיש כרשרושר. מכ שלינקירי יהודה עם חכתים יין שתביון שבוחרל שיתר נמסד אם אינו נופדה שתמי מעונו אבל כא שת אב די יודה מידה שלא צמור

TOO S

א מישיר ככ

०८ भक्ता ३०

0

שחן כשת תפינ סשם : כילד היא עושה : כדברי תבתים דספרי לא נותר אפיי בש ין : שברם : שלש" כתבת עלתה בשקת פתחה היו אל שמש כה : וכל כנל וכי . דשלת וכיל מודה לתל כבל ולו חתרו להקת שמים : "ש שב להית נעור שנו . "ש כארון של התלשחל ע"ש וקבאי במהמי עבר ביום הגש לל היו תשבירין וכי נשדרי אלנו חתה שנשתנו ברג שרו שר שר בעל התרון את הרנשה שים דקאי נמצה שני שר ביו למו מות המתרון ום שדרה משח התרו שנו אל הפקי של התרון הם התרון התרון

תשתמים בתשתר תחינו בחיום כיסים את ממוס כמה נחקדם ותמי שעשי בוק שת האדן ברגל - ונטפח מהשם כאן תם י ואחדים הדכה המני נילד תר מעבלה כל כגלים: שלו כהה שלי בחלה: תשה נוזם לכן - קשה ז לבי ששהה דבה

ाराज्या हत ६८

דלכר ז * *אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל אבל מגדלין בסורייאובמדברי שבארץ ישראל ע אין מגדלין תרנגולין בירושלם מפני הקדשים ולא כדנים בארץ ישראל מפני השדרות י ולא יגדל ישראל חזרין בכל מקום יולא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת ל אין פורסין נשבין ליונים אלא

ינדל וכו' שהקשו ות"ל דחסור לעשות סחורה וכו' וכדדרים התם וכו' וחירן ר"ת דהייט דוקא בדבר העומד לאכילה וכל חלב מוחר למכור וכוי כלומר דאפילו הלב בהמה טמאה מותר למכור היכא שאין שוחד לאכילה אלא למשוה אבל שוחד לאכילה אסור כיא דוקא בחלב בהמה טהורה החירה התורה בפירוש יעשה לכל מלאכה ובטהורה משתעי כדדרים

להדרים אם כן היה רהוק מן היישוב שלשים רים: גמ' **אמר ר' בא כגון מהיר שהיא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל תני אין כגדלין תרנגולין בירושלם מפני הקדשים ולא כהנים בארץ ישראל מפני השהרות יכול אף בירושלם כן או ייבא כיי דמר רבי יהושע בן לוימלים "ירושלם הבנויה וגו' עיר שמהברת ישראל זה לזה כתיב "טמאים הם לכםקינ" מה תלמוד לומר ושמאים יהיו לכם אלא אחד איכור אכילה ואחד איכור רגייה" מה כל

פנן אברהם ניי 27

אדו מו הלכות ברכות

פרו פנו ד.ד

כשופר ישרול משרכ כחמרות הפסם

מכחלר כן לכמות כמונם שכבו שרן ככם מבחלר כחלו שרם כם נישרול לחוד משום

באר הנולה

תוכמו נופן משון ובשומטן. א כשימיריו. כי פי מטי חצמי ומניטיריו מל כדרו קורם ועילה נמ"ש כי ד': ב כל לדכי דיא לדכי לשק רכים ולינ דמן לשמת הכסמא ""דכל אי כשור דקלי בי ושאר ברבוח ובו מ"ם : אנעילת מנעלים שכם עדך האדם: בב"ח כנת' שלמ כוצר מיסכו המרקשופרי וחחיכ כמוכ ככל קידורים שלמ ומנשיו שים משל וכל נרכב פרסקים וכן סים המרפיפים נפחריםונחכו כח"ם כש"ם מ"ן כר" מכרה"ם וברחרים ומהירים כן ליחן הה ברין שכיל ולי רככל לפי באמן וכמקום

באר הנודרה מידוב המידוב או וכי משר המידוב באר הנודרה מידוב המידוב או וכי משר המידוב האו וכי משר המידוב האו וכי משר היידוב או בי משר היידוב או היידוב או מידוב מידוב או מידוב דשבשר הכל משלים מושלים קודם שינה ג השכין. וכלצורה כחוב אשר הכין וכן מכגין: ד רכי רנון. יש כי רח מיפת [מצרם] שתרנילי בחורמך כים כמור ונפסר היה כהו שליו לשון ררים כמים כי כי כי סד וכי השי מים כי נים [כים] וממשים כשם מרשניה: ה שככל כרכי ה'.דהלו כיו כ' מכנת כיו פותחית נכרוך ["] דלה פתוכות כם שכו הי נתקלם כס"ע והכ"ז (") דכפיון מפין

מנו ממרו של כפרר: (ב) מחר ישרהל פנורס . מדרר ישראל נברכם צ וכן סיי מו הלבות ברבת השחר ושאר ברבות וכו שים : א ס י כשיעור משנחו יאמר אלה (ס) נשמה בששומן

בנ עכשיו מפני שאין הידים נקיות ו ונם מפני עמי האדצר שאינם יודעם אותם נהנו לסררם בבהיכ ועונין אמן אתריהס ויוצאים א] (כ) ידי היבחן: ני זי חייב אדם לברך בכל יום ח (נ) כאה (י) ברכות לפתוח:

בספר כוונת האר"י ז"ל כתור: קודם כל תוזלה יקבל שליו שליח שבה של ואכבת לרשך כשוך ויכרין לאהוב כל אחד מישראל כנשבו ואם יש איזה לרה ח"ו ככיתו או בכניון ישתחף כנשרו ויתשלל שליו. זוו שנולם אמיתית שיקוכל תפלחו כתו תפנח פל ישראל. פ"ב יאמר פפוק ום:

ררני סקבל עלי מצות עשה של ואהכת לרעך כפוך: כחבו המקובלים קידם כל חפלה יחפר פפיק וה:

הביאה לי ציר ועשה לי מטעמים. אַרון עולם אַשֶּׁר מָלַרְ בְּמֵנִם כָּל יִצִיר נַנֵישָׂה בַחָפָצוּ בֹכּ אַזַ מֶלֶךְ שִׁמוּ נִקְרָא: וֹאַחֲרִי בִּכְּלות הַכֹּל

שאלה רמן מחמטננא עא

אם בהאתה בולטת ושלימה מת אוכל לדכר להשיב ולחוסיף על השעכות והראמת הנשמעות אין לדיון אלא מת שעיניו רואות ועיני לא ראו וכמו זר נחשב להעלות במחשבתי שאם לורת הכנים הפנימיים נעשית בולטת בתיקונה למה לו לפועל אתה להרבות לריק עמל ועיעה לצור צורה בתוך לוכה ולכסותה בפרצוף המצונה דהיינו המאשקרה הוה כי כן אמרתי בלכי כיון דלענין דעא ליכא פלונתא ומה שונשה בכך משה דבר שפתים אך למותרי

ולא אכהד ממעכת כי מעולם מצטער הייתי בקרבי
על עשיית הדיוקיאות הללו של ספורי תורת מ
הקדושה לא מחמת דין מעשה הצורה למי כשאמה שלימה
אל מפני חשש ולוול הקדשים אשר דמו אותם במלאכי אלהי
וכמעט אין עין שלמ היתה שולשת להשתכל בהם ואיך
נכמעט אין עין שלמ היתה שולשת להשתכל בהם ואיך
מדומות בוויות כוובות ומשתמת כל אחד לפי העולה על
דעתו באותו פרק באותו מקום וכאותה שעה מכלי
שם תועלת ותוספת תבונה על התורה ועל העבורה
וחששמי שאף זו מן התוכמת הרמוות בפסוקוית ערבו בגוי
וחובות וכן אשים קנצי למילין ואל אל דברתי ימימו במעגלי
וושדיר תורתו התמומה לעשות הטוב והישר בעימי יגדול
וואדיר תורת מעבת ברוב עוו ושלום:

שאלה רמה

לכמוהרר כנימין הכהן לריביו

דקרוק על ל' ב' ס' שעתי כהן טיר סי שעב על דין סוף שחרוק על ל' ב' ס' שעתי לצאתי

ועל של עתה כאתי להשיב בקנרה ולהקבים לרעתו הראבה שמה שכתב ב שפתי כהן עיד קי שעב דבתים הקמוכים לכית שהמת בתוכוי אף על פי שהם טמאים אים של טומאה דרכקי היים דוון כשהבות שהמת בתוכו קתום מכל נדדיו וטומאת שאר הבתים הקמוכים היא אפורה מטעם פוף טומאה לנאת דאליבא דרוב הפוסקי היי איסורא מדרכקי ואהו שכתב הרכ הנו שם בחמשך דבריו ול ועד דאימו שא טומאה דרכקי הרכ הנו שם בחמשך דבריו ול ועד דאימו שא טומאה דרכקי מתום מכל גד נמי ליכא ירכתים הקמוכים לה אלא טומאה מתוכוי מתום מכל גד נמי ליכא ירכתים הקמוכים לה אלא טומאה מדרכקי מחום פוף טומאה ללאת וכו עד כאן כלו דברכי מיירי היתר פסקו שלא לוסקין הבהן השוכב שם ואעיקרא מיירי היתר פסקו שלא לוסקין הבהן השוכב שם ואעיקרא דריני קואי כאלו תמא והדר מכרים אף על פי דבהשגרת לישני אים היכר מבום קנות:

שאלה רכט

להרב הכלי

פקפוק על מנחג קק אחר שביום טב לשים הסת בעת קריהתו בציבור על גב איש השמש הכפוף וכמו למטה:

ועל דברת מנהג שימת סת לקרות בו כל גב אים מוטק

וכפוף ופמיו למטה שמינתי הטענות והתשוכות שכתכו ללדר לדרים בביטולו וקיומו מעכת ומע' כהר' לעגוי ועם כי גם בעיני יפלא מנהג כזה ולא מלאתי בו טעם לשכת מחמת קלת החשות שנתעורו עליוי מכל מקום כיון ששערי התשוכות והראיות לא נועלו בעד טעמת האיפור כי לא פורש בספרי הסוסקי כאשר דקדקו מעלתכם כתביהם אין לילחדש ולהוסיף עליהם ואם חן יסכב בעולו הבערת אש קטשה ומחלוקת בין יחידי הקהילה הדכר מסור הבערת אש קטשה ומחלוקת בין יחידי הקהילה הדכר מסור מלוה כנגד שכר השלום ולכחות הרע במועושו ולהתנהל מעכת באטו עד ימשוף הלכבות בעבותית האהבה ולמראה מעכת באטו עד ימשוף הלכבות בעבותית האהבה ולמראה האותים להסכים כולם מדעתם וראיותם אל הלד היותר טובי

ן הנה מדי דברי פה שבת שעברה עם שני האחים של כהרי לענו הנו בענין הגו גליתו להם דעת יהחלושה ככמו לה שכמו זר נהשב בעינו הדבר ההוא ויחדו המתקמ סוד על מה מאד גברו חסרי ה' על הקחלה החיא להמניא לפניקם ובחור אותו לקנין ולראש על התורה ועל העבודה אנוש בעירו דמר אותו לקנין ולראש על התורה ועל העבודה ועמה מבנין ותלמידיו של אהרן אוהב שלום ואוהב את הברות ומקרבן לתורה וכל שכן שחל על כולן חמב גדול לחוש על בחדוי ולהחשיבו בעיני כל הקהל לתועלת הכלל והפרשי וגם האחים הנו הקבימו לדברי באמרם שכך יפה להם וכך מובתם וחיבה יתירה מדעת להם מול מעלת בהכיר טוב מובתם וחיבה יתירה מדעת להם מול מתמיד מוע של חקף מדותיו המעולות. הן הנה משיבו עליו תמיד מוע של חקף מדותיו המעולות. הן הנה אחרה אחרה ואחוה:

שאלה רנ

להרב הרל

על הסכמה הפעשית כקק אחד שלא לשמת בגעמע הלולב בחג הסובות ממה שכבר נהגו באותו קהל מקדם

לעור בילו בין שלף גם ואת כדבר ההסכמה על מנהג בענוע הלולב כיון שבבר וכתבה ונחתמה ואין בוה דין בשועי דעתי החלושה מעה שלא לערבב לב היוו ידים ולא לסתור ההסכמה שהיא אינה אומרת לאחה יחיד ותיק ומדקדק כפי כיכתו ולימודו ליטול הלולב בבית או כתוך פוכתו כמנהג קלת החדקדקים קידם בואם לכהי ושאר הנעמעין בשעת החלל יעשו כפי ההסכמה ולמנוח ולדקה תחשב להם מחשבתם העובה לתכלית השלו ואם יראה בעיניהם בענין הקודם של סת לעשות קורת ואם יראה בעיניהם בענין הקודם של סת לעשות קורת ליות לאתו האום שהיה לשעבר פומך כת על גביו לתת לו באותו פרק וזמן ממוה אחרת בהוצאת כת כגון אחיותי באותו פרק וזמן ממוה אחרת בהוצאת כת כגון אחיותי בעוד שקורין בו וגלתו הלף עבודתו לשעבר איש על מקומו יכל בשלום; שנת תמב;

שאלה רנא

לכמוחרר משולם לווי למודינה י

וניים נה °ובנוים ההם לא תרגיע בא ירמיה "ואמר "הלוך להדגיעו ישראל משה אמר "פוקר עון אבוח על בנים בא (נמי ובפה) יחוקאל וביםלה "הנפש הרומאת היא תכות משה אכר "ואבדתם בגוים בא ישעיהו "ואכר "והיה ביום הדוא [נגדי נפגה] יתקל יו יחקע בשופר גדול ונו' אכר רב מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים מחקף לה רב פפא "דלמא כאבידה ישים הבתבקשת דכתיב "תעיתי כשה אבד בקש עברך אלא מסיפא [דקרא] "ואכלה אתכם ארץ איבינם מתקף מלוס קים לה כד זופרא* דלכא כאכילת קישואין ודילועין וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עודיה ורבי יהישע ורבי (נפייושיתישוני אשי) עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי "מפלמה [ברווק] מאה ועשרים מיל והתרולו בוכין ורבי "מ מסיטים עקבא משחק אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם ואתם מפני מה אתם כוכים אמרו לו הללו כושיים שמשתחוים לעצבים ומקמרים לעבודת כוכבים יושבין במח והשקם ואנו בית הרום רגלי אלהינו שרוף

כפרת השלם מכות

באוריך כחיב לכן בגללכם ליון שדה חחרש . וקשה דהח בכל

ार्गात ता तीक्ष

המקרא לא מציט פסוק זה מנצואתו של אוריה כי

אם בנבואתו של מיכה המורשתי ויש לומר דשמיך אהא דאיתא בספר ירמים (וח) שנחנגא ירמיה על פירעטח ונחקבט

הכתנים והגביאים להרגו מפני שהיה מדבר פורעטח ואחרו להם השרים אין אט מסכימין שהרי מיכה דיבר משורעטת ולא נהרג

וגם אוריה וגו' משמע שדבר אוריה כמו מיכה ומה פורעטת דבר

זקנים ודקטת ברתובות וילט על תשעטתם ועל אלישע שתחיה

המת כחיב משענתו המרינן משענת דהאי קרא ממשענת דאנישע

המחים וניחא הכל והשם יוכט לראות משיח אמן:

48

לכפ"י הניי חי ינחמנו אמן)

באש ולא נבכה אמר להן לכך אני "מצחק ומה [פינון 600 *לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כסה וכמה שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו לדר "ניריס ב הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שעל שיצא טבית קרשי הקרשים החדילו הן כוכין

ור"ע "מצחק אמרו לו מפנימה אחה מצחק אמר להם זיו משחק מיכה הא קרא זה והי כמו שדבר אוריה אבל קשה מולן דאימהימיניםפני מה אתם בוכים אמרו לו מקום שכרוב בו "והזר הקרב יוכת ועכשיו שועלים הלכו כו ולא נבכה אמר דלמח היח בשולם (6) קודם גחולה וי"ל דממה שהוח אמר בפסח שני שמים להן לכך אני כוצהק דכתיב "ואעידה לי עדים נאכונים תיל מיקס ביחיו בפים) (ספחים דף פת בן יברכיהו וכי פתים עיתיו) דכתיב עוד ישבו מי אוריה הבהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי פה ענין אוריה אצל וכריה אוריה כמקדש ראשון ווכריה מה להלן החיה המח אף כאן תחים המחים וא"כ ע"כ האי נכואה בסקדש שני אדא תודה הבתוב נבואתו של זוריה באוריה כתיב "לכן בגללכם לעחיד לכא שהרי עבר בית ראשון ובית שני שלא היתה תחיים מיים בנבואתו של אוריה באוריה כתיב "לכן בגללכם לעחיד לכא שהרי עבר בית הבית בית ביתודים בית

וניימציון שרה תחדש [ונר] כזכריה כתיב °עוד ישבו וכנים ווקנות כרדובות ירושלם עד שלא נתקיימה נכואתו

של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת בלשון הזה אמרו לו עקיבא ניתמתנו עקיבא ניתמתנו*:

נבואה דכמיב שד ישבו זקנים וזקנות ברתובות היא לשולם הבא

הנחת הביח (ח) תום' ו"כ נחורים ום' נשונם הום קודם גחולה ום' דקאמו כמם שתדון וט' ערחוטת ירושלים וילכו :

הדרן עלך אלו הן הלוקין וסליקא לה מסכת מכות

עץ יוסף (צ' א דין ידן צ)

שתק תמהו עליו שעל צער קטן קרע ונצטער ועתה שחק א"ל מקום שבתוב בו והור הקרב יומת. ומשמע דמכ"ש שאינו יוכל שום דבר טמא וחיצוני לדור שם. וכאן שועלים הלכו בו (שאע״פ שבהמ״ק חרב. מ״מ סבורים היו שעדיין רושם הקדושה שם כבית קודש הקדשים. מקום שלא נכנס שם כה"ג כי אם ביוה"כ. ובודאי אין כח לדור אצל השכינה רהיינו בבית ק"ק שום חיה רעוף) ואע"פ שמעולם קראנו מקרא זה. היינו סבורים שיתקיים הפסוק הזה בשאר מקומות של הר ציון ולא כבית ק"ק ממש. אבל עכשיו ראינו שעליו על בית קודש הקדשים נתקיים פסוק זה על הר ציון וגר׳ א״כ איך לא נבכה: אמר לדם לכך אני משחק. שאף אני כמותכם הייתי סבור שבשאר מקום המקדש יתקיים הפסוק ולא על כית קדשי הקדשים ממש. ועתה שאני רואה זה כבית קרשי הקדשים ונתיבש אותה לחלוחית שהיה מקודם ואינו אלא הר ששמם לגמרי. לכך אני משחק משום שאינו יכול להתקיים לגמרי הטוב שניכא זכריה. אם לא שיתקיים תחלה הרעות שניבא אוריה (וכמו אחד שבית תפלתם נבנה על תלו שיכולים לבא שם להשתחוות לעצביהם. והשניה שהם יושבים בטח ושאנן ושלוה והשקט. ואין הקב״ה נוקם מהם נקמתו. ואינו זוכר להם את יום ירושלים להנקם מהם אשר עשו בביתו. אדרכה השפע נתרבה עליהם כלי שיעור. ועי"ז ג"כ יכולים לעבוד לעצביהם בשלימות. וכישראל הוא להיפך אל היפך שנחרב בית המקדש. ואם בית המקדש חרב ושפך הקב״ה חמתו על העצים ועל האבנים כדי להציל את ישראל. היה להם לישראל לפחות להנצל מכמה הרפתקי דעדו עלייהו. אך על צרות גופינו אין אנו בוכים רק עיקר בכיתנו שבית הדום רגלי אלהינו היה לשריפת אש ומדור לחיות השדה. ואין חילול השם גדול מזה: כיון שהגיעו להר צופים קרעו בגריהם. כדחניא בפרק אלו מגלחין (מו"ק כו.). ומהיכן חייב לקררע. משהגיעו לצופים. וכן אי׳ בטור א״ח סי׳ תקס״א <u>והקדים זה להורות על מה שר"ע</u> שחק שלא היה זה מהעדר אבילחו על ירושלים. אלא שכולם קרעו וגם ר"ע בכלל. וע"כ אח"כ כשראו השועל ונתגדל החורכן והוא in it tra tikulit in it nau tiinut liikun tra גיה אלו באלו ובפוף העמיר שבעה דבי מאיר ורבי ער אַגָטפִרִיס וְכַלָּם בְּפָרֵק אָחָר מֵתוּ לְמָּה שֶׁהְיְתָה עיניהֶם חובים, שנים עשר אלף פלמירים היו לר, עליבא מעכי אינה מהם מחלים לך יוד או זה ואם שניהם כאחר itheide kau de aquica eidride and nou uich בְּבָּכִיר וְדֵע בָּאָפֵיל שָׁאֵין אַהָּד יוֹדֵע (שם שם. שם) 'אִיזֶהּנּ בד רבי אַליעור ורבי יהושע רבי אַליעור אָבר אָם וַרְעָהָ ישנאל תונה ד' דוספאי בשם נבי שמואל בר נחקן אם זנו דעתכם שלא תעשו בפעשיהם עמדו ומלאו כל ארץ הָראשונים לא מחו אָלָּא שֶׁהָיְתָה עיניהם צָרָה אַלּוּ לאַלּוּ זֹגונֹא בּן נוֹבינֹא, וֹנבי יוִנוֹנִן נוֹפְנְוֹלֵר אָפִר לְנֵים כָּנִי ינ', נְחֶמִיה וַנְבֵּי מֵאִיר רַבּי יִנְפֵי וָרָ, שׁמְעוֹן בֵּן יְוְהַאִי וְרַ, יוונן הפנילר ודי אליעור בן יעלב ואית דאמרי די יהודה יהודה רבי יוסי ור' שמעון ורבי אלעזר בן שמוע ורבי נאטר מובים, כ. תלובא אומר אם טיו לף עלמונים אָתְ יוֹרֶעַ אֵינֶה מִהָּן מִתְּלֵיֵם לְךּ 'הָנֶה אוֹ וֶה וְאָם שְׁנֵיהֶם זאָרוש בּרוף הוא כותב עָלֵיף ׳הַיָּה או יֶה וְאִם שְׁנֵיהֶם יבשר, אם של אפיל אם של בכיר (שם שם שם) 'ואם ג. (קהלת יא. ו) בַּבּקר זְרֵע אָת זַרְעָךְ וְלַעָרֶב אַל מַנָּח לאיור מובים, ובי ישמעאל וובי עליבא ובי ישמעאל אונים באיור סובים, ובי יהושע אמר אם בא עני אצלף אומר אם למות חונה בנערותף למד חונה בוקנותף שאין יְשְׁחֵרִית כֵּן לוֹ בְּעַרְבִית חֶן לוֹ שָׁאֵין אַפָּה וּוֹדֵע אֵיזֶה מֵהֶן

12 NIV 07:

וחלד לו את שטב וכתיב "כני כביר ירדו:" [בין העיירות הלוו היו מלכי]: שפם מדורקום וכתיב "רודה מדורקו מתניתי הילים נמחקיים: פגפ מי שנים של שפיפרם. מיורקום וכתיב "רודה מדורקו מתניתי הילים במחקיים: פגפ מי שנים מלכי]: שפם יוארך בא חצרון אל בח מכיר אבי גלעדים מישי ישי יחים יים מיו וירל אשרה לראום ביום אשרה כל היום דלאו ברבי ידושע דתניא רבי ידושע אוכרם ימיאין מורפי ני אזמי וכמיב (ניאמים בלילה: ופ"ם · דחיים לשוקדה כי ואם רגילה לראום כלילה אשרה כל רף ית:) חייב ארם לפרום מחשמו וכו' לווםפכי [לע"נ] דאמור רבכן (שנושת מחותן: כינ לא נגרכם אלא פמוך לו באומה שעה יותר: משוקתן . כשמב שיולם לדרך. משום שמחליה מנים אפלך · שלימר ביראח שמים : שקדפי כתשמיש כננת שנתה: כי שנא' פבכך ורע את ורעך ולערב אל תנחייה מסמכת: יופס ני שנום פפני כמן שלרוך לעכוק כלרכי ביש וחלמתו כ) עוצר כעדו מדר משיה נדחה ממני יאפייה כשיולא לדרך יפקדנה : שונם שנאמר שוט לכם לארליכם : ואין ישובה האה ואין האו אה שם ביב הי הוו לו בנים בילדות יחיו לו בנים ביקוותו ישא צום אשר נילרוכי ישא אשר ניקנוכי דך כי אינן יודע א וב יטשר רווי אי וב יאם בילרותו ילמד תורה בוקנותו היו לו תלמידים בילרותו יהיו לו תלמידים בוקנותו שנידם כאחר מוכים ר"ע אומי למי חורה המנה הורבי שמעון ורבי אלעור בן שמע והם הם העמדו תורה אתה שעה תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת אמר רב המא העולם שכם עד שבא ר"ע אצל רבוחינו שבררום ושנאה להם ר"ס ור' יהודה ור' יוםי עקבא מגבת עד אנמשים וכולן מחו בפרק עשר אלף וונים חלמידים היו לו לרבי שנא' בנכך ורע את ורעך ונו' אכדו שנים אחר מפני שלא נרעו ככור זה לזה וריה

בהאמרי, בהגשרפין (פנהדי בהאמרי, בהגשרפין (פנהדי יהא מותר ביולא לדבר הרשוח: לווסתה נמי דרבנן מכל מקום למה אישום וא"כ אפיט למאן דאמר (נדה ישראל ונו'ושוד דמוקי לה ביולא לדבר לוסתה מדארייתא מיהורחם את בני לף מו.) ווכתות דרבנן אם כן כתוך ובשבושה (דף יה: ושי) מוכיה דסמוך

מבור שו הכשון וויונים אם בת חותו פורם נשואן דלא כאיא בעילתו בעילת זטמ": אלמנה (דף שת) מ"מ להכי הקיט ליה לומי כיסג שם לגם לומי כיסג שם לגם

כבכן כשוחין כראמריכן לקמן (ג) בפרק רף שו: ושם) ואע"ג דקטן לא הקיט ליה

אבל אמושו נקש לפי שמשדלמו ברברים

כראמרי"רוב בנים רומין (אחי האם"): לקם בם אחוש לפי שהיא בם מזלו (८५ वे. व्य. कार्य

ושכיח שמשא בסי ור"ח אימר דדוקא

כשב"ם וכילה במ לחיו

م)(عما صور (طم له. «)(عما صور (طم له.

חיוב אים ופקון איש שאין לו אשר שרוי בלא שנודה בלא בוכה בלא מוכר בלא שמודה דכחיב חוספות ישנים אסכרה א"ר מרנא הלכה כרבי יהישע אמר רבי רעמים א"ד. חגילאי "כל אדם בר אנא ואיתימא ר' חייא בר אכין כולם מתו מתה רינה מאי היא א"ר נתמן 1000

מגושו . דילוחה החימהה קשם מיטריר בחשמים יינטל ממנוה: יושל לא משום דערור במנוה אי נמי

> מֵלְאָה לְּבָּאָה כִּי נִרְאָה עִונָה כִּי לֵלְחָחָה מִיֵּר יהוֹה כִּפְּלִים בְּכָל עִמִּי יאמָר אֵלְהַיְּבֶּם: דַּבְּרֵוּ עַלְּלֵב יְרְוּשְׁלֵם וְקְרָאִוּ אֵלֶּיִה כִּי אָמִי יִאמָר אֵלְהַיְּבָם: דַּבְּרֵוּ עַלִּילִם וְאָמֶת בְּיָמִיּי סָרִיסִׁים בְּחֵיכֵל מֵלֶךְ בָּבֶל: וַיִּאמֶר חִוְלְּיָחוֹ אֵל־יְשַׁעְיָׁדוּ טִוֹב דְבַר־יהוָה בַּעַרָבָה מִסְלָה לֵאלהֵינוּ: כָּל־נָיא ינָשַׂא וָכָל־תַר וְגבָעָה ישְׁפֵּלוּ וְהָיֵה תַעַקב לִמִישׁור וְהַוְּבָסִים לְבַקְעֵר. וִנְגָלֵה בְּבִור יהוָה וְרָאוּ כָּל-בְּשָׁר

ָּחָטא<u>ְ</u>תְיּדָּ:

HAFTARAS VA'ES-CHANAN 40:1-26

קול קורא במדבר פנו דרך יהוה ישרו

לוק אמר לרא ואמר מה אללא

י דָבָר אָמַר יהוֹה: ומְבָּנִיךְ אָשֶׁר יֵצְאָו מִמְּךְ אָשֶׁר תוּלִיד יֵקְחוּ וְהָוּוֹ

בָּל־אָשֵׁר בְּבִימָּר וָאָשֶׁר אָצְרְוּ אֲבֹתֵיף עַר־חַיִּוֹם חַזָּה בְּבֵּל לְא־יַנָתַר

בר לפיי ש"ב פטלפת היסר ניתר שלים

U1/1 634 , 29

תצב (ל) נוכגים שלה לישה השם ביש שים שם סיבה כנון שלה קיים פיין חו מי שחון מי שישמשנו וכיולה כום לם סיישים למנסגם ומשם חשם ובמנחי שלם ירבה בשמשה הר"ם לומחמי בס' שמי ירום והנה לפני שלה קיים פנום פריה ורכיה הרבר ברור להסיר והרי הרא"ם הסיד משום פנוה פריה ורביה ליקם כי כשים שלם בזר על כך רב"ב מ"ם ז"ל ושף דמשר"י מיכן פי יי פליג עלים הכם דלם פוי שלם מנהבם בשלשם יש להסיר בפשימום וכן שהבין: כחב הריקיש דלהסויר גרושתו מן הגשומין דככל נווכא שרי דאין כאן שמסה וכדלקמן בסי מקמ"ו ס"ב ומ' בסשר' מוסרי"ס ס"ל סי' ס"ר. ומ ש בין פסס למלרס מד ליג לשומר בפי ככם של יבמשו גרסי למרו חיב שלף זוגים שלמידים כיו לר"ת מגבם עד שנשים וכולן משו בפרק שי מפרי שלא נכנו כבוד זה אם הנא וכלן מפו מפסם עד עלים ומסיים המם דמפו במיחת אסכרה ואפשר שמה שלם היו סהגים כבוד זה לזה היה מסמם איזה לבון הרע שהיה ביניהם ובדאמדים בפי במה מדליקין סיי ללשון כדע לסמרם וכמי ב"ר פ' סיל לז מייםי לכל שבפרק לי מסו לבל בסוף מדרש קהלם ליסל שמפו כין פסס לפלרם וכנסון זם יסלים אם לומר כל"ג לשמר פסקו למום אכל לשון סנמודים משמם שנמשכם מיחסן עד העלדם אבל דעם המסבר להקל מל"ג לעומר ואילך וכמ"ש הסנה ועד ליג דנקט עד ועד בכלל קאמר וכרלקמן כס"ב: (כ) ופין להסספר עד יום ל"ר בנקר סרב מויל לסעמיה שבי"ד סיי שנ"ה פשק דכם חמריק מקלם כיום בכולה בנילה אוא בפיק מקלח יום ממש ולפיכך פסק בכאן שלרך להסחפר בבקר אבל מי שיולה לסמוך בכהן על הנסו פוסקים דס"ל דמקלם היום הוי אף במקלם מן הלילה לא הפסיד כנים להסחפר בלילם דבכסן הולבין אסר המיקל יוסר: ומ"ש ומרבים בו קלם שמסה כוי סימא דמכשיו כהגו כזה להרבום כשמסה ושלם לומר ססכון ושמפיי כן אים מסמפרין שלא פד ל"ד ויראה חרסי דסחרן ולפיכך מי שנפג עלמו להסספר בכ"ג אין מוסין בידו ומיהו יש לדקדק בשמחה זו למה ואי משום שפסקו מלמום מה בכך הרי לא כשלר אסר מכם וכולם מסו ומה סיבה של שמסה זו ואפשר שהשמשה הים מל אוחם חלמידים שהוסיף אחייכ ריע שנם עסו כחלה וכו"ש ומי שכום כעל ברים כו' כב"י כי לקמן בסיי סקרים דגם כמוכל והסמריקים כם בכלל ברים ולפי עוסרים להסמפר בשמר: יש מי שבי שלינם מוסרים להסמפר אלא ביום המילה לשמחם המילה וליינ

משונה כלכה ג:

: તે ગ્રાટેલ

elce q:

פרת ו מיי׳ פיצ מהלכות

שנוח כלכה ם:

מפודת השים

> אבל לפסיום. כנון שיודע ללחד וכוח על אדם שנדון בב"ד ליהרג: ועבודה . המורה שדוחה את השבת מפסיקה להללת נפש: ומם פילה . שהיא חיקון אחד מאיבריו של אדם דוחה אח השבח לפי שחייבין עליה כרח לאחר זמן כך שניה בתוספתא דשבת:(ג)יכול לכל. אפי׳

תורה אור לפיקוח נפש: ושמרו בני ישרפל פש פשבם. כדי לעשות שבתנת אחרות יוהרו בשבת זו בקיום שמירת שכתות הרבה: אין אדם מפמיד אם שלמו . מלהציל אח ממוט מיד גנב והאי גנב דאתי במחתרת מידע ידע דקאי בעל הביח באפיה ואדעחא דהבי איי קלב. אתא דמימר אמר כי קאי לאפאי קטילנא ליה ואין זה ספק נפשוח אלא לא אחרי שבא להורגך השכם להורגו:

[פסחים כ. היוצא ליסקל ואמר יש לי זכות ללמד של עלחי דקחני התם מחזירין אותו אפיט ארבע וחחש פעמים וכלכד (פנה ^{קא:}) שיהא ממש ברבריו והויט בה מנא ידעי ואמר אביי מסרינן ליה זוגא

ואם אחר יש לי ללמד זכות על עלמי סנהדרין עב ישמעו אלו אס יש ממש בדבריו אם לאו והכי נמי גבי כהן העובד איכא למימר נמי דהכי עבדי ליה: ואשכפן. מהכח דתודתי פיקוח [סנגררין מג.] נפש מחללין אבל ספק לא שמעינן מינה וכולהו נמי כנון אך חלק איכא למימר דודאי פיקוח נפש הגיביי. מגילה ז. קא ממעט ולא ספק וכן ולא אחם מסורין בידה למוח (ד) וראי וכן **--6**≪€ ---חלל עליו כדי שישמור ודחי שבחוח הרבה: דשמופל לים לים פירכם .

ותהות הב'ח אשר יעשה האדם המלוח שיחיה בהם (א) גם' זונא דרבע לידע אם ודאי ולא שיבא בעשייתה לידי ספק מיתה אלמא מחללין על הספק: בדבריו:(ב)שם **פדפ פלפלפה. גרעין** בורוני מפמם ומשם ודפי . כס כנייל וחיי

מפשם ושפ ודפי פכפרין . ומסממא ישנם נפי מו

אבל להחיות אפילו מעל מזכחי ומה זה

אומר °כי קודש היא לכם היא מסורה בירכם בי דפמר פנ". נסגהדרין (דף מנ.) על ולא אתם מסורים בידה ר' שמעון בן מנסיא אימר "ושמרו בני ישראל את השבת *אמרה =

שספקיש כימש כדבריו כפק אין ממש בדבריו ועבורה דוחה שבת קל וחומר לפקוח נפש שרוחה את השכת נענה רבי אלעור ואמר ומה למילה שהיא אחד ממאתים וארבעים ושמונה איברים שכאדם דוחה את השבת *סל וחומר לכל גופו שדוחה* את השבת רבי יוםי ברי יתודה אומר "את שבחותי תשמרו שוחולתי נפשות והתורה חמרה ע כתן יכול לכל תיל "אך חלק רבי יונתן בן יוסף תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור

משובה אין בפני עלמה לא נימא דלא כרבי . מימה לי דהוה פוד, א מייי פיא מהלכוח מלי לשנויי מיחה ויוה"כ מכפרות עם החשובה על כל עבירות שבתורה אבל בלא חשובה יש עבירות שאינן מכפרות עליהן כגון פורק עול ומגלה פנים ומיפר בריח ויש לומר דשפיר טפי משני אי

פו ד ה מיי שם פינ כמי ייל דומיא דכופא דקתני ועל החמורות הוא חולה עד שיבא יוה"כ דשטעות (דף יג.) נפקא ליה

ויכפר דההיא בכל עבירה איירי (ופי׳ חום׳ שמטוח יג. דאינה מכפרה בלא יוה"כ ה"ג רישא": דורין מפורק עול. כפוף פיק מקרא כי דבר ה' כזה זה הפורק טול ומגלה פנים בחורה ואח מנוחו הפר זה המפר ברית בשר הכרת חברת הכרח לפני יום הכפורים מכרח לאחר יוה"כ יכול אפילו עשה תשובה ח"ל שנה בה לא אמרתי אלא כומן פעוכה בה והקשה הרב רבי יעקב מארליינ"ש ול"ל

מלח הי אינם שם הי כתיבא ביה הגך ככפרי כפרה גמורה אשם תלוי אינו ככפר כפרה גמורה אי

שבחות הרכה א"ר יהורה אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא רידי מהורין מה עדיפא מדידהו *סורי בהם ולא שימות בהם אמר רבא *לכולהו אית לדו "הילורכנן שמלוין אותו עד כית הסקילה (מניבישים) פירכא כר מדשמואל דליח ליה פירכא דר' ישמעאל דילטא כדרבא *דאמר רבא מאי פעמא רמרתרת חוקה אין ארם מעמיד עצמו על ממינו והאי מידע ידע דקאי לאפיה ואטר אי קאי לאפאי קטילנא ליה והתורה אטרה כא להרגף השכם לדרנו ואשכחן ודאי ספק מגלן דר' עקיבא נמי דילמא כדאביי ראמר אביי *מסרינן ליה ווגא ררכנן לידע אם (6) ממש בדבריו ואשכחן וראי ספק מנא לן וכולהו אשכחן וראי ספק מנא לן ורשמואל (ג) וראי ליח ליה פירכא אמר רבינא ואיתימא רב נחמן בר יצחק *מכא חרא פלפלתא חריפא ממלא צגא דקרי: כותנ" חמאת ואשם ודאי מכפרין "מיתה ויוה"כ מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל [נילה משנה מילה] החבורות *הוא תולה עד שיבא יוה"ב ויכפר להאוכד ארשא ואשוב אחשא ואשוב אין מספיקין כירו לעשות חשובה 'אחמא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר "עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר "עכירות שבין אדם לתבירו אין יוה"כ [ציל את אי די סוכפר עד שירצה את חבירו "דרש ר' אלעזר בן עזריה "מכל חמאתיכם לפני (ס ה' תמהרו עבירות שבין אדם למקום יוה"ב מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר ער שירצה את חבירו אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני ני ירושלים יסי מתם משחרין *מי משחר אתכם אביכם שבשמים שנאמר "וזרקתי עליכם יחודות ומעילות ויש אשם שהא והאי למחק: שבמשניות ליח' יוני חיים! אף הקב"ה מפהר את ישראל: גב" אשם ודאי אין אשם תלוי לא ודא כפרה יי פריך והא ביה נמי לפרה כתיבה:

(שזים)

להמן כדו.

בבן לריך לפגבים . כשהת אומר מלה זו שאנו אוכלין : בשר פין מגפיפ . כשהוא אוחר פסח שהיו אבוהינו (בחלרים) איכלים לא יגכיה הבשר שהוא זכר לפסח: ה"ג בשר איט לריך להגביה ולא עוד אלא שנראה כמקדיש כו': פין לריך לפגביב . דהא לא מלי הורה איר למימר פסח זה: רב יוסף ורב ששח

מאורי עינים היו: כם סום דפפר . בסופה דהחי פירקה (דף קכי) אחד זה ואחד זה דרבכן: מממ

רשב"ם בורנר שלפס דברים כלנו . อก์วงอ] (שלא פירש) (שפירש) מטמן* : בגמווו ひつをつり ברן לריך שיפמר . פסוק וה כמשנה נחלקה ואותנו מציא משם שלריך להראות אוחט גאל הקביה: זריך להגביה. זה שאנו אוכלין כדי להראותן למסובים ותחבב מלוה בעיניהן וכן בתשוכת הגאונים דהא דאמר לריך להגביה היינו א במל' זו דאגדח':בשר.של "מיני חבשילין (נרכום נ.) צ אין לריך להגביה כשהן אומרים פסח שהיו אכותינו אוכלין ולא יגכיה הבשר שהוא זכר לפסח: פ"ג בשר פין לריך לפגבים ולם פוד אלם שנראם למקדיש בסמסו . אין לריך להגביה דהא לא מלי למימר פסח זה ולא עוד אלא

אם היה מנכיהו נראה כמי שמקדיש

בהמחו מחיים לפסח : פרט לסופין .

מרכחיב זה משמע שיכירוהו בראיית

העין: רב ששת ורב יוסף מאורי [שוחובחים:

עינים הוו: קפברי רבנן . רב ששת הפשחים כניל

פחורתם בנאולה . ח"ק לא פי' כילד ופליגי במילמיה ר"ט ור"ע ר' שרפון איט חותם כברוך שלא היה מאריך בדברי בהשה ולא היה אומר אלא הודאה ור"ע סבר דחותם כה בברוך לפי שמאריך בדברי בקשה ואומר כן ה' אלהיט יגיעט כו' וקי"ל

וסמג עשיום א שירונין דף מו:) הלכה כר' עקיבא מחבירו וכן מליט בסנהדרין (דף כח.) גבי לא ירבה לו נשים ובריש חזקח הבתים (ב"ב דף כת.) דפליגי חגאי

במילתיה דתנא קמא* : ס"ג ונאכור לפניו שירה חדשה (א) וכן טדה לך שיר

[כשלים די קמנ: קתו. חדש עול גאולמנו". דהכי תניא במכילתא כל השירות לשון נקבה חוץ משירה דלעתיד דלשון זכר כלוחר שהנקבה יש לה לער לידה אף כל הגסיב יש אחריהם לער חוץ מלעתיד שאין אחריה לער וכן (שניש ואמיון שים) יסד הפייע" כזולת אי פחרום שירות אלה לשון נקבה מיוסרים כי תשועתם כיולדה וגו' תוקף שיר אחרון כוכרים לא יולדים שירו לה׳ שיר חדש כו' וגרפינן שם מן סרור צריך להענידו אבל הוכחים ומן הפסחים שחניגת ארבעה עשר נאכלת קודם לפסח לפי שהפסח נאכל על השובע:

בכח כטם ולריכין ניטוג שכרן כיון כטן אחאכשהיה עשיר מאר דקאמר ליה כן הדד כספך ווהכך לי הוא (מלכים א כ): ללדיקי גפורי פעופ"ב. שחין להם בעוה"ו כלום כגון רבי חנינא בן דוסא שדי לו בקב חרובין (לפילח:) מערב שבח לערב שבח ("העניה כד:): לכך נפפר בכל פפדך י מן החביב מליך: וסים מקבל פליו עול מלכום שמים . קרא קריאת שמע : ממסים ידך יי׳ מפסים · מידך היה לו למוח ולא מידי בשר וום: מן פטפים. מקום שיכולין לראוח משם הר הביח ומשם והלאה אין יכולין לראותו: וברומס שיטל לראות משם פרם אם מקם נמוך הא: ובשאין גדרי מפסיק ביט להר הביח: ובופן שפשפינם שולפ • שבית המקדש

קים: בנפנב ביבחה לאיפנה מורח

שלשה דכרים אלו כפסח לא יצא ידי חיבתו ואלו הן פסח מצה ומרור פסח על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים [שנאמר "ואמרחם זבח פסח הוא לה' אשר :שה פֿברו ונר] בצה על שום שנאלו אבוהינו ממצרים (שנאמר "ויאפו את הבצק אשר בי הוציאו כמצרים וגו'] מרור על שום שמדרו המצריים את דוי אבותינו במצרים שנאמר (יויטררו את חייהם וגו') "בכל דור ודורשם אחת עלמו כאינו ילא משם שאף חייב אדם לראות את עצבו כאילו הוא יצא משצרים שנאמר "והגדת לבנך ביום ההוא" ". כשאומר מנה זו שאנו אוכלין מרור לאבר בעבור וה עשה ה' לי בצאתי ממצרים ילפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרוטם להדר לברך לעלה ולקלם *למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו הוציאנו מעבדות לחרות מיגון לשמחה וטאבל ליום מוב ומאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה ונאמר לפניו הללויה *עד היכן הוא אימד בש"א עד אם הבנים שמחה

תנינא בן דומא העולם הבא: ואהבח אח

יי אלהיך: *תניא ר' אליעור אומר אם

נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך

ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל

נפשך אלא אם יש לך אדם שנופי חביב

עליו מממט לכך נאמר ככל נפשך ואם

יש לך אדם שמכונו חביב עליו סגופו לכך

נאמר בכל מארך *רבי עקיבא אומר בכל

נפשך "אפילו נומל את נפשך תנו רבנן

פעם אחת גורה מלכות הרשעה שלא יעסקו

ישראל בחורה בא פפוס בן ידודה ומצאו

לרכי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים

ועוסק בתורה אטר ליה עקיבא אי אהה מתירא מפני מלכוח אמר לו אמשול לך

משל למה הרבר רומה לשועל שהיה מהלך

על גב הגדר וראה דגים שהיו מתקבצים

ממקום למקום אמר להם מפני מה אתם

ובה"א 'עד חלמיש למעינו מים והוחם בגאולה ר"ט אומר אשר גאלנו וגאל את אבותינו מסצרים ולא היה הוחם ר<u>בי עקיבא אומר</u> כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים פירקיי סזה כוסן חוה בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם (מן הפסחים ומן הזבחים) כו' עד בא"י גאל ישראל: גבן אבר רבא צריך שיאכר ואותנו הוציא משם אמר

פכחים ככ.

ירושלים מתש ואתו רבנן למימר והכמים אוסרים אפילו שלא ברוחה מכתרין עד. ואפילו כומן הוה ומיהו נגד ירושלים יושא פג. לא: בדר' עקיבא גרסיכן בכל מקום הלכך בחולה לחרץ נמי קחמר: פזו שדיין לים לבני . לכנים שישב פליהן לפטת היו מהוקנים וזקושת על לפנות היו תייותה ב לדיהן רחשן ה' למזרח והשני למשרב (פילפס כם ריוקים אים והוא יושב על האחח ונפנה בינחים אם שפר בכל נמלא הוא נפנה לפון ודרום ולא היה נפשך קין בכל רולה לפטח בכבל מזרח ומטרב לפי שכבל במזרחה של ארן ישראל מומדת ישרה שדה שלא יהא פרועו לא מלפניו ולא פחד לך בין מלחחריו ללד חרן ישרחל: פול פביי כין בשרח שדנפו לפון ודרום - לראות אם יקפיד הפידעות] רבו על כך אי סבירא ליה כריש דאחר בחו"ל נמי קפדינן טלה דמילחא:

אמר

בורדים אמרו לו מפני רשתות שמביאין עלינו כני אדם אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אכיתיכם אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות לא פקח אתה אלא מפש אתה ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כסה וכמה אף אנדעו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בחורה שכחוב בה °כי רוא הייך ואורך ימיך כך ימיס נ אם אנו דולכים ומכפלים מפנה עאכ"ו אמרו לא היו ימים מעפים עד שהפסודו לר"ע והכשודו בבית דאסורים ותפסו לפפוס כן ידורה והכשודו אצלו אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר ליה אשריך רבי עקבא שעתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנחפס על דברים במלים בשעה שהוציאו את ר' עקבא להרינה זמן קיש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברול והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצמער על פסיק זה בכל נפשך אפילו נומל את נשמתך אברתי מחי יבא לידי ואקייפנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו היה מאריך באדר עד שצחה (בשמתו באחד יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחר אמרו מלאבי השרת לפני הקב"ה זו "תורה ישים יו חו שכרה "מפתים ידך י" מפתים ונו אפר לדם חלקם ברזים יצתה כת קול ואפרה אשריך ריע "שאתה ופי מפי מווכן לחדי העוה"ב: 'לא יקל ארם את ראש כנגד שער הכורח שדוא ככוון כנגר בית כדשי הכרשים מנים כי:

צו א מיי פיו ממי פנה פוכהו:

צר בנ מיי פרת שם : ס סטס

צהד מיי שם כלי ד א'ח ביי חענ סעיף ו:

ועים מוקפות (פיל פג, וצים כים

כאריך בניאור מוסי כללו)

רבינו תנאל אכר רבא סצה צריך לתנביה בשאם מצה א ישאנו אוכלין וכו' וכן בשר איט צריך להגניהו ספני שנראה נסקריש בשר ואוכל קדשים בדוץ מסר רב אחא כר יעקב סומא פסול לוסר הערה כו' ואפיכונא כשר הוא דרב אויא כר יעקב סכר פצה בוסןהות ראורייתא חדש אירו ראשר כפוף דרבנן ושרק" קשבר כל דחקיני רבנן לפין

> ~12,5 : 100

בּ וְאֵׁלֶּהֹ שְׁמִוֹת בְּנֹתִיו מַחְלֶה נֹעָה וְחָגְלֵה וּמִלְבָּה וְתִרְצֵה: וַתַּעֲמֹרְנָה לְפְנֵי משֶּׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזֵר הַבּהֵּן וְלִפְנֵי הַנְּשִׁיאָם וְכָל־הָעֵרֶה פֶּתַח אְהֶל־מוֹעֵר

ַ בַאמָר: אָבִּינוֹ מֵת בַּמִּדְבָּר וֹהוֹא לְא־הָיָה בְּתְוֹךְ הָעַׁדָה הַגְּוֹעָדֵים עַל־

- ר יהֹוָה בַּעֲדַת־קַרַח כִּי־בְחֶטְאָוֹ מֵּת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לְוּ: לֻמָּה יִגָּרַע שֵׁם־ אָבִינוֹ מִתְּוֹךְ מִשְׁפַּחְתֹוֹ כֵּי אֵין לָוֹ בֵּן תְּנָה־לָנוּ אֲחָוָּה בִּתְוֹךְ אֲחֵי אַבִינוּ: - וַיָּקַרָב מֹשֵׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן * לִפְנֵי יהוְה:
- יי וַלָּאמֶר יהוָה אֶל־מֹשֶה לֵאמְר: בַּן בְּנְוֹת צְלָפְחָדֹ דְּבְרֹת נָתוֹ תִּתֵּן לָהֶבֹ יי וַלָּאמֶר.
- רַ אַחָזָת נַחַלָּה בְּתִוֹךְ אֲחֵי אַבִּיהֶם וְהַעֲבַרְתַּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהָן: וְאֶל־ הַ אֲחָזָת נַחֲלָה רָתֶם אָת־בֶּר לַאמֶר אָישׁ בִּי־יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַצְבַרְתֵּם אָת־
- יי נַחַלָתוֹ לְבִתּוֹ: וְאִם־אֵין לָוֹ בֵּת וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחֵיו: וְאִם־אֵין לָוֹ יִיי
- אַ אַחִים וּנְתַתֶּם אָת־נַחַלָּתָוֹ לֵאֲחֵי אָבִיוּ: וָאִם־אֵין אַחִיםׁ לְאָבִיוּ וּנְתַתֶּם אי אָתרנַחַלָּתוֹ לִשְאַרוֹ הַקּרָב אַלֵיו מִמִּשְׁפַּחְתוֹ וְיַרָשׁ אֹתָהּ וְהָּיְתָׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחָקַת מִשְׁפָּט בַּאֲשֶׁר צְוָה יהוָה אֶת־משֶה:
- ץ נַיָּאמֶר יהוה אָל־מֹשֶׁה צֻלֵּה אֶל־תַּר הָצְבָרָים הַזֶּה וּרְאֵהֹ אֶת־הָאָרֵץ בּי
- י אַשֶּׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְּׁרָאֵל: וְרָאִיתָה אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְּתַ אֶל־עַמֶּיךְ גַּם־אָתָה
- ַר בַּאַשַר נָאֶסַף אַהַרָן אָחֶיף: בַּאֲשֶׁר מְרִיתֶּם פִּי בִּמְדַבַּר־צִׁן בִּמְרִיבַת הַעַרָּה לְהַקָּרִישָׁנִי בַפַּיִם לְעֵינֵיהֶם הַם מִי־מְרִיבַת קָּדֶשׁ מִדְבָּר־
- נַיַרַבֶּר מֹשֶּׁח אֶל־יִהוָה לֵאמְר: יִפְקַר יהוֹה אֱלֹהֵי ָּתְרוּחָת לְכָל־בָּשֶׁר אָישׁ עַל־הָעַדָה: אֲשֶׁר־יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶֶׁר יָבא
- לִפְנֵילֶם נָאַשֶׁר יִוֹצִיאָם נָאֲשֶׁר יִבִיאָם וְלָאַ תַהְיֶה' עֲדַת יהוֹה בַּצֹאן אֲשֶׁר יי אַין־לָהֶם רֹעֶה: נִיּאמֶר יהוֹה אֶל־משָׁה קַח־לְךְּ אֶת־יְהוֹשֻעַ בַּן־בֿוּן אָיש
- שְּשֶׁר־רָוּם בָּוֹ וְמַמַכְּתָּ אֶת־יֵדְךָּ עָלֵיוּ: וְהַצְמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכּהַׁן שׁ
- בּ וַלִּפְנֵי כָּל־הָעָרָה וְצִוּיתָה אֹתָוֹ לְצֵינֵיהָם: וְנַתַתָּה מִהוֹדְךָּ עָלֵיו לְמַעַן אַ יִשְׁמְעוֹ בָּל־עֲרָת בְּנִי יִשְׁרָאֵלֹ: וְלִפְנֵי אֶלְעָזֶר הַבַּהַן יִצְמֹּר וְשָאַל לְוֹ
- -בְּמִשְׁפֵּט הָאוּרָים לִפְנִי יהֹוָה עַל־פִּיו יָצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הְוּא וְכָל־בְּנֵי
- יִשְרָאַל אִתְּוֹ וְכָל־הָעַדָה: וַיִּעַשׁ מֹשֶּׁה בַּאֲשֶׁר צְנָה יהוָה אֹתְוֹ וַיַּקַח אֶת־ בּ
- ָיִרָיוּ אָרִידָיוּ לִפְנֵיּ אֶלְעָזֵר הַבּהֵׁן וְלִפְנֵי בָּל־הָעָדָה: וַיִּסְמְךּ אֶת־יַדְיוּ עָלֶיוֹ וַיְצַנָּחוּ בַּאֲשֶׁר דִּבֵּר יחוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:

(יד) הם מי מריבת קדש. הם לנדם, אין נהם עון

ח אחר. דבר אחר, הם שהמרו במרה נהם היו שהמרו

בים [סוף], הם עלמם שהמרו במדבר לין:

(טו) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שנחן של

לדיקים ם, שכשנפטרין מן העולם מניחין צַרַכַּן, ועוסקין

בלרכי לבור (פפרי כג): לאמר. אמר לו, השיבתי ע

אם אחה ממנה להם פרנם, אם לאו (שם):

(טו) יפקד הי. מיון ששמע משה שאמר לו המקום

מן נחלח ללפחד לבנוחיו, אמר הגיע שעה שאמבע

פּלָרָבִי, שָׁיַרְשׁוּ בָּנֵי אם גדולמי, אמר לו הקדום ברוך

בח מש איב וַיְדַבָּר יהוָה אֶל־משֵׁה לֵאמְר: צַו אָת־בְּנִי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְהָ אֲלַהֶם אָת־ ּ אַרְבָּנִי לַחְמִׁי לְאשִׁי רַים נִיחֹחִי תִּשְׁמְרֹוּ לְהַקְּרֵיב לֶי בְּמִוּצְרְוּ: וְאָמֵרְתַּ לָהֶׁם זֶוֹה הָאִשֶּׁה אֲשֵׁר תַּקְּרָיבוּ לֵיהוֹה בְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימֶם שְׁנַיִם CHODESH י לַיָּוֹם עלֵה תָמִיד: אֶת־הַבֶּבֶשׁ אָחָד תַּצְשֵׁה בַבְּקֶר וְאַת' הַבֶּבֶשׁ הַשֵּׁנִי

שפתי חכמים

מ רוצה לומר עון של מי מריכה לבד היה כהן. ולא עון אחר, ולפי זה קאי על משה ועל אהרן: [רוצה לומר הם מי מריבה שהמרו כמרה הם היו שהמדו כו', ולפי זה קאי על ישראל. והוצרך לרבר אחר דלפירוש ראשון קשה הא ככד נאמר שלא היה בהם עון אחר. לכן פירש דבר אחד וקאי על ישראל, ולפירוש של דבר אחר קשה מאי בעי הכא בעון ישראל. לכך צריך לטעם ראשון: זו דוצה לומר למה אפר משה ענין זה, ולא התפלל שיכנס: משמת לא כן "לאמר" למה לי, דכשלמא וידכר ה' לאפר, כבר פרשו בו צא ואמור להם דברי כבושים. או צא ואמור להם והשיבני אם יקבלום, כמו שנאמר (שמות ים ח) וישכ משה את דברי העם אל ה׳. אכל כאן שני הטעמים כלתי נכונים. לכך פירש השיבני וכו׳. ועיון בפרשת ואתחנן (דברים ג כג): 9 גראה לי דקשה לרש"י לרבותינו זיל שאמרו שאחר לו משורנו נרגן (בברים ב שאמרו שאמר לו השיבני וכו' (כנסוק הקודם), וכי יהיה הדור כלא פרנס, אלא שאלתו היה אם צריך למנות פרנס או שיירשו בגיו אחריו מדילתו, כמו שאמר תן נחלת צלפחד לבנותיו, לכך דרשו, ולפיכך נמשך גם רש"י ז"ל אחרי דברי רבותינו ז"ל: צרוצה לומר ישב באהל ועסק גם רש"י ז"ל אחרי דברי רבותינו ז"ל: בתורה: ק דוצה לופר ולא נאמר אלהי השמים, או אלהי הארץ:

הוא, לא כך עלמה במסשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו, שלה מש צמחוך האהל, חהו שהמר שלמה (משלי כו יה) לצר הְחַלָּב יחֹבל פּרְיָה (מוסותה ים): אלהי הרוחת. למה נסמר ב, סמר לפניו, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך דעתו של כל חחד וחסד, וחינן דומין זה לזה, מַצַּה עליהם מנהיג, שיהא סובל כל אסד ואסד לפי דעתו (סנסומא ין:

יייייּ וַיָּאמֶר אַלִּיוֹ אֲדְּוֹם לְא תַעֲבָר בִּי פֶּן־בָּחֶרֶב אַצֵא לִקְרָאתֶךְּ: וַיְּאמְרֹוּ אַלִיוֹ בְּנִי־יִשְׂרָאֵל בַּמְסִלֶּה נַעֲלֶה וְאָם־מֵימֶיךְ נִשְׁתָּה אֲנִי וּמִקְנֵי וְנֵתַתֶּי מִלְּכָר תַּצְא אֲדוֹם בִּלְ אֵין־דָּבָר בְּרַגְלַי אֱצֶרְרָה: וַיָּאמֶר לְא תַעֲבֶר וַיִּצֵא אֱדוֹם אַ לִקְרָאתוֹ בְּעָם כָּבָר וּבְיִר חֲזָקָה: וַיְּמָאֵן וּ אֱדֹוֹם נְתֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבָר בּּגְּבָלִוֹ וַיֵּט יִשְׁרָאֵל מֵעֶלֵיו:

בא בינ נִיּסְעוֹ מִמֶּרֶשׁ נַיָּבְאוֹ בְנֵי־יִשְׁרָאֵל כָּל־הָעֵרָה הָר הָהָר יְהָהָר יְהָהָר יְהָהָר יְהָהָר יְהָהָר יְהָהָר יְלּרְבְּנִי יְשְׁרָאֵל כָּל־הָעֵרָה הָר הָהָר יְלִּבְּוֹל אֶרֶץ־אֲדָוֹם לֵאמְר: יַאָּפֵף אַהָרּן אַל־עָמִיוֹ כִּי לָא יָבא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֵר נָתָתִי לְבְנִי יִשְׁרָאֵל עַל אֲשֶר־ בִּנְי וְהַעַל אַל־הָאָרֶץ אֲשֶר נָתָתִי לְבְנִי יִשְׁרָאֵל עַל אֲשֶר־ כִּנְּוֹ וְהַעַל בְּנִי וְהָבְּיּ וְהַעְל בְּנִי וְהָבְּבְּי וְהַבְּלְּבְּי וְהַבְּלְּבְּי וְהַבְּלְּבְּי וְהַבְּבְּי וְהַבְּלְּבְּי וְהַבְּבְּי וְהָבְּבְּי וְהָבְּבְּי וְהָבְּבְּי וְמָה אֶת־בְּבְּנְי וְהָבְּבְּי וְהַבְּבְּי וְהָבְּר בְּנָוֹ וְהַעַל בְּנְי וְהָבְּבְּי וְמָת שְׁם: וַיִּשְׁשׁ מְשֶׁה בְּבְּבְּיוֹ וְהַלְּבְּשְׁהָן אֶת־בְּבְּוֹן וְיִבְּלְּבְּי וְהָבְּר וְנִיְר בְּנִוֹ וְהָעְלֹּבְי וְהָבְּבְּי וְתָבְבְּי וְהָבְּבְּי וְתָּבְּבְּי וְהָבְּבְּי וְהָבְּבְּי וְהָבְבְּוֹ וְהַעַל בְּבְּי וְמָת שְׁם: וַיִּעְשׁ מְשֶׁה בְּבְּבְּיוֹן אֶת־בְּבְּנְוֹי וְיִּלְבָּשׁ אִתְם בְּר הָבָּוֹי וְנִיּבְבְּוֹ אֶת־בְּבְּבְּוֹי וְהָבְבְּי הְבָּבְיוֹ וְיִבְּבְּי וְהָבְבְּי וְהָבְּבְּי וְהָבְבְּי וְבְּבְּבְיוֹ וְהַבְּבְּי וְהְרְבְּבְּר מְתְרְבִי וְבִּבְּי אַבְר בְּבְּבְיוֹ וְנִיבְּת בְּבְבְּנְי אֶבְרְבְּבְיוֹ וְהַבְּבְּי הְבָּבְיוֹ וְהָבְּבְּי בְּבְיר ישִבּב הָבָּבְי בִּבְיר ישִב הָּבָּבֶּב בִי בְּיִבְאל וְיִיבְּבְּי מְמְרָאל הָרָרְ הָאָהָתְרָם וַיִּלְּחָם בְּיִבְיּבְייִר מְיִבְיר בְּבִּי בְּבִיי וְשְּרָבְאל הָרָם הָאָבְאל הָיִבְיבְיוֹ מְבִיבְיים בְּבִיים בְּבּבְייִים בְּבּבְיוּבְיוּבְיבּים וְיִבְיבְּים בְּבּבְיבְים בְּבְיִר הְבָּבְיוּבְיבְים בְּבְיבְיבְים בְּבּבּים בְּבְיבְים בְּבְּבְיים בְּבּבְּבְים בְּבְיבְים בְּבְּבְים בְּבְּבְיבְיי בְּבְיבְיבְים בְּבְבְייִבְּבְבְיים בְּבְיבְיוּבְיבְיי בְּבְיבְבּבּיוּ בְיבְיבְיים בְּבְבְיוּים בְּבְבְּבְיוּבְיבְּבְיי וְבְּבְבְּבְיי בְּבְיבְבְיי וְבְּבְבְּבְיוּים בְּבְּבְיוּים בְּבּבְּבְּיִי בְּבְּבְבְּבְיי בְּבּיוּבְבְיוּים בְּבּבְּבְּבְיוֹי בְּבְּבְיִי בְּבְּבְבְיי בְּבְיּבְבְייִים בְּבְּבְייִים בְּבְּבְבְּי בְּבְּבְּבְיּבְי

מדרש פינחס פרי כא סיי יגייד רבה

אַחַר פָּרַשַׁת נְחָלוֹת אֶלָּא שֶׁשֶּׁמֵע מֹשֶׁה רַבֵּינוּ (שם. ז) 'נַתֹּן הַהַּן לָהֶם' סָכַר שֶׁנְּתְרָצָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּף הוּא אָמֵר הְהַרִּנִי מַנְּחִיל אֶת יִשְׂרָאֵל אָמֵר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּף הוּא גְּזְרֵתִי בִּמְקוֹמָה עוֹמֶדֶת 'צְעֵלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים וְגוֹ' כַּאֲשֶׁר נָאֱסַף אַהַרֹן אָחִיף' אֵין אַהִּ יָבֶה מֵאָחִיף.

יד. (כז. טריטז) 'וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר יִפְּקֹד ה' אֵלֹהֵי הָרוּחֹת׳ בֶּלֹּ כִּי שֶׁמְּבֵּאֵשׁ צְּרְבִּי צָּבּוּר בְּאַלּוּ בָּא בִּיְרִיּעַ אָלָּהְי הָי, מָה רָאָה לְּכַּאֲשׁ בָּרָבִי בְּבּוּר בְּאַלּוּ בָּא בִּיְרִיּעַ אָלָּהְ הִי׳ מָה רָאָה לְכַּאֵשׁ בָּרָבִי אָם הַבְּנוֹת יוֹרְשׁוֹת בַּדִּין הוּא הַשְׁיִרְשׁוֹ בְּנִי אָת בְּבוֹרְי אָמֵר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (משלי כז. שִׁיִּרְשׁוּ בְּנִי אָת בְּבוֹרִי אָמֵר לוֹ הַקּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (משלי כז. יח) 'צֹצֵר הְאָנָה יֹאכֵל בְּרָיָה׳ בְּנֵיךְ יִשְׁבוּ יַלְהָם וְלֹא עָסְקוּ הַּוֹּעְ הִוּשְׁעַ הַּוֹ וְמִירְ יְהָבְּּבְּית הַוֹּשְׁעַ בְּּוֹ לְיְהָם וְלֹא עָסְקוּ הָּיִה מְשְׁבִּים וְמִעֲרִיב בְּבֵּית תַוַעַדְ שֻׁלְּהְ הוּא חָיָה מְסַבְּר אָת הַבְּיִלְ הוּא שָׁרָתְּ הִבּא שְׁרָה הוּא שְׁרָתְּ וְהוּא שֵׁרָתְּוֹ הְהַא שְׁרָתְּ בְּבוֹר וְהוּא שֵׁרָתְּ הַבְּיל בְּחוֹ בְּבִיר הוּא שֶׁיְשֵׁמֵשׁ אֶת יִשְּרָאֵל שָׁאֵינוֹ מְאָבֵּר מָח בִּבְּרוֹ (במרבר שם. יח) 'קּח לְּךְ אֶת יְהוּשְׁעַ בִּן נִוּן׳ לְקָיֵם מַה שְׁכָּרוֹ (במרבר שם. יח) 'קּח לְּךְ אֶת יְהוּשֵׁעַ בִּן נִוּן יִלְּבָּים מָה שִׁכָּל בִּחוֹ בְּבִּאי הוּא שֶׁיְשֵׁמֵשׁ אֶת יִשְּרָאֵל שָׁאֵינוֹ מְאָבָּר שָׁב. יחוּ אִבָּר הִצְּר הִבּּב בּרִית הַאָּבָּה הִיּאָב בִּיִים וְבִּיבּי הִּוּא שִׁיְשְׁמִשׁ בָּר בִּיוֹ בִּבְּרוֹ וְבִּיר הִיּאָנָה יֹאַכֵל פְּרָיה.

5723 בפת הבידם שבים שנות נצי

בל מנון בפסקן עלוי כי חיכה סכנת נפשת פדון שביין יותר פה אנפי פיי פאי של כדי דמיק כרואמריק בפרק כשולה (ופיל דף מה.) גדי מוכר

ट्टा त्रि त्रित टाइन्द्र प्रकृत निर्म क्वार्य क्रि क. क्षा (कारात प्राथः) तह रंतोच्या ती תכנוה לי ולשני ותממה לי היבדה כתוכתה משמע דכחד ליקח יכולה למר נחת חת פבים לכנול כפם כשתמה על שבר של כעולה הכהו כשכינבה שבר בפני כילהה ויפור नायक वर्षक्र व्यव व्यवस्थ הבעל אי שמחלה לי השפשר אבל סכא כשנפנה "שפר חבירה שבא שכרם לו ולמוף ומפרם כ"ר ואישור משלא הדב ופסולג פליני הכא כוחריות פשח ספר שו השחול (סענדה רוצב בפיק ובים (דף ד.) החלרום לה משת סופר פתו בשנר מקח וממכר ורב סבר לחריות פים סח ובסמם שפר ככמבה לי חודיות ועי והאל וכשטע בעיועה : नाम (के) वानाम क्रेडन किन

במסבת סוכה (דף כי) חוח ברשבה חיש חוח בקלילה: הדרשם . מ' כאם הרישא שמם נחלים ד' במים בכל קלילם מו ג' דינוני מ' כת הודם דינה כיהו שבים החד של זרום גודל מוצח מבני הרום לפ שכחן כל חרבע פרשים בבים תורה אור אוד וכשל רוב פרקה אום בבים אחד קצוצי תפילון נמצאו בראשי הדוגי ביתר רבי

קטר ספלון ושם מפלון מן כן כלעבה קדי קילה כדומרי

ינא ברבי שפעאל אפר שלש ספרו של ארבעים ארבעים סאה "במתניתא תנא ארבעים סופות של שלש שלש סאון ולא פליני הא הדישא הא הדוקא אכד רבי אם ארבעה קבין פרח נמצאי על אבן אחת עולא אסר תשעת קבין אסר רב כהנא ואיתיסא לרוכג (תאים מו) לה הפולה בכנס שליא בר מד מא קראה "בת בבל השחדה אשי ששלם לך תו' אשי שאחו תפץ את בליות דעשונק י טרום נחסים עוללין אל הסלע: "בני ציון היקים המסלאים בפו מאי מסלאים בפו אילימא דדון בדפי בפיוא והאסרי דכי רבי שלא *חרתי מחקלי איסתירי פיוא נודת בעלמא הוא בחסי והוא בבולי עלסא אלא שדו כינון את הפי ביופיין מעיקיא חשיבי הרוכאי דוו נקבי בליונא דנישפנקאניטשטיש ערסיית מכאן ואלך מיתו בני שאל ואסי בברע

תלת ושם א רום מתך אריך לתלק ככפס ולהות רות ביניק וקבועין על מושב ולחד שלרך בתושב להיום ות וכר של ואור שלבום בבוחם: פרפש פנין. בשרכן בים רוצון: ליפורי כלפים: פסיו פנרון פפ פש במפיין יהים משלחם לשן של שיונים לשפר משכחן הו בופין מן הפו: ^{מו} car arreged assert most - 368 द्या र्याता नेव स्वतः केशाः -משם: משם: מפשם ופונם י דף וחצי: פו נכה שבך פנטר . וכים נטרוק : פלי ופליך . ששר ממולל בכך: שולים דערי פוס . לו סיה רע למודה אלו רט לחמחם של ערים: שלים . הימרין: פוצרן נלוום · מרב קידם · רשפרו ליפי כמלים לוכ שלקח वन्द्रप्ताः द वात् । वर दताद् זכון ודיכרה בפלחה כהו היכוף למיכר השני עות לה מצוי הי כתב ליה अवारी द्यारः कः तर्रा तो वर रेंच विषय में ती नक्क रेंच ם פינן חבר נמר ומושם פפריום. דה קרש

לם מינים לנכיים דמי אבעא:

יבירפרייה ומשמש אם ליה חד לחברה הא היכא כתיבא אם ליה "נם כל כדוברוא פלן אבר ליה איננר פיסוא ופלנא אכר ליה אי פושאי לעביה לא אינטרכי לך "אמר רב יחודה אמר שמאל משם "רבן שמעון בן נפלאל יייטא רבתיב "עיני עוללה לנפש מבל בנות עידי איבע מאות בתי כנפות היו בכרך בירר ובבל אדת ואדת היו בה אדבע כאות כלפרי הינוקה וכל אד ואד היו לפניו ארבע מאה העקה של ביה רבן וכשדה איב נבנם לשם היו חקרן אחן בחסרהן וכשבר איב ולכחם כרכום בספרהם והציחם באש: <u>ת"ר "מעשה ברבי יהשע בן רצניה</u> שהקר לכיך נהל שברוכי אמד לו תינוק אחד יש בבית האסרים יפה עינים ושב הא וקוצותיו סדורות לו תלחלים חלך תומד על פתח בית האמרים אבד "כי נתן לכשיסה יוקב וישיאל לבחודם ענה אורצו תינוק ואכד הלא ה' זו רבאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא

20 לפשטר על אם בדרכו הכך ולא בי בי בים הלא ה' זו רצאני לו ולא אם בדרכו הכך ולא בי בים בי בים שמעו ביודר אם מכון ביודר הראה בישראל העבודה שאני זו מכאן עד שאפרע בכל מבן פה זו די בים בי שמסקן עליו אמרו לא זו משם עד שפרא במבון הרבה ולא הזו ימים מעפון עד שורה הראה בישראל ביש ל שפחה שאין בכל העולם כולו כיופה אכון בוא תשאם זה לזה ונוגלק בוולדות הבניסם לחד זה ישב בקן וית זה הו שבה בקון וית זה זה אם אני כהן בן כתנים נחלים אשא שפה האת אפרת אני סיבת שו שבה הא הי בת כתנים נחלים אנשא לעבר ובכן כל הללה כיון שעלה עמד השד הביח זה את זה תפל זה על זה מייין שה ביי מיי מיי מיי מיי ביי תעו בבבה עד שצאה נשכחן ועליהן קונן ירמיה "על אלה אני בוכיה עיני עיני יודרה מים אבר רישלקש ביי ביי מיי מיי מעשה באשה אדת תצעת בת פניאל שנה צפנת שדכל צופין כופיה בת פניאל בתו של כהן נחל ששימש בייופיי בייבי ביי ביי

לפי שבי כח לג היה מלכ]

w. sage wh not no ded futtu wath לובר תרתי תשואה

27 12/2/2/ 2/2/ 27

(ניישלים (ניים, רילניי)

,712J-60 2W 5

נוספת על אותן המקומולמנם נוידה זו דשנת ת'יח חויש הזורבו, אלא היו רק בחלק מדימה אחת, שהיתה נזידה

כסיון. משום שלא היתר זו גזרה כללית כנוירת הנלות משלון שקבעו שם זם תעות ואמרת כליזות לעשרים

וה כל כך למה שהיה זה בגלות, מאודר שגם ומלכות חזורכן, אלא היתה ע"י ונמרדים בהמלכות, שלא שייך לא היתה ע"י המלכניות וסמילא לא נמשכה מעצם הגלות

וכדבר ועודות שבעה"ד נודגו ערן עשרה לחוברים בקימת דאוברים בחשעה באנ על חורבן שנו תונ"ץ, וגם כא"י ודגו שם היכה יהוים, משום היודים, ונורבו כנה עייות וכרכים, ונקיא על שם וצלב, שהיו הנוידות בכל מדינות ידאפ שגרו שם רוב ת'תפילה שתבה מציצ על שעריין לא נעשה כלום. זבה כ"ש, שבודאי הי הה צורך אחה זם קבוע לתעוח פעמים ששים ריבוא צ"י ודשעים השלער חובריו גם למידות שהיו בזכננו, הוא בכלל כל הנוידות שהיו המקדש. וכאותו סעם עצמי אין לקבוע יום אווי מיוחי ואין לקבוע שוו יום לחענית ולבכי, שלכן צריך שלא תיקני זם מחזה לתערת ולבכרו על בחירת מסעות בקינות שכל ישראל אימרים בתשעה באב, מפרש שמה במשך כל הגלות ושרוך הזה.

המעלניצקי ראש הקאואקו, שנהרגו באיקריינא חזלק ולא דמי לנוחות דשנת ה' אלמים ת'ית ת'יש ציי

ווא גודת כל ישראל ושייך להוורבן שנבנאנו בגלות,

שאין קובעין עדר יום תענית וככיה כראיתא בקינות.

חצני ידיוו מקידו מאד,

ודיג את כל ישראל שהיו שם, והיה ברעונו לכביש את וכובש מקמת דעיקר ישוב ישראל, ובכל מקם שבא תעית ושמיות סליפות. - ולאחון ומקומת לכו. אבל גוידות והיטלער דהיו על כלל ישראל, דוא חה הזלך שנתחיבנו גלות נענשנו גם כות. שלכן חיה שייך לתק השיכת להגלות היה רק משום דמאתן הזמאים ואה"ע הא הגינה על ישראל במה שהיה אפשר בידן.

כל השלם, ולא יכלו לעמד נגרו עד שרידם השרית,

רגל כחינת ישראל ואם יש לו בכלל ופרך והלכתי; אומנה לכם פשוט: אינני ומם לא נקיתיי ". במלים אחרות, בגדי יהודי מקבלים קדושה מסויימת כשהם בודי עכו"ם, קוברין אותו בבגדיו, כדי שיראה את דמו ויקום, שנאמר ,ונקיתי עצמדם גשמיים. ברם, אל נא נתעלם מדין בשלחן ערוך, כי "הרוג שנהרג גורם בכלל מקסם של זוגל זסמלים שכטיים כמותו. הידודות שאללת פולדון רצוני להוסיף משהו: אם תשאלוני, איך אני, כיהודי תלמודי, מביט על

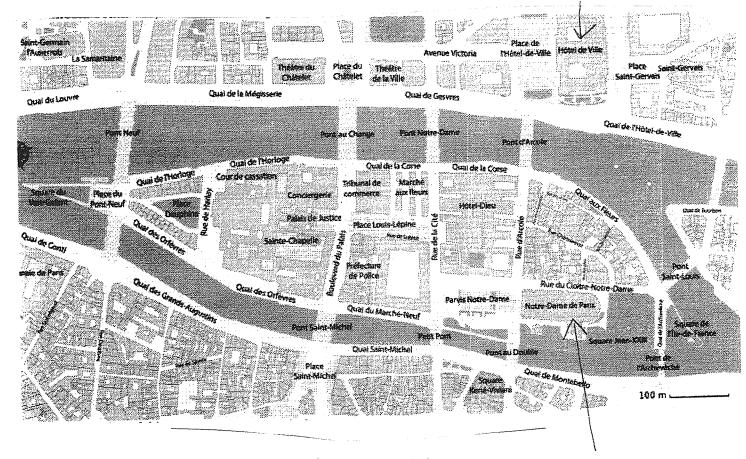
Union Jack-מד להמייחם אליו בדרך־ארץ. אין הוא זקוק להכשר מח של קדושה, הנובע ממסירות־נפש והקרבה עצמית. כולנו מצווים לכבד את ברמם של אלפי צעירים יהודים שנפלו במלחמת השחרור בהגנתם על הארץ מוכתמים בדם קדוש. והדברים ק"ו בן בנו של ק"ו לדגל תכחול-לבן, שמבול

וחישוב (רתיים ולא־דתיים, כי האוייב ר"ש לא היה מבדיל), יש בו ניצרץ

1, 'Sizillos 2-2N, 06-68

שאלה: אם לעשות יום אבל לרכי רכבות תשבחים. בא אל מרן וצ"ל הרב הוצוג ו"ל וביקש לקיים של זה יום אבל. ומרן וצ"ל הוצגו ואמר שאסור להוסיף של חש"נ כשונים שכונות שובי רבבות אחינו נשחטים יום אבל ההפר על הנוירות) ואין להקרים חלתי לאחרה. להואבל ולהתפערה כשריפת בית אלוקינו האולם והבירה. שישו נא לבבכם מספר מו לקוסוה. כי שקולה הרינתם רומיא ואשפרא שנוצחו כימי אייו וסיון מקונן שם תנדיו וציל הקינה שאנו אומרים בחיב פל הרוגי מלכחו יםי האבל. ושאל אוחו הניל איפוא זה כתוב. ראו אמר חנצי מקרים כאן עוברא אול כרך הגרידים דציל בשנה וציל אמר לו כל הפיום בעים כדרכו בקודש שהיה אומר מאחריםואבל ער חיב שאסה לעכדת עה יום אבל. (ופרן שסבלו תהתו במיחוח אבוריות קהלות, קדושות מה. ואנחוי בכדה מבוקר וער ערב", הרי מפורש דאן חותו כן היום לויתי אפורוה. ואספרה ואילילה ואבכה בופש וכי אין להוסיף מועד שבר הובערה (אין מוסיפין לעשהו אבל כאן זה פרי תעללים של החפשים שקבעיים קיות וסליחות בעים בוכחנו הנפלא) ולא מצא שום מקור 155 ה אפלו אם היו מחקנים היום אבל נאונים וצויקים. לאסור אלא דברי הפריסן. אבל מספיק לו בוה להחענו בחקיפות ליום אבל נוסף. שבורנו בשואו.

ופחניפים אותם ריל. פשיטא שאין להשתתף צמהם חייו. רק מיחור (כיז ניסו) לידם אבל. וכמה ירבנים" קיבלו הקנחם הרונות ורציחות שאנו מובלים דור דור בפריה עד שבקרוב בשבילים יום חייב כלול כמום אבל פל כל הצרחו ריסורים מסש מכה. בעוהשריח לנאולה עולם אמן.

ז. דברים ברדיו ירושלים ט בטבת תרצ"ט (31.12.1938)¹

אחינו כל בית ישראל שמעונו וישמע אליכם אלוקים!

עם ישראל מנוסה ביסורים קשים ומרים; סיום גלות ישראל מעל אדמתו לא ידע מנוח. אין לך אומה בעולם ששבעה כל כך נדודים ומרורים. אולם ברגע הזה מסתער עלינו נחשול של רדיפות אכזריות של צרות איומות שקשה למצוא דוגמתן אף בהיסטוריה העברית הרטובה מדם ומדמע. משתי בחינות יש במצוקת עמנו בשעה זו מה שלא היה עד היום הזה:

א. הרדיפות באו עלינו בחטף, בהפתעה מדהימה. את אשר לא פיללנו מעולם אנו רואים עתה בעינינו, ועינינו רואות וכלות ואין לאל ידנו להושיע. רגילים חיינו לחשוב גלינו מארצנו, ליום תפילה ואבל לכל ישראל בארץ ובגולה. זה היום הוא תחילת הגלות, כי בו סמך נבוכדנאצר מלך בבל על ירושלים וחביאה במצור ובמצוק, ועלול הוא היום הזה לעורר את הלבבות ולפתוח דרכי תשובה. יום תפילה הוא זה, יום אשר בו נבקש רחמים על אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה; ויום אבל הוא על חילול המקדש והקודש, עלי חרבן בתי מקדש מעט ועל שריפת התורה הוא על חילול המקדש והקודש, עלי חרבן בתי מקדש מעט ועל שריפת התורה בגרמניה ובאוסטריה. כן ביום [הזה], זכור נזכור לטובה ולברכה את חסידי אומות העולם באירופה ובארצות הברית, אשר הביעו את רגשי השתתפותם בצערנו הגדול והנורא, ואשר השמיעו את קולם במחאה נמרצה כנגד מעשי הרשע הפראי והתועבות והנאצות, שנעשו ושנעשים לאחינו האומללים, נער וזקן, טף ונשים. בו ביום מתפלל מי שלב מלכים ושרים בידו, להטות לטובת אחינו הנרדפים את לב העמים אשר לא למי שלב מלכים ושרים בידו, להטות לטובת אחינו הנרדפים את לב העמים אשר לא נסחפו בזרם השנאה לישראל, וביחוד את לב ממלכת בריטניה האדירה, אשר בידה הפקידה התשגחה העליונה את גורל ארצנו הקדושה.

סדר היום כבר נתפרסם במודעות וזה תכנו: בתפילת שחרית לאחר הסליחות יאמר הקהל בציבור שבע פעמים מזמור "יענך הי ביום צרה" (תהלים כי) ותפילת "אבינו מלכנו" פיסקה פיסקה. בתפילת המנחה יתאסף הקהל כולו בבתי הכנסיות "אבינו מלכנו" פיסקה פיסקה. בתפילת המנחה יתאסף הקהל כולו בבתי המדרשות לומר בצבור מזמורי תהלים הללו: עז, קמב, פג, צא, ותפלת "יהי רצון" שאחרי תהלים. באמירת שלש עשרה מדות "תקעו בשופר. הקהל כולו ישב לארץ לקונן על שריפת התורח ועל חרבן בתי הכנסיות ובתי המדרשות בקינת "שאלי שרופה באש" שבספר קינות לתשעה באב. אף על פי שלא הכרזנו ביטול מלאכה, אנו מקוים כי הקחל ינהר בהמוניו לבתי הכנסיות ולבתי המדרשות. נעלה נא על לבבנו את דברי רבותינו ז"ל (סנהדרין צה, א): "אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו שנאמר כי יבא כנהר צר (ו)רוח ה' נססה בו וסמיך ליה (=וסמוך לו) ובא לציון גואל (ישעיהו נט, יט-כ)"

הצרות הרבות והעצומות באות עלינו כנחר שוטף. אינן כמים הנקווים העומדים במקום אחד, אלא כמי הנהר הרבים והעצומים, הנוחלים ושוטפים והולכים ומתפשטים ממדינה למדינה, מממלכה לממלכה. הבה נחכה לצור ישראל ומושיען בעת צרה, ימהר ישועה ויחיש גאולה ובא לציון גואל במהרה בימינו, אמן ואמן.

KINNAH IN MEMORY OF THE MARTYRS OF CHURBAN EUROPE

by Rabbi Shlomo Halberstam, shlita, Bobover Rav

וֹבֶרוּ נָא Remember, please, and lament, O all of Israel,

with killings, horrible and cruel, with starvation and thirst For Germany has destroyed our people, during stormy days of the World War; let your voices be heard on high.

For all generations, do not forget,

until you will merit witnessing the [ultimate] consolation

Like sheep to the slaughter they were led to be [Remember] their screams and their weeping as they were tightly packed and locked into the train's [cattle] cars.

May the sound of their pleading cries be eternally remembered, incinerated in the crematorium ovens.

When they proclaimed, 'Shema Yisrael by the One Who dwells in the Heavens.

Roshei Yeshivah and their students, and the multitudes of Your people were there. they offered up their lives to the Lord of lords.

They enslaved them with brutal tortures,

The blood of tender babes cries out to You from the earth, [saying;] and they slaughtered them with high-handed arrogance.

Exact vengeance for the children and the women;

let no living soul escape alive!'

For the burning of thousands of study halls and synagogues, They set God's sanctuaries aflame, they ignited them we shall lament with raised and screaming voices. and for myriad of Torah scrolls and their students,

Let those who lit the fire suffer retribution; and our eyes witnessed this. may God judge the corpse-filled nations.

for the countries of Europe and their Jewish communities, Cry out loud, O heaven and earth, for the thousands of cities, citadels of Torah,

for righteous tzaddikim, elders, pious chassidim, the heirs and trustees of our traditions,

all those who cleaved unto a faith so pure.

From the day we were exiled from our homeland, there was never an annihilation as awesome as this.

at the [death] camps of the martyrs, ten times as many as those who left Egypt Exalt us, and bring us back to Zion and Jerusalem Rebuild our holy Temple, and provide us with double consolation, Be compassionate with our remnant; look down upon us, please, from heaven,

of kinnah and its translation in this edition of kinnos, he graciously conceded. Then he ex-When the Rav was asked for permission to inkinnah to bemoan the tragedy of Churban Europa, and it is recited in many congregations.

plained why he had written it: 'For years I had

tations of the ministering angels. Still, many Divine inspiration. Moreover, he was a master of one must be on the exalted level of R' Elazar hesitated. I felt that in order to compose a kinnah and Klal Yisrael's loss, in a special kinnah, but I HaKalir, who wrote with Ruach HaKodesh

> לינות קינה לזכרון הקדושים של חורבן איירופא

מאת הרב שלמה האלבערשטאם שליט"א, האדמו"ר מבאבאב

בּי הִשְׁמִידָה גֶּרְמַנְיָא אֶת עַמֵּנוּ בִּימֵי זְעַם הַמִּלְחָמָה, וְבָרוּ נָא וְקוֹנְנוּ כָּל יִשְׁרָאֵל, קוֹלְבֶם יִשְׁמֵע בָּרָמָה,

אַל תִּשְׁבְּחוּ בְּבֶל הַהּוֹרוֹת, עֲדֵי תִוְבוּ לְרְאוֹת בַּנְּחָמֶה. בְּקּרָאָם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, מָּחָרוּ נַפְּשָׁם לַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים. וֹעַקוּ שָׁמִיִם וַאָּדָמָה, עַל אַלְפֵּי עָיָרוֹת מִבְצְּבֵי תוֹרָה, ּיָשַׁלֵם הַמַּבְעִיר אֶת הַבְּעֵרָה, יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא נְּוְיוֹת. אַרַצוֹת אַירוֹפָּא וּקְהַלּוֹתֶיהָ, נוֹחֲלֵי וּמְקַדְּמֵי מְסוֹרָה, אַאָקתָם וּבְבִּיותִיהֶם, אָפופִים וּסְגוּרִים בַּקְּרוֹנִים, רָאשׁי וְשִׁיבוֹת וְתַלְמִידֵיהֶם, וַהֲמוֹנֵי עַמְּךְ שָׁמָה, שׁלְּחוּ בָאֵשׁ מִקְרָּשֵׁי אַל, הִצִּיתוּ וְעֵינֵינוּ צוֹפְיּוֹת, צַרִּיקִים וְקָנִים וַחֲסִידִים, דְּבֵקֵי אֱמוּנָה טְהוּנָה, מייום גָּלִינוּ מִאַרְצְנוּ לֹא דָוָה בָּגָּה בָּלַיוֹן נוֹרָא. רבֿבות ספָרי תוֹרָה וְלוֹמֶדֵיהַ, נְקוֹנֵן בִּשְׁאִיוֹת, נְקוֹם נְקְמֵת טֵף וְנָשִׁים, לֹא תְחַיֶּה בֶּל נְשָׁמָה. הָעֲבִּידוּם בְּענּוִיים קשׁים, וַהַרָגוּם בְּיָד רָמָה, רָמִי וָלָדִים רַבִּים צוֹעֲקִים אֵלֵיךּ מִן הָאֲדָמָה, לְמַחֲנוֹת הַקְּּרוֹשִׁים, פּי עֶשֶׁר בְּיוֹצְאֵי מִצְרֵים, בְּמִיתוֹת מְשׁנוֹת אַבְוָרִיוֹת, בָּרָעָב וּבַצְּמָא, קול שועם יובר המיד לפני שובן מעונים, בּצֹאו לַשֶּׁבַח יוּבָלוּ, לְשְׁרֵפָּה בַּבְּבְשׁוֹנִים, על שְׁרֵפַּת אַלְפֵּי מִּדְרָשׁוֹת וּבָּתֵי בְּנֵסִיּוֹת, רַחֵם עַל שְׁאֵרִיתֶנוּ, הַבֶּט נָא מִשָּׁמְים, קומם בית קרשנו, ונחמנו בְּכִפְּלֵים, רוֹמְמֵנוּ, וַהַבִּיאֵנוּ לְצִיּוֹן וִירוּשָׁלֵיִם.

our people since the Destruction of the Second War II was the most massive calamity to befall of European Jewry by the Nazis during World אברו נא פֿש – Remember, please. The destruction days of mourning to commemorate later events, but include them in our Tishah B'Av kinnos misfortunes have their roots in the tragic events Crusades, Torah Jews recognize that all Jewish Temple. As explained in the prefatory notes to kinnah 25, which laments the devastation of the of Tishah B'Av. Therefore we designate no new

The Bobover Rav, Admor HaRav Shlomo Hal-

most illustrious Rabbinic and Chassidic dynasberstam, שליט"א, is a scion of Sanz, one of the in the thousands. The Rebbe arrived in America ties. The Rav lost everything in the Holocaust back and a burning determination to rebuild after the war with nothing but the clothes on his family, friends, followers, disciples and students what the Nazis destroyed. With the help of Bobover institutions and thousands of Bobover been restored and one will find dozens Hashem the glory of the House of Bobov has

In 1984, the Bobover Rav composed a special